

***Stanislaw Lem:
A “Legyőzhetetlen”
Stanisław Lem
Niewycieczony
MON, Warszawa, 1964***

Zakopane, 1962-1963)

***Szabó Győző fordítása
Metagalaktika 5, Kozmosz Könyvek, 1983***

Tartalom

Fekete eső.....	.....
Romok között.....	.....
A Kondor.....	.....
Az első.....	.....
A felhő.....	.....
Lauda elmélete.....	.....
Rohán csoportja.....	.....
Kudarc.....	.....
A hosszú éjszaka.....	.....
A beszélgetés.....	.....
A legyőzhetetlen.....	.....

Fekete eső

A *Legyőzhetetlen* másodosztályú cirkáló, a Lant csillagképbeli támaszpont legnagyobb egysége, fotonmeghajtással szelte át a csillagzat szélső ívnegyedét. A nyolcvanhárom főnyi legénység a központi fedélzet alagút-hibernátorában aludt. Mivel aránylag rövid volt az útvonal, a teljes hibernáció helyett csupán olyan mély alvást idéztek elő, hogy a test hőmérséklete ne süllyedjen tíz fok alá. A vezetőfülkében csak automaták dolgoztak. Látómezejükben a célkeresztben a nap korongja

feküdt, amely nem volt sokkal fényesebb a közönséges vörös törpe csillagoknál. Amikor karimája már a fél képernyőt eltakarta, az annihilációs folyamat lefékeződött. Egy darabig az egész űrhajóban halálos csend uralkodott. Hangtalanul dolgoztak a klimatizáló berendezések és a számítógépek. Megszűnt az a finom remegés is, mely a hajó farából kiáramló fényoszlop sugárzásától keletkezik. Ez hajtotta eddig előre a hajót, és végtelen hosszúságú pengeként hasított a homályba. A néma és látszólag üres *Legyőzhetetlen* a tehetetlenségi erő következtében még mindig fénysebességgel száguldott.

Aztán a kis lámpák elkezdtek pislogni a műszerfalakon, a közepső képernyőn tükröződő távoli nap rózsaszínű fényében. Forogni kezdtek a ferromágneses szalagok, egyre újabb és újabb készülékeket programoztak be, szikrát hánytak a kapcsolók, az áram szinte hallhatóan lüktetett a vezetékekben. Régen kocsonyává dermedt gépolajok ellenállását legyőzve mély böggéssel indultak a villanymotorok, majd magas vijjogásba csaptak át. A segédreaktorokból fénytelen kadmium rudak tolódtak ki, mágneses szivattyúk folyékony nátriumot nyomtak a spirális hűtőcsőbe, megremegtek a hajófar borítólemezei, ezzel egyidejűleg a belső falakon belül halk ropogás támadt, mintha apró állatok rajai kaparásznák karmaikkal a fémet.

A zaj arról árulkodott, hogy az önjáró javítógépek már elindultak több kilométeres ellenőrző és vándorútjukra, átvizsgálni minden boltozati eresztéket, a hajótest légmentességét, a fémkapcsolatok épségét. Az egész űrhajó ébredezett, tele volt neszszel és mozgással, csak legénysége aludt még.

Majd a soros automata, miután elnyelte programozószalagját, jelzéseket küldött a hibernátorközpontba. A hideg légfuvallatba ébresztőgáz keveredett, a padlórácsokból meleg levegő tört fel a hajóágyak közé. Az embereknek azonban még sokáig nem akaródzott felkelni. Néhányan álmosan nyújtózkodtak; jeges álmuk ürét látomások és rémképek töltötték be. Az űrhajó már felkészült az ébredésre. A hosszú fedélzeti folyosók, felvonóaknak, kabinok, vezetőfülkék, munkaállások és nyomáskamrák eddigi sötétségét néhány perce a mesterséges nap fehér fénye oszlatta szét. S mialatt a hibernátor megtelt emberi sóhajok és félig öntudatlan nyögések morajával, az űrhajó, mintha türelmetlenségében nem tudta volna kivárni a legénység felocsúdását, megkezdte a fékezés-előkészítő műveletet. A központi képernyőn megjelentek a hajóorr tűzének sávjai. A fénysebesség eddigi zsidbadt nyugalmit rázkódás váltotta fel, a hajóorrban levő kifúvócsövek hatalmas ereje megpróbált diadalmaskodni a *Legyőzhetetlenen*, melynek tizenhét tonna nyugalmi tömegét sokszorosára növelte az óriási sebesség. A térképfülkékben a légmentesen elcsomagolt rajztekercsek nyugtalanul remegtek. Itt is, ott is megmozdultak a nem elég erősen rögzített tárgyak, mintha életre keltek volna; a hajókonyhákban csörömpöltek az összeütődő edények, ingadoztak az üres habfotelek támlái, a falakra szerelt övek és kötelek himbálózni kezdtek. Üveg-, fém- és műanyaghangok vegyes lármája hullámozott át az egész rakétán, orrától a faráig. Ezalatt a hibernátorból már beszéd moraja szivárgott ki, a héthónapos nemlétből, amely csak rövid álomnak tetszett, az emberek a valóságra ébredtek.

Az űrhajó veszített sebességéből. A fellegek vörös gyapjába burkolózott bolygó eltakarta a csillagokat. Egyre lassabban húzódott félre az óceán naptól csillogó, gömbölyű tükre. A látómezőben feltűnt a kráterek pettyezte sötétszürke

szárazföld. Fedélzeti állásaikban az emberek nem láttak semmit. Mélyen alattuk, a hajtómű titánzsigereiben fokozódott a tompított motorbögés, s az óriási tömeg kezes állatként engedelmeskedett. Ha egy-egy felhő a kifúvócső sugarába került, a higanyrobbanástól ezüstös színűvé vált, majd széthullott és eltűnt. A motorok bögése egy pillanatra felerősödött. A rőt korong szétlapult: így alakul át a bolygó sima szárazföldre. Már látni lehetett a szélsodorta, sarlószerű homokbuckákat, a legközelebbi kráter körül küllőszerűen tekerdő lávacsíkok felragyogtak, mikor visszaverték a rakéta fúvókáinak napnál is erősebb tüzét.

-- Minden erőt a tengelyre! Elektrosztatikus hajtóműveket bekapcsolni!

A mutatók lustán kúsztak át a skála következő körcikkére. Simán ment az egész művelet. Az űrhajó, mint valami fejjel lefelé álló, tűzokádó vulkán, fél mérföld magasan lebegett a homokba merült sziklacsoportoktól ragyás lapály felett.

-- Minden erőt a tengelyre! Csökkenteni az elektrosztatikus meghajtást!

Már látszott a hely, ahol a fúvókából függőlegesen kiáramló sugár ostromolta a terepet, vörös homokvihart kavarva. A hajófar körül ibolyaszínű villámok cikáztak, látszólag hangtalanul, mert dörgésüket a gázok erősebb üvöltése elnyomta. Az erőforrások különbsége kiegyenlítődött, a villámok eltűntek. Valamelyik válaszfal megreccsent, a parancsnok fejmozdulatával jelezte a mérnöknek: rezonancia. Ki kell küszöbölni. De senki sem válaszolt, az űrhajó bögő hajtóművekkel, most már egyetlen rezzenés nélkül süllyedt tovább, mint egy láthatatlan kötelekre függesztett acélhegység.

-- Fél erővel a tengelyre! Gyenge elektrosztatikus meghajtást!

Mintha igazi tenger hullámszana, a sivatagi homok füstölgő fodrai egyközéppontú gyűrűkbe rendeződtek. Az epicentrum, amelyet kis távolságból értek az összefonódó torkolattüzek, már nem füstölgött. Eltűnt a homok, hólyagos, vöröslő tükörré alakult át, fortyogó, olvadt szilícium-oxid tóvá, majd vijjogó robbanások közepette elpárolgott. A bolygó csontjáig lemeztelenített ősi bazalttalaja lágyulni kezdett.

-- Máglyákat üresjáratra! Hideg meghajtást!

Az atomtűz kék lángja kialudt. A fúvókák ferde brómhidrogén sugarakat fröcsköltek ki, és egyszerre kísérteties zöld fény öntötte el a sivatagot, a sziklás kráterfalakat és a felhőket felettük. Most már nem kellett attól tartani, hogy megolvad a bazalttalaj a *Legyőzhetetlen* széles fara alatt.

-- Máglyákat nullára! Hideg meghajtást a leszálláshoz!

Minden szív erősebben vert, minden szem a műszerekre tapadt, a görcsösen összeszorított kezek izzadtak a fogantyúkon. Ezek az ünnepélyes szavak azt jelentették, hogy már nincs visszaút, hogy lábuk valódi talajon áll, még ha egy sivár glóbusz homokja is az, de lesz naplemente és napkelte, látóhatár és felhők és szél.

-- Leszállás pontosan a nadíron!

Az űrhajót betöltötte a turbinák elnyújtott üvöltése, amint a hajtóanyagot lefelé sajtolták. Kúpszerűen szétterjedő, zöld tűzoszlop kötötte össze a *Legyőzhetelent* a füstölgő sziklával. Körös-körül homokfellegek gomolyogtak, megvakították a középső fedélzetek periszkópját, csak a vezetőfülkében villantak fel és hunytak ki a radar képernyőjén a táj körvonalai, melyek a kiáramló sugarak mentén tájfunszerű kavargásba merültek.

-- Érintkezéskor stop!

Az űrhajó fara alatt haragosan háborgott a tűz, amint milliméterről milliméterre zsugorodott össze a ránehezedő rakéta súlyos tömege alatt, a zöld pokol hosszú tűznyilakat lövöldözött az imbolygó homokfelhők közepébe. A far és az összeégett bazaltszikla között a távolság vékony, zöld lángvonallá keskenyedett.

-- Nulla egész nulla! Minden motort leállítani!

Bang! Egyetlen félelmetes dobbanás, mintha óriási szív szakadt volna meg. A rakéta állt. A főmérnök nem vette le kezét a biztonsági hajtómű két fogantyújáról: hátha csődöt mond a szikla. Vártak. Jellegzetes ugráló mozgásukkal forogtak tovább a másodpercmutatók. A parancsnok rápillantott a függőleges irány mutatójára, amely meg sem rezgett a vörös nullán. Mindenki csöndben várt.

A meggyzsinű, izzásig hevült fűvókák kezdtek összehúzódni, s közben jellegzetes, rekedtes nyögéshez hasonló hangot adtak. Lassan leülepedett a több száz méternyi körzetben felvert vörhenyes porfelhő. A *Legyőzhetetlen* tompa csúcsa, a légköri súrlódástól megperzselt és ezért az ősi szikla színéhez hasonló oldala, érdes, kettős páncélzata bontakozott ki belőle; a vörös por lent még mindig gomolygott és örvénylett, de maga az űrhajó már alaposan lehorgonyzott, szinte a bolygóhoz nőtt, és vele együtt forgott lusta, végtelennek tűnő mozgással az ibolyaszínű ég alatt, amelyen a legerősebb fényű csillagok világítottak, és csak a vörös nap közvetlen közelében hunytak ki.

-- A szokásos eljárás?

Az asztrogátor felnézett a hajónaplóból, ahol az egyik lap közepén a leszállás egyezményes jele, órája állt, mellette pedig a bolygó neve: Regis-III.

-- Nem, Rohán. A harmadik fokozattal kezdjük.

Rohán leplezni próbálta meglepetését.

-- Értettem. Ámbár... -- tette hozzá bizalmasan, mert Horpach már nemegyszer feljogosította erre -- jó lenne, ha nem nekem kellene ezt az embereknek megmondanom.

Az asztrogátor kezét tisztjének vállára tette, és mintha semmit sem hallott volna, a képernyőhöz vezette Rohánt, mint valami ablakhoz. A leszállás közben kiáramló sugár félresöpörte a homokot, melynek helyén a szétszórt buckák koszorújában teknőszerű mélyedés tátongott. Az elektronimpulzusok háromszínű ernyőjén, mely hű képet adott a külvilágról, tizennyolc emelet magasságból látták a három mérföldnyire fekvő kráter sziklafüzérét. Nyugatról eltakarta a láthatár, kelet felől pedig áthatolhatatlan fekete árnyékok gyülekeztek a lábánál. A homokvonulatok gerincén tekergő széles lávafolyamok színe alvadt vérre emlékeztetett. Egyetlen erős fényű csillag lángolt az égen, illetve a képernyő felső szélén. A *Legyőzhetetlen* leszállásakor támadt világvége elmúlt, és a sivatagi szél, ez az erőszakos légáramlat, mely szünet nélkül száguld a bolygó egyenlítői övezetéből a sarkok felé, már nyaldosta a talajt az űrhajó körül, mintha a tűz ütötte sebet próbálná begyógyítani. Az asztrogátor bekapcsolta a külső mikrofonhálózatot, s akkor egy pillanatra éles, elnyújtott üvöltés meg a páncélburkolaton csikorgó homok hangja töltötte be a vezetőfülke magas terét. Kikapcsolta a mikrofonokat, és újra csend lett.

-- Eddig rendben is volnánk -- mondta lassan. -- De a *Kondor* nem tért vissza innen, Rohán.

A másik összeszorította száját. Nem vitatkozhatott a parancsnokkal. Nem tegnap óta repült vele, de sohasem kerültek szorosabb barátságba. Talán túl nagy volt a korkülönbség köztük. Vagy túl kicsik az együtt átélt veszélyek. Ez az ember, akinek haja majdnem olyan fehér volt, mint öltözéke, mindig higgadtan viselkedett. Csaknem száz ember várt mozdulatlanul a helyén a megfeszített munka után. Kimerítette őket a közelítés, a *Legyőzhetetlen* atomjaiban felhalmozott mozgási energia lefékezésére fordított háromszáz óra, a pályára térés és a leszállás. Már hónapok óta nem hallották, hogyan dúdol a szél, és megtanulták gyűlölni az űrt, ahogyan csak az tudja gyűlölni, aki ismeri. De a parancsnok bizonyára nem erre gondolt. Lassan átsétált a vezetőfülkén, rátámaszkodott a következő szintig felnyúló fotel támlájára, s ezt morogta:

-- Nem tudjuk, mi ez, Rohán. -- Majd hirtelen élesebben: -- Mire vár még?

Rohán a rendezőasztalokhoz sietett, bekapcsolta a belső berendezést, és hangjában még az elfojtott indulat remegésével dörögte:

-- Valamennyi szint, figyelem! A leszállást végrehajtottuk. Harmadfokú földi eljárás. A nyolcadik szint készítse az energorobotokat! Kilencedik szint: árnyékolóelemeket működésbe hozni! Védelmi szakértők a helyükre! A legénység többi része: a kijelölt munkahelyekre! Vége.

Míg beszélt és figyelte, hogyan lüktet a zöld varázsszem hangja hullámzásának ütemére, úgy érezte, hogy látja az izzadt arcokat, amint a hangszórók körül megdermednek, és a váratlan meglepetéstől előnti őket a harag. Csak most érthették meg, épp most kezdenek szitkozódni...

-- Harmadfokú földi eljárás folyamatban, asztrogátor úr -- mondta, de elkerülte az öregember tekintetét. Horpach ránézett, és váratlanul, a szája sarkából elmosolyodott.

-- Ez csak a kezdet, Rohán. Lehet, hogy estefelé még hosszú sétára megyünk, ki tudja...

A lapos faliszekrényből vékony, hosszú kötetet vett elő, kinyitotta, és a fogantyúktól zsúfolt fehér asztalra rakta, majd így szólt:

-- Olvasta?

-- Igen.

-- Utolsó jeladásuk, amelyet a hetes hiperjelfogó rögzített, egy évvel ezelőtt ért el az első bójáig a támaszpont közelében.

-- Betéve tudom a szövegét. "Leszállás a Regis-III-on befejezve. Sivatagos Szubdelta-92 típusú bolygó. Kiszállunk, másodfokú eljárás Ewana kontinens egyenlítőövezetében."

-- Igen. De nem ez volt az utolsó jelzésük.

-- Tudom, asztrogátor. Negyven órával később a hiperközlő egész sorozat morzejelszerű impulzust rögzített, de nem volt semmi értelmük, aztán pedig néhány-szor különös, ismétlődő hangokat. Haertel szerint "farkuknál rángatott macskák nyávognak így".

-- Igen... -- mondta az asztrogátor, de látszott, hogy nem figyel oda. Újból a képernyő előtt állt. A látómező legszélén, szorosan a rakéta mellett felbukkantak a csúszda csápszerűen kilökődő ízei, s mint valami díszszemlén, pontos egymásutánban gördültek le rajta a tűzálló szilikon páncéllal borított energorobotok, ezek a

harminctonnás gépek. Csúszás közben tetejük lassan felnyílt, egyidejűleg fel is emelkedtek, ennek következtében átmérőjük megnőtt. Miután elhagyták a csúszdát, mélyen a homokba merültek, de biztosan haladtak, félresöpörték maguk előtt a buckákat, melyeket a szél hordott a *Legyőzhetetlen* köré. Hol jobbra, hol balra kanyarodtak, úgyhogy tíz perc múlva fém teknősbékák láncá fogta körül az egész úrhajót. Megálltak, s lassan beásták magukat a homokba, míg egészen el nem tűntek, csak a dűnék vörös lejtőin szabályosan elszórt fényes pontok jelezték a helyeket, ahol a Dirac-emitterek kis kupolái meredeztek. A vezetőfülke habgumival borított acélpadlója megremegett az emberek talpa alatt. Alig érezhető, de mégis letagadhatatlan borzongás járta át testüket, rövid ideig tartott, mint a villámcsapás, s már el is múlt, csak egy pillanatig bizsergette az izmokat, és homályosította el a szemeket. A jelenség még fél másodpercig sem tartott. A visszatért csendet csak az alsó szintekben dolgozó motorok idehallatszó, távoli dohogása törte meg. A sivatag, a feketésvörös sziklacsoportok, a lustán hentergő homokhullámok élesen kirajzolódtak a képernyőkön, minden visszatért a régi kerékvágásba, de a *Legyőzhetetlen* felett már az erőtér láthatatlan kupolája lebegett, mely elzárta az úrhajóhoz vezető utat. A csúszdán lefelé cammogó, kelepelő antennájú fémrákok jelentek meg, ezek is váltakozva jobbra-balra indultak el. Az erőtéremittereknél jóval nagyobb inforobotoknak összelapított törzsük és hajlított, oldalra kinyúló fémmankóik voltak. Ezek az ízeltlábúak, mintha utálkozva kapkodták volna mélyen a homokba süppedő végtagjaikat, szétszóródtak, és elfoglalták az energorobotok láncában szabadon maradt helyeket. A védelmi műveletek végrehajtásával egyidőben a vezetőfülke központi asztalán ellenőrzőlámpácskák fénye villogott a matt háttérben, a hőenergia-órák számlapján zöldes fény derengett. Mintha több tucat nagy macskaszem szegeződött volna a két férfira. A mutatók mindenütt a nullán álltak, jelezve, hogy senki sem próbál átjutni az erőtér láthatatlan falán. Csak az erőelosztó mutatója kúszott egyre feljebb a gigawattokat jelző piros vonalak lépcsőjén.

-- Most lemegyek, és eszem valamit. Csinálja meg a szokásos méréseket, Rohán! -- mondta hirtelen kissé fáradtan Horpach, és otthagya a képernyőt.

-- Távírányítással?

-- Ha akarja, kiküldhet valakit... de maga is mehet.

E szavak után az asztrogátor széttolta az ajtót, és kiment. Rohán még egy pillanatig látta arcélét a felvonó gyenge fényében, mely zajtalanul siklott lefelé. Az erőtérórák táblájára pillantott. Nulla. "Tulajdonképpen a fényképméréssel kellene kezdeni -- gondolta. -- Addig keringeni a bolygó körül, amíg teljes képsorozatunk nincs róla. Lehet, hogy ily módon kiderülne valami. A körpályáról végzett vizuális megfigyelések ugyanis nem sokat érnek; a szárazföldek nem tengerek, és a távcsöves megfigyelők sem árbockosárban ülő matrózok. Mindjárt más lenne a helyzet, ha egy hónapon belül sikerülne teljes képsorozatot készítenünk."

A felvonó visszajött. Rohán beszállt, és lement a hatodik szintre. A keszonkamra előtti nagy tér tele volt emberekkel, akiknek tulajdonképpen semmi dolguk sem volt itt, hiszen már vagy negyedórája folyamatosan szólt a főétkezés idejére figyelmeztető négy jelzés. Utat nyitottak neki.

-- Jordan és Blank! A szokásos mérésekre jönnek velem.

-- Teljes úrruhában, navigátor?

-- Nem. Csak légzőkészüléket hozzanak, és egy robotot. Talán egy arktán lenne a legjobb, hogy ne süllyedjen el nekünk ebben az átkozott homokban. Hát maguk mit állnak ott? Elment az étvágyuk?

-- Le szeretnénk menni, navigátor...

-- Csak egy pillanatra hadd szálljunk ki...

Nagy hangzavar támadt.

-- Nyugalom, fiúk! Eljön a kirándulások ideje is. Egyelőre a harmadik fokozatnál tartunk.

Az emberek kelletlenül oszlottak szét. Eközben a teherszállító aknából előbukkant a felvonó, amely a legmagasabb embereknél is egy fejjel nagyobb robotot hozta. Jordan és Blank már légzőkészülékkel a hátukon, a villamos targoncával tértek vissza. Rohán erősen a korlátba kapaszkodott, mert a folyosó -- mivel a rakéta most a talpán állt -- függőleges kúttá változott, amely egészen az első gépkamráig vezetett. Feje felett és talpa alatt érezte a terjedelmes fémemeleteket, valahol a mélyben a csendes járású relék dolgoztak, hallotta a hidraulikus vezetékek finom hangját, a negyvenméteres akna mélyéből pedig enyhe hideg fuvallat áradt fel: a gépterem klimatizátorai tisztították a levegőt.

A keszonkamra két kezelője kinyitotta előttük az ajtót. Rohán gépiesen ellenőrizte a szíjak fekvését és álarcának szorítását. Jordan és Blank is belépett utána, majd a robot nehéz lépései alatt döngött a vaslemez. Ijesztő, hosszan tartó sziszegéssel tódult a levegő a hajó belsejébe. Kinyílt a külső csapófedél. A gépek csúszdája négy szinttel alacsonyabban volt. Az emberek kis felvonón ereszkedtek le, amely az imént bújt elő a páncélfalból. Rácsos szerkezete a homokdomb csúcsát súrolta. A felvonókas minden oldalról nyitott volt. Alig érezték hűvösebbnek a levegőt, mint a *Legyőzhetetlen* belsejében. Beültek mind a négyen, kiengedték a fékezőmágneseket, és lágyan lesiklottak a tizenegy emeletes magasságból, sorban maguk mögött hagyva a hajótest szekcióit, miközben Rohán futólag ösztönösen végigvizsgálta őket. A dokkon kívül ritkán kínálkozik alkalom arra, hogy kívülről lehessen látni egy hajót. Jól megszolgált már -- gondolta a meteor ütötte sebek láttán. A páncéllemezek helyenként elvesztették fényüket, mintha erős sav marta volna le őket. A felvonó rövid útjának végére ért, és könnyedén huppant az összetorlódott homokra. Amint kiugráltak, rögtön térden felül süllyedtek bele. Csak a behavazott területek kutatására készített robot cammogott tovább karikatúraszerűen szétlapított talpain, nevetségesen kacszázó, de biztos léptekkel. Rohán megálljt parancsolt neki, aztán embereivel figyelmesen végigvizsgálta a hátsó fűvókák torkolatát, már amennyire kívülről ez lehetséges volt.

-- Rájuk fér egy kis kifűjás és csiszolás -- mondta. Csak amikor kimászott a hajófar alól, vette észre, milyen hatalmas árnyékot vet a hajó. Mintha széles út húzódott volna végig a homokdombokon, melyek már a lebukófélfelben levő nap fényében égtek. A szabályosan hullámozó homok különös nyugalmat árasztott. A hullámvölgyekben kékes árnyék, a hullámhegyeken pedig rózsaszínű alkonyat derengett, és ez a meleg, finom, valószínűtlenül könnyed rózsaszín azokra a színekre emlékeztette, melyeket valaha egy gyerekképeskönyvben látott. Az egész táj valószínűtlenül szelíd volt. Tekintete lassan dűnéről dűnére vándorolt, egyre újabb őszibarackvirág-színű árnyalatokon, majd távolabb, fekete árnyak sarlójától haso-

gatott vöröslő lángoláson át egészen addig, míg a sárgás szürkességgel összefolyva csupasz vulkanikus sziklák fenyegetően meredező lapjai útját nem állták. Csak állt és bámult, ezalatt emberei sietség nélkül, jól beidegződött mozdulatokkal végezték az immár hagyományos méréseket, kis tartályokba levegő- és homokmintákat vettek, majd hordozható szondával, melynek fűrótestét az arktán -- könnyű járású robot -- tartotta, megállapították a talaj radioaktivitását. Rohán ügyet sem vetett bibelődésükre. Az álarc csak orrát és száját takarta, szeme és egész feje szabadon volt, mert levette a vékony védősisakot. Érezte a haját borzoló szelet, arcán a finom homokszemek szúrásait, amint csiklandozva furakodtak be arca és a műanyag szegély közé. Kezselésének nadrágszárát heves szél lobogtatta, a nap puffadt korongja, amelybe büntetlenül talán egy másodpercig ha lehet nézni, most a rakéta legcsúcsán akadt fenn. A szél szakadatlanul süvített, az erőterek nem akadályozták a gázok mozgását, ezért nem tudta megállapítani, hol emelkedik ki a homokból ez a láthatatlan fal. Az óriási tér, ameddig a szem ellátott, kihalt volt, mintha ide ember sohasem tette volna a lábát, mintha nem ez a bolygó nyelte volna el a *Legyőzhetetlennel* azonos kategóriájú űrhajót nyolcvanfőnyi legénységével; az űrnek ezt az óriási kipróbált büszkeségét, mely a másodperc töredéke alatt több milliárd kilowattos teljesítményt tudott fejleszteni és azt az összes makroszkopikus méretű anyagi test számára áthatolhatatlan energiamezővé átalakítani vagy csillaghőmérsékletű pusztító sugarakká összpontosítani, amelyek hegyláncok elhamvasztására vagy tengerek kiszáraitására is képesek. Mégis itt pusztult el a Földről jött acélszerkezet, a technika több száz éves virágzásának gyümölcse, eltűnt, nyomtalanul, SOS-jelek nélkül, mintha felszívódott volna ebben a vörös-szürke pusztaságban.

És ez az egész szárazföld ilyen -- gondolta. Látta a magasból a kráterek himlőhelyeit, s az egyetlen mozgás, melyet észlelni lehetett, a fellegek lassú, szakadatlan úszása volt, amint a végtelen homokpadokra vetítették árnyékukat.

-- Radioaktivitás? -- kérdezte meg sem fordulva.

-- Nulla egész nulla kettő -- felelte Jordan, és feltápáskodott a térdelésből. Arca pírban égett, szeme csillogott. Hangját eltorzította az álarc.

"Vagyis a semminél is kevesebb -- gondolta. -- Egyébként elődeink még ilyen durva vigyázatlanság esetén sem pusztulhattak volna el, az önműködő jelzőberendezések riadóztattak volna mindenkit, még ha elhanyagolták volna is a szokásos méréseket."

-- Léggör?

-- 78 százalék nitrogén, 2 százalék argon, szén-dioxid nulla, metán 4 százalék, a többi oxigén.

-- 16 százalék oxigén? Ez biztos?

-- Biztos.

-- A levegő radioaktivitása?

-- Gyakorlatilag semmi.

Ez különös volt. Ennyi oxigén! Felvillanyozta a hír. Odament a robothoz, mely azonnal a szeme elé tolta a mutatókkal teli ládikát.

"Talán kipróbálták, meg lehet-e lenni légzőkészülék nélkül" -- gondolta ostobán, bár tudta, hogy ez nem fordulhatott elő. Igaz, megesett már, hogy valaki,

akit a többiekénél is jobban gyötört a visszatérés vágya, a határozott parancs ellenére levette álarcát, mert a környező levegő látszatra olyan tiszta volt, olyan friss -- és mérgezésben pusztult el. Ez azonban csak egy, legfeljebb két emberrel fordulhatott elő.

-- Mindennel végeztek? -- kérdezte.

-- Igen.

-- Menjenek vissza! -- mondta.

-- És ön?

-- Én még maradok. Menjenek csak! -- ismételte türelmetlenül. Egyedül akart már lenni. Blank vállára vette a fülüknél szíjjal összekötött tartályokat. Jordan átadta a robotnak a szondát, és nehézkesen vonszolva lábukat a homokban, elindultak. Mögöttük csoszogott az arktán: hátulról megtévesztésig hasonlított a beöltözött emberekre.

Rohán a szélső buckához ment. Egészen közélről látta a homokból kiálló emitter bő torkolatát, amely a védőerőteret hozta létre. Nem is annyira az ellenőrzés miatt, hanem inkább gyerekes kedvtelésből felkapott egy marék homokot, és eldobta. A homoksugár mintha repülés közben láthatatlan hajlított üvegbe ütközött volna, függőlegesen a földre szóródott.

Szinte viszketett a keze, hogy levegye a maszkot. Jól ismerte ezt az érzést. Kiköpni a műanyag szopókát, letépni a szíjakat, és teleszívni tüdejét levegővel, amíg csak bordái engedik.

"Túlságosan elengedem magam" -- gondolta, és lassan visszatért a hajóhoz. A felvonókas üresen várakozott, alja könnyen a homokba merült, lemezeit távollétének néhány perce alatt a szél már vékony homokréteggel vonta be.

Még az ötödik szint főfolyosóján megnézte a fali tájékoztatót. A parancsnok a csillagkabinban volt. Felment hozzá.

-- Egyszóval leányálom? -- összegezte szavait az asztrogátor. -- Semmi radioaktivitás, semmi spóra, baktérium, vírus, penészgomba, semmi... de ez az oxigén... A mintákat mindenesetre táptalajba kell helyezni.

-- Már a laboratóriumban vannak. Lehet, hogy a bolygó többi kontinensén van élet -- jegyezte meg Rohán meggyőződés nélkül.

-- Kötve hiszem. Az egyenlítői övezeten kívül gyenge a nap besugárzása; nem látta, mekkorák a sarkokon a hósapkák? Fogadok, hogy ott legalább nyolc, ha nem tíz kilométeres jégtakaró van. Inkább egy óceánt feltételeznék moszatokkal, algákkal -- de miért nem költözött az élet a vízből a szárazföldre?

-- Meg kell majd nézni azt a vizet -- szólta Rohán.

-- Egyelőre még korai megkérdezni az embereinket, de az az érzésem, hogy a bolygó túl öreg. Egy ilyen záptojás legalább hatmilliárd éves. Egyébként a nap is jó ideje abba hagyta már a ragyogást. Ez valóban egy vörös törpe. Igen, az élet hiánya mindenesetre elgondolkasztató. Sajátos formájú fejlődés, mely nem tudja elviselni a víztelenséget. Hát igen. Ez megmagyarázná az oxigén jelenlétét, de a *Kondor* ügyét nem.

-- Talán vannak különleges életformák, az óceánban rejtőző vízi lények, amelyek ott, a mélyben hozták létre a civilizációt -- fűzte tovább a gondolatot Rohán. Mindketten a bolygó Mercator-vetületű nagy térképére hajoltak, amely nem volt

egészen pontos, mert múlt századbeli önműködő szondák adataira támaszkodva rajzolták. Csak a legfontosabb szárazföldek és a tengerek körvonalait, a sarki hósapkák kiterjedésének határát és a legnagyobb kráterek egy részét tüntette fel. Az egymást keresztező szélességi és hosszúsági körök hálójában pirossal bekarikázták azt a helyet az északi szélesség nyolcadik foka körül, ahol leszálltak. Az asztrogátor türelmetlenül lökte félre a papirost a térképasztalon.

-- Ezt maga sem gondolja komolyan! -- háborgott. -- Tressor nem lehetett butább nálunk, nem engedett volna semmiféle víz alatti lénynek, badarság! Egyébként még ha léteznének is értelmes vízi lények, első dolguk a szárazföld meghódítása lett volna. Na, mondjuk, legfeljebb vízzel töltött búvárruhákban... Tisztára badarság -- ismételte, nem azért, hogy Rohán elgondolásának romjait is megsemmisítse, hanem mert már egészen másra gondolt. -- Egy darabig itt állomásozunk -- vont a végül a következtetést, alsó szélén megnyomta a térképet, amely halk surrogással összetekeredett, és eltűnt a nagy térképtartó egyik vízszintes polcán. -- Várunk, és majd meglátjuk.

-- És ha nem? -- kérdezte Rohán óvatosan. -- Megkeressük őket?...

-- Rohán, gondolkozzon egy kicsit. Hatodik csillagév és ilyen... -- az asztrogátor kereste a megfelelő kifejezést, de nem találta, ezért megvetően legyintett. -- A bolygó a Mars nagyságrendjébe tartozik. Hogy keressük meg őket? Jobban mondva, a *Kondort* -- javította ki magát.

-- Nos, igen, a talaj vastartalmú... -- ismerte be kelleetlenül Rohán. Az elemzés folyamán is szórványos vas-oxid-keveréket mutattak ki a homokban. A ferroindukciós mérőműszerek tehát kudarcot vallottak. Mivel nem tudott mit mondani, elhallgatott. Bízvást remélte, hogy a parancsnok végül talál majd valamilyen megoldást. Hiszen nem térhetnek haza üres kézzel. Horpach sima homloka aló! meredező borzas szemöldökére nézett és várt.

-- Az igazat megvallva, nem hiszem, hogy ez a 48 órás várakozás gyümölcsöző lenne, de a szabályzat így követeli -- törte meg a csendet váratlanul bizalmas hangon az asztrogátor. -- Üljön csak le, Rohán. Úgy áll itt, mint a megtestesült lelkiismeret-furdalás. A Regis az összes elképzelhető között a legidétlenebb hely. Teljesen fölösleges. Nem tudni, miért küldték ide a *Kondort* -- egyébként ez még a kisebbik baj ahhoz képest, ami történt.

Elnémult. Rossz hangulatban volt, s mint ilyenkor általában, beszédesebb lett, és könnyebben bocsátkozott vitába is, ami kissé mindig veszélyes volt, mert bármelyik pillanatban elvághatta a társalgás fonalát egy rosszmájú megjegyzéssel.

-- Egyszóval, így vagy úgy, de valamit tennünk kell. Tudja mit? Lőjön már ki a kedvemért egy fotoobszervátort egyenlítő körüli röppályára! De tisztességes kör alakja legyen, és fogja szűkre! Olyan hetven kilométeresre.

-- De hiszen az még az ionoszférában van! -- tiltakozott Rohán. -- Néhány körfordulat után elégnék...

-- Hadd égjenek! De előbb lefényképeznek mindent, amit csak lehet. Sőt, azt tanácsolnám, kockáztassa meg a hatvan kilométeres távolságot. Lehet, hogy már a tizedik kör után megsemmisülnek, de csak az ilyen magasságban készült képek mondhatnak valamit. Tudja, mekkorának látszik egy rakéta száz kilométeres távolságból még a legjobb teleobjektívvel is? A gombostűfej hozzá képest valóságos

hegytömb. Most pedig azonnal... Rohán!

A navigátor már az ajtóból fordult vissza erre a kiáltásra. A parancsnok az asztalra csapta az elemzések eredményéről szóló jelentést.

-- Mi ez?! Mi ez a marhaság már megint?! Ki írta ezt?

-- Az automata. Miről van szó? -- kérdezte Rohán, és megpróbált magán uralkodni, mert már őt is elöntötte a düh. "Most kötzködni fog velem!" -- gondolta; szándékosan lassan lépett közelebb.

-- Olvassa csak. Itt, itt!

-- Négy százalék metán -- olvasta Rohán, és hirtelen ő is elképedt.

-- Négy százalék metán, mi? És tizenhat oxigén? Tudja, mi ez? Robbanókeverék! Meg tudja nekem magyarázni, miért nem robbant fel az egész légkör, amikor mi itt bórhidrogéneken ültünk?

-- Tulajdonképpen... nem értem -- motyogta Rohán. Gyorsan a külső ellenőrzőasztalhoz futott, egy kis belső levegőt engedett az elszívómércékbe, és amíg az asztrogátor baljós hallgatással sétált fel s alá a vezetőfülkében, figyelte, milyen buzgón kotyognak az analizátorok üvegedényei.

-- Nos?

-- Ugyanannyi. Négy százalék metán... és tizenhat oxigén -- mondta Rohán. Valóban képtelen volt felfogni, hogyan lehetséges mindez, mégis elégedettséget érzett: most legalább Horpach nem tehet neki szemrehányást.

-- Mutassa csak! Hm. Négy metán, hogy az ördög... na, jól van, Rohán, körpályára a szondákat, aztán kérem, menjen át a kis laborba. Elvégre is mire valók a tudósaink! Hadd törjék a fejüket!

Rohán leereszkedett, elkapott két rakétatechnikust, és továbbadta nekik az asztrogátor megbízását. Aztán visszatért a második szintre. Itt helyezkedtek el a szakértők kabinjai és a laboratóriumok. Egész sor keskeny fémajtó előtt haladt el, melyeken kétbetűs táblácskák díszeltek: FM., FF., FT., FB. és így tovább. A kis laboratórium ajtaja tárva-nyitva állt; a tudósok monoton hangjához időnként az asztrogátor basszusa kontrázott. Rohán megállt a küszöbön. Itt volt az összes "Fő" -- a főmérnök, a főbiológus, a főfizikus, a főorvos és a gépterem minden technológusa. Az asztrogátor most némán ült a kézi számológép elektronműszerfala alatt, a szélső karosszékben; a kreol bőrű Moderon beszélt, kicsiny, nőies kezét ölében összefonva:

-- Nem vagyok jártas a gázkémiában. Mindenesetre ez valószínűleg nem közönséges metán. A kötések energiája más: egy-két századnyi csak az eltérés, de már az is sokat számít. Az oxigénnel csak katalizátorok jelenlétében lép reakcióba, de akkor is nehezen.

-- Milyen eredetű ez a metán? -- kérdezte Horpach, ujjjaival malmozva.

-- A benne levő szén mindenesetre szerves eredetű. Nem sok ugyan, de kétségtelenül...

-- Izotópok? Melyik korból? Milyen régi ez a metán?

-- Kettőtől tizenötmillió éves.

-- Micsoda nagyvonalúság!

-- Félóránk volt. Ennél többet nem tudok mondani.

-- Quastler doktor! Mit tud erről a metánról?

-- Semmit.

Horpach végigpásztázott tekintetével a szakértőkön. Mindenki azt várta, mikor robban, de hirtelen elmosolyodott.

-- Uraim, hiszen önök tapasztalt emberek. Nem tegnap óta repülünk együtt. A véleményükre lennék kíváncsi. Mi most a teendők? Hol kezdjük?

Senki sem sietett a válasszal. Végül is Joppe biológus törte meg a csendet, mivel ama kevesek közé tartozott, akik nem tartottak Horpach haragjától. Nyugodtan a parancsnok szemébe nézett.

-- Ez nem közönséges Szubdelta-92 osztályba tartozó bolygó. Ha az lenne, nem pusztult volna el a *Kondor*. Tekintve, hogy annak a fedélzetén is voltak szakemberek, se nem rosszabbak, se nem jobbak, mint mi, az egyetlen dolog, amit biztosra vehetünk, az, hogy ismereteik elégtelennek bizonyultak a katasztrófa megelőzéséhez. Ebből az következik, hogy továbbra is tiszteletben kell tartanunk a harmadfokú eljárást, vagyis át kell kutatnunk a szárazföldet és az óceánt. Úgy gondolom, földtani kutatófúrásokat kell kezdenünk, s ezzel egyidejűleg az itteni vizet is tanulmányoznunk kell. Máskülönben minden csak feltételezés lenne; ebben a helyzetben pedig nem engedhetjük meg magunknak ezt a fényűzést.

-- Jó! -- Horpach összeszorította száját. -- A fúrások nem jelentenek problémát az erőtéren belül. Ezzel Nowik doktor fog törődni.

A főgeológus bólintott.

-- Ami pedig az óceánt illeti... milyen messze van a partvonal, Rohán?

-- Kétszáz kilométer körül... -- mondta a navigátor, s egyáltalán nem csodálkozott, hogy a parancsnok tud jelenlétéről, bár nem látja: Rohán mögötte állt néhány lépésre, az ajtóban.

-- Kicsit messze van. De a *Legyőzhetetlennel* már nem mozdulhatunk. Rohán, vigyen magával annyi embert, amennyit helyesnek tart, Fitzpatrikot vagy még valaki oceanológust és hat energorobotot a tartalékból. Elmegy velük a partig. Csak erőburok alatt fognak dolgozni; semmi tengeri kirándulás, semmi búvárokodás. Az automatákkal is tessék csínján bánni -- nincs belőlük túl sok. Világos? Már hozzá is láthat a dologhoz. Illetve még valamit. Légzésre alkalmas az itteni légkör?

Az orvosok suttogva tanácskoztak.

-- Elvileg igen -- mondta végül Stormont, de nem sok meggyőződéssel.

-- Mi az, hogy "elvileg"? Belélegezhető vagy sem?

-- Ilyen mennyiségű metán nem közömbös. Bizonyos idő után vérkeringési zavarok lépnek fel, melyekhez könnyű agyi tünetek társulhatnak. Szédülés, levertség... de csak egy óra vagy esetleg órák elteltével.

-- Valamilyen metánszűrővel meg lehetne oldani a kérdést?

-- Nem, asztrogátor úr. Illetve nem fizetődik ki a szűrők előállítása, mert gyakran kell őket cserélni, ezenkívül az oxigén százalékaránya is bizony elég alacsony. Ami engem illet, a légzőkészülékek mellett vagyok.

-- Hm. A többiek is?

Witte és Eldjarn bólintott.

Horpach felállt.

-- Akkor tehát kezdjük. Rohán! Mi van a szondákkal?

-- Azonnal felbocsátjuk őket. Ellenőrizhetem még egyszer a pályákat a kilövés előtt?

-- Természetesen.

Rohán kiment, maga mögött hagyva a laboratórium hangzavarát. Mikor a vezetőfülkébe lépett, a nap éppen lenyugvóban volt. Ibolyába játszó, puffadt bíbor korongjának szélébe a látóhatáron egy sötét kráter természetfölötti tisztasággal kirajzolódó fogazott kontúrja harapott. Mintha óriásira nőtt volna az ég, amely a galaktikának ezen a vidékén szinte roskadozott a csillagoktól. A nagy csillagképek mind alacsonyabban ragyogtak, majd kihunytak a sivatagi homályban. Rohán érintkezésbe lépett az űrhajó orrában levő műholdkivetővel. Éppen most bocsátották fel az első pár fényképezőműholdat. A következő kettőnek egy óra múlva kell indulnia. Másnapra a bolygó mindkét félgömbjéről készített nappali és éjszakai felvételekből az egész egyenlítői övezet képének ki kell rajzolódnia.

-- Harmincegyedik fokperc... hetes tetőponti szög. Pályára viszem... -- ismételte a hangszóróban egy éneklő hang. Rohán lehalkította, és az ellenőrzőtábla felé fordította karosszékét. Nem vallotta be senkinek, de mindig elszórakoztatta az a fényjáték, amely a szondák bolygó körüli pályára való kilövését kísérte. Először a rakéta ellenőrzőlámpái ragyogtak fel rubintosan, fehéren és kéken. Aztán zümmögni kezdett az indítóautomata. Amikor ketyegése hirtelen megszakadt, gyenge remegés futott át acirkáló egész törzsén. Rögtön ezután a képernyőkön tükröződő sivatagot foszforeszkáló fény ragyogta be. Mély dübörgésből éles sivitásba csapó hang kíséretében apró kis lövedék vált le az orrkivetőről, miközben lángpatakkal árasztotta el az anyahajót. A távolodó rakéta sugara egyre gyengébben lobogott a homokdombokon, amíg teljesen ki nem aludt. Most már hallani sem lehetett a kis rakéta hangját, viszont lázas izgalomban remegő fények öntötték el az egész táblát. Sietve ugrottak ki a szűrkeségből a ballisztikus ellenőrzés kis fénycsíkjai, biztató pislogással feleltek rájuk a távvezérlés gyöngyszínű lámpáskái, aztán a kiégett rakétalépcsők lobbantak fel egymás után, mint színes karácsonyfadíszek, végül pedig az egész szivárványszínű hangyaboly fölött vakító fehér négyszög gyulladt ki annak jeléül, hogy a műhold rátért pályájára. A hómezőként szikrázó tér közepén szürke foltocska ködlött fel, megrázkódott, és a 67-es szám rajzolódott ki belőle. Ez volt a repülés magassága. Rohán még egyszer ellenőrizte a pálya adatait: de a bolygótól mért legkisebb és legnagyobb távolság is a megszabott határok közt mozgott. Itt már semmi munkája sem akadt. Ránézett a fedélzeti órára, amely tizennyolcat mutatott; aztán az itteni helyi időt jelző órára: azon huszonhárom óra volt. Egy pillanatra lehunyta szemét. Örült ennek a tengeri kiruccanásnak. Szeretett önállóan dolgozni. Álmos és éhes volt. Egy pillanatig töprengett, hogy bevegyen-e a frissítő tablettákból, de úgy gondolta, hogy a vacsora elég lesz. Amikor felállt, nagy fáradtságot érzett, ezen elcsodálkozott, s már a csodálkozás is egy kicsit magához térítette. Leereszkedett az étkezdébe. Új emberei már ott várták -- a két légpárnás szállítóautomata vezetői; egyiküket, Jargot, elpusztíthatatlan jókedvéért különösen szerette, ott volt Fitzpatrik is két kollégájával, Brozával és Köchlinnel, éppen befejezték a vacsorát, amikor Rohán meleg levest rendelt, majd kenyeret és alkoholmentes palackozott sört emelt ki a fali adagolóból. Az egészet tálcára rakta, és az asztal felé tartott, amikor a padló könnyedén megremegett. A *Legyőzhetetlen* felbocsátotta a következő műholdat.

A parancsnok nem engedélyezte az éjszakai utazást. Helyi idő szerint öt órakor indultak, még napfelkelte előtt. Az ilyen menetoszlopot kínos lassúsága és a szükség diktálta rendje miatt gyászmenetnek nevezték. Energorobotok nyitották és zárták be, amelyek ellipszoid alakú erőterrel borítottak be minden belső gépet: az univerzális légpárnásokat, a mozgó rádióállomásokat és radart, a konyhát, a légmentes, lakható barakká önműködően átalakuló szállítóautomatát és a kis hatósugarú hernyótalpas lézert, amelyet mindenki csak kötőtűnek becézett. Rohán a három tudóssal az elől haladó energorobotban foglalt helyet, ami elég kényelmetlen dolog volt, mert alig fértek el egymás mellett az ülésen, de legalább igazi utazás illúzióját keltette. A haladás ütemét a gyászmenet leglassúbb gépeihez, vagyis az energorobotokhoz kellett igazítani. Nem lehetett kéjutazásnak nevezni: a hernyótalpasok dübörögtek és bőgtek a homokban, a turbinamotorok elefánt nagyságú szúnyogok módjára zúgtak, közvetlenül a hátuk mögött tódult ki a szabadba hálószerű védőrácsokon át a hűtőlevegő, az egész energorobot pedig úgy imbolygott, mint dereglye a hullámok hátán. A *Legyőzhetetlen* fekete tüje hamarosan eltűnt a látóhatár alján. Egy ideig az alacsonyan járó vörösről hideg sugaraitól megvilágított, egyhangú sivatagban haladtak, majd egyre kevesebb lett a homok, rézsútosan meredező sziklalapok állták útjukat, melyeket óvatosan ki kellett kerülni. A légzőkészülékek maszkjai és a motorok állandó bőgése senkiben sem ébresztett beszélgető kedvet. Szorgosan kémlelték a látóhatárt, de a táj nem változott -- sziklatorlaszok, hatalmas, mállófélben levő görgetegkövek; egy helyen lejtősödött a síkság, és az igen lapos medence alján keskeny, félig kiszáradt patak bukkant elő, melynek vizében a vörös napfény csillámlott. A patak két partja mentén végighúzódnak homokpadok és kővonulatok arról tanúskodtak, hogy időnként jelentős mennyiségű víz folyhat köztük. Megálltak néhány percre, hogy megvizsgálják a vizet. Kristálytisza volt, elég kemény, vas-oxid-tartalmú, és elenyésző mennyiségű szulfidot is felfedeztek benne. Folytatták útjukat, most már nagyobb sebességgel, mert a hernyótalpak könnyebben gördültek a köves talajon. Nyugat felől kisebbfajta omlások kísérték őket.

Az utolsó gépkocsi állandó kapcsolatot tartott fenn a *Legyőzhetlennel*, a radarok antennái buzgón forogtak, a radarkezelők pedig, meg-megigazítva fejükön a fülhallgatót, a képernyő előtt gubbasztottak, és ételsűrítmény-darabokat rágcsáltak; olykor-olykor valamelyik légpárnás alól kivágódott egy kő, mintha kisebbfajta forgószelel kapta volna fel, s szinte életre kelve felpattant a kavicsrakások tetejére. Majd kopár, kietlen dombhajlatok nehezítették meg az utat. Menet közben vettek néhány kőzetmintát, és Fitzpatrik odakiáltotta Rohánnak, hogy a kova szerves eredetű. S amikor a kékesfekete sávként húzódnak víztükör feltűnt előttük, végrehajlásra meszet is találtak. Apró, lapos kavicsokon zötyögve ereszkedtek le a parthoz.

Egyszerre minden elnémult, a gép forró fűjtatása, a hernyótalpak csikorgása, a turbinák üvöltése, amikor száz méterre tőlük megjelent az ilyen közelségből már zöld színben játszó, látszólag tökéletesen "földi" tenger. Most bonyolult műveletet kellett végrehajtani, mert ahhoz, hogy erőterrel tudják védeni a munkacsoportot, az élen haladó energorobotot elég mélyen a vízbe kellett süllyeszteni. Az előzőleg légzáró tömitésekkel ellátott gép a második energorobot vezényletével, nagy hullámokat verve, a habzó vízbe merült, nemsokára már csak

nehezen észrevehető sötét folt derengett a mélyben, akkor aztán a központi állomástól kapott jelre a leeresztett gépóriás a felszínre bocsátotta a Dirac-emittert; a part menti vizeket és a part egy részét láthatatlan félgömbként borító erőter után már hozzáláthattak a tulajdonképpeni kutatáshoz.

A tengerben valamivel kevesebb só volt, mint a földben; az elemzések mindazonáltal nem vezettek semmiféle szenzációs eredményre. Két óra múlva többé-kevésbé annyit tudtak, mint előzőleg. Ezért hát a nyílt tengerre küldtek két távirányított televíziós szondát, és a központi állomás képernyőin követték útjukat. De alig jutottak túl a láthatáron, a jelzések meghozták az első igazi meglepetést. Az óceánban különös szervezetek éltek, alakjukra nézve nagy, csontvázas halakra hasonlítottak. A szonda láttára azonban szétrebbentek, és óriási sebességgel a tengerfenékre menekültek. A visszhangos mélységmérők másfél száz méter mélyre becsülték az óceánt azon a helyen, ahol az első élőlényekkel találkoztak.

Broza erősködött, hogy legalább egy ilyen halat kellene szerezni. Vadászni kezdtek rájuk, a szondák üldözték a zöld homályban libbenő árnyakat, és villamos töltésekkel lödözték őket, de ezek az állítólagos halak hallatlan fürgeséggel siklottak tova előlük. Csak többszörös kísérlet után sikerült egyiküket megbénítani egy sorozattal. Azt a szondát, amely fogóival elcsípte, azonnal a partra irányították, a másikat eközben Köchlin és Fitzpatrik vette kezelésbe, mintákat gyűjtöttek a tengerfenéken imbolygó szálacskákból; moszatoknak vagy hínárféléknek látszottak. Aztán a tenger legmélyére, kétszázötven méternyire vezényelték a kis kutatóállomást. Az erős fenékáramlat megnehezítette a szonda pontos irányítását; ezzel próbálták * szétrombolni néhány nagy, víz alatti kőkupacot. Végül sikerült egyet szétbontaniuk, s ahogyan Köchlin helyesen feltételezte, a kőtakaró alatt vékony, ecetszerű lények egész telepére bukkantak.

Amikor mindkét szonda visszakerült az erőter alá, és munkához láttak a biológusok, az eközben felépített felvonulási épületben, ahol már levehették az idegesítő arcvédőket, Rohán, Jarg és a többiek közül még öten aznap először meleg ételt ehttek.

Estig ásványminták gyűjtésével, a tengerfenék radioaktivitásának, a besugárzás fokának vizsgálatával és még vagy százféle, éppen ennyire fárasztó elfoglaltsággal telt el az idő. Ezeket a munkákat különös lelkiismeretességgel kellett végezni, sőt szörszálhasogató aprólékossággal, ha tisztességes eredményt akartak elérni. Napnyugtára elkészültek mindennel, amivel csak lehetett, úgyhogy Rohán nyugodt lelkiismerettel mehetett a mikrofonhoz, mikor Horpach hívta a *Legyőzhetetlenről*.

Az óceán tele volt az élővilág különböző formáival, amelyek azonban kivétel nélkül elkerülték a part menti övezetet. A felboncolt hal szervezete nem mutatott semmiféle különlegességet. Becsléseik alapján a bolygón több százmillió éves volt a fejlődés. Jelentős mennyiségű zöldmoszatot találtak, ami megmagyarázta az oxigén jelenlétét a légkörben. Az élővilág növényi és állati szervezetekre való tagozódása tipikus volt, hasonlóképpen tipikusnak látszott a gerincesek csontfelépítése is.

Csak egyetlenegy olyan szervet találtak a kifogott halban, amelynek földi megfelelőjét nem ismerték a biológusok, mégpedig azt a sajátos érzékszervet, amely

azonnal reagált a mágneses térerősség elenyészően csekély változásaira is. Horpach az egész csapat azonnali visszatérését rendelte el, és a beszélgetés végén bejelentette, hogy nagy újság van: valószínűleg sikerült megállapítani az elpusztult *Kondor* leszállásának helyét.

Így hát, a biológusok nagy bánatára, akik még néhány hetes kutatást is keveselltek volna, szétszedték a felvonulási épületet, begyújtották a motorokat, s a menetoszlop megindult északnyugat felé. A *Kondorral* kapcsolatban Rohán nem szolgálhatott további részletekkel bajtársainak, mert maga sem tudott többet. A lehető leggyorsabban a hajón szeretett volna lenni, mert úgy gondolta, hogy a parancsnok megbeszéli vele az elkövetkező feladatokat, melyek felfedezési lehetőségekben talán gazdagabbak lesznek. Természetesen most mindenekelőtt a *Kondor* feltételezett leszállási helyét kellett felkutatni.

Rohán megpróbált minél többet kicsikarni a gépekből, s emiatt a hernyótalpak alatt ropogó kövek még pokolibb lármával kísérték őket végig. A sötétség leszállta után kigyulladtak a gépek nagy fényoszlopai; rendkívüli, de egyben fenyegető látvány volt -- a mozgó fényoszlopok szinte minden pillanatban ijesztően imbolygó árnyképeket varázsoltak elő a homályból, mintha alaktalan óriások keltek volna életre, pedig csak tanúsziklák voltak, egy szétmállott hegylánc utolsó maradványai. A bazaltban tátongó mély hasadékok néhányszor megállásra kényszerítették őket.

Végre-valahára, jóval éjjel után megpillantották a *Legyőzhetetlen* szivarját, amely úgy ragyogott feléjük a távolból, mint valami ünnepségre kivilágított fémtorony. Az erőtér sugarán belül gépsorok indultak mindenfelé, kirakták a készleteket és az üzemanyagot, a fényoszlopok vakító fényében embercsoportok álldogáltak a lejtaknánál. Már messziről hallatszott e hangyabolyszerű nyüzsgés moraja. A hajlongó fényoszlopok fölött hallgatagon magasló cirkáló törzsén fényfoltok nyargalásztak. Kék fények gyulladtak ki, jelezvén, hogy az erőtér burkán rés nyílt, s a finom szemcséjű porral vastagon belepett járművek egymás után gördültek be a kör alakú térbe. Még le sem ugrott a földre, Rohán máris odakiáltott az egyik legközelebb állónak, akiben Blankot ismerte fel, hogy mi van a *Kondorral*.

De a fedélzetmester semmit sem hallott az állítólagos felfedezésről. Rohán nem sokat tudott meg tőle. A négy műhold, mielőtt elégett volna a légkör sűrűbb rétegeiben, tizenegyezer képet csinált, ezeket rádió útján fogták fel, majd beérkezésük sorrendjében a térképfülkében különleges eljárással lemezre maratták. Rohán magához hívta Erett térképésztechnikust, s hogy ne veszítsen időt, zuhanyozás közben faggatta ki mindenről, ami a hajón történt. Erett azok közé tartozott, akik a kész fényképek alapján a *Kondor* után nyomoztak, az elpusztult űrhajó acélpontocskáját körülbelül harminc ember kereste egyszerre a homoktengerben. A bolygókutatókon kívül erre a feladatra mozgósították a térképészeket, a radarkezelőket és minden fedélzeti pilótát. Éjjel-nappal felváltva vizsgálták a beérkező fényképanyagot, s koordinátákkal jelölték meg a bolygó minden gyanús pontját.

De az a hír, amelyet a parancsnok közölt Rohánnal, tévesnek bizonyult. A rendkívüli magasságból űrhajónak néztek egy sziklaoszlopot, mert árnyéka csodálatos módon hasonlított a valódi űrhajók árnyékához. Így hát továbbra sem tudtak semmit a *Kondor* sorsáról.

Rohán szeretett volna jelentkezni a parancsnoknál, de már lefeküdt. Ezért a saját kabinjába ment. Bár fáradt volt, sokáig nem tudott elaludni. Reggel pedig, alig-hogy felébredt, a bolygókutatók vezetőjétől, Ballmintól kapta az asztrogátor üzenetét, hogy adja át a központi laboratóriumnak az egész összegyűjtött anyagot. Reggel tízkor Rohán már annyira éhes volt -- még nem reggelizett --, hogy leereszkedett a második szintre, a radarkezelők kis étkezdéjébe, csak úgy állva hörpölgette kávéját, ekkor botlott bele Erett.

-- Csak nincs meg?! -- támadt rá a térképészre izgatott arca láttán.

-- Nincs. De találtunk valami nagyobb dolgot. Jöjjön azonnal, az asztrogátor kéreti...

Rohán úgy érezte, hogy a felvonó üveghengere hihetetlen lassúsággal mászik.

Az elsötétített kabinban csend honolt, csak az elektromos jelközlők zümmögése hallatszott, a gép pedig egyre ontotta a nedvességtől csillogó újabb fényképeket, de senki sem törődött velük. Két technikus a falba szerelt kis felcsapható polcra epidiaszkopszerű készüléket emelt le, és éppen akkor oltották el a lámpákat, amikor Rohán kinyitotta az ajtót. A tömegben is rögtön felismerte az asztrogátor öszülő fejét. A következő pillanatban ezüstös fény öntötte el a mennyezetről leeresztett vásznat. A visszafojtott lélegzetek csöndjében megpróbált a nagy, fénylő felülethez furakodni.

A képek nem a legjobbak voltak, ráadásul csak fekete-fehérek; rendszertelenül szétszórt apró kráterek szomszédságában kopár fennsík rajzolódott ki, amely egyik oldalán egyenes vonalban szakadt meg, mintha valami óriási kés vágta volna ketté a sziklát; ez volt a partvonal, mert a kép többi részét az óceán egységes feketesége töltötte ki. Ettől a vonaltól bizonyos távolságra nem egészen tisztán látható, mozaikszerű alakulatok húzódtak, amelyeket két helyütt felhőcsíkok és árnyékaik takartak el. De így sem maradt semmi kétség afelől, hogy ezek a sajátos, részleteikben homályos formák nem geológiai képződmények.

Város... -- gondolta izgatottan Rohán, de nem mondta ki hangosan. Egyelőre mindenki hallgatott. A vetítőkészüléknél álló technikus hasztalanul igyekezett élesebbé tenni a képet.

-- Voltak vételi zavarok? -- törte meg az általános csendet az asztrogátor nyugodt hangja.

-- Nem -- hangzott a sötétből Ballmin válasza. -- A vétel tiszta volt, de ez a harmadik műhold utolsó képei közül való. A felbocsátást követő nyolcadik percben már nem válaszolt a jelzésekre. Ez a kép feltehetően akkor készült, amikor a lencsék már megsínylették a hőmérséklet emelkedését.

-- A felvevőgép magassága az epicentrum felett nem volt hetven kilométernél több -- csatlakozott újabb hang az eddigiekhez; amennyire Rohán meg tudta ítélni, az egyik legügyesebb bolygókutató, Malt szólalt meg. -- De az igazat megvallva, én ötvenöt-hatvan kilométerre becsülném... Tessék csak figyelni...

Sziluettje eltakarta a képernyő egy részét. Áttetsző műanyagból kerek kivágásokkal készült sablont fektetett a képre, és sorban hozzámérte a kép másik felén látható tucatnyi kráterhez.

-- Határozottan nagyobbak, mint az előbbi képeken. Egyébként -- tette

hozzá -- ennek nincs különösebb jelentősége. Akárhogy is nézzük...

Nem fejezte be, de mindenki tudta, mit akart mondani; hamarosan úgymint ellenőrzik a kép pontosságát, amikor átvizsgálják majd a bolygónak azt a vidékét. Még egyszer utoljára mindenki szemügyre vette a vetítövásznon látható képet. Rohán már nem volt olyan biztos benne, hogy várost ábrázol-e, vagy inkább csak a romjait. A homokbuckák hullámos, vékony vonalkához hasonló árnyékai arról tanúskodtak, hogy a szabályos mértani alakulat már régóta kihalt, ezek az árnyékok változatos formákban folyták körül minden oldalról, más részük a sivatag homokáradatába fulladt. Ezenkívül a romok mértani alaprajza két egyenlőtlen részre tagolódott egy fekete, cikcakkosan a szárazföld belseje felé haladó vonal -- szeizmikus repedés -- mentén, amely néhány nagy "épületet" is kettészelt. Világosan látszott, amint az egyik dőlés közben fennakadt a szemközti parton, s szinte hidat alkotott a szakadék két széle között.

-- Fényt kérek! -- harsant fel az asztrogátor hangja. Amikor kivilágosodott, rápillantott a falióra számlapjára. -- Két óra múlva startolunk.

Nagy hangzavar keletkezett, a főbiológus emberei tiltakoztak legerélyesebben, akik a kísérleti fúrások folyamán már kétszáz méter mélyen jártak a gépeikkel a talajban. Horpach határozott mozdulattal véget vetett a vitának.

-- Minden gép visszatér a fedélzetre. Kérem, helyezték biztonságba az eddig összegyűjtött anyagot. A képek átnézését és a további vizsgálatokat a szokott módon folytassák. Hol van Rohán? Á, maga itt van? Jó. Hallotta, mit mondtam? Két óra múlva minden ember legyen a startállásokban.

A kirakott gépek behajózása gyorsan, de rendben történt. Rohán süket maradt Ballmin könyörgéseire, aki azt kérte, hogy még tizenöt percig hadd folytassák a fúrásokat.

-- Hallotta, mit mondott a parancsnok? -- ismételte a szerelőket noszogatva, akik hatalmas darukon közelítették meg a kiásott vezetékeket. Sorban vándoroltak a tehernyílásokba a fűrófelszerelések, az ideiglenes rácsos hídlások, az üzemanyag-tartályok. Amikor már csak a feldúlt talaj árulkodott az elvégzett munkákról, Rohán Westergarddal, a főmérnök helyettesével a biztonság kedvéért még egyszer körbejárta az abbahagyott kutatások színhelyét. Aztán minden ember eltűnt a hajó belsejében. Csak ekkor kelt igazán életre körös-körül a homok, a rádió útján visszahívott energorobotok serege is besorjázott a hajóba, s a *Legyőzhetetlen* páncéllemezei mögé szippantotta a gépcsúszdát és a személyfelvonó függőleges aknáját. Egy szempillantásig még mozdulatlanul állt, aztán a fűvókákból kiáramló sűrített levegő fémes sivítása túlharsogta a szél egyhangú bömbölését. Porfelhő gomolygott a hajófar körül, zöld villanások lobbantak fel benne a nap vörös fényével versenyezve s a lankadatlanul tomboló dübörgésben, mely megrázkódtatta a sivatagi tájat, és megsokszorozódva verődött vissza a sziklafalokról. Lassan a levegőbe emelkedett az úrhajó, csak egy sziklába égetett gyűrűt és üveggé dermedt homokbuckákat hagyott maga után, aztán hosszú kondenzcsíkot húzva, növekvő sebességgel eltűnt az ibolyaszínű égen. Jóval azután, hogy az útját jelző fehérítő gőzfosztlányok utolsó nyomai is szétfoszlottak a légtérben, és a futóhomok kezdte betakarni a csupasz sziklát és a félbehagyott ásatásokat, nyugat felől sötét felhő jelent meg. Alacsonyan szállt, majd szétterpeszkedett, gomolygó csápjaival körülölelte a

felszállás helyét, és kis ideig egy helyben lebegett. Amikor pedig a nap már erősen nyugat felé hajlott, fekete esőcseppek kezdtek hullani a sivatagra.

Romok között

A *Legyőzhetetlen* leszállt a gondosan kiválasztott helyen, az úgynevezett "város" külső határától 5-6 kilométernyire északi irányban. A vezetőfülkéből egészen jól lehetett látni a körvonalait. Épületei most sokkal inkább keltették mesterséges alkotmányok hatását, mint a műholdra szerelt obszervátor fényképeinek pusztá megtekintésekor. Ezek a szögletes, alulról felfelé keskenyedő, különböző magasságú építmények több kilométeres szakaszon húzódtak végig, de feketés, helyenként fémesen csillogó felületükön még a legerősebb távcső sem tudott részleteket megkülönböztetni, egyébként úgy látszott, hogy a legtöbb olyan lyukas, mint a szita.

Ez egyszer még el sem hallgatott a kihülő fűvókák fémes kopogása, a hajó máris kiengedte belsejéből a lejtaknát és a felvonó állványzatát, energorobotok gyűrűjével vette magát körül, de még ez sem volt elég. Az alacsony dombok miatt lenről láthatatlan "várossal" szemben kijelölt ponton, az erőtérburok belsejében, öt terepjáró csoportosult, hozzájuk csatlakozott a náluk több mint kétszerte nagyobb, szürkés-kék fedelű, szörnyűséges bogárhoz hasonlító önjáró antianyagvető.

A munkacsoport parancsnoka Rohán volt. Az első terepjáró nyitott lövegtoronyában állva várta, mikor nyitnak kaput az erőtéren a *Legyőzhetetlen* fedélzetéről kiadott parancsra. A két legközelebbi halmon álló inforobotpár folyamatosan égő zöld fénynyalábokat lövellve világította meg előttük az utat, s a kettesével felsorakozott kis menetoszlop, Rohán terepjárójával az élen, nekiindult.

A gépekben versengve búgtak a motorok, homokszökőkutak törtek fel az óriási gumitömlős kerekek nyomán, elől pedig, a vezető terepjáró előtt kétszáz méterrel, a felderítő robot kúszott. A talaj szintje felett lebegve, sebesen rángatózó tapogatóival szétlapított tányérra hasonlított, a belőle kiáramló levegő felkapta a homokbuckák tetejét, mintha láthatatlan tüzet csiholt volna fel belőlük. A menetoszlop után kavargó porfelhő sokáig nem üledett le a mozdulatlan léghen, s a gépek vonulását vörhenyesen gomolygó foszlányai jelezték. Egyre hosszabbra nyúltak az árnyak: a nap nyugvófényben volt.

A menetoszlop csaknem teljesen betemetett kráter mellett haladt el, és húsz perc múlva a romok széléhez ért. Itt felbomlott az eddigi rend. Három üres gép előrevágott, és vakítóan kék fényekkel jelezte, hogy létrehozta a helyi erőteret. A másik két jármű, melyben emberek ültek, begördült a mozgó erőtér alá. Ötven méterrel mögöttük vonszolta magát emeletes, ízelt lábaival caplatva az óriási antianyagvető. Mikor egy homokkal beszórt drótgubancon haladtak át, rövid időre meg kellett állniuk, mert az antianyagvető egyik végtagja a homok miatt észrevehetően hasadékba csúszott. Két arktán leugrott a parancsnok kocsijáról, és

kiszabadította a szorult helyzetben levő kolosszust, így a menetoszlop továbbhaladhatott.

A "város" a valóságban egy cseppet sem hasonlított földi településekhez. Emberi szem számára teljesen szokatlan, kefeszerűen sörtés felületű, sötét tömegek meredtek ki a vándorló homokdűnékből, s ki tudja, még milyen mélyre süllyedtek bennük. Megnevezhetetlen alakú tömbjeik több emeletnyi magasságot értek el. Nem nyílt rajtuk sem ablak, sem ajtó, még falaik sem voltak, inkább számtalan irányban egymást keresztező és redőkbe rendeződő, az érintkezési helyeken megvastagodó, igen sűrű hálózatnak látszottak, máshol bonyolult, nagyméretű arabeszkre emlékeztettek, mintha egymást átjáró viaszlépek vagy három- és ötszögű szitalyukak alkották volna őket. Minden nagyobb alkotórészben és minden felületen valamiféle rendszert lehetett felfedezni, ha nem is olyan világosan láthatót, mint a kristályokban, de kétségbevonhatatlan, meghatározott ritmusú ismétlődést, bár ezt sok helyen a pusztulás nyomai megtörték.

Ezek a homokból függőlegesen kiemelkedő alkotmányok, melyek szögletesre nyesett ágak sűrű szövevényére hasonlítottak (de ezek az ágak nem kedvük szerint nőttek, mint az igazi fákon vagy bokrokon, hanem vagy ívszerűen hajlottak meg, vagy két ellenkező irányba csavarodó spirált alkottak), úgy borultak egymásra, mint a leeresztett felvonóhíd a szemközti partra. A jobbára északi irányból fújó szelek minden vízszintes felületen és enyhébb emelkedésen feltornyozták a futóhomokot, úgyhogy a távolból számtalan ilyen rom zömök, levágott csúcsú piramisra emlékeztetett.

Közelről rögtön kiderült, hogy a látszólag sima felület mi is tulajdonképpen: ágas-bogas, élben végződő rudak és fémlapok szövedéke, amely helyenként olyan sűrű volt, hogy a homok is meg tudott kapaszkodni benne. Rohán rövid ideig kacérkodott a gondolattal, hogy ezek kiszáradt, elpusztult növényzettel borított, kocka és piramis alakú sziklák. De néhány lépésnyi távolságból szétfoszlott ez az illúzió; ugyanis a pusztulás zürzavarából ismét kibontakozott az élő formáktól elütő szabályszerűség. A romok nem voltak kimondottan tömörek, mert át lehetett látni a fémszövedék résein, de nem voltak üresek sem, mivel belsejük is fémszalakkal volt tele. Alélt csend lengte körül a kihalt tájat. Rohánnak eszébe jutott az anti-anyagvető, de az erő alkalmazásának sem lett volna értelme, hiszen nem voltak olyan belső terek, ahová érdemes lett volna behatolni.

A viharos erejű szél csípős homokföregtegeket kergetett a magas bástyák között. A feketéllő lyukak szabályos mozaikjait belepte a homok, amely az építmények lábainál kis patakokban lepereregve miniatűr lavínához hasonló, meredek kúpokban gyűlt össze. Szünni nem akaró, kásás nesz kísérte őket végig útjukon. Az önjáró Geigerek kelepelő antennái és ingázó csövei, az ultrahangmikrofonok és a sugármérők hallgattak. Csak a kerekek alatt csikorgott a homok, az erőlködő motorok bőgése is kihagyott, amikor kanyarodva irányt változtattak; a menetoszlop hol eltűnt az óriási tömegek hideg és mély árnyékában, hol pedig ismét előbukkant a skarlátvörös csillogó homokban.

Végre elértek a tektonikus töréshez. Ez száz méter széles szakadék volt, látszólag feneketlenül tátongott, s a valóságban is roppant mély lehetett, mert még azok a homokzuhatagok sem tudták megtölteni, melyeket a meg-megújuló

szellőkések söpörtek le partjairól. Megálltak, és Rohán repülő felderítő robotot küldött át a másik oldalra. Képernyőn figyelte, mi kerül a gép televíziós lencserendszerének látómezejébe, de semmi újat sem tudott felfedezni. Egy óra múlva visszahívták a felderítőt, s mikor az elfoglalta helyét a többi gép között, Rohán rövid eszmecserét folytatott Ballminnal és Gralev fizikussal, akik egy kocsiban ültek vele, s úgy határozott, hogy néhány romot alaposabban megnéznék.

Először ultrahangos mélységmérővel próbálták megállapítani, milyen vastag homokréteg borítja a "holt város utcáit". Kegyetlen munka volt. Az ismételt mérések eredményei nem egyeztek, valószínűleg azért, mert az alapzatot alkotó szikla kristályai megsínylették a hatalmas törés okozta megrázkódtatást. Úgy látszott, hogy a teknőszerűen horpadt terepet héttől tizenkét méterig terjedő homoktakaró tölti ki. Kelet felé, az óceán irányában indultak el, és miután tizenegy kilométeren át kanyarogtak a sötétlő romok között, melyek egyre jobban belesüppedtek a homokba, végül teljesen eltűntek, s kopár sziklákhoz értek. Így olyan magasan szakadt le a tengerpart, hogy a sziklák lábát verdeső hullámok zaja alig hallható neszként jutott el hozzájuk. Ez a csupasz, homokmentes, természetfölöttien sima sziklavonulat, mely a meredek partvonalat képezte, észak felé hegycsúcsok halmazává tornyosult, és szaggatott körvonalát az óceán tükrére vetítette.

A maguk mögött hagyott "város" most vörhenyes ködbe merült, csupán szabályosan kirajzolódó, fekete vonal látszott belőle. Rohán kapcsolatot teremtett a *Legyőzhetetlennel*, tájékoztatta az asztrogátort eddigi eredményeiről, amelyek tulajdonképpen a nullával voltak egyenlők, majd pedig, továbbra sem feledkezve meg az elővigyázatossági rendszabályokról, a menetoszlop visszaindult a romokhoz.

Útközben kisebb baleset történt. A bal szélen haladó energorobot, valószínűleg apróbb irányítási hiba következtében, túlságosan kiszélesítette az erőter hatókörét, amely ily módon súrolta az egyik, éleken végződő, viaszlépszerű építmény oldalát. A térerősség intenzitását mérő műszerekkel összekapcsolt antianyagvető, amelyet valaki úgy állított be, hogy támadás esetén automatikusan reagáljon, az erőleadásban jelentkező ingadozást annak félreérthetetlen jeleként értelmezte, hogy valaki megpróbált áttörni az erőteren, és rálőtt az ártatlan romra.

Az összegörcbült építmény, amely egy földi felhőkarcoló nagyságával vetekedhetett, szinte teljes egészében elvesztette piszkosfekete színét, átizzott, és vakítóan felragyogott, hogy aztán a másodperc töredéke alatt fortyogó fémesőként záporozzon szerteszt. Amint a talajra hullottak, elpárologtak a nagy hőmérsékleti különbség miatt. Az annihiláció következtében ugrásszerűen megnőtt a sugárzás, a Geigerek automatikusan bekapcsolták a riasztóberendezéseket, Rohán pedig szitkozódott, és megígérte, hogy alaposan ellátja a baját annak, aki így programozta be a készüléket.

Sok időt vesztegetett el, amíg lefújta a riadót, és tájékoztatta a *Legyőzhetetlent*, ahonnan észrevették a vakító villanást, s azonnal érdeklődtek, hogy mi volt az.

-- Legalább annyit megtudtunk, hogy fémes anyagról van szó. Valószínűleg wolfram- és nikkelötvözet volt -- mondta Ballmin, aki nem törődött a hirtelen riadalommal, hanem megragadta az alkalmat, és színeképelemzésnek vetette alá a romokat nyaldosó lángot.

-- Fel tudná becsülni a korukat? -- kérdezte Rohán, miközben letörölte az arcára és kezére rakódott finom homokot. Már maguk mögött hagyták a roncs összekunkorodott darabját, amely túlélte a katasztrófát; s most tört szárnyként lógott az útra, ahol elhaladtak.

-- Nem. Annyit mondhatok, hogy pokolian régiek. Pokolian régiek -- ismételte.

-- Meg kellene néznünk közelebről... és nem kérdezem meg az öreget, engedi-e, vagy sem -- tette hozzá Rohán hirtelen elhatározással.

Bonyolult objektum előtt álltak meg, amelynek oldalágai közös középpont felé tartottak. Két villanyfáklya jelezte, hogy az erőtéren rés nyílt. Középről minden zavarosnak látszott. Az építmény oromzatát "drótkefékkel" borított háromszögletű lemezek alkották, belülről ezeket a lemezeket ágvastagságú rudak rendszere tartotta; kívülről még valamiféle szabályosságot is mutattak, de bent, mikor erős reflektorok fénye mellett megpróbáltak benézni, a rúderő összesűrűsödött, vastag fonatokra bomlott, majd ismét összeállt, így együtt az egész gigászi sodronyhoz hasonlított, amely millió és millió összecsavart vezetékből készült. Villanyáram, polarizáció vagy maradék mágnesesség nyomait keresték bennük, végül még radioaktivitást is -- mindhiába.

Az erőtér bejáratát jelző zöld villanyfáklyák nyugtalanul pislogtak. Füttyült a szél, és különös dalba kezdtek a fémerdőn átsűrítő légtömegek.

-- Mi lehet ez az átkozott dzsungel?

Rohán letörölte az izzadt arcára tapadó homokot. Ballminnal együtt a repülőfelderítő alacsony korláttal körülvett fedélzetén állt, amely tíz-egynéhány méter magasságban lebegett velük az "utca" fölött, ha lehet így nevezni azt a homokkal borított, háromszögletű térséget, amely két roncs találkozásakor adódott. Mélyen alattuk álltak a gépek és a játékfigurákhoz hasonló emberek, akik hátrahajtott fejjel nézték őket a magasban.

A felderítő továbbrepült. Most az éles pengékkel teli feketés fémfelület fölött voltak, melynek összeroncsolt, girbegurba lapjait helyenként ama bizonyos háromszögletű lemezek borították, de ezek sem feküdtek egy síkban: hol oldalra, hol felfelé görbültek, betekintést nyújtva a belül tátongó sötétségbe. A fémágacsok és a viaszlépszerű tálcák kusza szövevénye olyan sűrű volt, hogy nemcsak a napfény nem tudott rajta áthatolni, de a reflektorok sugarai is erőtlenül veszttek el benne.

-- Mit gondol, Ballmin, mi lehet ez? -- ismételte Rohán. Harapós kedvében volt. Homloka kivörösödött, szeme égett a sok törölgetéstől, még a bőre is fájt, és néhány percen belül továbbítania kellett újabb jelentését a *Legyőzhetetlennek*, holott még azt sem tudta, hogyan nevezze azt a jelenséget, melyet le kell írnia.

-- Nem vagyok látnok -- felelt a tudós. -- Még régész sem. Egyébként az az érzésem, hogy még a régészek sem tudnának válaszolni erre a kérdésre. Mégis mintha... -- elhallgatott.

-- Mondja csak!

-- Ez itt nem lakóépületnek látszik. Nem valamilyen lény lakásának a romjai, érte, mire gondolok? Ha egyáltalán hasonlítani lehetne valamihez, legfeljebb géphez.

-- Géphez? De miféle géphez? Információgyűjtőhöz? Vagy valamilyen

elektronikus agy lehetett?...

-- Talán maga sem gondolja komolyan... -- felelt flegmatikusan a bolygókutató.

A robot oldalra húzódott, szinte érintette a fémpálcákat, amelyek rendetlen összevisszaságban meredeztek a meggörbült lemezek között.

-- Nem. Itt nem volt semmiféle áramkör. Hát lát itt valami ellenállást, szigetelőt, árnyékolást?

-- Lehet, hogy éghető anyagból voltak. Tűz is elpusztíthatta őket. Hiszen ez a roncs ugyancsak a végét járja -- válaszolt Rohán meggyőződés nélkül.

-- Lehet -- egyezett bele váratlanul Ballmin.

-- Mit mondjak tehát az asztrogátornak?

-- A legokosabb az lenne, ha közvetlenül, televíziós képen mutatná meg neki ezt az egész különös micsodát.

-- Ez nem város volt... -- mondta hirtelen Rohán, mintha gondolatban összegezte volna a látottakat.

-- Semmi esetre sem -- helyeselt a bolygókutató. -- Legalábbis nem olyan, amilyent mi gondolunk. Itt nem laktak ember formájú lények, még csak hozzájuk hasonlók sem. A tengeri létformák viszont egészen közel állnak a földiekhez. Tehát a szárazföldön is logikus lenne létezésük.

-- Igen. Én is mindig erre gondolok. Egyetlen biológus sem akar erről beszélni. Magának mi a véleménye?

-- Azért nem akarnak róla beszélni, mert valószínűtlen dolognak látszik; mintha valami nem engedte volna kilépni az életet a szárazföldre... Mintha lehetetlenné tette volna a vízből való kiemelkedést...

-- Egy nagyon közeli szupernova robbanása lehetett valamikor ilyen hatású. Hiszen tudja, hogy a Lant zétája néhány millió évvel ezelőtt nova volt. Lehet, hogy a kegyetlenül erős sugárzás a szárazföldről kipusztította az életet, de az óceánok mélyén élő szervezetek megmenekültek...

-- Ha olyan lett volna a sugárzás, amilyenek lefesti, akkor ma feltétlenül a nyomaira kellene bukkannunk. Holott a talaj radioaktivitása a galaktika e vidékéhez képest rendkívül alacsony. Aztán meg a sok millió év folyamán bizonyosan újrakezdődött volna a fejlődés, ha nem is hozott volna létre gerinceseket, csak egyszerűbb életformákat a part menti vizekben. Megfigyelte, hogy a part teljesen kihalt?

-- Igen. Ennek valóban ilyen nagy a jelentősége?

-- Óriási! Az élet szabály szerint először a part menti sekély vízben jelenik meg, csak aztán húzódik az óceán mélyére. Itt sem lehetett másképpen. Valami kiszorította innen. És érzésem szerint a mai napig sem engedi kilépni a szárazföldre.

-- Ezt miből gondolja?

-- Abból, hogy a halak félnek a szondáktól. Az általam ismert bolygókon egy állat sem félt a gépektől. Az ismeretlen dolgoktól sohasem félnek.

-- Azt akarja mondani, hogy ezek már láttak mélységmérőket?

-- Nem tudom, mit láttak. De mire való a mágneses érzékszervük?

-- Átkozott egy história! -- tört ki Rohán. A szétszaggatott fémfüzérekre nézett, áthajolt a korlát, a pálcikák elferdült, fekete végei rezegtek a légörvényben,

melyet a repülő robot kavart. Ballmin hosszú laposfogóval sorban letördelte az alagútszerű nyílásból kiálló drótokat.

-- Mondok magának valamit -- szólalt meg. -- Itt soha nem lehetett túl magas a hőmérséklet, már csak azért sem, mert a fém szétolvadt volna. Így tehát a maga tűzvészelmélete is megdől...

-- Itt minden elmélet megdől -- dünnyögte Rohán. -- Egyébként nem értem, mi köze van ennek az örületes gubancnak az elveszett *Kondorhoz*. Hiszen ez itt tökéletesen halott dolog.

-- De hátha nem mindig volt az.

-- Ezer éve, igen, de nem néhány évvel ezelőtt. Itt már nincs sok keresnivalónk. Leszállunk.

Nem is szóltak többet, amíg a gép az expedíció zöld jelzőfényeivel szemben le nem ereszkedett. Rohán utasította a technikusokat, hogy hozzák működésbe a televíziós kamerákat, és sugározzanak helyzetképeket a *Legyőzhetetlennek*, ő maga pedig a tudósokkal együtt bezárkózott a legnagyobb szállítóautomata vezetőfülkéjébe. Miután oxigént fűvattak a kicsiny helyiségbe, nekiláttak a szendvicseknek, és kávé töltek a termoszkából. Fejük felett kerek világítótest égett. Rohánnak jólesett fehér fényét látni, annyira megutálta már a bolygó vöröses nappalait. Ballmin kiköpött, mert a homok, amely alattomosan beszivárgott légzőkészülékének szopókájába, most, evés közben megcsikordult a fogai között.

-- Emlékeztet ez engem valamire -- szólalt meg váratlanul Gralev, miközben becsavarta a termoszt. Sűrű, fekete haja csillogott a lámpafényben.

-- Megmondanám, hogy mire, de csak azzal a feltétellel, ha senki sem veszi túl komolyan.

-- Már az is sokat segít, ha csak emlékeztet valamire -- felelt Rohán tele szájjal. -- Mondja, mire?

-- Közelebbről semmire. De hallottam regélni valamit... mindenféle meséket a Lant-lakókról.

-- Ez nem mese, valóban léteztek. Achramian egész tanulmányt írt róluk -- jegyezte meg Rohán. Gralev háta mögött, a műszerfalon lámpácska kezdett lüktetni annak jeléül, hogy a *Legyőzhetetlen* közvetlen összeköttetésbe lépett velük.

-- Bizony. Payne feltételezése szerint némelyiknek sikerült megmenekülnie. De én szinte teljesen bizonyos vagyok abban, hogy ez nem igaz. A nova robbanásakor az utolsó szálig elpusztultak.

-- Ez tizenhat fényévnnyire innen történt -- mondta Gralev. -- Nem ismerem Achramiannak ezt a könyvét. De egyszer, már nem emlékszem, hogy hol, hallottam menekülési kísérletük történetét. Valószínűleg űrhajókat küldtek a szomszédos csillagok bolygóira. Már elég jól ismerték a fénysebességű űrhajózást.

-- No és aztán?

-- Ennyi az egész. Tizenhat fényév nem olyan iszonyatos távolság. Lehet, hogy itt szállt le egyik hajójuk...

-- Maga szerint most itt vannak? Illetve a leszármazottaik?

-- Nem tudom. Egyszerűen kapcsolatba hoztam velük ezeket a roncsokat. Építhették volna ők is...

-- Milyenek voltak tulajdonképpen? -- kérdezte Rohán. -- Ember formájúak?

-- Achramian szerint igen -- válaszolt Ballmin. -- De ez csak feltételezés. Kevesebbet tudunk róluk, mint az ausztráliai majomemberről.

-- Ez különös...

-- Egyáltalán nem különös. Bolygójuk több mint tízezer évig egy nova kromoszférajában fürdött. A felületi hőmérséklet időnként meghaladta a tízezer fokot. A bolygó kérgének még legbelsőbb közetei is teljes átalakuláson mentek keresztül. A tengereknek nyomuk sem maradt, a bolygó csontig kiégett. Gondolják meg, száz évszázadnyi idő a nova tüzeiben!

-- A Lant-lakók, itt? De miért kellett volna elrejtőzniük? És hol bujkálnak?

-- Talán már kipusztultak. Egyébként hiába is kérdeznek, úgysem tudok többet mondani. Eddig is csak hangosan gondolkoztam.

Csönd lett. A vezérlőasztal felett riadójel gyulladt ki: Rohán felpattant, és fejére illesztette a fülhallgatót.

-- Itt Rohán... Hogyan? Ön az? Igen! Halló... Jó, azonnal visszatérünk! -- Sápadtan fordult a többiekhez. -- A másik csoport megtalálta a *Kondort*... innen háromszáz kilométernyire...

A Kondor

A rakéta messziről olyan volt, mint valami ferde torony. A körötte összegyülemlett homok még csalókábbá tette ezt a látszatot: nyugati oldalán jóval magasabba emelkedett, mint a keletin, mert az uralkodó szelek ebből az irányból fújtak. Az űrhajó mellett néhány félig eltemetett vontató állt, még a látszólag mozdíthatatlan, felnyílt tetejű energiavető is alaposan elsüllyedt a homokbuckákban. A hajófar viszont homokmentes mélyedésben pihent, még a fűvókák torkolatát is látni lehetett. Ennek köszönhetően, hogy csak vékony homokréteget kellett elsöpörni, ha hozzá akartak férni a lejtakna körül szétszórt tárgyakhoz.

A *Legyőzhetetlen* emberei megálltak a torlasz szélén. A járművek, melyeken ideérkeztek, már széles körben uralták a terepet, az emitterekből kibocsátott erőnyalábok védőerőtérre egyesültek. A szállítóautomatákat és inforobotokat húsz-harminc méternyire hagyták attól a helytől, ahol homokgyűrű övezte a *Kondor* talapzatát, s a homokdomb csúcsáról a mélybe néztek.

Az űrhajó lejtaknáját ötméteres hézag választotta el a talajtól, mintha leeresztése közben váratlanul megállásra kényszerítette volna valami. A személyfelvonó állványzata viszont szilárdan állt, s az üres felvonókas nyitott ajtaja mintha befelé hívogatta volna az embert. Körülötte néhány oxigénpalack látszott ki a homokból. Alumínium faluk olyan fényes volt, mintha néhány perccel ezelőtt dobták

volna el őket. Kicsit távolabb valamilyen kék tárgy -- mint később kiderült, műanyag tartály -- kandikált ki a homokbuckából. A hajó lábánál levő mélyedésben egyébként rengeteg szanaszét szórt tárgy hevert: üres és teli konzervdobozok, teodolitok, fényképezőgépek, távcsövek, állványok és kulacsok. Egyik-másik teljesen ép volt, a többin sérülések nyomai látszottak.

“Tisztára olyan, mintha valaki két kézzel szórta volna őket ki a rakétából!” -- gondolta Rohán, mikor fejét a személyzeti bejáró sötéten tátongó nyílása felé fordította: a csapóajtó tárva-nyitva állt. De Vries kis légi felderítője teljesen véletlenül bukkant a kihalt hajóra. De Vries nem is próbált behatolni, azonnal értesítette a bázist. Aztán Rohán csoportja kapta azt a feladatot, hogy megfejtse a *Legyőzhetetlen* hasonmásának titkát. Mihelyt kiugráltak a gépekből, a technikusok már szaladtak is szerszámosládáikkal.

Rohán vékony homokréteggel borított, domború tárgyat pillantott meg, s mivel azt gondolta, hogy kis glóbuszt talált, cipője orrával arrébb rúgta. Még akkor sem jött rá, hogy micsoda, kihalásztta hát a sárgásfehér golyót a homokból. Nem tudta elfojtani kiáltását: mindenki feléje fordult. Emberi koponya volt a kezében.

Aztán még más csontokat és emberi maradványokat, sőt egy csontvázat is találtak, kezeslábasban. Lefittyent alsó állkapcsa és felső fogsora között még ott volt a légzőkészülék szopókája, a nyomásmérő negyvenhat atmoszférán állt meg. Jarg letérdelt, és lecsavarta a palack szelepét: a gáz elnyújtott sziszegéssel tódult ki belőle. A tökéletesen száraz levegőjű sivatagban a reduktor fémrészein még egyetlen rozsdafolt sem látszott, a csavarok egész könnyen forogtak.

A felvonót eredetileg a kasban lehetett működésbe hozni, de most hiába nyomkodták a gombokat, valószínűleg nem volt áram a vezetékben. A negyvenméteres liftaknán felmászni kockázatos vállalkozásnak látszott, és Rohán habozott, felküldjön-e “repülő csészealj” néhány embert, de közben két technikus, akik kötéllel biztosították egymást, már mászott is felfelé az állványzat külső oldalán. A többiek némán követték tekintetükkel kapaszkodásuk minden mozzanatát.

A *Kondor* pontosan ugyanolyan kategóriájú hajó volt, mint a *Legyőzhetetlen*, legfeljebb néhány évvel korábban került ki a gyárból, de külsőre semmi különbséget nem lehetett felfedezni rajtuk. Az emberek hallgattak. Bár sohasem beszéltek róla, jobban szerették volna, ha valamilyen baleset, mondjuk, a reaktor felrobbanása szakította volna ezer darabra. Mindenkit megdöbbsentett, ahogyan itt állt, a sivatag homokjába süppedve, némán oldalra billenve, mintha a talaj megingott volna tartólábai alatt, mindenféle emberi csontok és tárgyak nagy összevisszaságában, látszólag mégis érintetlenül. A “hegymászók” közben elérték a személybejáró csapóajtóját, könnyedén betaszították, és eltűntek szem elől. Nem voltak bent sokáig, Rohán mégis hamar nyugtalanodni kezdett, de váratlanul megremegett a felvonó, egyméternyit emelkedett, aztán szépen leereszkedett a homokra. Ugyanakkor a nyitott bejárati ajtóban megjelent az egyik technikus sziluettje; intett, hogy fel lehet menni.

Rohán, Ballmin, Hagerup biológus és egy Kralik nevű technikus indult felfelé. Rohán pusztán megszokásból végigsimogatta tekintetével a hajó erőteljes, domború törzsét, amint elsuhant a felvonó korlátja előtt, és ma először, de nem utoljára, szinte kővé dermedt a meglepetéstől. A titán-molibdén ötvözetből készült

páncéllemezekeken itt is, ott is lyukak éktelenkedtek, mintha valamilyen irtózatossan éles és kemény eszközzel szurkálták volna össze; ezek a nyomok nem voltak mélyek, de annyi volt belőlük, hogy szinte kiragyázták a hajó egész külső burkolatát. Rohán vállon ragadta Ballmint, de már ő is felfigyelt erre a rendkívüli dologra. Igyekeztek alaposan megvizsgálni a páncélon ütött sebeket. Mindegyik olyan apró volt, mintha valami véső hegyes végét döfték volna bele, de Rohán tudta, hogy nincsen olyan véső, amely át tudná járni a cementált felületet. Ez csak valamilyen kémiai pusztítás következménye lehetett. Így hát nem tudott meg sokat, a felvonó máris rövid útjának végére ért, és be kellett lépni a keszonkamrába.

A hajó belseje fényárban úszott: a technikusok ismét üzembe helyezték a sűrített levegővel működő generátort. A csodálatosan finom, apró szemcséjű homok csak a magas küszöb környékét takarta vastagabb rétegben: a szél hordta ide a nyitott csapóajtó hasadékán át. A folyosókon nem volt homok. A harmadik szint helyiségei tisztán, rendben és fényes kivilágításban fogadták a látogatókat, itt-ott hevert ugyan egy-egy eldobott tárgy -- oxigénmaszk, műanyag tányér, könyv, ruhadarabok. Lejjebb, a térképészeti és csillagászati kabinokban, az étkezdékben, a legénységi szálláson, a radartermekben, a főhajtóműnél, a fedélzeti és összekötő folyosókon megmagyarázhatatlan káosz uralkodott.

Még ijesztőbb látvány tárult szemük elé a vezetőfülkében. Itt a képernyőkön és a műszerfalon nem maradt egyetlen ép üvegfelület sem. Mivel a berendezés üveg alkatrészei mind szilánkmentes táblákból készültek, valamilyen irtózatossan ütés következtében ezüstös porrá omlottak szét, amely vastagon takarta a vezérlőasztalokat, fotelokat, még a vezetékeket és kapcsolókat is.

A szomszédos könyvtárban, mintha zsákból öntötték volna ki őket, szanaszét heverték a mikrofilmek, egy részük kibontva és dűledező kupacokba hajigálva, széttépett könyvek, törött körzők, logarlécek; spektrális és analitikai szalagok egy kupacban a Cameron-féle nagy csillagkatalógusokkal, ez utóbbiakat valaki különös előszeretettel, de érthetetlen türelemmel gyötörhette, csomónként szaggatva ki vastag, merev műanyag lapjaikat. A klubhelyiség és a szomszédos vetítőterem bejáratát összegyűrt ruhadarabok halmai és a karosszékekről lehántott bőrcafatok torlaszolták el.

Egyszóval minden olyan állapotban volt, mintha -- Turner fedélzetmester szavai szerint -- örült páviáncsorda garázdálkodott volna a rakétában. Ennyi pusztulás láttán szinte megbénult a nyelvük, szótlannul járták be egyik fedélzetet a másik után. A kis navigációs kabinban, a fal mellett, összeaszott emberi tetem feküdt, vászonnadrágban és pecsétetes ingben. Valamelyik technikus, aki elsőnek ért oda, ponyvával takarta le. Valóságos múmia volt; megbarnult, ráncos bőre csontjaira tapadt.

Rohán az utolsók között hagyta el a *Kondort*. Forgott vele a világ, ájulás környékezte, melynek meg-megújuló rohamait csak akaraterjének végső megfeszítésével tudta visszaverni. Olyan érzése volt, mintha lidérces, hihetetlen álmodt volna. De a körülötte levők arckifejezése bizonyossá tette, hogy minden, amit látott, valóság volt. Rövid rádióüzenetet menesztettek a *Legyőzhetetlennek*. A legénység egy része a kihalt *Kondornál* maradt, hogy mégis valamilyen rendet teremtsen. Előzőleg azonban Rohán megparancsolta, hogy gondosan fényképezzék le a hajó

összes helyiségét, és írásban pontosan rögzítsék, hogy milyen állapotban találták.

Ballinnal és Gaarbbal, az egyik biofizikussal indult vissza; a terepjárót Jarg vezette. Széles, mindig mosolygó arca most mintha elkeskenyedett és elsötétült volna. A higgadt sofőr sima vezetéséhez szokott több tonnás kocsit most durván hánykolódva kanyargott a homokbuckák között, s óriási homokszökőkutakat fröcskölt jobbra-balra. Előttük az energorobot siklott, melyben most nem ült senki; a védőerőteret feszítette följük.

Egész idő alatt hallgattak, mindenki a maga gondolataival foglalkozott. Rohán tulajdonképpen félt az asztrogátorral való találkozástól, mert nem tudta, mit is mondjon neki. Az egyik legörületesebb, éppen ezért a legborzasztóbb felfedezést eddig nem osztotta meg senkivel sem. A nyolcadik szint fürdőszobájában egy szappandarabon emberi fogak nyomaira bukkant. Pedig szó sem lehetett éhezésről; a raktárak zsúfolva voltak a szinte érintetlen élelmiszerkészletekkel; még a tej is kitűnően konzerválódott a hűtőházban. Félúton rádiójeleket kaptak egy kis önjáró kocsitól, mely nagy porfüggőnyt hagyva maga után, robogott feljük. Lassítottak, erre a másik kocsit is megállt. Ketten ültek benne, a már nem fiatal Magdov technikus és Sax idegfiziológus. Rohán megszüntette az erőteret, ily módon közvetlenül beszélhettek egymással.

Röviddel távozása után a *Kondor* hibernátorában megfagyott embert találtak. Talán fel lehetne még éleszteni, ezért Sax az ehhez szükséges berendezést is magával hozta a *Legyőzhetetlen*ről. Rohán úgy döntött, hogy ő is vele megy, és ezt azzal indokolta, hogy a tudós járművét nem védi erőtér. Valójában pedig örült, hogy elodázhajta a beszélgetést Horpachhal. Helyben megfordultak tehát, és nagy homokfelhőt kavarva, visszafelé iramodtak.

A *Kondor* körül lázas tevékenység folyt. A homokbuckákból egymás után bányászták elő a legkülönbözőbb tárgyakat. Fehér vázontakarók alatt külön helyen feküdtek az emberi tetemek, már húsz volt belőlük. Működött a lejtakna, a *Kondor* álló reaktora is adott már áramot. A gomolygó porfelhőről hamar felismerték őket, és utat nyitottak nekik az erőtéren át. Már volt itt egy orvos, a kis Nygren doktor, de asszisztencia nélkül nem akarta közelebről megnézni a hibernátorban talált embert.

Rohán élt a helyzetéből adódó előjogokkal -- itt ugyanis magát a parancsnokot helyettesítette --, és felkísérte a két orvost a fedélzetre; a szétvert berendezést, amely még az előbb lehetetlenné tette, hogy a hibernátor ajtajához jussanak, már eltávolították. A mutatók mínusz tizenhét fokon álltak. Ennek láttán a két orvos jelentőségteljesen összenézett: szavak nélkül is megértették egymást; persze Rohán is tudott annyit a hibernációról, hogy megállapíthassa: ez a hőmérséklet a klinikai halálból való visszatéréshez túl magas, a hipotermikus álomhoz pedig túl alacsony. Nem látszott valószínűnek, hogy a hibernátorban levő embert különösebben előkészítették volna arra, hogy megfelelő körülmények között fel lehessen majd éleszteni, inkább véletlenül kerülhetett oda, olyan érthetetlen és megmagyarázhatatlan módon, mely jellemző volt a *Kondorral* történt egyéb eseményekre.

Magát az áldozatot csak később pillantották meg, miután már hőálló úrruhába öltöztek, és a csavarkerekeket elforgatva, kinyitották a súlyos csapóajtót: széttárt karokkal, fehérneműben feküdt a földön. Rohán segítségével az orvosok kis, leterített asztalra fektették a testet, három, árnyékmentes lámpa alá. Ez valójában nem

műtőasztal volt, csak amolyan fektetőféle, a hibernátorban végzett apróbb orvosi beavatkozások idejére.

Rohán, aki a *Kondor* embereinek jó részét ismerte, viszolyogva nézett ennek a megfagyottnak az arcába. De nem ismerte. Ha tagjai nem lettek volna merevek és jéghidegek, azt gondolhatták volna, hogy alszik. Szemét lehunyta, a száraz, légmentes kabinban bőre természetes színét sem vesztette el, inkább csak sápadtnak látszott. Bőr alatti szövetei mikroszkopikus jégkristályokkal voltak teli. A két orvos, immár másodszor, sokatmondóan összenézett. Aztán nekiláttak, elővették műszereiket. Rohán leült az egyik üres kajütágyra. Az ágyak rendesen leterítve, két hosszú oszlopban sorakoztak; a hibernátorban kifogástalan rend volt. Egyszer-kétszer összekoccantak a fémműszerek, az orvosok összesúgtak, végül Sax otthagyta az asztalt, s megszólalt:

-- Minden hiába.

-- Nem él -- tört ki Rohánból, nem annyira kérdésképpen, mint inkább az orvos szavainak egyetlen lehetséges következtetéseképpen. Nygren eközben a klimatizátor kapcsolótáblájához ment. Egy pillanatig meleg fuvallat mozgatta meg a levegőt. Rohán felkelt, távozni akart, mikor arra lett figyelmes, hogy Sax visszamegy az asztalhoz. Kis, fekete táskát vett fel a padlóról, kinyitotta, és Rohán megpillantotta azt a készüléket, amelyről már sokat hallott, de használat közben még sohasem látta. Sax nyugodt kézmozdulatokkal, szinte kimérten bogozta ki a lapos elektródákban végződő vezetékeket. Hat elektródát erősített leukoplaszttal a halott koponyájához. Majd leguggolt, és három pár fülhallgatót vett elő a táskájából. Fülére illesztette az egyik párat, és még mindig meghajolva, csavargatni kezdte a táskában levő készülék gombjait. Szemét lehunyta, arckifejezése tökéletes összpontosításról tanúskodott. Hirtelen összeráncolta szemöldökét, még mélyebbre hajolt, elkattintott egy kapcsolót, majd hirtelen letépte a fülhallgatót.

-- Nygren kolléga! -- mondta furcsán elváltozott hangon.

A kis doktor átvette tőle a hallgatót.

-- Mit hall?... -- suttogta Rohán remegő ajakkal, lélegzetét is visszafojtva. Ennek a készüléknek "sírkopogtató" volt a neve, legalábbis az úrhajósok sajtószerű nyelvén. Abban az esetben, ha nemrég állt be a halál, vagy a test még nem indult bomlásnak, mint most sem, meg lehetett "hallgatni a halott agyát", illetve azt, ami a tudatában legutoljára megmaradt.

A készülék elektromos impulzusokat küldött a koponya belsejébe; ezek a legkisebb ellenállást tanúsító úton futottak végig, vagyis azokon az idegszöveteken, amelyek a haláltusa előtti szakaszban a funkcionális együttest képezték. Ez az eljárás nem mindig hozta meg a várt eredményt, de olyan hírek keringtek róla, hogy néhány esetben sikerült ily módon nagy horderejű értesüléseket szerezni. Az adott körülmények között, amikor annyi minden függött attól, sikerül-e fellebbenteni a fátylat a *Kondort* övező titokról, a "sírkopogtató" alkalmazása nagyon hasznos lehetett. Rohán már arra is gondolt, hogy az idegfiziológus eleve nem számított a felélesztési kísérlet sikerére, és csak azért utazott ide, hogy meghallgassa, mit "mond" a halott agya. Mozdulatlanul állt, szájpadrólása egészen kiszáradt, és szíve hevesen dobogott, amikor Sax neki is átnyújtott egy fülhallgatót. Ha ez a mozdulata nem lett volna olyan egyszerű és természetes, nem merte volna feltenni, Sax nyugodt

pillantására azonban mégis felvette. Az orvos fél térdre ereszkedett, és óvatos mozdulatokkal továbbcsavarta az erősítő gombját.

Kezdetben az áram bűgésán kívül semmit sem hallott, és tulajdonképpen nagy megkönnyebbülést érzett, mert nem is akart mást hallani. Bár saját maga előtt sem fogalmazta meg világosan, de szeretne volna, ha ennek az ismeretlen embernek hallgatna az agya. Sax feltápáskodott, és igazított valamit a fülhallgatóján. Akkor Rohán a kabin fehér falán előmlő fényen át megpillantott valamit; ködszerű, meghatározhatatlan távolságban lebegő képet látott, amely szürke volt, mintha hamuval szórták volna be. Szinte akaratlanul lehunyta a szemét, ekkor az előbb látott kép egyszerre élesebben jelent meg. Mintha egy úrhajó belső folyosója lett volna a mennyezeten futó csövekkel; teljes szélességben emberi testek torlasztották el, melyek mozogni látszottak, de az egész kép remegett és hullámzott. Az emberek félmeztelenek voltak, ami kevés ruha volt rajtuk, az is rongyokban lógott, természetellenesen fehér bőrükön tarkállott valami, ami nem látszott sem foltnak, sem kiütésnek. Ez a jelenség véletlenül adódó zavaró hatás következménye is lehetett, mert még a falon és a padlózatán is csak úgy hemzsegték ezek a fekete vonalkák. A látvány megingott, széthúzódott, elferdült és hullámzott, elmosódott fényképre hasonlított, mintha a lencse elé vastag vízfüggöny került volna. A borzalmas látvány hatása alatt Rohán villámgyorsan kinyitotta a szemét: a kép elszürkült, szinte teljesen eltűnt, de árnyékát még mindig rávetítette a környező valóság fényes tárgyaira. De Sax újból manipulált a gombokon, és Rohán gyenge motyogást hallott, mintha a saját fejéből jönne: "...ala...ama...lala...ala...ma...mama..."

Ennyi volt az egész. Az erősítőben hirtelen vinnnyogni és nyávogni kezdett az áram, és a szakaszosan ismétlődő, örületesen nyivákoló hangok durva, csúfos röhejként visszhangzottak a fülhallgatókban. Pedig csak az áram volt az; a készülék egyszerűen túl erős rezgéseket fejlesztett már.

Sax leszerelte és összetekerte a vezetékeket, majd begyömöszölte őket a táskába, Nygren pedig a lepedőt a halott arcára borította, akinek eddig makacsul összeszorított szája, talán a meleg áramlat hatására (most csaknem forróság volt a hibernátorban -- ami Rohánt illeti, csupa veríték volt a háta) lassan kinyílt, és különös, csodálkozó kifejezést öltött magára. Így tűnt el a fehér lepel alatt.

-- Mondjanak valamit... Miért nem beszélnek?! -- robbant ki Rohán. Sax úrruhájának szíjait húzogatta, felállt, s odalépett hozzá.

-- Uralkodjék magán, navigátor...

Rohán szeme összeszűkülte, keze ökölbe rándult, hatalmas erőfeszítéssel megpróbált lecsillapodni. Nem sok sikerrel, ilyen pillanatokban nagyon nehezen tudta csak megállni, hogy ki ne törjön.

-- Bocsánat... -- dünnyögte. -- De mit jelent ez az egész?

Sax kikapcsolta terjedelmes úrruháját, amely a padlóra csúszott. Amilyen megtermettnek látszott az előbb, most, hogy lehántotta magáról, ismét sovány, görbe, szűk mellű, vékony, ideges kezű emberré változott vissza.

-- Semmivel sem tudok többet, mint maga -- mondta. -- Tán még kevesebbet is.

Rohán ezt egyáltalán nem értette, de belekapaszkodott Sax utolsó szavaiba.

-- Hogyhogy?... Még kevesebbet?

-- Nem én voltam itt az előbb -- ezen a holttesten kívül semmit sem láttam. Maga van itt reggel óta. Nem mond semmit magának az előbbi kép?

-- Nem. Illetve -- ezek az emberek mozogtak rajta. Akkor még éltek? Mi volt rajtuk? Azok a foltok...

-- Nem mozogtak. Ez érzéki csalódás. Az engramok fényképszerűen őrződnek meg. Néha több kép mozaikszerűen összeáll; ilyen itt nem volt.

-- És azok a foltok? Az is érzéki csalódás?

-- Nem tudom. Minden lehetséges. De azt hiszem, hogy nem az. És maga szerint, Nygren?

A kis orvos még csak most szabadult meg úrruhájától.

-- Nem tudom -- mondta. -- Lehet, hogy hamis látszat, lehet, hogy nem. A menynevezeten, ugye, nem volt?

-- Ilyen folt? Nem. Csak rajtuk... és a padlón. És néhány a falakon is...

-- Ha még egyszer kivetítenénk, az egész képet beborítanák -- mondta Nygren. -- De ez sem biztos. Túl sok véletlen tényező játszik közre az ilyen erősítéseknel...

-- És az a hang? Az a... az a suttogás? -- kérdezősködött kétségbeesetten Rohán.

-- Egyetlen értelmes szó volt: "mama". De hiszen hallotta...

-- Igen. De mondott még valamit. "Ala... la-la..." -- ez ismétlődött.

-- Persze hogy ismétlődött -- morogta Sax --, mert az egész koponyafali kérget átkutattam, vagyis a hallási emlékezet egész körzetét -- magyarázta Rohánnak. -- Ez volt a legrendkívülibb dolog...

-- Ezek a szavak?

-- Nem. Nem a szavak. A haldokló bármire gondolhat; ha az anyjára gondolt volna, még igen természetes is lenne. De hallási kérge teljesen üres. Tökéletesen üres, érti?

-- Nem. Nem értem. Hogyhogy üres?

-- A parietális lebenyek átkutatása általában nem vezet eredményre -- magyarázta Nygren. -- Túl sok engram szokott ott lenni, túl sok megőrződött szó. Ez körülbelül olyan, mintha valaki száz könyvet akarna olvasni egyszerre. Abból csak zűrzavar keletkezik. De neki -- nézett a fehér lepedő alatt elnyúló alakra -- nem volt ott semmi. Azon a néhány szótagon kívül egyetlenegy szó sem.

-- Így igaz. Végigmentem a szenzorikus beszédközponton egészen a sulcus Rolandiig -- mondta Sax. -- A szótagok azért ismétlődtek, mert ezek voltak az utolsó megmaradt fonematikus elemek.

-- És más... semmi?

-- Semmi! -- Sax olyan türelmetlenül kapta fel a súlyos készüléket, hogy fogantyújának bőrbevonata szinte felsírt. -- Egyszerűen nincs és kész. Engem hiába faggat, hogy mi történt velük. Ez az ember teljes hallási emlékezetét elvesztette.

-- És az a kép?

-- Az megint más. Azt látta. Lehet, hogy semmit sem értett a látottakból, de a fényképezőgép sem érti, mégis megörökíti a kiszemelt tárgyat. Egyébként nem tudom, ő értette-e, vagy sem.

-- Legyen szíves segíteni, kolléga úr!

A két orvos elcipelte a készüléket. Az ajtó becsukódott. Rohán egyedül maradt. Olyan kétségbeesés kerítette hatalmába, hogy az asztalhoz ment, felemelte a vászonlepedőt, félredobta, és kigombolta a halott ingét. A ruhadarab közben felengedett, és egészen puha tapintású lett. Figyelmesen megvizsgálta a halott mellét, mely érintésére megrándult: bőre rugalmassá vált, amint felolvadtak a szövetek, az izmok is hajlékonyabbak lettek, s eddig természetellenesen tartott feje most ernyedten félrebillent, mintha valóban aludna.

Rohán valamilyen járványos betegség, mérgezés, csípés nyomait próbálta felfedezni testén, de nem talált semmit. Bal kezének két ujja szétnyílt, apró sebesülés tárult fel közöttük. A seb vérezni kezdett, szélei enyhén szakadozottak voltak. Vörös cseppek hulltak az asztal fehér habbevonatára. Ez már sok volt Rohánnak. Vissza sem takarta a halottat, kirohant a kabinból, és szétlökődve az útjába álló embereket, egyenesen a főbejárat felé tört, mintha üldözne volna valaki. Jarg a keszonkamránál kapta el, felsegítette légzőkészülékét, még a szópókát is bedugta a szájába.

-- Megtudtak valamit, navigátor?

-- Semmit, Jarg. Semmit, semmit.

Fogalma sem volt, kivel ereszkedett le a felvonóban. A gépekben minden fordulaton felüvöltöttek a motorok. Megerősödött a szél, és szárnyára kapva a homokot, meg-megújuló rohamokkal ostromolta a hajótörzs érdes, egyenetlen felületét. Rohán tökéletesen megfélemedezett erről, a tathoz ment, és lábujjhegyre állva végigtapogatta a recés fémet. A páncél olyan volt, mint valami málladozó felületű szikla, durva göcsörtöktől pettyezett ősrégi kötömb. A szállítóautomaták között megpillantotta Ganong mérnök magas alakját, de eszébe sem jutott megkérdezni, hogyan vélekedik erről a körülményről. A mérnök éppen annyit tudott, mint ő. Azaz semmit. Semmit.

Tíz-egynéhány emberrel tért vissza, a legnagyobb szállítóautomata kabinjában, a sarokban ült. Alig hallotta társai hangját, mintha nagyon messziről jött volna. Turner fedélzetmester valami mérgezést emlegetett, de lehurrogták.

-- Mérgezés? Mitől? A szűrők mind kitűnő állapotban vannak! A tartályok teli oxigénnel. Érintetlen víztartalékok... élelmiszer bőven...

-- Láttátok, milyen volt, akit a kis navigációsban találtunk? -- kérdezte Blank. -- Én ismertem... De nem ismertem volna föl, ha nem lett volna rajta a pecsétgyűrűje...

Senki sem válaszolt. A bázisra érve, Rohán azonnal Horpachhoz sietett, aki a televíziós adás és egy csoport jelentései révén már mindenről értesült. Ez a csoport korábban tért vissza, s több száz kész fényképet hozott magával. Rohán titokban fellelegzett, hogy a parancsnok nem tőle várja a beszámolót.

Az asztrogátor figyelmesen végigmérte, majd felállt az asztal mellől, ahol eddig a környék térképét borító fényképmásolatokat tanulmányozta. Ketten voltak a nagy navigációs kabinban.

-- Szedje össze magát, Rohán -- mondta. -- Tudom, mit érez, de most az a legfontosabb, hogy hideg fejjel tudjunk gondolkozni. Uralkodjunk magunkon. Meg kell találnunk ennek az örületes históriának a kulcsát.

-- Minden biztonsági felszerelésük megvolt: energorobotok, lézerek, antianyagvetők. A fő antivető még mindig ott áll a hajó mellett. Megvolt mindenük,

ami nekünk van -- szólt színtelen hangon Rohán. Egy székre roskadt. -- Bocsánat... -- mondta.

Az asztrogátor kis üveg konyakot vett elő a faliszekrényből.

-- Régi orvosság, de időnként beválik. Igya ki, Rohán. Valamikor a csatamezőkön használták...

Rohán szó nélkül kortyolt a tüzes folyadékból.

-- Ellenőriztem az erőaggregátorok közös fogyasztásmérőjét -- mondta szinte szemrehányó hangsúllyal. -- Senki sem támadott. Egyetlen lövést sem adtak le. Egyszerűen... egyszerűen...

-- Megőrültek? -- fejezte be a mondatot nyugodtan az asztrogátor.

-- Legalább ebben szeretnék biztos lenni. De lehetek-e?

-- Látta a fedélzetnaplót?

-- Nem. Gaarb vitte magával. Itt van?

-- Igen. A leszállás dátuma után csak négy bejegyzés található. Azokra a roncsokra vonatkoznak, amelyeket maga is megvizsgált, és... a "legyekre".

-- Nem értem. Milyen legyekre?

-- Én sem tudom. Szóról szóra ezt írják.

Nyitott könyvet emelt fel az asztalról.

"A szárazföldön életnek semmi nyoma. A légkör összetétele..." Itt az elemzések eredményei következnek... na, ez az... "18.40-kor a roncsoktól visszatérő második hernyótalpas osztag helyi homokviharba került, melyet légköri kisülések kísérték. A rádió-összeköttetést a zavarás ellenére is tartottuk. Az osztag jelenti, hogy legyekre bukkant, amelyek nagy mennyiségben..."

Az asztrogátor elhallgatott, és letette a könyvet.

-- És aztán? Miért nem fejezi be?

-- Mert itt a vége. Ezzel az utolsó bejegyzésnek is vége szakad.

-- Semmi több?

-- A többit megnézheti.

Odanyújtotta neki a nyitott könyvet. Azon a lapon olvashatatlan kaparások hemzsegték. Rohán nagy szemeket meresztve böngészte a kusza firkálmányt.

-- Ez mintha *b* betű lenne... -- mondta halkán.

-- Igen. Ez meg G. Nagy G. Tökéletesen olyan, mintha kisgyermek írása lenne... Nem igaz?

Rohán, kezében az üres pohárral, hallgatott. Régi vágyálmaira gondolt: valamikor arról ábrándozott, hogy ő fogja vezetni a *Legyőzhetlent*. Most hálát adott a sorsnak, hogy az expedíció felelőségének súlya nem az ő vállára nehezedik.

-- Hívja össze, kérem, a szakcsoportok vezetőit. Rohán! Ébresztő!

-- Bocsánat. Értekezlet, asztrogátor?

-- Igen. Jöjjen mindenki a könyvtárba.

Negyedóra múlva mindenki a nagy, négyszögletes teremben ült, amelynek színes, zománcfényű falai mögött könyvek és mikrofilmek rejtőztek. Talán az volt a legborzasztóbb, hogy a *Kondor* és a *Legyőzhetetlen* helyiségei a megtévesztésig hasonlítottak egymásra. Persze, hiszen ikerhajók voltak -- és Rohán, bárhová nézett is, sehogy sem tudta elhessegetni magától az örület képeit, melyek mélyen emlékezetébe vésődtek.

Itt mindenkinek állandó helye volt. A biológus, az orvos, a bolygókutató, az elektronikával és a híradástechnikával foglalkozó mérnökök, a kibernetikusok és a fizikusok félkörben felállított karosszékekben ültek. Ebből a tizenkilenc emberből tevődött össze a hajó stratégiai agya. Az asztrogátor a félig leeresztett fehér képernyő előtt elnökölt.

-- Minden jelenlevő ismeri a *Kondor* fedélzetén tapasztalt körülményeket? Egyhangú, igenlő morgás volt a válasz.

-- Eddig -- mondta Horpach -- a *Kondor* körül dolgozó csapatok huszonkilenc tetemet találtak. Magán a hajón harmincnégyet, ezek közül egyet kitűnően konzervált a hibernátorban uralkodó alacsony hőmérséklet. Nygren doktor, aki most tért vissza a helyszínről, részletes jelentést fog tenni...

-- Nincs sok mondanivalóm -- állt fel a kis doktor. Lassan az asztrogátorhoz ment. Egész fejével alacsonyabb volt nála. -- Csak kilenc, múmiává aszalódott tetemet találtunk, nem beszélve arról, amelyet a parancsnok már említett, és később még külön megvizsgálunk. A többi csak csontváz, illetve hiányos csontváz, ezeket a homokból ástuk ki. Csak a hajó belsejében volt lehetséges a mumifikáció, ahol lehetővé tették a körülmények: a levegő gyér páratartalma, a rothasztó baktériumok gyakorlatilag elhanyagolható mennyisége és a nem túl magas hőmérséklet. A szabad levegőn talált holttestek bomlásnak indultak, amit az időszakos esőzések meggyorsítottak, mert a homok itt jelentős százalékban tartalmaz vas-oxidot és vas-szulfidot, amelyek gyenge savakkal reakcióra lépnek... Egyébként azt hiszem, ezek lényegtelen részletek. Ami a szóban forgó reakciók létrejöttének kielégítő bizonyítását illeti, a kémikus kollégák segítségére kell támaszkodnunk. Mindenesetre a külső tér körülményei között a mumifikáció már csak azért sem jöhetett létre, mert számításba kell venni a víz és a benne oldott anyagok közreműködését, amelyhez még a homok több éves tevékenysége is hozzájárult. Ez utóbbival magyarázható a rengeteg, fényesre csiszolódott csontfelület.

-- Bocsánat -- szakította félbe az asztrogátor. -- E pillanatban, doktor úr, az a legfontosabb, hogy mi okozta az emberek halálát...

-- Semmi jel sem utal erőszakos halálra, legalábbis ami a legjobban megőrződött tetemeket illeti -- felelt készségesen az orvos. Nem nézett senkire sem, saját kezének tanulmányozásába mélyedt, mintha mások számára láthatatlan dolgot fedezett volna fel rajta. -- Az általános kép úgy alakul, mintha természetes halállal pusztultak volna el.

-- Természetes halállal?

-- Külső, erőszakos behatások nélkül. Néhány különálló, hosszabb csonton tapasztalhatók ugyan törések, de ezek a károsodások későbbi eredetűek is lehetnek. Ennek megállapítása további kutatásokat igényel. A bőrfelületek teljesen épek, mind a ruhában talált, mind pedig az egészen csontvázszerű tetemeneken. Nincs egyetlen seb, nem számítva az apróbb horzsolásokat, amelyek bizonyára nem voltak halálos sérülések.

-- Akkor hát mitől pusztultak el?

-- Fogalmam sincs. Arra is gondolhatnánk, hogy éhségtől vagy szomjúságtól...

-- Az élelmiszer- és vízkészletek érintetlenek -- szólt közbe a helyéről

Gaarb.

-- Tudom.

Egy pillanatra csend támadt.

-- A mumifikáció elsődleges feltétele, hogy a szervezetből elvonjuk a vizet -- magyarázta Nygren. Még most sem nézett senkire. -- A zsírszövetek átalakulnak, és ez könnyen nyomon követhető. Nos... ezek az emberek vízelvonáson estek át. Mintha hosszabb ideig éheztek volna.

-- De akit a hibernátorban találtunk, nem mutat ilyen jeleket -- vetette közbe a fotel mögött álló Rohán.

-- Ez igaz. Valószínűleg fagyhalált halt. Ismeretlen oknál fogva került a hibernátorba; lehet, hogy egyszerűen elaludt, a hőmérséklet pedig hirtelen zuhanni kezdett.

-- Lehetségesnek tart tömeges mérgezést? -- kérdezte Horpach.

-- Nem.

-- No de, doktor úr... mégsem lehet ilyen kategorikusan...

-- Pedig bízvást állíthatom -- felelt az orvos. -- Planetáris körülmények között mérgező anyag vagy a tüdőn át, a belélegzett gázokkal vagy a bőrön át vagy az emésztőutakon keresztül juthat a szervezetbe. Az egyik legjobban megőrződött tetem légzőkészüléket viselt. A palackban oxigén volt. Még órákra elég lett volna...

"Ez igaz" -- gondolta Rohán. Lelki szemei előtt megjelent az az ember, látta a koponyájára tapadt bőrt, amely arccsontjain barnás foltokban maradt meg, látta homokot permetező szemgödreit.

-- Ezek az emberek nem ehettek semmi mérgezőt, mert itt egyáltalán nincsen semmiféle ennyivaló, illetve a szárazföldön nincs. De a tengerből sem fogtak ki semmit. A szerencsétlenség röviddel a leszállás után történt. Alig küldték ki az első osztagot a roncsok közé. Ennyi az egész. Egyébként éppen itt jön McMinn. McMinn kolléga, végzett már?

-- Igen -- válaszolt az ajtóban álló biokémikus. Minden tekintet rászegeződött. Áttört a széksorok közt, és megállt Nygren mellett. Még rajta volt a hosszú laboratóriumi köpeny.

-- Elvégezte az elemzéseket?

-- Igen.

-- McMinn doktor vizsgálta meg a hibernátorban talált ember holttestét -- magyarázta Nygren. -- Meg tudná-e mondani, most rögtön, mit észlelt?

-- Semmit sem -- felelt McMinn. Haja olyan világos színű volt, hogy ősznek is lehetett volna nézni. Ilyen világos volt a szeme is. Még szemhéjait is hatalmas szeplők lepték el. De hosszú lóarca láttán most senki sem mosolygott.

-- Nincs sem szerves, sem szervetlen mérge. Minden enzimátikus szövettársulás normális állapotban. Vér: rendes. A gyomorban megemésztett ételkoncentrátum- és cukormaradványok.

-- Hogyan pusztult hát el? -- kérdezte Horpach. Mint mindig, most is nyugodt volt.

-- Egyszerűen megfagyott -- felelt McMinn, és csak most vette észre, hogy még köpenyben van. Kikapcsolta, és a legközelebbi üres fotelre dobta. A sima szövet lecsúszott a padlóra.

-- Tehát mi a véleménye? -- faggatta tovább makacsul az asztrogátor.

-- Nincs véleményem -- mondta McMinn. -- Annyit mondhatok csak, hogy nem mérgezés áldozatai voltak.

-- Valami gyorsan hasadó radioaktív anyag ölte volna meg őket? Vagy erős sugárzás?

-- A kemény sugárzás nyomokat hagy maga után: véredénytágulást, kiütéseket, változásokat a vérképben. Ilyen elváltozások nincsenek. Olyan radioaktív anyag sincs, amely nyolc éven át halálos adagban sugározna, és aztán nyomtalanul eltűnne. A radioaktivitás itt alacsonyabb fokú, mint a Földön. Ezek az emberek nem találkoztak semmiféle sugártevékenységgel, erről kezeskedem.

-- Csak megölte őket valami! -- mondta emelt hangon Ballmin planetológus.

McMinn hallgatott. Nygren sűgött neki valamit. A biokémikus bólintott, és kiment a széksorok között. Akkor Nygren is leszállt az emelvényről, és visszaült a helyére.

-- Sehogy sem akar alakulni a dolog -- mondta az asztrogátor. -- Az biztos, hogy a biológusoktól nem várhatunk segítséget. Van még valakinek hozzáfűznivalója?

-- Igen!

Sarner állt fel, az atomfizikus.

-- A *Kondor* saját magában hordozta tragédiájának magyarázatát -- szűlt. Sastekintetét végighordozta a jelenlevőkön. -- Vagyis adott benne a magyarázat, de nem tudjuk rögtön felfogni. A kabinokban tapasztalt felfordulás, az érintetlen készletek, a tetemek testtartása és elhelyezkedése, a tönkretett berendezés- minden erre utal.

-- Ennyi az összes mondanivalója? -- vetette közbe unottan Gaarb.

-- Csak türelem. Sűtétben tapogatózunk. Meg kell találnunk a kivezetű utat. Egyelőre nagyon keveset tudunk. Valahogyan az az érzésem, hogy nem szűvesen emlékezűnk bizonyos jelenségekre, amelyekkel a *Kondor* fedélzetén találkoztunk. Ezért térűnk vissza olyan csűknyűsen a mérgezés és az ennek következtében kitűrt tömegőrűlet feltételezéséhez. Saját érdekeűnkben -- és rájuk való tekintettel is -- tárgyilagosan kell szembenéznűnk a tényekkel. Kérek, jobban mondva, egyenesen felhűvok mindenkit, itt rögtűn adja elű, mi volt számára a legelképesztűbb dolog a *Kondoron*, amit esetleg még senkinek sem mert megmondani, vagy amirűl azt gondolta, hogy legjobb lenne elfelejteni.

Sarner leűlt. Rohán rövid tusa után beszűmolt a fűrdűszobában látott szappandarabokrűl.

Aztűn Gralev kért szűt. Elmondta, hogy a szétszűgattott könyv- és térképhalmazok alatt vastagon állt a kiszűradt ürűlék.

Valaki űres konzervdobozon vette észre emberi fog nyomait. Mintha szűt akarták volna rágnűi a fűmet. Gaarbot a hajűnaplűban levű macskakaparás és a "legyekre" való utalás rázta meg legjobbban. Nem tudott napirendre térűni felettűk.

-- Tegűk fel, hogy a "város"-t kettűszűlű tektonikus törűsbűl mérges gűzok szűvűrogtak elű, és a szűl a rakétűig sodorta űket. Mivel űvatlansűgbűl nem csűkták be a csapűajtűt...

-- Csak a külső csapóajtó volt nyitva, Gaarb kolléga. A keszonkamrában levő homok is bizonyítja. A belső zárva volt...

-- Talán csak akkor csukták be, amikor a mérges gázok hatása már érezhetővé vált...

-- Hiszen ez lehetetlen, Gaarb. A belső csapóajtót nem tudja kinyitni, ha a külső nyitva van. Egyszerre nem nyithatók, hogy eleve kiküszöböljünk minden óvatlanságot vagy nemtörődömséget...

-- Akkor is minden kétséget kizáróan hirtelen történt az egész. Tömeges örület; arról nem is beszélve, hogy ürrepülés közben előfordulhatnak kellemetlen pszichózisok, de a bolygókon sohasem, ráadásul néhány órával a leszállás után nem. Az egész legénységen eluralkodó tömegörület csak mérgezés következménye lehetett...

-- Vagy infantilizmusé -- jegyezte meg Sarner.

-- Hogyan? Mit mond? -- Gaarb megdöbbsent. -- Tréfál?

-- Nincs kedvem ilyenkor tréfálni. Azért beszéltem gyermekességről, mert ezt még senki sem említette. Mégis -- azok a kaparások a hajónaplóban, azok a szétszaggatott csillagászati évkönyvek, azok a kínnal rajzolt betűk... ugye, látták őket?

-- De mit akar ezzel mondani? -- kérdezte Nygren. -- Ez talán kórtünet?

-- Nem. Ilyen betegség nincs, igaz, doktor úr?

-- Persze hogy nincs.

Ismét csend támadt. Az asztrogátor eltűnődött.

-- Félek, hogy így zsákutcába jutunk. A halál utáni lehallgatások mindig bizonytalan kimenetelűek. De így nem tudjuk, mi ellen védekezzünk. Sax doktor...

A neurofiziológus ismertette a hibernátorban megfagyott ember agyából nyert képet, nem feledkezve meg az elhunyt hallási emlékezetében megmaradt szótagokról sem. Előadása után kérdések özönével árasztották el, Rohán is keresztűzükbe került, mert a kísérletben ő is részt vett. De semmire sem jutottak.

-- Ezek a foltok összevágtnak a "legyek"-kel... -- mondta Gaarb. -- Egy pillanat. Talán több halált okozó tényezővel kell számolnunk! Tegyük fel, hogy a legénységet mérges csípésű rovarok támadták meg, az ilyen apró szúrások nyomait aztán nem könnyű felfedezni a mumifikálódott bőrön. A hibernátorban talált ember pedig ide menekült a rovarok elől, nehogy a többiek sorsára jusson... és megfagyott.

-- De miért esett halála előtt amnéziába?

-- Hogy miért vesztette el az emlékezetét, ha jól értem? Ezt már teljes bizonyossággal megállapították?

-- Amennyire támaszkodni lehet a nekroptikus vizsgálatok eredményeire. -- És mi a véleménye az állítólagos rovarokról?

-- Ezzel kapcsolatban hallgassuk meg inkább Laudát.

Lauda volt a hajó főpaleobiológusa; felállt, és megvárta, míg mindenki elcsendesedik.

-- Nem véletlen, hogy eddig nem beszéltünk az úgynevezett "legyek"-ről. Aki csak egy kicsit is foglalkozott biológiával, tudja, hogy egyetlen szervezet sem tud meghatározott élő környezeten kívül élni, hogy az elsődleges egységre épül a környezet, az összes benne levő fajokkal együtt. Ez áll a kozmosz általunk ismert

többi részére is. Az élet vagy rendkívül változatos formákban nyilatkozik meg, vagy egyáltalán létre sem jön. A növényzet egyidejű fejlődése híján rovarok sem alakulhattak ki, de más szimmetrikus rendszerektől, például a gerincesektől sem függetleníthették magukat. Nem akarok most általános fejlődélméletből előadást tartani, gondolom, elég, ha biztosítom önöket arról, hogy ez lehetetlen. Itt nincs semmiféle mérgező légy vagy más csúszómászó ízeltlábú, nincsenek pókokcskák vagy hártványásszárnyúak. Még velük rokon formák sincsenek.

-- Nem lehet ennyire biztos magában! -- kiáltott közbe Ballmin.

-- Ha a tanítványom lett volna, Ballmin, most nem lehetne itt a hajón, mert a vizsgán elbuktattam volna -- válaszolt rendíthetetlenül a paleobiológus, és a jelenlevők akaratlanul is elmosolyodtak. -- Nem tudom, hogy áll a planetológiával, de fejlődésbiológiából elégtelen!

-- Helyben vagyunk, ebből a szakértők szokásos vitája lesz! Nem kár az időért? -- súgta valaki hátulról Rohánnak. Rohán megfordult, és Jarg széles, leburnult arcával találta magát szemben, amint jelentőségteljesen rákacsintott.

-- Akkor talán a rovarok nem itteni eredetűek -- hajtogatta a magáét Ballmin --, ide is hozhatták őket...

-- Honnan?

-- A nova bolygóiról...

Most mindenki egyszerre kezdett beszélni. Jó időbe telt, míg sikerült lecsillapítani a kedélyeket.

-- Kollégák! -- mondta Sarner. -- Tudom, honnan vette Ballmin ezt az ötletet. Gralev doktortól...

-- Azt már nehezen -- vetette közbe a fizikus --, nem vállalom a szerzőséget.

-- Kitűnő. Tegyük fel, hogy nem engedhetjük meg magunknak a valószínűen hangzó feltételezések luxusát. Hogy örült hipotézisekre van szükségünk. Rendben van. Biológus urak! Tegyük fel, hogy ezeket a rovarokat a nova bolygóiról hozta ide valamilyen hajó... Elképzelhető, hogy alkalmazkodni tudtak a helyi körülményekhez?

-- Ha mindenáron ragaszkodunk az örült feltételezéshez, akkor igen -- egyezett bele Lauda a helyéről. -- De még van néhány dolog, amire csak további örült hipotézisek adhatnak magyarázatot.

-- Vagyis?

-- Vagyis világosságot kell deríteniük arra, mi rágta meg a *Kondor* egész külső páncélzatát, mégpedig annyira -- ezt a mérnököktől tudom --, hogy a hajó alapos tatarozás nélkül ürrepülésre teljesen alkalmatlan. Azt hiszik talán, hogy ezek a ki tudja milyen rovarok molibdénöntvény fogyasztására rendezkedtek be? Hiszen az egész világűr legkeményebb anyagai közé tartozik. Petersen mérnök, van valami, ami elbánhat ezzel a páncéllal?

-- Ha jól cementálták, semmi -- felelte a főmérnökhelyettes. -- Gyémánttal lehet kicsit megkarcolni, de ehhez több tonna fűrőhegy és sok ezer munkaóra szükséges. Akkor már érdemesebb savakkal próbálkozni. De nem szerves eredetű savakkal, és ezeknek is legalább kétezer foknyi hőmérsékleten, megfelelő katalizátor jelenlétében kell hatniuk.

-- Maga szerint mi marta össze a *Kondor* páncélzatát?

-- Fogalmam sincs róla. A látszat olyan, mintha éppen ilyen savfürdőben ült volna a megfelelő hőmérsékleten. De el sem tudom képzelni, hogy csinálták ezt plazmaívek és katalizátorok nélkül.

-- Valószínűleg a "legyei", Ballmin kolléga -- mondta Lauda, és leült.

-- Úgy gondolom, nincs értelme a további vitának -- szólalt meg az asztrogátor, aki eddig hallgatott. -- Talán még korai volt. Nincs más hátra, folytatnunk kell a kutatásokat. Három csoportra oszlunk. Az első a roncsokkal foglalkozik. A második a *Kondorral*, a harmadik pedig ki-kiruccan a nyugati sivatag belsejébe. Ezzel teljesen kimerítettük lehetőségeinket, mert ha sikerül is a *Kondor* néhány gépét beindítani, nem tudok tizennégnél több energorobotot levenni a körzetről, és a továbbiakban is kötelező a harmadik fokozat...

Az első

Mindenfelől izzó, csúszós feketeség övezte. Fulladozott. Kétségbeesett mozdulatokkal próbálta eltaszítani a ráfonódó, szinte anyagszerűtlen tekervényeket, eközben mind mélyebbre merült; toroka elszorult, ajkára fagyott a kiáltás, hiába keresett fegyvert, nem volt nála semmi. Még egyszer megfeszítette minden erejét, hogy kiáltson. Fűlsiketítő hang rázta fel álmából. Rohán félig még bódultan ugrott ki az ágyból. Csak annyit tudott, hogy sötétség vészi körül, amelyet csupán a szakadatlanul vijjogó vészcsengő hangja szakít meg. Ez már nem lidérces álom volt. Bekapcsolta a világitást, felrántotta kezelébasát, és a felvonóhoz rohant. Már minden szinten emberek tolongtak. Szünet nélkül sívított a sziréna, a falakon vörös *Riadó* feliratok lángoltak. Beszaladt az irányítófülkébe. Az asztrogátor nappali öltözékben állt a legnagyobb képernyő előtt.

-- Már lefűjtam a riadót -- mondta nyugodtan. -- Ez csak eső, de azért nézze meg, Rohán. Nagyon szép látvány.

Valóban: a képernyőn, mely az éjszakai égbolt felső részét mutatta, megszámlálhatatlan villamos kisülés szikrája villózott. A magasból hulló esőcseppek a *Legyőzhetlent* kehelyként borító láthatatlan erőterburokba ütköztek, és ahogyan egy szempillantás alatt mikroszkopikus robbanásokban lángoltak fel, az egész tájat százszorosára növelt északi fény tündöklésével árasztották el.

-- Jobban kellett volna az automatákat beprogramozni... -- mondta halkan Rohán, aki időközben teljesen felocsúdott. Egészen kiment a szeméből az álom. -- Meg kell mondanom Turnernek, hogy ne kapcsolja be az annihilációt. Különben akár egy maréknyi homok is, melyet errefelé hoz a szél, felriaszthat bennünket a legszebb álmunkból...

-- Mondjuk, hogy próbariadó volt. Amolyan hadgyakorlatféle -- válaszolta

az asztrogátor, aki úgy látszik, várakozáson felül jó hangulatban volt. -- Most négy óra van. Visszamehet aludni, Rohán.

-- Őszintén szólva, nincs kedvem. És magának?

-- Már aludtam. Nekem elég négy óra alvás. Az űrben eltöltött tizenhat év után az emberben egészen másképp alakul az ébrenlét és az álom ritmusa, mint ahogyan a jó“öreg Földön megszoktuk. Azon töprengtem, Rohán, hogyan lehetne a kutatócsoportok számára a legnagyobb biztonságot nyújtani. Elég kemény dió ez: mindenhová el kell cipelni az energorobotokat, és mindenütt ki kell fejleszteni az erőtérburkot. Mit tanácsol?

-- Mindenkinek saját emittert adhatnánk. De ez még nem old meg mindent. Az erőbuborékban levő ember semmihez sem nyúlhat hozzá... tudja, hogy van ez. Ha pedig túlságosan gyenge az energetikus buborék sugárzása, szépen össze lehet égni. Láttam én már ilyet.

-- Arra is gondoltam, hogy senkit sem engedünk elmászkálni, és távirányítású robotok segítségével dolgozunk -- ismerte be az asztrogátor. -- Nos, ez rendben is lenne, ha néhány óráról vagy egy napról volna szó, de az az érzésem, hogy tovább maradunk...

-- Tehát mi a szándéka?

-- Minden csoportnak erőtérrel körülvett kiindulási bázisa lesz, de az egyes kutatóknak bizonyos mozgásszabadságot kell adnunk. Különben annyira biztosítjuk magunkat balesetek ellen, hogy meg sem tudunk moccanni. Kötelező feltétel, hogy az erőburkon kívül dolgozók mögött védett embernek kell állnia, aki figyeli a másik minden mozdulatát. Mindig szem előtt légy -- ez a legfontosabb szabály a Regis-III-on.

-- Hová oszt be engem?

-- Szeretne a *Kondornál* dolgozni?... Látom, hogy nem. Jó. Marad a város vagy a sivatag. Választhat.

-- A várost választom, asztrogátor. Mindig az jár a fejemben, hogy ott kell keresnünk a rejtély megoldását...

-- Lehetséges. Akkor tehát holnap, jobban mondva ma, mert már hajnalodik, összeszedi tegnapi csapatát. Adok magának még két arktánt is. Érdemes kézi lézereket vinni, mert az az érzésem, hogy az a valami kis távolságból hat...

-- Micsoda?

-- Azt én is szeretném tudni. Még valamit, konyhát is vigyen magával, hogy teljesen függetlenek legyenek, és szükség esetén akkor is tudjanak dolgozni, ha csak rádió-összeköttetésük van a hajóval...

A vörös, bágyadt sugarú nap lebukott az égbolton. A furcsa épületek árnyai megnyúltak és összeolvadtak. A szél fáradhatatlanul kergette a futóhomokot a fémpiramisok között. Rohán a nehézkes jármű tetején ült, távcsővel figyelte Gralevet és Csent, akik az erőtér határán kívül szorgoskodtak a feketés "lépesméz" lábánál. A szíj, melyen kézi világítórakéta-vetője fityegett, húzta a tarkóját, ezért amennyire lehetett, meglazította, de nem vesztette el szem elől a két embert. Csen kezében a plazmás égő úgy villogott, mint egy kicsiny, de vakító fényű briliáns. A jármű belsejéből a hívójel ütemesen ismétlődő hangja ütötte meg a fülét, de fejét egy

pillanatra sem fordította el. Hallotta, amint a jármű vezetője válaszol a bázisnak.

-- Navigátor! A parancsnok rendelkezésére azonnal vissza kell térnünk! -- kiáltotta izgatottan Jarg, fejét kidugva a lőtorony nyílásán.

-- Vissza? És miért?

-- Nem tudom. Egyre csak az azonnali visszatérés jelét ismétlik, négyszer pedig az EV-t adták.

-- Az EV-t? Hű, de elzsibbadt minden tagom! Pedig ezek szerint sietnünk kell. Adja ide a mikrofont, gyűjtsa meg a fényszórókat!

Tíz perc múlva a külső övezet minden embere elhelyezkedett a járművekben. Rohán, amennyire ezen a hepehupás terepen lehetett, maximális sebességgel vezette kicsiny kocsioszlopát. Blank, aki most az összekötő szerepét töltötte be mellette, hirtelen átnyújtotta neki a hallgatót. Rohán leereszkedett az égettműanyag-szagú fémkabinba, s miközben a ventilátor légáramlata kellemesen borzolta haját, Gallaghernek a nyugati sivatagban dolgozó csoportja és a *Legyőzhetetlen* közötti jelváltást figyelte. Mintha vihar készülődött volna. A barométerek már reggel óta alacsony légnyomást jeleztek, de a sötét, lapos fellegek még csak most úsztak elő a látóhatár mögül. Felettük tiszta volt az égbolt. Ami a légköri zavarokat illeti, igazán nem panaszkodhattak: úgy recsegték a fülhallgatók, hogy csak morzéval lehetett fenntartani az összeköttetést. Rohánnak megbeszélte jelcsoportokat sikerült fognia, de túl későn kapcsolódott be az adásba, ezért nem tudta kihámozni, miről is van szó. Csak annyit értett meg, hogy Gallagher csoportja is teljes gőzzel halad a bázis felé, az úrhajón pedig készültséget rendeltek el, és minden orvosnak a helyén kell lennie.

-- Orvosi készültség -- mondta Ballminnak és Gralevnek, akik várakozó tekintettel néztek rá. -- Valamilyen baleset. De valószínűleg nem súlyos. Talán omlás volt, valakit betemethetett...

Azért mondta ezt, mert mindenki tudta, hogy Gallagher embereinek földtani jellegű kutatásokat kellett végezniük egy előzetesen felderített helyen. Az igazat megvallva maga sem hitte, hogy munka közben valamilyen hétköznapi baleset történhetett. A bázistól alig hat kilométernyire voltak, de a másik csoportot, úgy látszik, korábban vonták vissza, mert amikor megpillantották a *Legyőzhetetlen* sötét, függőlegesen álló testét, egészen friss hernyótalpnyomokat kerestek, amelyek ilyen szélben nem maradtak volna meg félóráig sem.

A külső erőtér határa felé közeledtek, és az irányítófülkét kezdték hívni, hogy adjanak engedélyt a belépésre. Feltűnően sokáig kellett várniuk, amíg végre feleltek a hívásra. Végül is kigyulladtak az ismerős kék fények, és a belső gyűrű széléig hajtottak. A *Kondor* csoportja már itt volt. Tehát őket hívták be előttük, nem Gallagher geológusait. Néhány hernyótalpas a csúszdánál állt, mások összetorlódtak, és elzárták az átjárást, mindenütt fejvesztett, térdig a homokban gázoló embertömeg nyüzsgött, automaták lámpásai villogtak.

Már bealkonyodott. Rohán nem egyhamar igazodott el ebben a zűrzavarban. Hirtelen vakító fehérségű oszlop lövellt a magasba. A hatalmas reflektor óriási világítótoronyhoz tette hasonlatossá a rakétát. A fényoszlopok messze a sivatagba nyúlva pásztáztak át mindent felülről lefelé, majd pedig oldalt, mintha valamilyen úrhajósereg közeledne. A nyitott erőtér fényei újból felcsillantak. A gépek

még nem álltak meg, de Gallagher emberei már leugráltak, a csúszda felől előgördült még egy kerekeken járó reflektor, és a félreállított, összezsúfolt gépek falán embercsoport tört keresztül. A hordágyon, melyet körülfogtak, feküdt valaki.

Mikor a hordágy elhaladt mellette, Rohán szétlökdöste az előtte állókat, és kövé dermedt. Az első pillanatban azt hitte, hogy valóban szerencsétlenség történt, de a hordágyon fekvő embernek meg volt kötözve keze-lába.

Úgy hánytá-vetette magát, hogy szinte recsegték a kötelékek, amelyek fogva tartották, száját óriásira tátotta, és rettenetesen nyöszörgött. Már régen elhaladt a reflektorok fénykarikáit követő embercsoport, de Rohán, aki csak állt a sötétben, még mindig hallotta ezt a nem is emberi jajongást, amelyhez hasonlót még sohasem tapasztalt. A fehér fényfolt a benne mozgó kis alakokkal egyre kisebbre zsugorodott, felkúszott a lejtős pályán, és eltűnt a tehernyílás szélesen tátongó bejáratában. Rohán kérdezősködni kezdett, hogy mi történt, de a *Kondor* csapatából való emberek vették körül, akik éppen annyit tudtak, mint ő.

Elég sok időbe telt, míg összeszedte magát, hogy valamilyen rendet teremtsen. Az eddig mozdulatlan gépcsorda dübörgő motorokkal kapaszkodott fel a lejtaknán, a felvonó felett kigyulladtak a fények, egyre fogyott az előtte álló tömeg, végül az utolsók között Rohán is feljutott, az alaposan megterhelt arktánokkal egyetemben, amelyek nyugalmát szerfölött gonosz gúnyolódásnak érezte. A rakéta belsejében az informátorok és a belső telefonok elnyújtott csengetése hallatszott, a falakon még mindig égtek az orvosokat riadóztató felhívások, de hamarosan kialudtak -- egyre nyugodtabb lett a légkör. A legénység egy része már lement az étkezdébe, lépések kopogása és beszélgetés szűrődött át a folyosóról, valamelyik elkésett arktán nehézkesen lépegetett a robotok rekesze felé, végre-valahára mindenki elvonult, ő pedig úgy állt, mint akit megbénított a tehetetlenség tudata, mintha még az a remény is elveszett volna, hogy megért valamit a történetekből, mintha bizonyossá vált volna, hogy erre nincs és nem is lesz semmiféle magyarázat.

-- Rohán!

Gaarb állt előtte. Ez a kiáltás magához térítette. Összerezzen.

-- Maga az, doktor?... Láta? Ki volt az?

-- Kertelen.

-- Micsoda? Lehetetlen...

-- Egész végig láttam őt...

-- Hogyhogy végig?

-- Együtt voltam vele -- mondta Gaarb természetellenesen nyugodt hangon.

Rohán látta szemüvegén a folyosó fényeinek csillogását.

-- A sivatagi kutatócsoporttal?... -- nyögte ki.

-- Igen.

-- És mi történt vele?

-- Gallagher kitűzte a szeizmikus kutatás helyét... Kanyargós, kis sziklaszorosok útvesztőjébe jutottunk -- mondta lassan Gaarb, mintha nem is neki, hanem saját magának próbálná pontosan felidézni a történeteket. -- Szerves eredetű, puha kőzetek vannak itt, melyeket kivájt a víz, csupa barlang meg üreg, a lánctalpasokat fent kellett hagynunk... Szorosan felzárkózva haladtunk, tizenegyen voltunk. A ferrométerek nagyobb mennyiségű vas jelenlétét mutatták: keresni

kezdtek. Kertelen arra gondolt, hogy itt valamilyen gépek vannak elrejtve...

-- Igen, nekem is mondott ilyesmit... És aztán?

-- Az egyik üregben, melynek fala teljesen sima, az iszap alatt -- sztalaktitok és sztalagmitok is vannak ott -- automataféleségeket talált.

-- Igazán?

-- Igen, de nem olyant, amilyenre maga gondol. Teljesen elkorhadt már az egész, pedig nem a rozsdá tette tönkre, valamilyen nem rozsdásodó ötvözetből van, de mégis teljesen szétmaródott, félig elhamvadt, egyszóval: tiszta roncs.

-- Talán mégsem...

-- De bizony, mert ez az automata nem kevesebb, mint háromszázezer éves...

-- Ezt honnan tudja?

-- A masina tetején, ahogyan párologott a víz, és lecsöpögött a boltozati sztalaktitokról, kalcit ülepedett le. Gallagher maga is végzett egy-két mérést, hogy felbecsülje a párologás tempóját az üledék kialakulásának és vastagságának alapján. Háromszázezer éves a legszerényebb számítások szerint is... Egyébként tudja, mihez hasonlít nagyon ez az automata? Azokhoz a romokhoz!

-- Tehát ez nem is hétköznapi szerkezet...

-- Nem bizony, ez mozoghatott is, de nem két lábon és nem úgy, mint a rák. Egyébként nem volt időnk utána nézni, mert rögtön ezután...

-- Mi történt?

-- Időről időre megszámoltam az embereimet. Én védett voltam, vigyáznom kellett rájuk, ez érthető... No de mindenki álarcban volt, tudja, hogy van az ilyenkor, teljesen egyformák vagyunk, a kezelábasok sem voltak már különböző színűek, úgy összekentük magunkat az agyaggal. Egyszer csak észrevettem, hogy hiányzik egy emberem. Mindenkit összetereltem, és keresni kezdtük. Kertelen nagyon megörült a felfedezésnek, és tovább hajtatott... Arra gondoltam, hogy biztosan eltévedt egy oldalágban... Sok ott a zsákutca, de mind rövid, talaja egyenletes, és kitűnőek a látási viszonyok... Végre előbukkant egy kanyar mögül. Már ilyen állapotban volt. Nygren, aki velünk jött, azt gondolta, talán hógutát kapott...

-- Tulajdonképpen mi baja?

-- Nincs magánál. Illetve nem is erről van szó. Jární, mozogni tud, de képtelen kapcsolni. Beszédképességét is elvesztette. Hallotta a hangját?

-- Igen.

-- Most mintha kissé lehiggadt volna. De eleinte még rosszabbul volt. Senkit sem ismert meg közülünk. Az első pillanatban ez volt a legrettenetesebb. Kertelen, hol bujkál, kiáltottam, ő meg úgy ment el mellettem, mintha teljesen megsüketült volna, keresztültört rajtunk, és a szorosban felfelé tartott, de olyan furcsa léptekkel, hogy mindenkiben megfagyott a vér. Egyszóval, mintha kicserélték volna. Hívásunkra nem felelt, tehát üldözőbe kellett vennünk. Mi volt ott! A végén aztán meg kellett kötözni, különben nem tudtuk volna visszahozni.

-- Mit mondanak az orvosok?

-- Latinul beszélnek, mint mindig, de ennél többet ők sem tudnak. Nygren és Sax a parancsnoknál vannak, ott kérdezősködhetsz...

Gaarb szokása szerint fejét félrehajtvá, nehézkes léptekkel távozott. Rohán

beszállt a felvonóba, és felment a vezetőfülkébe. Ott nem talált senkit, de a térképkabinok előtt elhaladva, a félig nyitott ajtón át meghallotta Sax hangját. Bement.

-- Mintha teljesen elvesztette volna az emlékezetét. Pontosan olyannak látszik -- mondta a neurofiziológus. Háttal állt Rohánnak, és a kezében tartott röntgenfelvételt vizsgálta.

Az asztrogátor az íróasztal mögött ült, előtte a nyitott fedélzeti napló hevert, kinyújtott karjával a polcoknak támaszkodott, amelyek tele voltak légmentesen elraktározott csillagtérképekkel. Némán hallgatta Saxot, aki lassan visszacsúsztatta a képet borítójába.

-- Amnézia. De egészen különleges esete az emlékezet elvesztésének. Nemcsak arra nem emlékszik, hogy ki volt, de elfelejtett beszélni, írni, olvasni; ez már tulajdonképpen több, mint amnézia: ez tökéletes széthullás, a személyiség megsemmisülése. Nem maradt belőle semmi, kivéve egy-két igen primitív, ösztönszerű mozgást. Jární és enni tud, de csak ha szájába adják az ételt. Képes megfogni dolgokat, de...

-- Lát és hall?

-- Igen. Kétségtelenül. De fogalma sincs arról, mit lát. Nem különbözteti meg az embereket a tárgyaktól.

-- Reflexek?

-- Rendesek. Ez központi ügy.

-- Központi?

-- Igen. Agyközponti. Egyébként emlékezetének még nyomai sincsenek.

-- Tehát az a *Kondoron* talált ember...

-- Igen. Ebben biztos vagyok. Ugyanaz az eset.

-- Láttam egyszer már valami hasonlót... -- mondta az asztrogátor egészen halkán, szinte suttogva. Rohánra pillantott, de mintha észre sem vette volna. -- Az űrben történt...

-- Á, tudom! Hogy előbb nem jutott az eszembe! -- szakította félbe izgatottan a neurofiziológus. -- Amnézia, mágneses ütés következtében...

-- Igen.

-- Még nem láttam ilyen esetet. Csak elméletileg ismerem a fogalmat. Ez akkor volt, amikor egyszer nagy sebességgel haladtak át erős mágneses mezőn?

-- Igen. Azaz... sajátos körülmények között. Nem is a térerősség a legfontosabb tényező, hanem az, hogy mennyi a gradiense, és milyen hirtelen áll be a változás. Ha nagy gradiensek vannak az űrben, és ugrásszerűen viselkednek -- a műszerek már nagy távolságból észlelik őket. Azelőtt ilyen eszközeink nem voltak...

-- Igaz, igaz... -- ismételte az orvos. -- Ammerhatten majmokon és macskákon végzett ilyen kísérleteket. Irtózatosszerű mágneses mezők hatása alávetette őket, amíg csak el nem vesztették emlékezetüket...

-- Hogyne, mert hiszen ennek van valami köze az agy elektromos serkentéséhez is...

-- De ebben az esetben -- töprengett hangosan Sax -- Gaarb jelentésén kívül összes emberének tanúvallomása is birtokunkban van. Veszedelemesen erős mágneses mező... de hiszen akkor több százezer gauss is meglehet...

-- Több százezer még nem is sok. Millió és millió -- mondta szárazon az asztrogátor. Csak most állapotodott meg a tekintete Rohánon.

-- Jöjjön csak nyugodtan, és csukja be az ajtót.

-- Millió és millió?! És a hajó műszerei nem jeleztek volna ilyen erős mezőt?

-- Az attól függ -- felelt Horpach. -- Ha nagyon kis térben összpontosul, vagy ha olyan terjedelme lenne, mint ennek a glóbusnak, és ha kívülről árnyékolja valami...

-- Egyszóval, mintha gigászi méretű elektromágnes sarkai közé dugta volna a fejét Kertelen?

-- Még az sem lett volna baj. A mezőnek meghatározott rezgésszámmal kell oszcillálnia.

-- De ott nem volt semmiféle mágnes, semmiféle gép, kivéve azokat a rozsdás roncsokat -- semmi, csak vízmosta sziklaszorosok, kavicshegyek és homok...

-- És barlangok -- vetette közbe könnyedén, szinte közömbösen Horpach.

-- És barlangok... talán arra gondol, hogy valaki behúzta egy ilyen üregbe, és ott mágnes lett volna? Ki van zárva, hiszen...

-- Akkor hogyan magyarázza? -- kérdezte a parancsnok olyan szenvtelenül, mintha untatta volna a beszélgetés. Az orvos hallgatott.

Éjjel három óra negyven perckor riadójelek szirénázó hangja töltötte be a *Legyőzhetetlen* minden szintjét. Az emberek felpattantak ágyukból, és miközben úgy szitkozódtak, mint a záposeső, futás közben öltözködve rohantak őrhelyükre. Öt perccel az első csengőcsörömpölés után Rohán már az irányítófülkében volt. Az asztrogátort még nem találta ott. Odaugrott a legnagyobb képernyőhöz. A szurok-fekete éjszakát keleten fehér felvillanások szótték át, mintha valamelyik radiáns felől meteorraj zúdulna a rakétára. Az erőteret ellenőrző műszerekre pillantott. Ő maga programozta be az automatákat, tehát nem reagálhattak sem esőre, sem homokviharra. Előrepült valami a sötétségbe burkolózó sivatagból, és lángoló gyöngyfüzérekre fröccsent szét, lövedékei az erőter felületére hullottak, és titokzatos szilánkjai hol parabolyszerű pályán tüzes csíkot húzva pattantak le róla, míg fényük lassan elenyészett, hol pedig lecsúsztak az erőter domború kupolája mentén. A homokbuckák csúcsai egy pillanatra elővillantak a sötétségből, majd ismét eltűntek, lustán rezegtek a mutatók -- aránylag nem volt nagy a Dirac-emitterek által felhasznált erőmennyiség, amellyel ezt a titokzatos bombázást visszaverték. Rohán éppen akkor hallotta meg háta mögött a parancsnok lépteit, amikor a színeképelemző készülék mutatóinak állását kezdte vizsgálni.

-- Nikkel, vas, mangán, berill, titán -- olvasta le a világító számlapról a mellette álló asztrogátor. -- Sokat adnék, ha tudnám, mi ez.

-- Fémrészecskeeső -- mondta lassan Rohán. -- A kisülésekből ítélve, nem lehetnek nagyméretűek...

-- Szívesen megnézném őket közelebbről... -- dünnyögte a parancsnok. -- Mit gondol, megkockáztathatjuk?

-- Kapcsoljuk ki a teret?

-- Igen. A másodperc töredékéig. Egy-kettő behullana a körbe, a többit viszont kirekesztenénk, amikor újból bekapcsoljuk az erőteret...

Rohán sokáig nem válaszolt.

-- Üsse kő, megpróbálhatjuk -- szólalt meg végül habozva. De még mielőtt a kapcsolóasztalhoz ért volna a parancsnok, a fényes nyüzsgés -- éppen olyan hirtelen, mint ahogyan jött -- eltűnt, s rájuk zuhant az a sötét éjszaka, amelyet csak a galaktika központi csillagtársulásaitól távot keringő, holdtalan bolygók ismernek.

-- Nem sikerült elkapnunk őket -- morogta Horpach. Még sokáig pihent keze a főkapcsolón, majd könnyedén biccentett Rohánnak, és kiment. Minden szintet betöltötték a riadó lefújását jelző, jajongó szirénahangok. Rohán felsóhajtott, még egyszer a koromsötét képernyőkre pillantott, majd elment aludni.

A felhő

Már kezdték megszokni a bolygót -- egyhangú, sivatagos tájait, a természetellenesen világos felhőfoszlányok elmosódott árnyékait, a nappal is ragyogó, erős fényű csillagokat. Megszokták a kerekek és az emberi léptek alatt csikorgó homokot, a lomha, vörös napot, amelynek ereje meg sem közelítette a földiét, úgyhogy, ha az ember hátat fordított neki, melegség helyett csak néma jelenlétét lehetett érezni.

Reggelenként a csapatok kivonultak a megjelölt munkahelyekre, ormótlan bárkákhoz hasonló imbolygással tűntek el az energorobotok a homokbuckák között, leülepedett a porfelhő, és a *Legyőzhetetlennél* maradtak arról beszélgettek, mi lesz ebédre, meg hogy mit mondott a radaros fedélzetmester a híradósnak, vagy megpróbálták emlékezetükbe idézni annak a gyakorlott pilótának a nevét, aki baleset következtében fél lábát elvesztette a Terra-5 navigációs műholdon hat évvel ezelőtt. Üres kannákon ülve társalogtak a hajó törzse alatt, melynek árnyéka úgy forgott lassan körbe, mint egy óriási napóra mutatója, amíg annyira meg nem nyúlt, hogy már az energorobotok vonalát érintette.

Attól kezdve egymás után tápászkodtak fel, és kiálltak figyelni, mikor jönnek vissza a többiek. Azok pedig alighogy megérkeztek, fáradtan és éhesen roskadtak le, szinte nyoma sem volt rajtuk annak a láznak, amely a "város" fémroncsai között folytatott munka közben lobogott bennük. Egy hét elteltével a *Kondor* munkacsapata sem hozott szenzációs újdonságokat, mint eleinte, bár még azok a szenzációk sem jelentettek többet, mint hogy sikerült azonosítaniuk egy ember földi maradványait, amelyeket aztán ideszállítottak a *Kondorról*, és gondosan becsomagoltak. (Nem lehet másképpen nevezni ezt az eljárást, amikor is az itt talált tetemeket gondos munkával légmentesen záródó tartályokba helyezték, amelyek aztán a hajófenékre vándoroltak.)

Ez a munka is, amely az első napokban olyan borzasztónak látszott, később megszokottá vált. Annyira megszokottá, hogy a *Kondor* helyiségeiben matató emberek, akik újra és újra átfésülték a homokot a hajófar körül, a kezdeti lelkesedés

helyett olyan fáradtságot éreztek, mintha elfelejtették volna, mi történt a *Kondor* legénységével, és nevetséges apróságok gyűjtögetésével szórakoztak, melyekről senki sem tudta, kié lehetek valaha. Így hát, mivel nem találtak olyan dokumentumokat, melyek a titokra fényt derítettek volna, összeszedtek mindent, ócska harmonikától a kínai nyelvű keresztretjévényig, s ezek a tárgyak, miközben lassan lekopott róluk az eredetükhöz tapadó titokzatosság máza, kézzel kézre jártak, és a legénység közös tulajdonába mentek át. Rohán, aki sohasem hitte volna, hogy ilyesmi lehetséges, egy hét elteltével éppen úgy viselkedett, mint a többiek. Csak nagy néha, mikor egyedül volt, ötlött fel benne a kérdés: miért is van itt tulajdonképpen, és akkor úgy érezte, hogy egész tevékenységük, egész lázas igyekezetük, a bonyolult kutatások, átvilágítási eljárások, a talajminták gyűjtése, a különböző közetrétegek furkálása, amelyeket még nehezkesebbé tett a III. fokozat szigorúsága (az erőterek nyitogatása és csukogatása, a pontosan kiszámított lőtávolságú lézerpisztolyokkal való felfegyverkezés, az állandó optikai ellenőrzés, a szüntelen számolgatás, a több csatornás híradólánc), érezte, hogy mindez csak nagy önámítás, hogy végeredményben csak újabb balesetre várnak, újabb szerencsétlenségre, és megpróbálják elhíttetni magukkal, hogy nem így van. Kezdetben minden reggel összegyűltek az emberek a *Legyőzhetetlen* tábori kórháza előtt, hogy érdeklődjenek Kertelen állapota felől. Nem is annyira a titokzatos támadás áldozatának tekintették, mint inkább valamilyen nem is emberi lénynek, csudabogárnak, nem maguk közül valónak, mintha hittek volna mindenféle fantasztikus mesében, és lehetségesnek tartották volna, hogy a bolygó gonosz ellenséges erői szörnyeteggé varázsolták egyik társukat.

Kertelen valójában csak nyomorék volt; kiderült ugyanis, hogy agya, akár az újszülött gyereké, érintetlen és tiszta, de befogadóképes. Az orvosok nekiálltak hát, és Kertelen újból beszélni tanult, éppen úgy, mint a kisgyermek; a kórteremből nem állati nyöszörgés szűrődött ki többé, de ez a "beszéd" mégis rettenetes volt, mert a felnőtt ember torkát egy csecsemő értelmetlen gögicsélése hagyta el. Egy hét elteltével Kertelen mondogatni kezdte az első szótagokat, felismerte az orvosokat, bár még nem tudta nevükön szólítani őket.

Úgy a második hét elején az iránta tanúsított érdeklődés lohadni kezdett, annyival is inkább, mert az orvosok kijelentették, hogy úgysem fog tudni semmit sem mondani a baleset körülményeiről, még ha teljesen talpra áll is, jobban mondván, amikor majd véget ér ez a szokatlan "gyereknevelés".

Eközben rendes kerékvágásban haladtak a munkálatok. Szépen gyűltek a "város" térképei, amelyek a "bozótpiramis"-építmények részleteit ábrázolták, bár rendeltetésük továbbra is homályos volt. Az asztrogátor belátta, hogy a *Kondorral* kapcsolatos további kutatásoknak nem lenne sok értelmük, és felfüggesztette őket. Magát a hajót ott kellett hagyniuk, mert burkolatának kijavítására nem vállalkoztak a mérnökök, különösen annyi munkával a nyakukon. Ezért csak néhány energorobotot, szállítóautomatát és légpárnás siklót, valamint különféle berendezéseket költöztettek át a *Legyőzhetetlenhez*, a hajóroncsot pedig -- mert alapos kifosztása után tulajdonképpen roncs lett belőle -- gondosan bezárták, s azzal vigasztalták magukat, hogy majd egy következő expedíció, vagy talán még az övék, sikeresen visszajuttatja a honi kikötőbe. Ekkor Horpach északra dobta át a *Kondor* csapatát, mely Ragnar

csoportjához hasonlóan Gallagher embereihez csatlakozott: így Rohán lett a kutatások fő irányítója, s ezért csak rövid időre (és nem is mindennap) hagyhatta el a *Legyőzhetetlen* körzetét.

A föld alatti források által kivájt sziklaszorosokban mindkét csoport különös dolgokra bukkant.

Az üledékes iszaprétegekkel egy ismeretlen vörösesfekete anyag rétegei váltakoztak, mely nem bizonyult sem geológiai, sem planetáris eredetűnek. A szakemberek nem tudtak mit kezdeni vele. Olyan volt az egész, mintha az ősi bazaltalagra, a bolygó kérgének aljzatára néhány millió évvel ezelőtt rengeteg fémzilánkot vagy egyszerűen csak fémes eredetű hulladékot teregettek volna; gondoltak arra is, hogy óriási vas- és nikkelmeteor robbant szét a Regis légkörébe érve, és lángeső kíséretében olvadt össze az ősrégi sziklával, de ezt a feltételezést hamar elvetették. Ezek a fémrészek aztán lassacskán oxidálódtak, kémiai reakcióra léptek környezetükkel, és végül barnásfekete--bíborvörös színezetű üledékrétegekké alakultak át.

Az eddigi feltáró vágatok fokozatosan olyan talajrétegekbe értek, melyeknek sajátos geológiai felépítése még tapasztalt planetológus számára is nagy fejtörést okozott volna. Amikor aztán a több mint egymilliárd éves bazalthoz fúrtak kutat, kiderült, hogy a rárétegződött kőzetekben az erősen előrehaladott újrakristályosodás ellenére is szerves szén mutatható ki. Rögtön arra gondoltak, hogy itt valamikor tengerfenék volt. De a valódi kőszén rétegeiben már több olyan növényfajta lenyomatát fedezték fel, amelyek csak szárazon tudtak vegetálni.

A bolygó szárazföldi szervezeteinek listája egyre gyarapodott és tökéletesedett. Már ismeretes volt előttük, hogy háromszázmillió évvel ezelőtt az itteni dzsungelket őshüllők népesítették be. Az egyik őszállat gerincoszlopának és elszarusodott állkapcsának maradványai láttán a tudósok örömmámorban úsztak, ám a legénység többi része nem osztozott lelkesedésükben.

Mintha a szárazföldi fejlődés két szakaszban játszódott volna le: az élővilág első alkonya körülbelül százmillió évvel ezelőtti időszakra esett; akkor erőszakos külső hatás, valószínűleg a közeli nova felrobbanása következtében kipusztultak a növények és állatok.

Aztán mégis feltámadt az élet, és új formákban indult virágzásnak, bár az igazat megvallva, a pontosabb osztályozást a leletek állapota és gyér száma lehetetlenné tette. A bolygón sohasem alakultak ki emlősökhöz hasonló élő szervezetek.

Kilencvenmillió év múlva bekövetkezett a második csillagrobbanás, de most már nagyobb távolságban; nyomait elemi izotópok alakjában sikerült felfedezni. Hozzávetőleges számítások szerint a kozmikus sugárzás akkori erőssége nem volt a bolygón olyan nagy, hogy hullahegyek maradtak volna utána. Annál érthetlenebb volt, hogy attól kezdve a növényi és állati leletek egyre ritkábban fordultak elő a fiatalabb kőzetrétegekben. Viszont egyre nagyobb mennyiségben találtak ilyen "sajtolt iszapot", antimon-szulfidokat, molibdén- és vas-oxidokat, nikkelsókat, kobaltot és titánt.

Ezek a hat-nyolcmillió éves, aránylag vékony fémrétegek helyenként nagy erősségű radioaktív góccokat tartalmaztak, de ez a radioaktivitás fiatal volt a bolygó

hosszú múltjához képest. Következésképpen arra lehetett gondolni, hogy abban a bizonyos időszakban erős, de csak egyes helyeken előforduló nukleáris reakció-sorozatot idézett elő valami, s ennek termékei "fémiszapokban" ülepedtek le. Elvetették a "radioaktív vasmeteor" hipotézisét és más, egészen fantasztikus feltételezéseket is, amelyek e "melegen sugárzó" különös göcök és a Lant bolygórendszerének katasztrófája, civilizációjának pusztulása között próbáltak kapcsolatot teremteni.

Arra is gondoltak ugyanis, hogy a Regis-III. meghódítására tett kísérletek közben atomháború robbant ki a veszélyeztetett bolygórendszerből érkező hajók között. De így sem tudták megmagyarázni a fémrétegek különös méreteit, mert a próbafúrások folyamán más, távol eső vidékeken is találkoztak velük.

Mindenesetre megcáfolhatatlannak látszott az az éppen annyira rejtélyes, mint nyilvánvaló tény, hogy az élet pontosan akkor- néhány millió évvel ezelőtt -- szűnt meg a bolygó szárazföldjein, amikor a fémrétegek keletkeztek. Az élő szervezeteket nem radioaktív tevékenység semmisítette meg: a teljes sugárzásmennyiséget átszámították nukleáris robbanások egyenértékeire, amelyek alig tettek ki húsz-harminc megatonnát, ez százezer évekre elosztva természetesen nem jelenthetett olyan robbanásokat (ha egyáltalán atomrobbanások voltak, s nem más magreakciók), hogy komolyan fenyegethették volna a biológiai formák fejlődését.

A tudósok arra gyanakodtak, hogy a "város" romjai és a fémüledékek között valamilyen kapcsolatnak kell lennie, s ezért további kutatásokat javasoltak. Ez persze rengeteg nehézségbe ütközött, mivel a feltárási munkálatok hatalmas földtömegek megmozgatását követelték. Az egyetlen kézenfekvő megoldás a tárna lett volna, de a föld alatt dolgozó embereket már nem védték volna az erőterek. A munkálatok folytatását az tette lehetővé, hogy huszonkét méter mélyen, egy vasoxidokban bővelkedő rétegben különös formájú, rozsdás fémhulladékokra bukkantak, amelyek mikroszkopikus gépezetek korrózió marta, darabokra esett alkatrészeire emlékeztettek.

A leszállástól számított tizenkilencedik napon a bolygón eddig még soha nem látott, hatalmas, sötét felhőgomolyok érkeztek arra a vidékre, ahol a bányászcsapatok dolgoztak. Délután felé kitört a vihar, amely az elektromos kisülések hevesége szempontjából jóval túltett a földi viharokon. A sziklát és az égboltot szakadatlanul csapkodó villámok függönye kötötte össze. A megáradt vizek a kanyargós sziklaszorosok között zubogtak, s előtéssel fenyegették az újonnan vájt járatokat. Az embereknek ki kellett jönniük, és az automatákkal együtt az erőtér főkupolája alatt húzták meg magukat, amelynek kilométeres hosszúságú villámok ostromát kellett állnia. A vihar lassan nyugat felé vonult, és villámoktól átszótt, fekete fala az óceán horizontjára ereszkedett. A *Legyőzhetetlenre* visszatérő bányamunkások útközben rengeteg apró, fekete fémcseppecskét találtak a homokban. A hírhedt "legyek"-kel azonosították őket. Óvatosan szedtek belőlük, és a hajóra vitték őket, ahol a tudósok nagy érdeklődéssel foglalkoztak velük, de egy szóval sem mondták, hogy rovarok maradványai lennének. Megtartották az elmaradhatatlan szakmai értekezletet, amelyen többször heves vitában törtek ki. Végül úgy döntöttek, hogy expedíciót küldenek északkeletre, túl a kanyargós sziklaszorosokon és a vasvegyülettelepeken,

mert a *Kondor* járműveinek hernyótalpain sok figyelemre méltó ásványdarabkát fedeztek fel, amelyekkel az eddig átkutatott területeken még nem találkoztak.

A rákövetkező napon Regnar vezetésével indult útnak az energorobotokkal, a *Kondor* cammogó antivetőjével, szállítóautomatákkal és robotokkal kitűnően felszerelt menetoszlop. A robotok közül tizenkét arktánt automatikus kotró- és fúróberendezésekkel láttak el. Az expedíció huszonkét tagján kívül a gépek oxigén-, élelmiszer- és nukleárisüzemanyag-készleteket is szállítottak. A hajóval állandó rádiós és televíziós kapcsolatuk volt, amíg a bolygó domború széle el nem vágta az egyenes vonalban terjedő ultrarövid hullámok útját. Akkor a *Legyőzhetetlenről* állandó pályán mozgó, automata televíziós közvetítőállomást lőtték fel, amely a további vételt is lehetővé tette. A menetoszlop egész nap mozgásban volt. Éjszakára a kocsik védelmi vonalba rendeződtek, és erőterővezettel vették körül magukat, másnap pedig tovább folytatták útjukat. Délután Regnar közölte Rohánnal, hogy megáll néhány rom lábánál -- amelyeket egy kis, lapos kráter közepén a homok csaknem teljesen betemetett --, mert közelebbről is meg szeretné nézni őket. Egy óra múlva a rádióvétel minősége állandó és erős zavarás következtében romlani kezdett. A híradótechnikusok ezért rövidebb hullámsávra álltak át, ahol jobb volt a vétel. Nem sokkal azután, hogy a kelet felé vonuló vihar mennydörgései alábbhagytak (keleten dolgozott az expedíció is), a kapcsolat hirtelen megszakadt. A vétel teljes megszűnését tucatszintű, egyre erősödő fading előzte meg, a legfurcsább mégis a televíziós kép egyidejű rosszabbodása volt, pedig ez nem függött az ionoszféra állapotától, mert atmoszférán kívüli műhold továbbította. Egy órakor az összeköttetés teljesen megszakadt. A technikusok, de még a segítségül hívott fizikusok is értetlenül álltak a jelenség előtt. Mintha valahol a sivatagban fémfal emelkedett volna, hogy elvágja a *Legyőzhetlentől* 170 kilométer távolságban levő csoportot.

Rohán, aki mindvégig az asztrogátor mellett tartózkodott, észrevette, hogy a parancsnok nyugtalankodik. Kezdetben ő maga nem talált okot az aggodalomra. Arra gondolt, hogy ez a sajátos árnyékoló hatás éppen az expedíció útirányát követő viharfelhőnek tulajdonítható. A fizikusok viszont kételkedtek abban, hogy a légkörben ilyen vastag ionizált réteg jöhet létre. Úgy hat óra felé, mikor a vihar már lecsendesedett, de a kapcsolat még nem állt helyre, miután a szünet nélkül ismételt hívójelekre egyszer sem érkezett válasz, Horpach két, repülő csészealjhoz hasonló felderítőgépet küldött a helyszínre.

Az egyik néhány száz méterrel a sivatag felett repült, a másik viszont négy kilométer magasra emelkedett, hogy az elsőnek televíziós közvetítőállomása lehessen. Rohán, az asztrogátor, Gralev és még jó néhány ember, köztük Ballmin és Sax is, az irányítófülke fő képernyője előtt állt, itt közvetlenül megfigyelhettek mindent, ami az első gép pilótájának látómezejébe került.

A mélyfekete árnyékkal kitöltött, kanyargós sziklaszurdokok övezetén túl sivatag terült el, végtelen homokbucka-vonulatokkal, amelyek most feketés csíkoknak látszottak, mert a nap éppen lemenőfélben volt. Ebben a ferde megvilágításban a táj különösen komor jelleget öltött, az alacsonyan sikló gép alatt időnként kisebb kráterek tűntek fel, betemette őket a homok. Néhányat csak a századok óta kialudt vulkán központi kúpja révén lehetett észrevenni. A terep lassan megemelkedett, és egyre változatosabb lett. A homoktengerből magas sziklagerincek

váltak ki. különös, töredezett, csonka láncrendszerekben. A magányos sziklatuskók szétesett űrhajókra vagy óriási szobrokra emlékeztettek. A sziklavonulatok lejtőit szakadékok határozott vonala jelezte, melyeket apró kúpok pettyeztek. Majd a homok végérvényesen eltűnt, helyét meredek szikla- és kőtorlaszokkal tarkított, vad vidék foglalta el. Itt is, ott is messziről patakoknak látszó árkok kanyarogtak, a bolygó kérgének tektonikus törései. A vidék holdbeli tájra emlékeztetett.

Ekkor megromlott a televíziós vétel, amelynek első jelei a kép remegésében és időszakos eltolódásában nyilvánultak meg. Parancsot adtak az emissziós erő növelésére, de a látási viszonyokat ez sem javította meg tartósan.

Ettől kezdve a fehéres színű sziklákat egyre sötétebbek váltották fel. A magasba törő, barnás árnyalatú hegycsúcsokon, melyek lassan kikerültek a látómezőből, baljós, fémes fény játszadozott; s mintha a puszta kövön sűrű, de halott növényzet tenyészne, mindenhol bársonyos, fekete foltok váltak ki. Ekkor szólalt meg az első géppel összekapcsolt rádióvevő. A pilóta azt kiáltotta, hogy hallja az automatikus helyzetmeghatározók hangját, amelyekkel az expedíció vezető járművét szerelték fel. De az űrhajó irányítófülkéjében állók csak a pilóta halk, szinte elhaló hangját hallották, amint Regnar csoportját hívja.

A nap már egészen alacsonyan járt. Vervörös fényében fekete, felhőszerűen gomolygó fal tűnt elő, amely a sziklák szintjétől számítva ezerméteres magasságot ért el. Abból, ami mögötte volt, semmi sem látszott. Ha nem mozgott volna lassú, megfontoltan imbolygó gomolygással, különös hegyvonulatnak is lehetett volna nézni ezt a hol tintasötétségű, hol fémes, skarlátlila színben játszó feketeséget. Ahol a nap sugarai rést ütöttek rajta, egy pillanatra titokzatos csillogás cikázott fel mélyében, mintha fekete jégkristályok vadul szikrázó rajai kavarogtak volna benne. Az első pillanatban az volt a nézők érzése, hogy a felhő siklik a repülőgép felé, de ez optikai csalódás volt. A repülő csészéalj közeledett egyenletes sebességgel a különös akadály felé.

-- TL-4 hívja a bázist. Rámenjek-e a felhőre? Vétel! -- hangzott fel a pilóta fojtott hangja. Az asztrogátor a másodperc töredéke alatt válaszolt:

-- Egyes hívja TL-4-et, álljanak meg a felhő előtt!

-- TL-4 hívja a bázist, megállok -- felelte rögtön a pilóta, és Rohánnak úgy tetszett, hogy megkönnyebbülés csendül ki szavaiból. Már alig néhány száz méter választotta el a gépet a rendkívüli jelenségtől, amely szélesen kiterjedve, majdnem az egész látóhatárt eltakarta. Most az egész képernyőt ennek a fantasztikus -- hiszen függőleges -- tengernek óriási szénfekete felülete takarta el. A gépek állni látszottak hozzá képest, de hirtelen, még mielőtt akárki is felocsúdíhatott volna, a nehézkesen hullámzó tömeg hosszú, terjengős ködoszlopokat lövellt ki magából, amelyek elhomályosították a képernyőt. A kép ezzel egyidejűleg megtört, remegni kezdett, és egyre gyengülő kisülések szövedékévé alakult át.

-- TL-4, TL-4! -- hívta a híradós.

-- Itt TL-8 hívja a bázist, adjak-e képet, vétel!

-- Bázis a TL-8-hoz, adjon képet!

A képernyő kuszán vibráló fekete csíkokkal telt meg. Az előbbi képet mutatta, de most négy kilométeres magasságból. Látták, amint a felhő hosszan elnyúló, sűrű tömege úgy terpeszkedik rá egy hegyoldalra, mintha el akarná vágni a

hozzá vezető utat. Tömege lustán mozgott, szélei mintha félfolyékony állapotban levő anyagból lettek volna, de az első gépet, amelyet az imént kebelezett be, nem sikerült megpillantani.

-- Bázis hívja TL-8-at, hallja TL-4-et? Vétel!

-- TL-8 bázisnak, nem hallom. Átállok az interferenciasávra. Figyelem, TL-4, itt TL-8, jelentkezz, TL-4, TL-4! -- hallották a pilóta hangját. -- TL-4 nem felel, átállok az infravörös sávra, figyelem, TL-4, itt TL-8, jelentkezz, TL-4 nem felel, megpróbálom a radarral bemérni a felhőt... *

Az elsötétített irányítóteremben mindenki lélegzet-visszafojtva állt, szinte megkövültek a várakozásban. A képernyőn vibráló gyenge kép nem változott, a sziklagerinc úgy emelkedett ki a feketeségtengerből, mint egy tintaszínű óceánba merülő sziget. Magasan az égen arannyal átszőtt báránnyfelhők vonultak, a napkorong már a látóhatár szélét érintette, néhány percen belül várható volt a sötétedés.

-- TL-8 hívja a bázist -- jelentkezett ismét a pilóta, hangja mintha elváltozott volna az alatt a néhány másodperc alatt, amely utolsó jelentkezése óta eltelt. -- A radar tömör fémről verődik vissza, vétel!

-- Bázis hívja TL-8-at, alakítsd át a radart televíziós képpé, vétel!

A képernyő elsötétedett, kihunytt, egy pillanatig fehér fény izzott rajta, aztán zöldbe váltott át, és milliárdnyi remegő pontban sziporkázott.

-- Ez a felhő vasból van -- mondta valaki, vagy inkább csak lehelte Rohán háta mögött.

-- Jazon! -- kiáltott az asztrogátor. -- Itt van Jazon?!

-- Jelen! -- vergődött át a többiek sorfalán a nukleonszakértő.

-- Felmelegíthetem ezt egy kicsit?... -- kérdezte hidegvérrel az asztrogátor a képernyőre mutatva, és mindenki azonnal megértette. Jazon húzódozva válaszolt:

-- Értesíteni kellene TL-4-et, hogy maximálisra állítsa az erőtérgömbjét...

-- Ne butáskodjon, Jazon! Nincs összeköttetésem...

-- Négyezer fokig... egy kis kockázattal...

-- Köszönöm! Blaar, mikrofont! Egyes számú hívja TL-8-at, irányítson lézereket a felhőre, mérsékelt erővel, trillió ergig az epicentrumban, folytonos tüzelés a tetőponti szög mentén!

-- TL-8, folyamatos tűz trillió ergig az epicentrumban -- ismételte rögtön a pilóta, majd egy másodpercig semmi sem történt. Aztán nagy villanás, és a középső felhőgomoly, amely a képernyő alsó részét teljesen kitöltötte, szint váltott. Először mintegy szétkenődött, aztán elvörösödött és felforr; lángfalú örvényként kavargott, amely szinte beszívta magába a szomszédos felhőnyúlványokat. Hirtelen ez a mozgás félbeszakadt, a felhő óriási gyűrűformára nyílt szét, és az így adódott "ablakon" belátás nyílt a rendezetlen összevisszaságban heverő sziklákra, csak finom fekete por vagy inkább pernye szálldosott még a levegőben.

-- Egyes hívja TL-8-at, menjen le a tüzelés maximális hatóerejének vonalára!

A pilóta megismételte a parancsot. A felhő nyugtalanul gomolygott a rés körül, és megpróbálta nyúlványaival betölteni, de valahányszor lesújtott kitüremkedő szegélyére a vakító fényű tűzsugár, visszahúzta őket. Ez így ment néhány percig. De nem lehetett sokáig folytatni a játékot. Az asztrogátor nem mert az antivető teljes

erejével lesújtani a felhőre, mert valahol benne bujkált a másik gép. Rohán kitalálta, mire számított Horpach: abban reménykedett, hogy a másik repülőnek sikerül a megtisztított térbe jutnia. De még mindig nem bukkant fel. A TL-8 most csaknem mozdulatlanul lebegett, és vakító lézersugarakat lödözött a fekete kör forrongó peremébe. Az égbolt elég világos volt még felette, de a gép alatt lassan árnyék borult a sziklákra. A nap lenyugodott. A völgyben fokozatosan leszálló alkonyat ördögi fényben tündökölt. Mintha kitörőben levő vulkán torkába néztek volna a felette gomolygó füstön át, olyan piszkosvörös, remegő fátyol lepte be az egész látómezőt. Most csak a lassan sűrűsödő homály látszott, melynek mélyében tűz tombolt és fortyogott. A titokzatos anyagból álló felhő megtámadta a bekebelezett gépet, és rettenetes izzással égett a repülőt övező erőterburokban.

Rohán az asztrogátorra pillantott, aki kövé meredve állott, a tűz imbolygó visszfénye játszott kifejezéstelen arcán. A fekete kavargás és a benne dúló tűzvész, amely olykor-olykor oldalra is csapdosott lángnyelveivel, a képernyő egész középső részét elfoglalta. A távolban látható, magas sziklacsúcsot bíborfényvel árasztották el a hideg, vörös nap utolsó sugarai, s most kimondhatatlanul földivé tették a tájat. Annál valószínűtlenebb volt a felhő belsejében lejátszódó esemény látványa. Rohán várt; az asztrogátor arca semmit sem árult el. Pedig határoznia kellett: vagy a másik segítségére küldi a felső gépet, vagy sorsára hagyja, és megparancsolja a felderítőnek, hogy repüljön tovább északkeleti irányba.

Hirtelen váratlan dolog történt. Vagy a felhőbe került alsó gép pilótája vesztette el a fejét, vagy magától romlott el valamilyen berendezés, elég az hozzá, hogy a fekete örvénybe vakító középpontú fény hasított, a felhő szétfröcskölt a szélrózsa minden irányába a robbanástól, s a TL-8-at úgy megdobta a légnyomás óriási ereje, hogy hintázásával egy ütemre kezdett táncolni a televíziós kép is. Aztán a feketeség visszazivárgott, összeállt, és mindent eltakart.

Az asztrogátor előrehajolt, és olyan halkán, hogy Rohán nem érthette, mondott valamit a mikrofonoknál ülő híradósnak, de az utóbbi csaknem kiáltva rögtön megismételte:

-- Antilöveget készíts! Teljes erőből, a felhőre folytonos tüzelés!

A pilóta megismételte a parancsot. Abban a pillanatban az egyik technikus, aki az oldalsó képernyőn figyelte, hogy mi történik a gép mögött, felkiáltott:

-- Vigyázat! TL-8! Menj fel! Menj fel! Menj fel!

Az eddig még szabadon maradt nyugati oldal felől egy orkán sebességével száguldó fekete felleg örvénylett elő. Egy pillanattal azelőtt még a nagy felhő egyik szárnya volt, de leszakadt róla, és az irtózatos iramtól megnyúlt csápjaival meredeken felfelé tört. A pilóta még a figyelmeztetés előtt egy ezredmásodperccel felfigyelt a dologra, és gyertyaegyenesen a magasba szökkent, de a felhő, fekete oszlopokkal ostromolva az eget, üldözőbe vette. Hol egyik, hol másik felhőoszlop volt tűz alatt, s amikor a legnagyobb, legközelebb esőt találat érte, a fekete gomolyag kettévált, még sötétebb lett. Hirtelen az egész kép remegni kezdett.

Abban a pillanatban, amikor a felhő egy darabja a rádióhullámok útjába került, megrontva a gép és a bázis közötti összeköttetést, a pilóta valószínűleg először használta az antianyagvetőt. A lövés hatására a bolygó egész légköre egyetlen lángtengerré változott; a nyugaton derengő bíborfény úgy eltűnt, mintha szétfűjták

volna, a zezugos vonalakban kavargó háborgásból még egy pillanatra kibontakozott a felhő és a felette gomolygó füstoszlopok, amelyek felpuffadtak és elfehéredtek, majd egy második, még rettenetesebb robbanás izzó tüzeseivel árasztotta el a gáz- és gőzfelhőkben elpárolgó sziklaerdőt. Ezt láthatták utoljára, mert a következő pillanatban az egész kép még egyszer megremegett, kisülések szikrái szótták át, majd eltűnt. Csak az üres, fehér képernyő vakító fénye ragyogott az elsötétített irányítófülkében, és visszaverődött nézői halálsápadt arcáról.

Horpach utasítást adott a rádiósoknak, hogy próbálják meg hívni a két gépet, aztán Rohánnal, Jazonnal és a többiekkel átvonult a szomszédos navigációs fülkébe.

-- Véleményük szerint miből van ez a felhő? -- kérdezte minden bevezetés nélkül.

-- Fémrészecskékből áll. Távirányított, egységes centrumú emulzióféle lehet -- mondta Jazon.

-- Gaarb?

-- Szerintem is.

-- Van más elgondolás? Nincs? Annál jobb. FM, melyik szuperkopter van jobb állapotban, a miénk vagy a *Kondoré*?

-- Mindkettő üzemképes, asztrogátor. De ami engem illet, inkább a miénk mellett döntenék.

-- Jó. Ha nem tévedek, maga, Rohán, már régóta szeretne kisétálni az erőtererőnyő alól... Most alkalma lesz rá. Kap tizennyolc embert, dupla automata felszerelést, nagy hatósugarú lézereket és antilövedékeket... Van még valamink?... (Senki sem válaszolt.) Hát igen, egyelőre az antianyagnál még nem találtak fel tökéletesebbet... 4.31-kor indul, vagyis napkeltekor, és megpróbálja felkutatni északkeleten azt a krátert, melyről utolsó híradásában Regnar beszélt. Ott létrehozza az erőteret, és védelme alatt leszáll. Útközben lehetőleg a legnagyobb távolságból sújtsa le mindenre; semmi bejárás, megfigyelés, kísérlet, semmi takarékoskodás, ne sajnálja az ütőerőt! Ha összeköttetésünk megszűnne, cselekedjék saját belátása szerint. Ha megtalálta a krátert, szálljon le, kérem, de óvatosan, nehogy a többiek fejére üljön... gondolom, valahol arrafelé lehetnek...

Az egész falat beborító térképen a feltételezett pontra bökött.

-- Ebben a pirossal bekarikázott körzetben. Ez ugyan csak vázlat, de egyelőre ennél jobb nincs.

-- Mit csináljak a leszállás után, asztrogátor? Megkeressem őket?

-- Ezt magára bízom. Csak ne felejtse el, hogy a leszállás helyétől számított ötven kilométeres körzetben semmit sem szabad célba venni, mert a mi embereink lehetnek mögötte.

-- Egyetlen földi célpontot sem?

-- Egyáltalán semmit sem. Eddig a vonalig -- az asztrogátor határozott mozdulattal osztotta két részre a térképen ábrázolt területet -- bármilyen fegyverrel támadhat. Ettől kezdve csak erőterrel védheti magát. Jazon! Mennyit bír ki a szuperkopter erőmezeje?

-- Több mint egymillió atmoszférát négyzetcentiméterenként.

-- Mi az, hogy "több mint egymillió"? El akarja nekem adni? Azt

kérdeztem, hogy mennyit! Ötmilliót? Húszat?

Horpach mindvégig tökéletes nyugalommal beszélt, éppen ezzel a tulajdonságával hatott legjobban a fedélzeten. Jazon zavartan köhécselt.

-- Kettő és félre próbálták ki a mezőt...

-- Ez mindjárt más! Hallotta, Rohán? Ha a felhő ennyire megszorítja, meneküljön. Felfelé a legajánlatosabb. Egyébként nem tudok mindent előre kiszámítani... -- Órájára nézett. -- Az indulástól számított nyolc óra múlva minden hullámsávon hívni fogom. Ha nem sikerül, optikai vagy "trójai" műholdakkal próbáljuk felvenni a kapcsolatot. Lézerrel fogunk morzézni. Ez eddig mindig eredményes volt. De többre kell felkészülnünk, mint amit eddig láttunk. Ha a lézerek is csütörtököt mondanak, újabb három óra múlva startol és visszajön. Ha engem nem talál itt...

-- Ön is el akar menni valahova?

-- Ne szakítson félbe, Rohán. Nem. Egyáltalán nincs szándékomban kimozdulni innen, de nem tölünk függ minden. Ha én sem leszek itt, térjen bolygó körüli pályára. Csinált már ilyet szuperkopterrel?

-- Igen, kétszer, a Lant deltáján.

-- Rendben. Akkor tudja, hogy kicsit bonyolult dolog, de nem lehetetlen. A pályának állandónak kell lennie; pontos adatait még a start előtt Ströhm megadja. Ezen a pályán keringve vár rám 36 óráig. Ha időközben nem jelentkeznék, visszatér a bolygóra. Elrepül a *Kondorhoz*, és megpróbálja üzemképes állapotba hozni. Tudom, micsoda munka. Még sincs más kilátásunk. Ha csodával határos módon minden sikerül, menjen vissza a *Kondorral* a támaszpontra, és jelentse a történeteket! Van valami kérdése?

-- Igen. Megpróbálhatok-e kapcsolatba lépni velük: azzal a központtal, amely a felhőt irányítja, ha véletlenül sikerülne rábukkannom?

-- Ezt is magára bízom. Mindenesetre a kockázat is értelmes határok közt mozogjon. Persze semmit sem tudok, de úgy gondolom, hogy ez a bizonyos irányítóközpont nem a bolygó területén van. Ezenkívül létezéséről nem vagyok meggyőződve...

-- Hogy érti ezt?

-- Az elektromágneses színképtartományt ugyanis állandó rádiós lehallgatással ellenőrizzük. Ha valaki sugarak segítségével irányítaná azt a felhőt, már régen észleltük volna megfelelő jelek formájában.

-- Talán magában a felhőben van a központ...

-- Lehetséges. Nem tudom. Jazon, elképzelhető, hogy elektromágnesességtől független távirányítási eszközök létezzenek?

-- Ha az én véleményem érdekli, akkor nemet kell mondanom. Nincsenek.

-- Mi az, hogy az "én véleményem"? Mi érdekelhetne más?

-- Amit tudok, nem lehet azonosnak venni azzal, ami létezik. Ami létezhet. Mi nem ismerünk ilyen eszközöket. Ez minden.

-- Telepátiával... -- jegyezte meg valaki a hátul állók közül.

-- Erről a témáról nincs mit mondanom -- vetette közbe szárazon Jazon. -- Mindenesetre a világmindenség ismert körzetében még nem fedeztek fel ilyesmit.

-- Uraim, ne vesztegessük az időt meddő vitára! Rohán, szedje össze az

embereit, és készítse elő a szuperkoptert! Az ellipszis alakú pálya adatait Ströhm egy óra múlva szállítja. Ströhm kolléga, ötezres földtávollal számítsa ki az állandó pályát, legyen szíves!

-- Igenis, asztrogátor!

Az asztrogátor benyitott az irányítófülke ajtaján.

-- Mi újság, Turner? Semmi?

-- Semmi, asztrogátor. Csak recsegések. Sok elektrosztatikus zörej, más semmi.

-- Emissziós színeknek semmi nyoma?

-- Semmi.

Vagyis egyik repülő csészealj sem használja fegyverét; feladták a harcot -- gondolta Rohán. Ha lézersugárral támadnának, vagy akár csak indukciós vetőkkel, a *Legyőzhetetlen* műszerei több száz kilométer távolságból jeleznek.

Rohánt annyira lenyűgözték a drámai események, hogy eszébe sem jutott nyugtalankodni az asztrogátortól kapott feladat miatt. Egyébként ideje sem lett volna rá. Ezen az éjszakán le sem hunyta a szemét. Ellenőriznie kellett a kopter minden berendezését, újabb hajtóanyagtonnákat tölteni bele, felrakni rá a készleteket és a fegyvereket, úgyhogy a megadott időpontra éppen csak készen lettek. A hetven-tonnás, kétemeletes gép hatalmas porfelhőt verve emelkedett a levegőbe, és egyenesen északkeletnek fordult, amikor a vörös napkorong szegélye megjelent a látóhatáron. Rohán rögtön az indulás után tizenöt kilométerre ment fel; a sztratoszférában a legnagyobb sebességgel haladhatott, ezenkívül nagyobb esélye volt arra, hogy elkerülje a fekete felhőt. Legalábbis ezt remélte. Lehet, hogy igaza volt vagy talán csak szerencséje, de alig egy óra múlva már le is szálltak a ferde napfényben sütkérező, homok borította kráterbe, melynek mélyén még homály derengett.

Amíg a kitóduló forró gázoszlopok homokfelhőket kavartak alattuk, a televíziós operatőrök azzal a jelentéssel riasztották a navigációs kabint, hogy a kráter északi részében valami gyanúsat látnak. A nehéz repülő szerkezet megállt, és enyhén remegett, mintha láthatatlan rugón himbálózna, s ötszáz méter magasságból részletesen megvizsgálták a jelzett helyet.

Az erősítő képernyőn hamvasvörös háttér előtt apró, derékszögű formák látszottak, amelyek mértani pontossággal helyezkedtek el egy nagyobb, acélszürke alakzat körül. Rohán, Gaarb és Ballmin, akik egymás mellett ültek a kormányoknál, egyszerre ismerték fel bennük Regnar expedíciójának járműveit.

Késlekedés nélkül leszálltak a közelben, de nem feledkeztek meg az elővigyázatossági rendszabályokról sem. A kopter teleszkópos "lábai" alig hagyták abba a lassú, rugózó mozgást, máris leeresztették a süllyesztőt, és két felderítőgépet küldtek ki mozgó erőter védelme alatt. A kráter belseje csorba szélű, nagy lapostá-nyérra emlékeztetett. Közepén a vulkanikus kúpot a láva feketésbarna kérge borította.

A mozgó felderítő néhány perc alatt tette meg a másfél kilométeres utat -- többé-kevésbé ennyi választotta el őket egymástól. A rádió-összeköttetés kitűnő volt. Rohán Gaarbbal beszélgetett, aki a vezértranszportőrben ült.

-- Vége az emelkedőnek, mindjárt meglátjuk őket -- ismételte néhányszor Gaarb. Egy pillanat múlva felkiáltott: -- Megvannak! Látom őket!

Majd nyugodtabban:

-- Úgy látszik, minden rendben. Egy, kettő, három, négy... mindegyik gép a helyén; de miért állnak a napon?

-- És az emberek? Látja őket? -- faggatta Rohán idegesen hunyorogva a mikrofon előtt.

-- Igen. Valami mozog ott... két ember... hopp, még egy... és valaki az árnyékban fekszik... látom őket, Rohán!

Hangja eltávolodott. Rohán hallotta, amint odaszól a vezetőjének. Válaszul tompa dörej árulkodott arról, hogy füstakétát lőttek fel. Gaarb hangja visszatért:

-- Üdvözljük őket... a füst kicsit zavarja a látást... rögtön eloszlik... Jarg... mi van? Na! Hogy a... Hé! Emberek!

Kiáltása egyszerre betöltötte az egész kabint, majd elnémult. Rohán hallotta a motorok elcsendesedő berregését, futó lépések zaját, majd a távolban elvesző szólógatást, egy-két elmosódó kiáltást, aztán semmi többet. Csend.

-- Halló! Gaarb! Gaarb! -- ismételte zsibadt ajakkal. Lépések közeledtek a homokon, a hangszóró sercegni kezdett.

-- Rohán! -- lihegte Gaarb megváltozott hangon. -- Rohán! Ugyanaz, ami Kertelennel! Eszméletlenek, nem ismernek meg bennünket, nem beszélnek... Rohán, hall engem?!

-- Hallom... mindenki, kivétel nélkül...?

-- Azt hiszem... még nem tudom, Jarg és Turner az egyiktől a másikhoz futkos...

-- Hogyhogy, és az erőter...?

-- Az erőteret kikapcsolták. Nincs. Nem tudom. Úgy látszik, kikapcsolták.

-- Összecsapás nyomai?

-- Nincs, semmi. A gépek állnak, teljesen épek, sértetlenek; ők pedig fekszenek, üldögélnek, hiába rázogatója őket az ember. Hát ez meg? Csak nem?!

Rohán elmosódott hangokkal vegyes nyöszörgést hallott. Összeszorította száját, de nem tudta legyőzni az egész belsejét görcsbe rántó émelygést.

-- Egek, hisz ez Gralev! -- harsant fel Gaarb kiáltása. -- Gralev! Ember! Nem ismeresz meg?

Felerősített lélegzete hirtelen betöltötte a kabint.

-- Ő is... -- sóhajtotta. Egy pillanatig hallgatott, mintha erőt gyűjtött volna. -- Rohán... nem tudom, boldogulunk-e segítség nélkül... El kell vinnünk őket innen. Küldjön még embereket...

-- Azonnal!

Egy óra múlva a szuperkopter fémtörzse alatt állt meg a lehangelő menet. Az expedíció huszonkét emberéből csak tizennyolc maradt; négyük sorsa ismeretlen volt. Többségük ellenkezés nélkül hagyta magát elvitetni, de ötüket erőnek erejével kellett elrángatni onnan, ahol találták őket. A hordágyak a kopter alsó fedélzetén rögtönzött kórházba vándoroltak. A többi tizenhárom, ijesztően elváltozott arckifejezésű embert külön helyiségbe cipelték, ahol ellenállás nélkül, önként hagyták magukat lefektetni az ágyakra. Ruhájukat, cipőjüket úgy kellett lehámozni róluk, mert egyedül olyan elesettek voltak, mint egy csecsemő. Rohán, aki a jelenet néma tanújaként állt az ágy sorok közti kis folyosón, megfigyelte, hogy míg a lefektetettek

többsége tétlen mozdulatlanágba merevedik, néhányan -- azok, akiket erővel kellett idehozni -- természetellenes hangon sírnak és jajveszékkelnek.

Gondoskodott orvosi felügyeletről, majd pedig az egész gépparkot bevetette az eltűntek felkutatására. Most szinte dúskált a gépekben, mert az otthagytott járműveket is beindították, s azokba is saját embereit ültette. Éppen az utolsó osztagot eresztette útnak, amikor a tájékoztató a kabinba szólította; a *Legyőzhetetlenről* hívták.

Nem is csodálkozott, hogy sikerült az összeköttetés. Már semmin sem tudott csodálkozni. Röviden beszámolt Horpachnak a történekről.

-- Kik hiányoznak? -- tudakozódott az asztrogátor.

-- Benningsen, Korotki, Mead és maga Regnar. És mi újság a repülőgépekkel? -- kérdezte most Rohán.

-- Semmit sem tudok róluk.

-- És a felhő?

-- Három emberből álló osztagot küldtem ki reggel. Egy órával ezelőtt jöttek haza. Még nyomát sem találták a felhőnek.

-- Semmit? Semmit sem találtak?

-- Semmit sem.

-- A repülőgépeket sem?

-- Azokat sem.

Lauda elmélete

Lauda doktor kopogott az asztrogátor fülkéjének ajtaján. Amikor belépett, a parancsnok éppen a fotogrammetrikus térképre rajzolt valamit.

-- Mi újság? -- kérdezte Horpach, fel sem emelve fejét.

-- El szeretnék mondani valamit.

-- Nagyon sürgős? Tizenöt perc múlva indulunk.

-- Azt hiszem, sürgős. Úgy érzem, hogy kezdjük megérteni, mi is történik itt... -- mondta Lauda.

Az asztrogátor letette a körzöt. Tekintetük találkozott. A biológus cseppet sem volt fiatalabb a parancsnoknál. Csoda, hogy még engedték repülni. Úgy látszik, nem tudott élni enélkül. Inkább idős műszerésznek nézte volna az ember, mint tudósnak.

-- Úgy gondolja, doktor? Hallgatom. -- Az óceánban van élet -- mondta a biológus. -- Az óceánban van, a szárazföldön pedig nincs.

-- No és? A szárazföldön is volt élet, Ballmin leletei bizonyítják.

-- Ez igaz. De ezek a leletek több mint ötmillió évesek. Aztán minden szárazföldön élő szervezet kipusztult. Fantasztikusan hangzik, amit most mondani fogok, asztrogátor, és az igazat megvallva, egyetlen bizonyíték sincs a kezemben,

de... mégis így kell lennie. Fogadjuk el, hogy valamikor, esetleg több millió évvel ezelőtt más bolygórendszerből származó rakéta szállt le a Regisen. Mondjuk, a nova régiójából jött.

Most már gyorsabban, de nyugodtan beszélt.

-- Tudjuk, hogy a Lant zétájának kitörése előtt értelmes lények lakták a rendszer hatodik bolygóját. Magas fejlettségű, technikai típusú civilizációban éltek. Tegyük fel, hogy a Lantlakók felderítőhajója itt szállt le, de katasztrófa áldozata lett. Vagy más szerencsétlen baleset történt, amelynek következtében a legénység minden tagja elpusztult. Mondjuk, felrobbant egy reaktor, láncreakció indult el... elég az hozzá, hogy a Regisre érkező hajóroncs fedélzetén nem maradt életben senki. Ott maradtak viszont... az automaták. Nem olyanok, mint a mieink. Nem ember formájúak. Nos, ezek az automaták épségben maradtak, és elhagyták a hajót. Erősen szakosított, homeosztatisz gépezetek voltak, amelyek igen mostoha körülmények között is fenn tudják magukat tartani. Nem volt viszont senki sem, aki parancsokat adhatott volna nekik. Az a részlegük, mely agyberendezés tekintetében leginkább hasonlíthatott a Lant-lakókhoz, valószínűleg kísérletet tett a hajó kijavítására is, bár az adott helyzetben ennek nem volt sok értelme. De hiszen tudja, hogy van ez. A javítórobot mindent kijavít, amire beállították, függetlenül attól, hogy használ-e vele valakinek vagy sem. Később azonban másfajta automaták kerekedtek felül. Függetlenítték magukat tőlük. Lehet, hogy az itteni állatvilág rájuk támadt. Léteztek a Regisen gyíkszerű hüllők, tehát ragadozók is, és bizonyosfajta ragadozó minden mozgó dologra rátámad. Az automaták felvették a harcot, és legyőzték őket. Erre a harcra fel kellett készülniük. Olyanformán alakították át tehát saját magukat, hogy a lehető legjobban alkalmazkodhassanak a bolygón uralkodó viszonyokhoz. Véleményem szerint már eleve eldöntötte a harc kimenetelét az a tény, hogy ezek az automaták szükség esetén újabb automatákat tudtak előállítani. Nos, mondjuk, repülő szerkezetekre volt szükség a repülő óriásgyíkok legyőzéséhez. Természetesen fogalmam sincs konkrét részletekről. Csak azért említem ezt a példát, mert körülbelül így képzelném el a helyzetet a természetes fejlődés keretei között. Lehet, hogy itt nem voltak óriásgyíkok; talán föld alatti, ormányos csúszómászók léteztek helyettük. Nem tudom. Tény viszont, hogy idő múltával ezek a gépezetek kitűnően alkalmazkodtak a szárazföldi körülményekhez -- és sikerült kiirtaniuk a bolygón minden létező élő szervezetet. Állatit is, növényit is.

-- A növényvilágot is? Ezt mivel magyarázza?

-- Tulajdonképpen semmivel. Több tucat különböző elméletet is előrángathatnék, de az ilyesmi nem kenyerem. Egyébként még nem mondtam el a legfontosabbat. A bolygón megtelepedett gépek utódjai, isten tudja, hány száz nemzedék után már egyáltalán nem hasonlítottak az ősgépezetekhez, vagyis a lantbeli civilizáció termékeihez. Ért engem? Ez azt jelenti, hogy élettelen fejlődés jött létre. Gépi berendezések evolúciója. Mert mi a homeosztát alapvető feltétele? Fennmaradni változó körülmények ellenére is, a legnehezebb, a legellenségesebb körülmények között. Ezeknek az önfejlesztő szervezeteknek új nemzedékeire nagyobb veszély már nem leselkedett, legalábbis az itteni állat- és növényvilág részéről. Csak energia- és nyersanyagforrásokat kellett találniuk, hogy pótalkatrészeket és utódszervezeteket hozhassanak létre. Még bányászattal is foglalkozniuk kellett, hogy feltárják a

fémérclelőhelyeket. Elődeiket, melyek azon a feltételezett hajón érkeztek ide, kezdetben valószínűleg sugárenergia működtette. De a Regisen egyáltalán nincsenek radioaktív elemek. Ilyen energiaforráshoz tehát nem juthatnak. Mászt kellett keresni. Feltehetően komoly energiaválsággal küszködtek, ezért hamarosan sor került a gépezetek egymás közti harcára. A megmaradásért, a létért való küzdelemre. Hiszen ezen alapszik a fejlődés. A kiválasztódáson. A magas fokú értelmi szervezetségű, de megmaradásra képtelen berendezések, mondjuk azok, amelyek méreteikből eredően jelentős mennyiségű energiát igényeltek, nem bírták a versenyt a náluk alacsonyabb értelmi szinten álló, de az energiát takarékosabban és jobb hatásfokkal hasznosító gépezetekkel...

-- Várjunk csak. Ez ugyan kevésbé fantasztikus lesz, de a fejlődésben, az evolúciós játékban mindig a fejlettebb idegrendszerű lénynek kell nyernie, nem igaz? Ebben az esetben, mondjuk, idegrendszer helyett elektromos rendszerről van szó, de az alapelv nem változik.

-- Ez igaz, asztrogátor, de csak egynemű szervezetek viszonylatában, amelyek természetes módon alakultak ki az illető bolygón, nem pedig más rendszerből érkeztek.

-- Ezt nem értem.

-- Egyszerűen arról van szó, hogy a Földön élő szervezetek biokémiai körülményei szinte mindig változatlanok maradtak, és a jelen pillanatban sem változnak. A moszatok, az amőbák, a növények, az alacsonyabb és felsőbbrendű állatok csaknem azonos sejtekből épülnek fel, lényegében ugyanabból az anyagfajtából, vagyis fehérjéből; ilyen alapállásból kiindulva válhat differenciálódási tényezővé az, amiről ön beszélt. Persze ez sem az egyetlen tényező, de mindenesetre az egyik legfontosabb. De itt másképp történt. A Regisre érkezett legfejlettebb gépezetek saját radioaktív tartalékaikból merítették a szükséges energiát, de az egyszerűbb berendezések, mondjuk, kisebb javítórendszerek, napenergiát raktározó elemekből táplálkozhattak. Ily módon az előbbieknél sokkal kedvezőbb helyzetben lehettek.

-- De a magasabb szinten álló gépek megfoszthatták volna őket napelemeiktől... Egyébként mire jó ez a vita? Azt hiszem, nem érdemes több időt vesztegetni erre a témára.

-- De igen, asztrogátor, ez életbe vágóan fontos, nagyon komoly dolog, mert véleményem szerint itt rendkívül sajátos jellegű élettelen fejlődés játszódott le, méghozzá a körülmények véletlen alakulása folytán, kivételes feltételek között. Röviden összefoglalva így látom a dolgot: ebben az evolúcióban azok a szerkezetek győztek, amelyek először: a legeredményesebben miniaturizálódtak, másodsor: telepekbe álltak össze. Az előbbieket hozták létre az úgynevezett fekete felhőket. Úgy képzelem el, hogy apró műrovarokból állnak, amelyek szükség esetén valamilyen közös cél érdekében felsőbbrendű, nagy rendszerekben társulhatnak. És éppen felhők formájában. A mozgó gépezetek idáig jutottak a fejlődésben. A telepek pedig azt a különös fémvegetációt fejlesztették ki, amelyet mi egy város romjainak néztünk...

-- Ön szerint tehát az nem város?

-- Természetesen nem. Egyáltalán nem város, hanem letelepedett gépezetek hatalmas csoportosulásai, élettelen, de szaporodásra képes képződmények, sajátos

szerveik segítségével napenergiát tudnak felvenni... azt hiszem, éppen azokkal a háromszögű lemezekkel...

-- Ön szerint ez a "város" továbbra is vegetál?

-- Nem. Az az érzésem, hogy valamilyen ismeretlen oknál fogva ez a "város", jobban mondva ez a "fémerdő", veszített a létért való harcban, és most csak rozsdás hulladék az egész. Egyetlenegy képződmény tartotta fenn magát a mai napig: ezek a mozgó szerkezetek, amelyek az egész szárazföldet meghódították.

-- Miért éppen ők?

-- Nem tudom. Különféle elgondolásokkal próbálkoztam. Lehet, hogy az utóbbi hárommillió év folyamán a Regis-III napja gyorsabban hült, mint előzőleg, úgyhogy e "szervezetek" hatalmas telepei már nem tudtak elegendő energiát felvenni. De ezek csak ködös elképzelések.

-- Tegyük fel, hogy úgy van, ahogy mondja. Mi a véleménye, ezeknek a "felhőknek" van valami irányítóközpontjuk a bolygó felületén vagy a föld alatt?

-- Azt hiszem, nem létezik ilyesmi. Talán maguk a mikrogépezetek alakulnak át ilyen központtá, "élettelen agy"-félévé, amikor meghatározott módon állnak össze. A szétszórtság előnyös lehet számukra. Laza rajokat alkotnak, ennek köszönhető, hogy mindig kapnak napfényt, vagy viharfelhők nyomába tudnak szegődni, mert nincs kizárva, hogy légköri kisülésekből is fedezik energiaszükségletüket. De veszély esetén -- vagy tágabb értelemben --, ha valami hirtelen változás létüket fenyegeti, összekapcsolódnak...

-- Mégis, valaminek ki kell váltania az összekapcsolódás reakcióját, máskülönben hol keressük azt a hallatlanul bonyolult agyat, amely "rajzás" közben emlékszik az egész rendszerre? Az elektronikus agy ugyanis "okosabb" bármelyik alkotórészénél, Lauda. Hogyan tudnának ezek az alkotórészek szétválás után maguktól visszatérni a helyükre? Előbb az agy tervének kellene megfennie...

-- Nem szükséges. Már az is elég, ha egy-egy alkotórész csak annyira emlékszik, milyen más részekkel kapcsolódott össze közvetlenül. Tegyük fel, hogy az első számú alkotórésznek hat más alkotórész meghatározott pontjaival kell találkoznia; ezt mindegyikük "tudja" saját magáról. Ily módon az egyes elemekben raktározott adatmennyiség egészen csekély lehet, ezenkívül csak valamiféle hívójelre van szükség, körülbelül ilyen értelműre: "Vigyázat! Veszély!", amelynek észlelésekor mindegyikük elfoglalja helyét az alakzatban, és azonmód létrejön az "agy". De ez csak primitív vázlat, asztrogátor. Gondolom, az ügy sokkal bonyolultabb, már csak azért is, mert ezek az alkotórészek bizonyára elég gyakran elpusztulnak, ami azonban nem befolyásolja az egész tevékenységet...

-- Jó, jó, de sajnós, nincs időnk arra, hogy részletekbe bocsátkozzunk. Tudna valami kézzelfogható tanulságot levonni számunkra ebből az elméletből?

-- Bizonyos értelemben igen, de csak negatív irányban. Több millió éves gépi evolúcióval, olyan jelenséggel állunk szemben, amilyennel eddig nem találkozott ember a galaktikában. Az alapvető kérdést mindig szem előtt kell tartanunk. Az általunk ismert gépek mindegyike dolgozik valakinek, nem pedig saját magának. Ezért hát emberi nézőpontból a Regisen burjánzó fémszövedékek vagy a fekete felhők létezése képtelenség, igaz, hogy éppen ilyen "képtelen" dolognak lehetne tartani például a földi sivatagokban tenyésző kaktuszokat is. A dolog lényege

abban rejlik, hogy ezek a gépezetek kitűnően alkalmazkodtak az élő szervezetekkel vívott harchoz. Az az érzésem, hogy csak a kezdet kezdetén ölték meg őket, amikor a szárazföldön még pezsgő élet volt; az ölésre fordított energia később pazarlásnak bizonyult. Ezért más módszerekhez folyamodtak, melyek a *Kondor* katasztrófáját, Kertelen balesetét és utoljára pedig... Regnar csoportjának megsemmisülését eredményezték.

-- Miféle módszerek ezek?

-- Nem tudom pontosan, min alapszanak. Csak egyéni véleményemmel szolgálhatok: a "casus Kerteleniensis" nem más, mint az emberi agyban raktározott információk csaknem tökéletes megsemmisítése. Ez állati agyra is vonatkozik. Az így megnyomorított élő szervezetek természetesen elpusztulnak. Ez a megölésnél egyszerűbb, gyorsabb s egyszersmind takarékosabb módszer. Ebből eredően végkövetkeztetésem, sajnos, borúlátó. Lehet, hogy még túl enyhén is fejeztem ki magam... Hasonlíthatatlanul rosszabb helyzetben vagyunk, mint ők, mégpedig több oknál fogva. Először is, élőlényt ezerszer könnyebb elpusztítani, mint valami gépezetet vagy technikai berendezést. Azonkívül az ő evolúciójuk olyan körülmények között zajlott le, hogy egyszerre harcoltak élő szervezetek és "fémtestvéreik", értelmes automaták ellen. Kétfrontos háborút viseltek tehát, amelynek során kiirtották az élő szervezetek mintájára készült gépezeteket és az értelmes gépek intelligenciájának minden jelét. A több millió éves küzdelem alatt rendkívüli sokoldalúságra és a pusztítóképeség tökélyére tehettek szert. Attól tartok, csak akkor győzhetjük le őket, ha mindet elpusztítjuk, de ez szinte lehetetlen...

-- Ez meggyőződése?

-- Igen. Illetve elegendő erő összpontosításával megsemmisíthetjük az egész bolygót... De hiszen nem ezért jöttünk ide, arról nem is beszélve, hogy nincsenek meg hozzá az eszközeink. A maga nemében egyedülálló helyzettel találjuk magunkat szemben, mivel -- ahogy én látom -- ami az értelmet illeti, mi vagyunk felül. Ezek a gépezetek ugyanis nem rendelkeznek szellemi hatalommal, csak kitűnően alkalmazkodtak a bolygó viszonyaihoz, hogy elpusztítsanak mindent, ami értelmes vagy mindent, ami él. Ők viszont élettelenek. Ezért ami nekik nem árthat, számunkra gyilkoló hatású lehet.

-- De hát milyen meggondolásból meri biztosra venni, hogy nincsenek felruházva értelemmel?

-- Most kertelhetnék, és tudatlanságommal mentegethetném magam, de megmondom kereken: ha egyáltalán van valami, amiben bizonyos vagyok, akkor ez az. Miért nem képviselnek szellemi erőt? Bah! Ha így lenne, már régen megszabadultak volna tőlünk. Ha leszállásunktól kezdve sorban végiggondolja a Regisen lejátszódott eseményeket el kell ismernie, hogy teljesen ésszerűtlenül támadnak. Ahogy éppen adódik.

-- No... de ahogyan elvágták összeköttetésünket Regnarral, aztán a felderítőgépek ellen intézett támadás...

-- Hiszen egyszerűen csak azt ismétlik, amit ezredéveken át csináltak. Az általuk kiirtott magasabb rendű automaták is bizonyosan rádióhullámokkal érintkeztek. Ennek a közvetítésnek a lehetetlenné tétele, az összeköttetés szétzúzása volt egyik első dolguk. A feladat megoldása szinte önként adódott, mert a

fémfelhőnél nincs jobb árnyékoló a világon. És most? Mit tehetünk mi? Védünk kell magunkat és automatáinkat, gépeinket, amelyek nélkül meg sem tudunk moccanni; ők viszont kényük-kedvük szerint manőverezhetnek, helyileg adott, gyakorlatilag kimeríthetetlen megújulási forrásaik vannak, ha egy részüket elpusztítjuk, megsokszorozódnak, ezenkívül nem árthat nekik semmi, ami az élet számára halálos veszélyt rejt magában. Nélkülözhetetlenné válnak legkegyetlenebb fegyvereink: az antianyaggal való bombázás... de még így sem lehet valamennyit megbénítani. Megfigyelte, hogy viselkednek támadás esetén? Egyszerűen szétszóródnak... Nekünk viszont állandóan védőerőtér alatt kell lennünk, ami korlátozza stratégiánkat, ők tetszés szerint csoportokra oszolhatnak, helyet változtathatnak... és ha erről a szárazföldről kiirtanánk is őket, egy másikon ismét megjelenének. De végeredményben nem az a dolgunk, hogy mindet megsemmisítsük. Véleményem szerint el kellene repülnünk innen.

-- Ahá.

-- Így van. S mivel ellenfeleink az élettelen fejlődésnek kétségtelenül nem pszichés alakulatai, a probléma nem vetődhet fel előttünk úgy, mintha bosszút kellene állnunk a *Kondorért*, vagy meg kellene torolnunk legénységének halálát. Ez ugyanaz lenne, mintha megkorbácsolnánk a tengert, mert elsüllyedt benne egy emberekkel teli hajó.

-- Ha valóban így állnának a dolgok, sok igazság lenne a szavaiban -- mondta felállás közben Horpach. Két kézzel támaszkodott a telerajzolt térképre. -- De ez végeredményben csak feltevés, és mi nem térhetünk haza feltevésekkel. Bizonyosságra van szükségünk. Nem bosszúra, hanem bizonyosságra. Pontos ismeretekre, a tények megállapítására. Ha ez meglesz, ha a *Legyőzhetetlen* tartályaiba zárjuk ennek a repülő gépállatvilágnak mintapéldányait -- ha egyáltalán valóban van ilyen --, akkor azt fogom mondani, hogy itt már nincs több keresnivalónk. Akkor már a bázis dolga lesz, hogy eldöntse, mit tegyünk a továbbiakban. Mellékesen megjegyzem, nincs semmi biztosítékunk arra, hogy ha ezek a szerkezetek itt maradnak a bolygón, nem fejlődnek-e olyan irányban, hogy a végén a bolygóközi hajózást is fenyegetik majd a galaktikának ebben a körzetében.

-- Ha erre valóban sor kerülne, akkor is csak száz- és százezer vagy inkább több millió év múlva. Asztrogátor, még mindig attól tartok, úgy fogja fel a dolgokat, mintha gondolkozó ellenféllel néznénk farkasszemet. Ez itt valaha értelmes lények berendezése volt, de eltűnésük után önállósodott, és több millió év leforgása alatt tulajdonképpen a bolygó természeti erőinek részévé lett. Az élet a tengerben maradt, mert odáig nem hatolt el a gépi evolúció, de nem is engedi ki az életet a szárazföldre. Ezzel magyarázható a légkörben talált mérsékelt százalékarányú oxigén -- tengeri moszatok állítják elő -- és a kontinensek külső képe. Sivatagos, mert ezek a szerkezetek semmit sem építenek, nincs civilizációjuk, egyáltalán semmijük sincs önmagukon kívül, semmi értékeset nem alkotnak: ezért természeti erőként kell kezelnünk őket. Maga a természet sem alkot semmiféle értéket. Ezek teljesen öncélú képződmények, csak azért léteznek és működnek, hogy tovább létezhesenek.

-- Hogyan magyarázza a repülőgépek pusztulását? Erőtér védte őket...

-- Az erőteret másik erőteret nyugodtan megsemmisítheti. Egyébként, asztrogátor, ahhoz, hogy a másodperc töredéke alatt teljesen eltöröljük az emberi agy

emlékezetét, olyan erősségű mágneses teret kell egy pillanaton belül létrehozni a fej körül, amelyet összes fedélzeti berendezésünkkel is csak nehezen tudnánk fejleszteni. Óriási transzformátorokra, feszültségátalakítókra, elektromágnesekre lenne ehhez szükség...

-- És ön szerint nekik megvan mindez?

-- Szó sincs róla! Nincs semmijük sem. Ezek kis téglák, melyekből minden felépülhet a pillanatnyi szükséglet szerint. Jelzést kapnak: veszélyeztetés! Feltűnt valami a láthatáron, amit az általa előidézett változások, például az elektrosztatikus tér megváltozása jelez... a szállongó raj rögtön "felhőaggó" áll össze; felébred bennük az emlékezet: már voltak ilyen lények, így és így kellett velük szemben viselkedni, hogy elpusztuljanak... és megismétlik az eljárást...

-- Rendben van -- szólt Horpach, aki már jó ideje nem is hallotta az idős biológus szavait. -- Elhalasztom az indulást. Most értekezletet hívunk össze, szerettem volna ugyan elkerülni, mert nagy veszekedés lesz a vége, lángra lobbannak majd a tudósszenvedélyek, de nem tehetek egyebet. Félóra múlva a központi könyvtárban, Lauda doktor...

-- Bárcsak meggyőznének, hogy tévedek, akkor egy igazán elégedett embert mondhatna magáénak a fedélzeten... -- szólt békésen a doktor, s olyan halkán, ahogy jött, kiment a fülkéből. Horpach nagyot nyújtózkodott, a fali tájékoztatóhoz ment, és miután megnyomta a belső hangszóróhálózat billentyűjét, összehívta a tudósokat.

Mint kiderült, a szakemberek többsége hasonló elgondolásokat dédelgetett magában, de Lauda volt az első, aki ilyen határozottan megfogalmazta. A "felhő" pszichés vagy nem pszichés volta körül mégis fellángoltak a viták. A kibernetikusok inkább arra hajlottak, hogy stratégiai képességgel megáldott, gondolkozó rendszernek ismerjék el. Élesen támadták Laudát. Horpach tisztában volt azzal, hogy ezeknek a támadásoknak szenvedélyességét nem is annyira Lauda elmélete váltotta ki, hanem inkább az, hogy legelőször nem tudós kollégáival, hanem az asztrogátorral vitatta meg a kérdést. Bármennyire is a legénységhez tartoztak a tudósok, mégis valamiféle "állam az államban" szerepét játszották a fedélzeten, és elvárták bizonyos íratlan törvények tiszteletben tartását.

Kronotos, a főkibernetikus azt kérdezte Laudától, hogy szerinte miként tanulta meg a "felhő" az emberek megtámadását, ha képtelen értelmes gondolkodásra. -- Hiszen ez egyszerű -- válaszolt a biológus. -- Egyebet sem csinált millió és millió éven át. A Regis őslakóival vívott harcra gondolok, amelyek központi idegrendszerrel rendelkező állatok voltak. Éppen úgy tanultak meg támadni, ahogyan a földi rovar támad rá áldozatára. Ugyanazzal a pontossággal csinálják, ahogyan a darázs befecskendezi mérgét a szöcske vagy más bogár ideggócaiba. Ez nem értelem, ez ösztön...

-- És honnan tudták, hogyan kell megtámadni a repülőgépeket? Eddig még nem találkoztak velük...

-- Ezt nem tudhatjuk, kolléga. Ahogy már mondtam önöknek, két fronton harcoltak. A Regis élő és élettelen lakóival, az utóbbi esetben tehát automatákkal... Ezek az automaták a helyzetüknél fogva kénytelenek voltak a legkülönbözőbb energiafajtákat használni védelmi és támadási célokra...

-- De ha nem voltak köztük olyanok, amelyek repülni is tudtak...

-- Azt hiszem, kitaláltam, mire gondol a doktor -- jegyezte meg az FK helyettese, Saurahan. -- Ezek a nagy automaták, a makroautomaták, együttműködésük érdekében kapcsolatot tartottak fenn. Az elszigeteltség, a megosztottság pusztíthatta el őket legkönnyebben, ha valaki ezt akarta elérni, elegendő volt lehetetlenné tenni közöttük az összeköttetést...

-- Nem arról van szó, meg lehet-e magyarázni a "felhő" viselkedésének különböző formáit anélkül, hogy azonnal az intelligencia feltételezéséhez menekülnénk, hiszen minket sem kerget a tatár -- felelte Kronotos. -- Nem az a feladatunk, legalábbis egyelőre, hogy olyan elméletet állítsunk fel, amely egy csapásra magyarázatot ad mindenre, inkább olyan elméletre van szükségünk, amelynek segítségével biztonságos körülmények között dolgozhatunk. Ezért jobb értelmesebbnek gondolni a "felhőt", mert így óvatosabbak leszünk. Sokkal jobban fogunk vigyázni. Viszont ha rögtön elhinnénk Laudának, hogy a felhő nem intelligens, de a valóságban mégis annak bizonyulna, ilyen hibáért könnyen rettenetes árat fizethetnénk... Ezt nem mint elméleti szakember mondom, hanem elsősorban mint stratégia.

-- Nem tudom, kit akarsz legyőzni: a felhőt vagy engem -- felelt nyugodtan Lauda. -- Nem feledkeztem meg az óvatosságról, de a felhőnek nincs több intelligenciája, mint egy rovarnak, jobban mondva nem is egy rovarnak, hanem inkább egy hangyabolynak. Ha ugyanis másképp lenne, már régen nem élnénk.

-- Bizonyítsd be!

-- Nem mi voltunk első homo típusú ellenfelei, hiszen volt már velünk dolga: ne felejtjük el, hogy itt járt előttünk a *Kondor*. Namármost: ezek a mikroszkopikus "legyek" könnyen bejuthatnának az erőtér belsejébe, ha a homokba ásnák magukat. Hiszen az erőtér csak a homok színéig ér. Ismerniük kellett a *Kondor* erőtereit, tehát kitanulhatták volna ezt a támadási módot. Mostanáig eszükbe sem jutott. Vagy ostoba a "felhő", vagy ösztönösen cselekszik...

Kronotos nem akarta megadni magát, de Horpach közbelépett, és azt tanácsolta, hogy a további vitát halasszák későbbre. Konkrét javaslatokat kért a legvalószínűbbnek látszó elméletek alapján. Nygren felvetette, nem lehetne-e fém sisakokkal árnyékolni az embereket, hogy védekezhessenek a mágneses tér hatása ellen. De a fizikusok arra a következtetésre jutottak, hogy ez nem vezet eredményre, mert a nagy erősségű tér örvényáramot kelt a fémekben, amely magas hőmérsékletre hevíti fel a sisakot. S amikor párologni kezd, nem tehet mást az ember, mint hogy lekapja a fejéről, és ez a már ismert következményeket vonja maga után.

Már estébe hajlott az idő. Horpach az egyik sarokban Laudával és az orvosokkal beszélgetett, a kibernetikusok külön csoportot alkottak.

-- Azért mégis furcsa, hogy a magasabb értelmi szinten álló szerkezetek, ezek a makroautomaták, vereséget szenvedtek -- mondta valaki. -- Ez is olyan kivétel lenne, amely erősíti a szabályt, nevezetesen azt, hogy a fejlődés az egyszerűtől a bonyolult felé halad, egyre tökéletesedik az önfenntartás, az ismeretszerzés, az ismeretek felhasználása...

-- Éppen azért nem volt a nagy automatáknak sok esélyük, mert már a kezdetek kezdetén igen bonyolultak voltak, és a fejlődés nagyon magas fokán álltak

-- felelt Saurahan. -- Vagyis magas szinten specializálták őket, hogy segíthessék építőiket, a Lant-lakókat céljaik megvalósításában, s amikor gazdáik eltűntek, szinte megbénultak, mert nem volt senki, aki irányította volna őket. Viszont azok az alakzatok, amelyek a mostani "legyek" formájában maradtak fenn (korántsem arra gondolok, hogy már akkor is léteztek, sőt kizártnak tartom, sokkal későbben kellett keletkezniük), viszonylag primitívek voltak, és ezért a fejlődés nagy távlati nyíltak meg előttük.

-- Talán még jelentősebb tényező is közrejátszhatott ebben -- vetette közbe Sax doktor, aki most érkezett. -- Gépezetekkel van dolgunk, és a gépezetek sohasem úgy "javítják meg" magukat, mint az élőlény, az élő szövet, amely a sebesülés után újraalkotja magát. A makroautomatának, még ha meg tudna is javítani egy másikat, ehhez szerszámokra, egész gépparkra van szüksége. Elég volt megfosztani őket ezektől az eszközöktől, hogy megbénuljanak. Akkor aztán a repülő szerkezetek könnyen végeztek velük, annál is inkább, mert őket sokkal kevésbé fenyegette az elromlás veszélye...

-- Ez hallatlanul érdekes -- mondta hirtelen Saurahan. -- Ebből az következik, hogy valóban univerzális automatákat egészen máshogyan kell építeni, mint ahogy mi csináljuk: kis, elemi alkotórészekből kell kiindulni, műsejtekből, amelyek kölcsönösen helyettesíthetik egymást...

-- Ez nem is olyan új dolog -- mosolyodott el Sax --, hiszen az élő szervezetek is éppen ilyen elv alapján fejlődnek, mégpedig nem véletlenül... Éppen ezért bizonyosan az sem véletlen, hogy a "felhő" ilyen kicserélhető elemekből áll... Ez csak nyersanyag kérdése: a megrongált makroautomatának olyan alkotórészekre van szüksége, amelyeket csak fejlett ipar tud előállítani, míg néhány pár kristályszemcséből vagy termisztorból, esetleg más, egyszerű részecskéből álló rendszer nyugodtan tönkremehet anélkül, hogy ez végzetes lenne, mert milliárdnyi hasonló rendszer gorgolhat be rögtön helyette.

Horpach látta, hogy ezután már nem várhat többet, és berekesztette az ülést, de a jelenlevők alig akarták tudomásul venni, annyira belemelegedtek a vitába. Horpach az irányítófülkébe ment, hogy tudósítsa Rohán csapatát az "élettelen fejlődés" elméletéről. Már sötét volt, mire sikerült összeköttetést teremteni a *Legyőzhetetlen* és a kráterben levő szuperkopter között. A mikrofonnál Gaarb jelentkezett.

-- Csak hét emberem van -- mondta --, ebből kettő orvos, akik a szerencsétlenül jártakat gondozzák. A többiek alszanak, kivéve a híradóst, aki itt van velem. Igen... teljes erőtervédelem alatt vagyunk. De Rohán még nem érkezett meg.

-- Nem érkezett meg? Hát mikor ment el?

-- Délután hat óra körül. Hat gép van vele és a csapat másik fele... úgy beszéltek meg, hogy napnyugtakor már itt lesz. Tíz perccel ezelőtt ment le a nap.

-- Rádió-összeköttetésük van? -- Egy órával ezelőtt szűnt meg.

-- Gaarb! Miért nem jelentette ezt nekem azonnal?!

-- Mert Rohán előre megmondta, hogy az összeköttetés egy darabig szünetelni fog, ugyanis igen mély sziklaszorosba ereszkednek le, tudja, hová... A járatok úgy tele vannak ezzel a mohaszerű, fémes disznósággal, amelyről minden visszaverődik, hogy gyakorlatilag lehetetlenség venni a jeleket...

-- Kérem, Rohán megérkezésekor azonnal értesítsen... ezért felelni fog...

így egykettőre elvesztünk mindenkit...

Az asztrogátor még beszélt, de Gaarb kiáltása félbeszakította:

-- Jönnek, asztrogátor! Látom a fényeiket... felfelé jönnek a lejtőn, ez Rohán... egy, kettő... nem, csak egy gép jön... rögtön megtudok mindent...

-- Várok.

Amikor Gaarb meglátta a reflektorfényeket, melyeknek hintázó csóvái szinte súrolták a földet, majd egy-egy pillanatra eltalálták a táborhelyet is, hogy utána ismét eltűnjenek a hepehupás terepen, felkapta a közelben fekvő rakétapisztolyt, és kétszer a levegőbe lőtt. Szédületes hatása volt -- minden alvó azonnal talpra ugrott, a gép eközben nagy kanyart írt le, a központban virrasztó híradós biztosította az átjárást az erőtéren, és a kék fényekkel jelzett sávon begördült a porlepte hernyótalpas, majd eltűnt a szuperkoptert tartó homokbucka mögött; a most érkező kis, háromszemélyes, kétéltű felderítőben Gaarb döbbenetesen ismerte fel a rádiós kocsit. A sürgősen ideirányított reflektorok fényében a többiekkel együtt a még mozgó jármű felé futott. Alig állt meg a gép, egy ember ugrott ki belőle, rongyos kezeslábasban, arcát vér- és sárfoltok borították, s míg a hangját nem hallotta, nem tudta, ki jött vissza.

-- Gaarb -- nyögte, a tudós vállába kapaszkodva; lába felmondta a szolgálatot. Többen odaugrottak, hogy támogassák, és rákiáltottak:

-- Mi történt?! Hát a többiek?...

-- Nin-csenek... már többiek... senki... -- suttogta Rohán, és elájult.

Éjjel tizenkét óra felé sikerült az orvosoknak magához téríteni. Az alumínium barakk védelme alatt meghúzódó oxigénsátorban mondta el mindazt, amit félórával később Gaarb megtáviratozott a *Legyőzhetetlenek*.

Rohán csoportja

A Rohán vezette menetoszlop két nagy energorobotból, négy hernyótalpas terepjáróból és egy kis kétéltű járműből állott. Az utóbbiban foglalt helyet Rohán és Turner fedélzetmester, a kormányznál Jarg ült. A harmadfokú eljárás által előírt alakzatban haladtak. Legelől az üres energorobot gurult, mögötte siklott Rohán kétéltű felderítője, kicsit távolabb a többi négy gép, mindegyikben két ember, a sort a második energorobot zárta be; elől haladó géptestvérevel együtt erőterkupolával védelmezte az egész csoportot.

Rohán azért szánta el magát erre az expedícióra, mert még a kráterben sikerült Regnar négy eltűnt emberét megtalálniuk a "villanykutyák", szaglómérőeszközök segítségével. Világos volt, hogy ha nem bukkannak rájuk, éhségtől vagy szomjúságtól pusztulnak el, amint a sziklák útvesztőjében tehetetlen kisgyermekként bolyonganak. Az első kilométereket a műszerek útmutatása alapján tették meg. Hét óra körül az egyik sziklaszoros bejárata előtt -- a szurdokok

itt kiszélesedtek és ellaposodtak -- tisztán kirajzolódó lábnyomokat pillantottak meg a szinte teljesen kiapadt patak iszapos medrében. A sekély iszapban, amely nagyon keveset száradt a nap folyamán, háromféle lábnyomot lehetett megkülönböztetni, a negyediket már félig elmosta a kövek között gyengén csordogáló víz. A határozott körvonalú nyomokból arra következtetett, * hogy a Regnar csoportjához tartozó emberek súlyos bakancsai hagyhatták őket, mikor a szurdok belsejébe igyekeztek. Kevéssel odébb, a sziklákön eltűntek a nyomok, de ez nem kedvetlenítette el Rohánt, mert látta, hogy befelé a szurdok oldalai egyre meredekebbek lesznek. Valószínűtlennek látszott, hogy az emlékezetüket elvesztett emberek ezekre felmászva képesek lettek volna elmenekülni. Rohán arra számított, hogy hamarosan megtalálja őket a rengeteg éles kanyar miatt áttekinthetetlen szurdok belsejében. Rövid tanácskozás után a géposzlop továbbhaladt, míg végül olyan terepre értek, ahol mindkét partot különös alakú, rendkívül sűrű növéssű fémbozót borította.

Ecset formájú, bolyhos alakulatok voltak, magasságuk egy-másfél méter között váltakozott. A csupasz sziklák repedéseit kitöltő, feketés iszapban gyökereztek. Itt-ott magányosan meredeztek, másutt egységes, tömött szövedékké sűrűsödtek, mely rozsdás, kefeszerű rétegekben lepték be a szurdok mindkét hajlatát, csaknem a legaljáig ért, ahol a nagy kőtömbök között megbújva vékonyka csermely folydogált.

A "romok" között itt is, ott is üregek tátongtak. Némelyikükből vízér szivárgott, a többi száraz volt, vagy legalábbis annak látszott. Rohán emberei reflektorokkal próbáltak bevilágítani az alacsonyabban levő üregekbe. Az egyik ilyen barlangban számtalan apró, háromszögű kristályt találtak, amelyeket a boltozatról csöpögő víz nagyrészt elborított. Rohán jó maréknyit zsebre vágott belőlük. Még fél kilométert tettek meg az egyre meredekebb szorosban. Mivel a gépek hernyótalpai egészen idáig könnyedén kapaszkodtak fel az emelkedőn, és minthogy újabb két helyen találtak lábnyomokat a csermelyt kísérő száraz iszapban, bizonyosak voltak, hogy jó irányban haladnak. Az egyik kanyar után a szuperkopterrel fennálló rádió-összeköttetés észrevehetően megromlott, amit Rohán a fémszövedékek árnyékoló tevékenységének tulajdonított. A fent húsz és lent körülbelül tizenkét méter széles szurdok mindkét oldala helyenként szinte függőleges falakban szakadt le, amelyeken, mint valami megmerevedett fekete prém, drótfonatú cserje tenyészett. Buja telepei egyneműnek látszó sűrű takaróval lepték be a szurdok két oldalát, sőt a magaslat csúcsait ostromolták.

A járműkaraván két, elég széles sziklakapun haladt át; ez kissé lassan ment, mert a technikusoknak nagyon pontosra kellett venniük az erőtér hatósugarát, ha nem akartak a sziklákba ütközni. Az energiamező egyetlen ütése elég lett volna ahhoz, hogy az erózió által szétrepesztett és feldarabolt sziklapillérek azonnal kőlavínakra essenek szét. Természetesen nem magukat féltették, hanem az eltűnt embereket, akiket -- ha a közelben lettek volna -- az omlás megsebesített vagy meg is ölt volna.

Körülbelül egy óra telt el a rádió-összeköttetés megszakadása óta, amikor a mágneses mérőműszerek ernyőin sűrű villanások jelentkeztek. Úgy látszik, az irányjelzők elromlottak, mert amikor le akarták róluk olvasni, honnan érkeznek ezek az impulzusok, összevissza forogtak. Csak feszültségmérővel és polarizáló műszerekkel sikerült megállapítani, hogy a mágneses erőtér ingadozásának oka a

szurdok falán tenyésző szövevényben rejlik. Csupán most vették észre, hogy ez a szövedék itt egészen más, mint a sziklaszoros előző szakaszában: nem volt rajta a rozsdás bevonat, bokorszerű alkotórészei magasabbak, nagyobbak és valahogyan feketébbek voltak, mivel drótjaik vagy ágaik helyenként furcsán megvastagodtak. Rohán úgy döntött, hogy nem nézi meg őket közelebből. Nem akart az erőter megnyitásával kockázatot vállalni.

Valamivel gyorsabban haladtak, mialatt az impulzusrőmérők és a mágneses műszerek egyre növekvő aktivitást jeleztek. Ha felpillantottak, láthatták, hogy a feketés szövedék fölött mindenütt remeg a levegő, mintha magas hőmérsékletre hevítették volna, és a második sziklakapu után észrevették, hogy a bokrok felett eloszló füstöz hasonló gubancfoszlányok keringenek. De mindez olyan magasságban játszódtott le, hogy a jelenség természetét még távcsővel sem lehetett kifürkészni. Igaz, a Rohán kocsiját vezető Jarg, akinek sasszeme volt, azt mondta, hogy ezek a "füstöcskék" apró rovarok rajaira emlékeztetnek.

Rohán már kissé nyugtalankodott, mert a kirándulás hosszabbra nyúlt a tervezettnél, de még mindig nem látszott a kanyargós szurdok vége. Most gyorsíthattak, mert eltűntek a haladást idáig gátló kőtorlaszok a patak medrében, amely errefelé már szinte teljesen kiapadt, mélyen a hordalékkövek alatt bujkált, s csak a kocsik meg-megállásakor hallatszott a hirtelen beállt csendben a láthatatlan víz tűnő mormolása.

A következő kanyar mögött az előbbieknél szűkebb sziklakapu tűnt fel. A mérések után a technikusok kijelentették, hogy bekapcsolt erőterrel nem lehet rajta átmenni. Az ilyesfajta teret ugyanis nem szabhatják önkényes formájúra, mindig forgástestváltozatnak kell lennie, tehát gömbnek, ellipszoidnak vagy hiperboloidnak. Az előbb úgy sikerült átjutniuk a szurdok elkeskenyedő részén, hogy lapos meteorológiai léggömb alakjára nyomták össze a láthatatlan erőteret.

Most viszont semmiféle ügyeskedéssel sem tudták volna megoldani a dolgot. Rohán rövid haditanácsot tartott Tomman fizikussal és a két erőtertechnikussal, majd közösen úgy döntöttek hogy megkísérlik az átjutást, de csak egy pillanatra és ráadásul csak részlegesen kapcsolják ki az erőteret. Elsőnek az üres energorobot fog majd átmenni kikapcsolt erőemitterrel; a sziklakapu mögött azonnal megállítják, hogy homorú, kagyló formájú erőterével előre is fedezze őket. Amikor pedig a négy nagy kocsi és Rohán felderítője halad át a keskeny kapun, csak felülről lesznek védettek: a sort bezáró utolsó energorobot a sziklakapu mögött azonnal hozzáilleszti majd "kagylóját" az első gép "kagylójához", hogy ily módon újra teljes védelmet biztosítsanak.

Minden terv szerint ment, s éppen a negyedik hernyótalpas jármű haladt át a sziklaoszlopok között, amikor különös rengés futott végig a levegőben; nem hang, hanem rengés, mintha sziklatömb esett volna le valahol a közelben, a szurdok sörtés falai füstölni kezdtek, fekete felhő vált le róluk, és örületes sebességgel a kocsioszlopra rontott.

Rohán kételtűje elé akarta eresztetni a nagy szállítóautomatákat. Éppen az utolsó áthaladására várt, amikor meglátta a szurdok meredélyeiről hirtelen lezúduló feketeséget és az elől felvillanó óriási fényt. A sziklakapun túljutott első energorobot már bekapcsolta az erőteret, és nagy lánggal égett benne néhány felhőgubanc, de

túlnyomó részüknek sikerült a lángok alá férkőzni és a gépekre vetni magukat. Rákiáltott Jargra, hogy azonnal indítsa be a hátulsó energorobotot, és kapcsolja össze a két erőteret, mert ilyen helyzetben a kőomlás veszélye már nem számított. Jarg rögtön hozzálátott, de nem sikerült bekapcsolnia a teret. Valószínűleg azért -- jegyezte meg később a főmérnök --, mert a készülékek klisztronjai túlságosan bemelegedtek. Ha a technikus néhány másodperccel tovább hagyta volna gerjedni az áramot, kétségtelenül "beugrik" az erőtér, de Jarg elvesztette a fejét, és ahelyett hogy még egyszer próbálkozott volna, kiugrott a gépből. Rohán kezeslábasánál fogva elkapta, de a rémülettől megzavarodott ember kiszakította magát a szorításból, és a szurdok mélye felé futott. Mikor maga Rohán ugrott a géphez, már késő volt.

A meglepett emberek kiugráltak a szállítókból, és szétszaladtak a szélrózsa minden irányába, a kavargó felhőgubancok szinte láthatatlanná tették őket. A látvány annyira valószínűtlen volt, hogy Rohán meg sem próbált cselekedni. (Egyébként nem is lehetett volna -- ha bekapcsolja az erőteret, agyonsújtja az embereket, mert még a meredélyekre is felkapaszkodtak néhányan, mintha a fémbozótban akartak volna elrejtőzni.) Tehetetlenül állt tehát az üres gép mellett, várva, mikor telik be az ő sorsa is. Háta mögött Turner a lőtoronyból derékig kihajolva, sűrített lézersugarakkal ostromolta az eget, de a tüzelés már semmit sem használt, mert a felhő nagyobb része túl közel volt. Rohánt a kocsioszlop első felétől mindössze hatvan méter választotta el. A szerencsétlenül járt emberek úgy fetrengtek és hánykolódtak itt a földön, mintha fekete lángok nyaldosták volna körül őket, biztosan kiáltoztak is, de szavukat, mint minden más hangot, beleértve az első energorobot zúgását, amelynek erőterében még mindig remegő zsarátnokként égtek a támadók miriádjai, túlharsogta a felhő mélyen zengő, elnyújtott moraja.

Rohán, derékig kiemelkedve kétéltűjéből, még mindig csak állt, meg sem próbált elrejtőzni a gépben -- ahogy később maga magyarázta --, nem halált megvető bátorságból, hanem egyszerűen azért, mert erre nem is -- de egyáltalán semmire sem -- gondolt.

A fekete lavina alá temetett emberek elfelejthetetlen látványa csodálatosképpen hirtelen átalakult. A megtámadott férfiak már nem fetrengtek a köveken, nem is menekültek már a drótszerű szövedékbe kapaszkodva. Lassan felálltak vagy leültek, a több kis tölcsérre oszlott felhő mindegyikük felett mintegy helyi örvényként keringve körülsimogatta törzsüket vagy csak a fejüket, aztán háborogva eltávozott, mind magasabban zümmögött a szurdok falai mentén, még az alkonyba hajló égboltot is eltakarta, majd lassan elhaló neszezéssel visszasiklott a sziklák közé, leülepedett a fekete dzsungelben, és eltűnt. Csak a mozdulatlan alakzatok árulkodtak arról, hogy nem álom volt, ami az előbb történt.

Rohán nem akarta elhinni, hogy megmenekült, és fogalma sem volt, minek köszönheti ezt; szemével Ternert kereste, de a lőtorony üres volt, úgy látszik, a fedélzetmester közben kiugrott, aztán megpillantotta a közelben, amint a lézerpuska tusát még mindig melléhez szorítva, bambán maga elé meredt.

Rohán kiszállt, egyik embertől a másikhoz futott. Nem ismerték fel. Szólítására egyik sem rezzent fel. Többségük nyugodtnak látszott, a köveken ültek vagy feküdtek, ketten-hárman felálltak, és a gépekhez mentek, a vakok lassú, elesett mozdulataival tapogatták végig a szállítóautomaták oldalait.

A következő pillanatban Rohán megtudhatta, mit jelentett a *Kondor* vezetőfülkéjének válaszfalába égetett kerek lyuk, mert amikor fél térdre ereszkedve elkapta Ballmin doktor vállát, és kétségbeesésében tiszta erőből megrázta, mintha szentül hitte volna, hogy így sikerül magához térítenie, a fejétől nem messze ülők közül valaki kihúzta tokjából Weyr-vetőjét, és véletlenül meghúzta a ravaszt. Rohán rákiáltott, de a tettes oda se hederített. Lehet, hogy megtetszett neki a villanás, mint kisgyerekeknek a tűzijáték, mert nekiállt az egész atomtölténytár elpufogatásának, hogy körös-körül szinte sisteregve felizzott a levegő, és Rohánnak a földre vetődve a kövek mögé kellett kúsznia.

Ebben a pillanatban vad dobogás hallatszott, és a kanyar mögül izzadságtól csöpögő arccal, zihálva rohant elő Jarg. Egyenesen az örült felé futott, aki nagy élvezettel lődözgetett a Weyrrel. "Állj! Hasalj! Hasalj!!!" -- ordított rá teli torokból Rohán, de mire a megzavarodott Jarg megállt, egy rettenetes lövés eltalálta a bal vállát, Rohán világosan látta arcát, mikor karja tőből leszakadt, és a levegőbe repült, majd a borzasztó sebből bugyogni kezdett a vér. A lövöldöző ezt észre sem vette, Jarg pedig mérhetetlen csodálkozással nézett először a vérző csonkra, aztán levágott kezére, majd megfordult és elesett.

A weyres ember felállt. Rohán látta, hogy az áttüzesedett vető lángsugara szikrákat csíhol az erős kovaszagot árasztó kőtömbökből. A férfi sután mozgott; úgy viselkedett, mint egy, csörgőt tartó csecsemő. Két, oldalt ülő ember között hasított a lángsugár a levegőbe, ezeknek szemük sem rebbent a vakító fény láttán; még egy pillanat, és egyikük arcába kapja az egész töltetet. Rohán előrántotta tokjából saját Weyrét -- most sem megfontolásból, hanem ösztönösen cselekedett --, és lőtt, de csak egyetlenegyszer. Az örült mindkét kezével görcsösen melléhez kapott, fegyvere megcsörrent a kövön, maga pedig arccal utána zuhant.

Rohán már teljesen magához tért. Bealkonyodott. Mindenkit a lehető leghamarabb el kellett szállítani a bázishoz. Csak saját kis kétéltűje állt rendelkezésére, mert amikor el akarta indítani az egyik szállítóautomatát, kiderült, hogy kettő közülük úgy egymásba gabalyodott a sziklakapu legszűkebb pontján, hogy csak daruval lehetett volna szétszedni őket. Maradt még a hátulsó energorobot, amelybe legfeljebb öt ember fért volna bele, neki pedig kilenc élő, bár öntudatlan emberrel kellett számolnia. Arra gondolt, legjobb lesz mindet egy helyre gyűjteni és megkötözni, nehogy elszökjenek, vagy kárt tegyenek egymásban; aztán bekapcsolja mindkét energorobot erőterét, hogy védettek legyenek, ő maga pedig segítség után néz. Nem akart senkit sem magával vinni, mert a kis kétéltű terepjárón nem volt semmi fegyver, így támadás esetén csak saját magát veszélyeztette.

Már sötét este volt, mire végzett ezzel a nem mindennapi munkával; az emberek ellenkezés nélkül túrték, hogy megkötözze őket. Félrefarolt a hátsó energorobottal, hogy a kis kétéltűnek szabad kijárása legyen, beállította az emittereket, távirányítással bekapcsolta a védőerőteret (ezen belül maradtak az összekötözött emberek), maga pedig visszaindult.

Ily módon a leszállást követő huszonhetedik napon a *Legyőzhetetlen* legénységének csaknem a felét ártalmatlanná tette a bolygó.

Kudarac

Mint minden igaz történet, Rohán elbeszélése is különös és ellentmondásos volt. Miért nem támadta meg a felhő sem őt, sem Jargot? Miért nem nyúlt Ternerhez sem, amíg a kétélűben ült? Miért menekült el Jarg, ha aztán visszajött? Az utóbbi kérdésre aránylag könnyű volt választ adni. Valószínűnek látszott, hogy azért tért vissza, mert páni félelme lecsillapodott, és eszébe jutott, hogy a bázistól körülbelül ötven kilométer választja el, s ezt elegendő oxigéntartalék hiányában képtelenség megtenni.

A többi kérdés továbbra is nagy fejtörést okozott. Ezek megválaszolása életfontosságú volt a legénység számára. De elgondolások és feltevések helyett most tettekre volt szükség.

Horpach éjfél után tudta meg, mi lett Rohán csoportjának sorsa: félóra múlva már indultak az űrhajóval.

Nem a leghálásabb feladat egy űrcirkálót eredeti helyétől alig kétszáz kilométernyi távolságra átdobni. A hajót egész idő alatt úgy kell vezetni, hogy függőlegesen álljon a tűzsugáron, sebességének aránylag kicsinek kell lennie, s ezért rengeteg hajtóanyagot fogyaszt. Az ilyen munkához nem szokott hajtóművek meg sem tudtak volna moccanni a villanyautomaták szakadatlan segítségével nélkül, így aztán az acélóriás enyhén himbálózva haladt az éjszakában, mintha lágyan hullámozó tengeren ringatózna. A Regis-III-on álló megfigyelő rendkívüli látványban gyönyörködhetett volna, amint a lángsugarak fényében szinte elvesző tömeg mozgó tűzoszlopként hasított a sötétbe.

Nem volt könnyű az útirány megtartása sem. Az atmoszféra fölé kellett emelkedniük, majd farral előre visszaereszkedtek bele.

Mindez megfeszített figyelmet követelt az asztrogátortól, annál is inkább, mert a keresett kráter vékony felhőtakaró alatt rejtőzött. Végre-valahára, még virradat előtt a *Legyőzhetetlen* leszállt a kráterben, két kilométerre Regnar régi táborhelyétől. A szuperkoptert, a gépeket és a barakkokat rögtön átköltöztették a cirkáló mellé, délutánra pedig a tetőtől talpig felfegyverzett mentőosztag is megérkezett Rohán életben maradt embereivel, akik egészségesek voltak ugyan, de öntudatlanok. Újabb két helyiséget kellett a betegek rendelkezésére bocsátaniuk, mert az eredeti hajókórházban már nem volt szabad hely. Csak azután foghattak a tudósok a rejtély kibogozásához: miért menekült meg Rohán és kis híján Jarg is, ha nem történik az a szerencsétlenség az örült lövöldöző miatt.

A kérdés megoldhatatlannak látszott, hiszen egyforma volt ruházatuk, fegyverzetük is, tehát külsejükben nem üthettek el a többiektől. Annak sem lehetett különösebb jelentősége, hogy Ternerrel együtt hárman ültek a kis terepjáróban.

Horpach is nagy kérdés előtt állt: hogyan tovább? Elég világos volt a helyzet ahhoz, hogy olyan adatokkal térhessen meg a bázisra, amelyek indokolnák a visszafordulást, s egyben fényt derítenének a *Kondor* tragédiájára is. Az, hogy a tudósokat nagyon izgatták ezek a fém műrovarok, a sziklákra telepedett "gépnövé-

nyekkel" való életközösségük meg a felhő "pszichikus" voltának kérdése -- még azt sem tudták bizonyosan, csak egy van-e vagy több, s vajon a kisebb felhők összeállhatnak-e valamiféle nagy egységgé --, mindez annyit sem nyomott volna a latban, hogy csak egy órával is meghosszabbítsa a Regis-III-on való tartózkodást, mégis a maradás mellett döntött, csak azért, mert Regnar csapatából -- a vezetőt is beleértve -- még négy ember hiányzott.

Az eltűntek nyomai Rohán csoportját a szurdokba vezették. Kétségtelen volt, hogy az eltűntek nagy gyámoltalanságukban mind ott pusztulnának, ha a Regis élettelen lakói békén hagynák is őket. Tehát át kell kutatni a környéket, mert ezek a boldogtalanok, értelmes cselekvésre képtelenek lévén, csak a *Legyőzhetetlen* segítségére számíthattak.

Csak azt tudták megközelítő pontossággal megállapítani, hogy mekkora körben keressék az eltűnteket, a barlangok és szurdokok útvesztőjében ugyanis nem juthattak tíz-húsz kilométernél messzebbre. Oxigénkészülékük már kimerülőfélben lehetett, de az orvosok biztosan állították, hogy a bolygó levegőjének belégzése nem halálos, abban az állapotban pedig, amelybe ezek a szerencsétlenek kerültek, a vérben felszívódó metán okozta szédülésnek valóban nem volt különösebb jelentősége.

A kutatási terület nem ígérkezett nagynak, de annál nehezebbnek és áttekinthetlenebbnek. Még kedvező feltételek esetén is hetekig tartott volna minden sikátor, hasadék, barlang vagy üreg átfésülése. A kanyargós horhók és süppedések kövei alatt vízvájta folyosók és barlangok újabb rendszere rejtőzött, amely csak helyenként kapcsolódott a felső szinttel. *

Az sem látszott lehetetlennek, hogy az eltűnt emberek ilyen rejtekhelyen húzzák meg magukat, még arra sem számíthattak, hogy együtt találják őket. Az emlékezetüket vesztett, kisgyereknél is gyámoltalanabb emberek képtelenek lettek volna együtt maradni.

Ráadásul ezen a környéken tanyáztak a fekete felhők. A *Legyőzhetetlen* félelmetes fegyvertárára és technikai eszközeire sem számíthattak ezekben a kutatásokban. A bolygó föld alatti folyosóiban nem használhatták a legbiztosabb védelmet nyújtó erőteret, így hát a következő választási lehetőségük maradt: vagy azonnal visszafordulnak, és ezzel halálra ítélik az eltűnteket, vagy kockázatos keresgélésekbe bocsátkoznak. Az utóbbi is csak az elkövetkező néhány napon, legfeljebb egy héten belül kecsegtetne reális eredménnyel. Horpach tudta, hogy további kutatások esetén embereinek már csak földi maradványait találnák meg.

Másnap reggel az asztrogátor magához kérte a szakértőket, lefestette előttük a helyzetet, és a segítségüket kérte. Néhány marék "fémbogár" állt rendelkezésükre, melyeket Rohán hozott zubbonyának zsebében. Még az éjszakát is a vizsgálatnak szentelték. Horpachot erősen foglalkoztatta az effajta alakulatok gyökeres kiirtásának lehetősége. Újra felvetődött az a kérdés is, hogy mi mentette meg Jargot és Rohánt a "felhő" támadásától.

A tanácskozás közben az üvegedénybe zárt "foglyok" az asztal közepén díszeltek. Alig maradt belőlük egy tucat, a többi a vizsgálatok folyamán megsemmisült. Ezek a tökéletes hármasszimmetriájú, Y-ra emlékeztető alakulatok -- hegyesen végződő száraik közepén megvastagodva kapcsolódtak össze -- szénfeketének látszottak a rájuk eső fényben, amelyet olajzöld és kékeslila

árnyalatokban játszva vertek vissza. Apró síkokból összetevődő oldalaikkal néhány földi rovar potrohára hasonlítottak, és rózsa alakúra hasított briliánsokra emlékeztettek. Belsejükben ugyanez a mikroszkopikus méretű felépítés ismétlődött. A homokszemeknél több százszor kisebb elemek automatikus idegrendszerfélét alkottak, amelyben egymástól részben független alakzatokat lehetett megkülönböztetni.

Az Y szárainak belsejét kitöltő kisebb rész a "rovar" mozgásközpontjának feladatát látta el, amely a szárok mikrokristályos szerkezetében valamilyen univerzális energiaakkumulátorral és transzformátorral rendelkezett. A mikrokristályok különböző kapcsolódásaiktól függően hol elektromos, hol mágneses teret hoztak létre vagy váltakozó erőteret, amelyek aránylag magas hőfokra tudták felmelegíteni a központi részt; akkor aztán az elraktározott meleget egyenes vonalban kisugározták. Az így keletkezett légmozgás lökhajtásszerűen vitte őket előre a kívánt irányban. A kristályok külön-külön inkább lebegtek, mint repültek, és képtelenek voltak pontosan kormányozni magukat repülés közben, legalábbis a laboratóriumi kísérletek ezt mutatták. Viszont amikor száraik végével egymásba kapaszkodtak, aerodinamikus képességük az összekapcsolódó alakzatok számával egyenes arányban nőtt.

Minden kristály három másikkal kapcsolódott össze, ezenkívül szárainak végződésével még egy kristály központi részéhez csatlakozhatott, ami az így keletkező együttesek több rétegű felépítését tette lehetővé. A kapcsolathoz nem volt feltétlenül szükség teljes érintkezésre, már a végzódések közeledése is elegendő volt ahhoz, hogy mágneses terük egyensúlyban tartsa az egész szerkezetet. Meghatározott "rovar"-mennyiség esetén halmazuk számos szabályszerűséget mutatott, a külső ingerek "ösztönzésére" meg tudta változtatni mozgásirányát, alakját, sűrűségét, a belsejében lüktető impulzusok gyakoriságát. Bizonyos változásra a mágneses tér ellenkező előjelűvé alakult át, s ahelyett hogy továbbra is vonzották volna egymást, a fémkristályok szétváltak, az "egyéni szétszórtság" állapotába kerültek.

Az ilyen mozgásokat irányító központon kívül minden fekete kristálykában még egy kapcsolódási rendszer, jobban mondva csak annak töredéke helyezkedett el, mert ez utóbbi valamilyen nagyobb egység részének látszott. Ez a magasabb rendű egység, amely valószínűleg csak hatalmas mennyiségű alkotórész társulásakor jött létre, volt a felhő tevékenységének tényleges hajtómotorja. Itt azonban megállt a szakértők tudománya. Nem ismerték a magasabb rendű rendszerek növekedési lehetőségeit, és különösen az maradt tisztázatlan, van-e "intelligenciájuk", vagy sem. Kronotos szerint minél több alakzat egyesül a nagy egészben, annál nagyobb problémák tornyosulnak a tudósok elé. Ez elég meggyőzően hangzott, de a kibernetikusok és az információs szakemberek még sohasem hallottak olyan szerkezetről, azaz valamiféle "tetszés szerint táguló agyról", amely a feladatok nagyságához szabná méreteit.

A Rohán szerzeményéből való alakulatok nem mind voltak sértetlenek. Túlnyomó részük viszont típusreakciókat mutatott. A magányos kristály csaknem mozdulatlanul tudott egy helyben lebegni, képes volt emelkedni vagy süllyedni, ingerforrás felé közeledni vagy azt elkerülni, emellett teljesen ártalmatlannak látszott, semmiféle energiát sem bocsátott ki, még ha pusztulás fenyegette is (pedig a kutatók

különböző vegyszerekkel, égetéssel, erőterekkel, sugárzásokkal estek neki). Úgy el lehetett "taposni", mint a legesendőbb földi bogárkát -- azzal a különbséggel, hogy a kristályfém páncélt valamivel nehezebb összezúzni. Egyesülésük után viszont még aránylag kicsiny "rovar"-halmazok is megfelelő erőter létrehozásával védekeztek a külső mágneses térrel szemben. Melegítésre infravörös sugárzással próbáltak megszabadulni a hőtől. A kísérletek félbeszakadtak, mert a tudósoknak csak maréknyi kristályuk volt.

Az asztrogátor kérdésére a "fő-fők" nevében Kronotos válaszolt. A tudósoknak több időre lenne szükségük a további kutatásokhoz, mindenekelőtt pedig nagy mennyiségű kristályt szeretnének beszerezni. Ezért azt javasolták, küldjenek expedíciót a szurdokba, amely az eltűntek felkutatása közben össze tudna szedni legalább húsz-harmincezer műrovar.

Horpach beleegyezett. De azzal is tisztában volt, hogy emberéletet már nem kockáztathat. Azt a gépet akarta a sziklaszorosba küldeni, amely eddig még nem vett részt egyik akcióban sem. Különleges rendeltetésű, nyolcvantonnás, önjáró gépóriás volt, csak nagy ritkán használták: komoly sugárfertőzés vagy óriási nyomás és igen magas hőmérséklet esetén. Az egymás között csak "Ciklopsz"-nak becézett gépet a cirkáló mélyében alaposan a tehertér aljzatához rögzítették. Eredetileg nem akarták a bolygó területén használni; az igazat megvallva, a *Legyőzhetetlen* még sohasem hozta működésbe Ciklopszát. Fél kézen meg lehetett számolni azokat a helyzeteket -- a támaszpont összes úrhajóját is beleértve --, amelyek e végső eszköz alkalmazását követelték meg. Fedélzeti nyelven "elküldeni a Ciklopszot valamiért" -- annyit jelentett, mintha a poklok kapuinak döngetésére készültek volna; még senki sem hallott a Ciklopsz vereségéről. A daruk csúszdára tették a gépet, ahol a technikusok és programozók vették kezelésbe. Erőteret fejlesztő, közönséges Dirac-rendszerén kívül antianyagbomba-vetője is volt, tetszés szerinti irányban vagy egyszerre mindenfelé szórhatott antiprotonokat. A Ciklopsz páncélgyomrába épített vetőcső az erőterek interferenciája révén lehetővé tette, hogy több méterrel a talaj szintje fölé emelkedjék, nem volt tehát sem az aljzathoz, sem pedig kerekéhez vagy hernyótalpához kötve. Nyitott páncélormányán ki tudta dugni "markolókanalát", ezt a teleszkopikus kézfélét, amellyel ásványmintákat gyűjthetett, fúrásokat vagy más munkákat végezhetett a helyszínen. Bár a Ciklopszról sem hiányzott az erős rádióadó és televíziós közvetítőállomás, arra is előkészítették, hogy elektronikus agya irányításával önállóan is cselekedhessék. Petersen mérnök hadműveleti osztagának technikusai gondosan kidolgozott programot töltöttek "agyába": az asztrogátor ugyanis arra számított, hogy a szurdokon belül elveszti kapcsolatát a géppel.

A programban szerepelt az eltűntek felkutatása, akiket a Ciklopsz úgy vesz majd fel, hogy előbb erőterfallal védelmet biztosít számukra -- saját erőterén kívül még egyet fejleszt --, ezután pedig érintkezési pontjaikon összenyitná a külső és belső (önmagát védő) erőteret. Ezenkívül az őt támadó kristályokból is bőséges zsákmányra kell szert tennie. Az antianyagvetőt csak végszükség esetén szabad használnia, ha közvetlen veszély fenyegeti védőerőterét, mivel a magrombolási folyamat -- a dolog jellegénél fogva -- sugárfertőzőtté tenné a terepet, ami az eltűntek számára életveszélyes lenne, ha esetleg az összeecsapás közelében tartózkodnak.

A Ciklopsz teljes hossza nyolc métert tett ki, ennek megfelelően jó

“vastag” is volt -- törzsének átmérője meghaladta a négy métert. Ha nem fért be egy üregbe, vagy “acélkezével” szélesítette ki útját, vagy erőterrel lökdöste szét és mállasztotta el a sziklákat. Még a tér kikapcsolása sem árthatott neki, mert keramit-vanádium páncélzata a gyémánt keménységével vetekedett.

A megtaláltak fogadására külön automatát helyeztek el a Ciklopsz belsejében, még az ágyakat is előkészítették. Végül az összes berendezés ellenőrzése után a páncéltest meglepő könnyedséggel végigsiklott a leeresztett csúszdán, és mintha táthatatlan kéz tartaná a levegőben -- legnagyobb sebességét elérve sem vert porfelhőt --, kigördült a *Legyőzhetetlen* erőterének kék fényekkel jelzett kapuján, majd egykettőre eltűnt a hajófarnál gyülekezők szeme elől.

A Ciklopsz és a vezetőkabin közti rádiótelevíziós összeköttetés körülbelül egy óra hosszát kifogástalanul működött. Rohán a hatalmas, romba dőlt templomtoronyhoz hasonló oszlopról -- amely félig eltakarta a sziklafalakhoz való bepillantást -- ismerte fel a szurdok bejáratát, ahol a támadás érte őket. Az első nagy kőgörgeteghez érve valamelyest csökkent a sebesség. Olyan hangtalanul dolgozott a Ciklopsz atomhajtóműve, hogy a képernyő előtt állók még a kőkupacok alatt bujkáló patak csörgedezését is hallották.

A híradások két óra negyven percig tudták fogni a képet és a hangot, ekkor a Ciklopsz a szurdok simább, járhatóbb szakasza után a rozsdás szövedékek labirintusába ért. Hála a rádiótechnikusok erőfeszítéseinek, még négyszer sikerült üzenetet váltani, de az ötödik adás már annyira torzítva érkezett, hogy csak sejteni lehetett tartalmát: a Ciklopsz elektronikus agya jelentette, hogy a gép szerencsésen halad tovább.

Ekkor Horpach a megbeszélte terv szerint televíziós adóval felszerelt repülőszondát bocsátott fel a *Legyőzhetetlen*ről. A szonda meredeken az égboltra fűrődött, és egy másodperc alatt eltűnt. A központba azonban rögtön befutottak a jelei -- ezzel együtt megjelent a mérföldes magasságból látott festői táj képe, melyet a rozsdás és fekete szövedékfoszlányokkal tarkított öreg sziklák tettek még változatosabbá. Egy perc múlva minden nehézség nélkül követhették, hogyan siklik a Ciklopsz fényes acél ékszerként a szurdok mélyén. Horpach, Rohán és a szakcsoportok vezetői az irányítófülke ernyői előtt álltak. Jó volt a vétel, de felkészültek arra az eshetőségre is, hogy megromlik vagy félbeszakad, ezért indulásra készen várakoztak az újabb szondák, amelyek majd folytatják a közvetítést. Az FM úgy vélte, hogy támadás esetén bizonyosan megszakad a kapcsolatuk a Ciklopsszal, de legalább magát a csatát figyelemmel lehet kíséreni.

A Ciklopsz elektromos szemei még nem vehették észre, de a képernyők előtt állók láthatták a széles látómezőben, amely a magasan lebegő teleszonda révén tárult ki előttük, hogy már csak néhány száz méter választja el a gépet a sziklakapunál összetorlódott szállítóautomatától. A Ciklopsz feladatai közé tartozott az is, hogy visszafelé jövet vontatóra vegye az összeütközéskor egymásba akadt két hernyótalpast.

A magasból zöldes dobozkáknak látszottak az üres szállítóautomaták, az egyik mellett félig elszenesedett kis figura hevert, annak az embernek a holtteste, akit Rohán lőtt le lézerpisztolyával.

Közvetlenül a kanyar előtt, amely mögött a sziklakapu csúcsai meredeztek,

a Ciklopsz megállt, és a szurdok aljáig merészkedő fémbozót sörtéi felé közeledett. Megfeszített figyelemmel kísérték minden mozdulatát. Elöl ki kellett nyitnia erőterét, hogy keskeny nyílásán kidughassa a "markolókanalat", amely hosszú ágyúcső módjára csúszott ki hüvelyéből, s a végén csüngő fogazott marokkal megragadott egy nyaláb cserjét, és látszólag erőfeszítés nélkül szakította ki a sziklatalapzatból, majd behúzta zsákmányát, és a szurdok közepére farolt.

A művelet simán és könnyedén zajlott le. A szurdok felett lebegő teleszonda révén, rádiókapcsolatot teremtettek a Ciklopsz agyával, amely közölte velük, hogy a fekete "rovarok"-tól hemzsego mintát tartályába zárta.

A Ciklopszot már csak száz méter választotta el a katasztrófa színhelyétől. Páncélfarával a sziklának támaszkodva ott állt Rohán csoportjának hátulsó energorobotja, a kőkapuban az összegabalyodott szállítóautomaták rostokoltak, valamivel előttük az első energorobot vesztegelt. A levegő leheletfinom remegése arról tanúskodott, hogy még most is fejleszt erőteret, éppen úgy, ahogyan Rohán hagyta csapatának széthullása után. A Ciklopsz előbb távvezérléssel kikapcsolta a fenti energorobot Diracjait, aztán megnövelte a lökhajtás erejét, és a levegőbe emelkedve, elegánsan átvitorlázott a bogárhátú szállítóautomaták fölött, majd az átjárón túl visszaereszkedett a kövekre. Ebben a pillanatban valamelyik néző ajkát figyelmeztető kiáltás hagyta el. Visszhangzott tőle a *Legyőzhetetlen* vezetőfülkéje. Hatvan kilométer választotta el a szurdoktól, ahol a két partot belepő fekete szörzetestből füst csapott ki, és olyan hevesen rontott hullámaival a földi gépóriásra, hogy az abban a pillanatban teljesen eltűnt, mintha szurokfekete palást borult volna rá. Egy szempillantás alatt cikázó fény szelte át a támadó felhőt. A Ciklopsz nem használta rettenetes fegyverét: csak a felhő energiateret ütközött össze a gépet védő erőterrel. Most egyszerűen mintha anyagiasult volna az erőter: hol óriási lávahólyaggá dagadt, hol pedig összeesett a nyüzsgő feketeség óriási takarója alatt, és ez a különös játék elég sokáig tartott. A nézők úgy érezték, hogy a számukra láthatatlan gép most próbálja visszaverni a támadók miriádjait, amelyek egyre inkább sokasodtak, mert a szurdokba újabb és újabb felhőlavínák hengeredtek le. Már nem látszott az erőterek lángolása, a két élettelen, de hatalmas erő pokoli birkózása néma csendben folyt tovább. Végül a képernyő előtt állók felszisszentek: a remegő, fekete buborék eltűnt a sötét örvényben; a felhő óriási, kavargó tölcseré alakult át, amely a legmagasabb sziklacsúcsokat is megszégyenítő magasságban, kilométeres tornádóként örült köröket írt le, s míg lent láthatatlan ellenségét szorongatta, kékes árnyalatokban tündökölt. Senki sem szólt, mindenki tudta, hogy a felhő így próbálja összeroppantani az energiabuborékot, amelyben, mint mag a gyümölcsben, a gép rejtőzött. Rohán szeme sarkából az asztrogátorra pillantott, aki éppen szólásra nyitotta ajkát, hogy megkérdezze a mellette álló főmérnöktől, mennyit bír el még az erőter -- de mégse mondott semmit sem. Nem volt rá ideje.

Minden eltűnt a másodperc töredéke alatt: a fekete örvény, a szurdok falai, a fémbozót... Mintha tűzokádó vulkán tört volna ki a sziklás hasadék torkában. Füstoszlop és fortyogó láva, kődarabok, végül pedig hatalmas, ködfátyolba burkolózó felhő robbant a magasba, mialatt a patak felforrított vizéből keletkezett gőz másfél kilométeres magasságban gomolygott azon a helyen, ahol a televíziós közvetítőállomás lebegett. A Ciklopsz bekapcsolta antianyagvetőjét.

Senki sem mozdult vagy beszélt a vezetőfülkében, de belül mindenki az édes bosszú örömét ízlelgette, ezt az érzést még az sem tudta megkéséríteni, hogy a bosszúnak nem volt sok értelme. Minden arra utalt, hogy a felhő végre méltó ellenfélre talált. A támadás pillanatától kezdve minden kapcsolatuk megszakadt a Ciklopsszal, ezután csak azt láthatták az emberek, amit a repülőszonda ultrarövid hullámjai közvetítettek a hetven kilométeres körzetben remegő légen át. A vezetőfülkén kívül is tudomást szerezhettek az emberek a szurdok belsejében dúló harcról. Az alumínium barakk szétszedésével megbízott osztag abbahagyta a munkát. A látóhatár északkeleti pereme megvilágosodott, mintha még egy nap lett volna ott kelőben, hogy elhomályosítsa az égbolton állót, majd a fényt behemót nagy gombára emlékeztető füstoszlop emésztette el.

A teleszondát irányító technikusok visszarendelték a tűzvonalból a gépet, és négy kilométer magasra küldték. Csak így tudták kikerülni az állandó robbanások által keltett orkánszerű légáramlatok övezetét. Nem látszottak a szurdokot övező sziklák, fémbolyhos oldalaik, még a róluk leszakadt fekete felhő sem. Bugyborékoló tűz- és füstáradat borította el a képernyőket, lángoló cafatok parabolái cikáztak; a szonda hangvevő berendezései hol erősebb, hol gyengébb, de szakadatlan dübörgést közvetítettek, mintha a szárazföld egy részén földrengés dúlt volna.

Furcsa volt, hogy az embertelen küzdelem nem akart véget érni. Húsz-harminc percen belül felizzott a szurdok mélye, és a Ciklopsz körül minden magas hőmérsékletre hevült, meglágyultak és szétomlottak a sziklák, lávává alakultak át, s valóban, a szurdok kijárata felé igyekvő bíborvörös fényben úszó patak a tűzfészekről már több kilométeres távolságban kanyargott. Horpach egy pillanatig arra gondolt, hogy talán megakadtak a vető elektronikus kapcsolói, mert szinte hihetetlennek látszott, hogy a felhő ilyen irtózatossá csapás után is folytatni tudja a támadást, de mikor a szonda újabb parancsra még feljebb, egészen a troposzféra határáig emelkedett, a képernyőn feltáruuló látvány megcáfolta elképzeléseit.

A látómező most már körülbelül negyven kilométeres körzetre terjedt ki. A sziklaszurdoktól felszabdalt térségen meglepő mozgolódás kezdődött. A sziklafalak sötét foltokkal borított oldalairól a repedésekből és üregekből újabb és újabb fekete gubancok úsztak elő csigalassúsággal -- de ez csak a megfigyelőpont távolsága miatt látszott így --, majd a magasba lendültek, repülés közben egyesültek és összesűrűsödtek, aztán pedig a harc kellős közepébe vetették magukat. Néhány percig azt a látszatot kelthették, mintha a közepébe tóduló fekete lavinák megújuló ostromai elfojtanák az atomtűzet, mintha tömegükkel képesek lennének ránehezedni és elnyomni, de Horpach jól ismerte az emberi kéz alkotta szörnyeteg energiataralékait.

Egyetlen fülsiketítő, most már pillanatra sem szűnő döngés áradt a hangszórókból a vezetőfülkébe, ezzel együtt három kilométer magas lángok lótték szitává a támadásba lendült felhő nagy, lomha testét, és lassacskán valamiféle tüzes malommá alakultak át. A levegő minden ízében remegett és hajlongott az izzástól, amelynek központja lassan eltolódott.

A Ciklopsz kideríthetetlen okok folytán farolni kezdett, s bár szünet nélkül folytatta a harcot, fokozatosan a szurdok torkolata felé hátrált. Talán elektronikus agya számolt azzal a lehetőséggel is, hogy az atomrobbanások lenyesik a szurdok sziklás oldalait, s azok a gépre omlanak. Ez pedig cselekvési szabadságában

korlátozta volna, még ha sértetlenül kerül is ki a szorítóból. Elég az hozzá, hogy a harcoló Ciklopsz tágasabb terepre próbált jutni, mialatt az örült kavargásban minden összeolvadt: antivetőjének lángja, a tűzvész füstje, a felhődarabok és a romba dőlő sziklatornyok hamuja.

Úgy látszott, hogy a "világfelfordulás" tetőpontjára hágott. A következő pillanatban mégis hihetetlen dolog történt. Láng csapott át a képernyőn, majd félelmetes, szemsértő fehérség ragyogott fel rajta, milliárdnyi kisülés tarkította, és az újabb antianyag-áradatban minden megsemmisült a Ciklopsz körül -- a levegő, a kődarabok, a gőz, a gázok és a füstök --, mindez irtózatossá változott át, amely kettéhasította a szurdokot; egy kilométeres karjaival az atomdúlásba rántotta a felhőt, majd a levegőbe röpítette, mintha a bolygó belsejében dülő erők lökték volna ki magukból.

A *Legyőzhetetlen* beleremegett az irtózatossá változott át, amely kettéhasította a szurdokot; egy kilométeres karjaival az atomdúlásba rántotta a felhőt, majd a levegőbe röpítette, mintha a bolygó belsejében dülő erők lökték volna ki magukból.

Valamilyen szilánk eltalálhatta a televíziós szondát is, bár az a kataklizma központjától tizenhárom kilométernyire lebegett. Adását nem szakította meg, de a vétel erősen megromlott, ami a képen jelentkező sűrű vibrálásban nyilvánult meg. Eltelt egy perc, s mikor a füst kissé eloszlott, Rohán feszült figyelemmel nézte a harc következő szakaszát.

Mert még nem ért véget, mint ahogyan egy pillanattal ezelőtt várta. Ha élőlények a támadók, ez a soraikban rendezett vérfürdő bizonyosan visszavonulásra készíteti őket, de legalábbis óvakodtak volna az elszabadult pokol közelébe kerülni; itt azonban élettelen harcolt az élettellel, az atomtűz nem hunyt ki, csak alakját és támadásának fő irányát változtatta meg -- és Rohán akkor értette meg először, jobban mondva csak sejtette, anélkül hogy tisztán megfogalmazta volna, milyenek is lehettek valamikor a Regis-III sivatagi homokján lejátszódott ütközetek, melyekben az egyik robot összezúzta és szétverte a másikat, milyen kiválasztódási formákhoz fordult az élettelen fejlődés, és hogy mit jelentettek Laudának ezek a szavai: a műrovarok győztek, mert ők alkalmazkodtak a legjobban. Ekkor rögtön eszébe ötlött, hogy ilyen alkalom bizonyára adódott már valaha a bolygón, nevezetesen a billiónyi alkotórészből álló felhő élettelen, elpusztíthatatlan emlékezete, amely napenergia segítségével raktározódott el kristályaiban, hasonló összecsapásokban szerezhette ismereteit, hogy hasonló magányos bölényeket, súlyos páncélzatban járó óriásokat, atommammutféle robotokat nemegyszer kényszerítettek térdre századokon át ezek az élettelen csöppségek, amelyek jelentékteleneknek látszottak a mindent elpusztító lángokhoz, a sziklákat szitává lyuggató lövésekhez képest. És hogy mégis fenn tudtak maradni, hogy e hatalmas szörnyek szétvert páncélzatai rozsdás kacatok módjára hevertek a sivatagban, a homokba temetett elektronikus csontvázakkal együtt, melyik valaha finom műszerek lehettek -- ez valami hihetetlen, kimondhatatlan virtusra vallott, ha szabad ezt a szót használni a titáni felhő kristályaira. De találhatott-e jobb kifejezést?... És akarata ellenére sem tudta megtagadni tőle csodálatát, látva, hogy

még az eddigi "vérengzés" sem tudta letörni...

Mert a felhő tovább rohamozott. A magasból szemlélt vidéken most csak a magányos sziklacsúcsok, a legmagasabbak látszottak. Minden más, a szurdok egész labirintusa eltűnt a fekete hullámok áradata alatt, amely a szélrózsa minden irányából körkörösen tódult a tűzörvény magja felé, mely nem volt más, mint a háborgó izzás pajzsa mögé rejtőző Ciklopsz. A látszólag értelmetlen, óriási "vér"-áldozatokat követelő ellenállás nem volt teljesen hiábavaló.

Rohán és a többiek, akik most már elerőtlenedve szemlélték a vezetőfülke képernyőjén tükröződő látványt, tisztában voltak ezzel. A Ciklopsz energiatartalé-
kai gyakorlatilag kimeríthetetlenek voltak, de az állandó magrombolásos tüzeléstől a legbiztosabb védőberendezések -- a sugárzást elhárító-visszaverő tükrök -- ellenére a csillaghőmérséklet kis töredéke az antivetőket is érte, végigfutott csövükön, és ily módon a gép belsejében is egyre melegebbnek kellett lennie. Ezért folytatódott olyan makacsul a támadás, ezért rohant rá azonnal a felhő mindenfelől, s a páncélburkolathoz minél közelebb sújtott le az antianyag újabb csapása a tömegestül vesztükbe rohanó kristályokra, annál erősebben melegedtek fel a gép berendezései. Már régen nem bírta volna ki egyetlen ember sem a Ciklopsz belsejében, keramit vértje talán már meggypirosan izzott -- de csak a lüktető tűz kék hólyagját látták a füstkupola alatt, amely lassanként, méterről méterre a szurdok kijárata felé húzódott, úgyhogy a felhő első támadásának helye három kilométerre innen, északi irányban tárult a szemük elé: láva- és salakrétegek borították az ijesztően összesült talajt, a szétaprított sziklákon hamuvá égett fémbosztók lógtak, közöttük összeolvadt rögöcskék, a hősugártól eltalált kristályok maradványai himbálóztak.

Horpach kikapcsoltatta a hangszórókat, melyek eddig fülsiketítő dörgéssel töltötték be a vezetőfülkét, és megkérdezte Jazont, mi történik, ha a Ciklopsz belső hőmérséklete túllépi az elektronikus agy ellenálló-képességének határát.

A tudós egy pillanatig sem habozott.

-- Kikapcsolódik az antianyagvető.

-- És az erőtér?

-- Az nem.

A tűzharc ezalatt a szurdok bejárata elé, a síkságra tevődött át. A tintaóceán felforrt, felpuffadt, és nagy örvénnyel, pokoli löketekben zuhant a tűz tátott torkába.

-- Talán már most... -- törte meg Kronotos az elnémított képernyők csendjét, amelyeken most csak a viharosan háborgó kép látszott. Eltelt még egy perc. A tűzörvény fénye hirtelen elsápadt. Betakarta a felhő.

-- Tőlünk hatvan kilométerre van már -- válaszolt a híradótechnikus Horpach kérdésére. Az asztrogátor riadót rendelt el. Mindenkit a helyére hívtak. Az úrhajó behúzta a csúszdát, a személyfelvonót, és becsukta a csapóajtót. Újabb fény villant át a képernyőn. Ismét eltűnt a tűzörvény. Most az egyszer nem támadott a felhő; alig világosodtak ki a tűz martalékául esett foszlányai, többi része hátrálni kezdett a szurdokok birodalma felé, beleolvadt árnyékba borult útvesztőjükbe, és a nézők előtt -- látszólag épen -- megjelent a Ciklopsz. Továbbra is farolva, nagyon lassan haladt, még mindig folyamatos tüzeléssel ostromolta környezetét: a köveket, a homokot és a dombokat.

-- Miért nem kapcsolja ki a vetőt? -- kiáltott fel valaki. Mintha meghallotta volna, a gép beszüntette a lángszórást, megfordult, és egyre növekvő gyorsasággal száguldott a sivatagban. A repülőszonda a magasban kísérte. Egyszerre csak mintha valami tűzfonál csapott volna hihetetlen sebességgel arcukba. Ebből megértették, hogy a Ciklopsz vetője a szondát vette célba, és most a lövés mentén atomjaira hasított levegődarabok csíkját látják -- ösztönösen hátrahőköltek, mintha attól tartottak volna, hogy a lövés átszakítja a képernyőt, és felrobban a vezetőfülke belseje. Rögtön ezután eltűnt a kép, és a képernyőn csak fehér fény remegett.

-- Szétlőtte a szondát! -- kiáltotta a kapcsolótábla előtt ülő technikus. -- Asztrogátor úr!

Horpach másik szondát lövetett fel; a Ciklopsz már olyan közel volt a *Legyőzhetetlen*hez, hogy rögtön megpillantották, alig érte el a szonda a kellő magasságot. Újabb fonálszerű felvillanás, és ez is megsemmisült. Mielőtt a kép eltűnt volna, magát az űrhajót is megláthatták a szonda látómezejében; a Ciklopsz alig tíz kilométernyire volt tőle.

-- Megbolondult vagy mi -- mondta a készülék mellett a második technikus emelt hangon. Ezek a szavak szöget ütöttek Rohán fejébe. A parancsnokra nézett, és rögtön látta, hogy egyet gondoltak. Úgy érezte, hogy tagjait, fejét, egész testét ostoba, ólmos álom zsibbasztja el. De kiadták a parancsokat: az asztrogátor fellövette a negyedik, aztán az ötödik szondát is. A Ciklopsz sorban leszedte őket, mint egy céllövöldében szórakozó mesterlövész.

-- Teljes erőt kérek -- szólta Horpach anélkül, hogy elfordította volna tekintetét a képernyőről.

A főmérnök két kézzel csapott a vezérlőasztal billentyűzetére, mint egy akkordot kivágó zongoraművész.

-- Induláshoz erőt hat perc múlva -- mondta.

-- Teljes erőt kérek -- ismételte Horpach az előbbi hangsúllyal, a vezetőfülkében pedig olyan csönd támadt, hogy még a vezetékek zümmögését is hallották a zománczott válaszfalak mögött, mintha méhraj kelt volna életre.

-- A telepek túl hidegek -- kezdte az FM, de Horpach szembefordult vele, és változatlan hangon csak ennyit mondott:

-- Teljes erőt kérek!

A mérnök szó nélkül nyúlt a főkapcsolóhoz. A hajó mélyében felbögtek a riadószirénák, távoli dobpergésként feleltek a harci állásokba futók léptei. Horpach ismét a képernyőre nézett. Senki sem szólta, de már valamennyien felfogták, hogy bekövetkezett, amit lehetetlennek hittek: az asztrogátor magával a Ciklopsszal készült harcba szállni.

A villogó mutatók már katonás rendben sorakoztak. Az erőindikátor öt, majd később hat számjegyű mennyiségeket mutatott kémlelőnyílásain. Valahol szikrát hányt egy vezetékek -- ózonillat terjengett. A vezetőfülke hátsó részében a technikusok egyezményes jelekkel értekeztek, ujjaikon mutatták, hányadik ellenőrző berendezést kell elindítani.

A következő szonda lelövése előtt a kinyújtott ormányú Ciklopszról adott képet, amint éppen sziklavonulatokon küzdötte át magát, aztán a képernyő megint elnéptelenedett, vakítóan fehér, ezüstös fényben játszott. Minden pillanatban várható

volt, hogy a gép a közvetlen látóhatáron jelenik meg. A radaros fedéltetőmester már készüléke mellett őrködött: a hajóorrból televíziós felvevőgép emelkedett ki, hogy a látómező még tágasabb legyen. A híradós technikus fellötte a következő szondát. A Ciklopsz nem egyenesen a *Legyőzhetetlen* felé tartott, amely tökéletesen bezárkózva, teljes harci készületségben állt az erőterpajzs védelme alatt. Orrából szabályos időközökben teleszondákat röpített fel. Rohán tudta, hogy a *Legyőzhetetlen* állja az antianyagtöltések ostromát, de a lövés energiájának elnyelése igénybe veszi a hajó erőtartalékait. Ebben az esetben a visszavonulás látszott a legértelmesebb megoldásnak, vagyis állandó pályára kellett volna térni. Minden pillanatban ilyen értelmű parancsra várt, de Horpach hallgatott, mintha arra számított volna, hogy a Ciklopsz elektronikus agya valami csudával határos módon kijózanodik. Valójában pedig már-már leragadó szemhéjai mögül a homokdombok között hangtalanul suhanó sötét test mozdulatait figyelte, majd megkérdezte:

-- Állandóan hívják?

-- Igenis. De nincs összeköttetésünk.

-- Szólítsák fel azonnali megállásra!

A technikusok valamit babráltak a vezérlőasztalokon. Kezüik nyomán kétszer, háromszor, négyszer fénycsíkok lobbantak fel.

-- Nem felel, asztrogátor.

“Miért nem indul már? -- töprengett Rohán. -- Nem tud belenyugodni a vereségbe? Horpach! Ez képtelenség! De már mozdul... Most -- most kiadja a parancsot.”

Az asztrogátor azonban csak egyetlen lépést tett hátrafelé.

-- Kronotos?

A kibernetikus kivált a többiek közül.

-- Jelen.

-- Mit csinálhattak vele?

Rohán fülét rögtön megütötte ez a szó: “csinálhattak”, Horpach úgy beszélt, mintha valóban gondolkozó ellenféllel lenne dolga.

-- Az automata rezgőkörök kriotronokból vannak -- mondta Kronotos, de hangjából érződött, hogy csak feltevésekre támaszkodik. -- A hőmérséklet felszökött, elvesztették szupervezető-képességüket...

-- Tudja vagy csak találgatja mindezt, doktor? -- kérdezte az asztrogátor.

Különös társalgás volt, mert közben mindenki maga elé meredt: a képernyőre, ahol már szonda közbeiktatása nélkül is látszott a Ciklopsz, amint egyenletes, de nem egészen határozott mozgással haladt előre, időnként oldalra tért, mintha bizonytalankodna, merre menjen. Többször rálőtt a már fölösleges teleszondára, amíg eltalálta. Látták, amint vakító fényű üstökösként hull alá.

-- Az egyetlen, amit el tudok képzelni, a rezonancia -- mondta rövid habozás után a kibernetikus. -- Ha mágneses terük keresztezte az agy öngerjesztő irányzatát...

-- És az erőtér?

-- Az erőtér nem árnyékolja a mágnesességet.

-- Kár -- jegyezte meg szárazon az asztrogátor.

A feszültség lassan alábbhagyott, mivel a Ciklopsz most már határozottan

távolodott anyahajójától. A köztük levő távolság, amely egy perccel ezelőtt volt a legkisebb, nőni kezdett. Az emberi felügyelet alól kisiklott gép az északi sivatag végtelenjébe vészett.

-- Az FM fog helyettesíteni -- mondta Horpach. -- Maguk pedig, kérem, fáradjanak le.

A hosszú éjszaka

Rohán arra ébredt, hogy fázik. Félálomban összekuporodott takarója alatt, és az ágyneműbe fúrta arcát. Aztán kezével is próbálta védeni, de egyre hidegebb lett. Tisztán tudta, hogy úgyis fel kell ébrednie, mégis húzta-halasztotta ezt a pillanatot, maga sem tudta, miért. Hirtelen az ágy szélére ült a szuroksötétben. A jeges fuvallatot egyenesen arcába kapta. Feltápáskodott, és csendesen szitkozódva a hőszabályzó után tapogatózott. Mikor lefeküdt, teljes hűtésre állította a kapcsolót, olyan fülledt meleg volt.

A kis kabin levegője lassan felmelegedett, de ő már nem tudott újra elaludni: félig ülve maradt a takaró alatt. Karórájának világító számlapjára pillantott -- a fedélzeti idő szerint három óra volt. "Megint csak három órát aludtam" -- dühöngött. Még mindig fázott. Sokáig tartott az értekezés, éjfél körül széledtek szét. Mennyi haszontalan fecsegés -- gondolta. Most ebben a sötétben mit nem adott volna, ha már újra a bázison lehetne, ha elfelejthetné ezt az átkozott Regis-III-at, élettelen gépek által kiötlött szörnyűséges holt világával együtt. A stratégiák többsége a felszállást tanácsolta, csak a főmérnök és a főfizikus állt kezdetől fogva Horpach pártján, szerettek volna maradni, amíg csak lehet. Egy a százezerhez, de talán még ennyi sem volt a valószínűsége annak, hogy Regnart és három eltűnt emberét életben találják. Ha előzőleg nem pusztultak is el, csak az menthette volna meg őket az atompokoltól, ha a harc színhelyétől nagyon messze voltak. Rohán sokért nem adta volna, ha tudja, vajon csak miattuk nem indult el az asztrogátor -- vagy más okok is közrejátszottak. Mert ami itt valójában megtörtént, egész másképp hangzana a jelentés száraz szavaival, a bázis nyugodt fényében, ahol be kellene vallani, hogy az indulás óta elveszett a gépek fele, a fő fegyver, a Ciklopsz is, az antianyagvetővel együtt, amely mostantól kezdve minden itt leszálló hajó számára külön veszélyt fog jelenteni; hogy hat emberáldozat is van, ráadásul a legénység fele kórházi ápolásra szorul, és talán soha többé nem repülhet. S miután az embereket, gépeket és legjobb berendezésüket elvesztették, megszöktek -- mert mi más lenne most a visszatérés, ha nem közönséges szökés -- a csöpp kristályok előtt, amelyek egy kis, sivatagos bolygó szülőttei, a földi tudomány által oly régen túlszárnyalt lantbeli civilizáció élettelen maradványai! De olyan ember lenne-e Horpach, aki ilyen megfontolásokból kiindulva dönt? Talán maga sem tudja, miért nem indul még? Vár valamire? De mire?

Nos, igen -- a biológusok szerint van esély arra, hogy saját fegyverükkel győzzük le a műrovarokat. Ha fajuk fejlődés eredménye -- okoskodtak --, irányítani lehet további evolúciójukat. Jelentős mennyiségű fogoly példányon mutációkat kell létrehozni, meghatározott jellegű, örökölhető változásokat, amelyek szaporodásuk folyamán átmennek a következő nemzedékre, és elsorvasztják ezt az egész kristályos fajt. Ennek a változásnak igen bonyolultnak kell lennie, amely átmenetileg még előnyököt is biztosíthat, de ugyanakkor el kell érnie, hogy az új fajnak vagy változatnak Achilles-sarka: gyenge pontja is legyen, ahol megsebezhető. De az elméleti szakemberek, szokásuk szerint, most is csak a levegőbe beszéltek: fogalmuk sem volt, milyen legyen a mutáció, milyen eszközökkel vihető keresztül ez a változás, hogyan tehetnek szert jelentős mennyiségre ebből az átkozott kristályból anélkül, hogy újabb harcba bocsátkoznának, mert az talán még a tegnapiénál is keservesebb kudarccal végződne. És ha minden sikerül, mennyit kellene várniuk ennek a további fejlődésnek az eredményeire? Bizonyára nem egy napot vagy hetet. Akkor hát körhintaként keringjenek a Regis körül egy, két vagy esetleg tíz éven át? Nem lenne semmi értelme. Rohán érezte, hogy nem jól állította be a hőszabályzót; megint túl meleg volt. Felkelt, ledobta magáról a takarót, megmosakodott, gyorsan felöltözött és kiment.

A felvonó valahol másutt volt. Benyomta a hívógombot, és miközben a félhomályban ugráló jelzőlámpák fényében várakozott, fejében érezte az álmatlan éjszakák és a megfeszített munkában eltelt nappalok egész súlyát, a halántékában lüktető vér zúgásán át a hajó éjszakai csendjét hallgatta. Időnként felbugyborékolta valami a láthatatlan vezetékben, az alsó szintektől idáig szűrődött az üresjáratban dolgozó motorok tompa dohogása, még mindig indulásra készen álltak. Fémízű, száraz légáramlat lengte be a függőleges aknák felől az előteret, ahol várakozott. Az ajtószárnyak széthúzódtak, belépett a felvonóba. A nyolcadik szinten kiszállt. A folyosó itt elkanyarodott, a törzs páncélborítása mentén futott, kék lámpafüzér világította be. Csak ment előre, maga sem tudta, hová, gépiesen lépkedett át a légmentesen záruló válaszfalak magas küszöbjein, egyszer csak a nagy reaktor kezelőlegénységéhez tartozó néhány ember árnyékát pillantotta meg. A helyiség sötét volt, csak a több tucat mutató világított a számtáblákon. Az emberek egymás fölött elhelyezett fotelekben ültek.

-- Nem élnek már -- mondta valaki. Rohán nem ismerte meg a beszélőt. -- Mibe fogadjunk? Öt mérföldes körzetben ezer röntgen volt a sugárzás. Végük van. Erre mérget vehetsz.

-- Akkor minek ülünk itt? -- morogta egy másik. Nem hangja, hanem helye után -- a gravimetrikus ellenőrző berendezés előtt ült --, Blank fedélzetmestert vélte felfedezni benne.

-- Mert az öreg nem akar hazamenni.

-- Te hazamennél?

-- Mi mást tehetnék?

Itt meleg volt, és jellegzetes szag terjengett a levegőben, mesterséges fenyőillat, amellyel a légkondicionáló próbálta elfojtani a munka közben felmelegedő páncélburkolat lemezeiről és plasztiktelepeiből áradó szagot. Ebből aztán olyan keverék jött létre, amelyről azonnal meg lehetett ismerni a nyolcadik szint környékét.

Rohán a fotelben ülők számára láthatatlanul a habgumi borítású válaszfalnak támaszkodott. Nem mintha el akart volna bújni: egyszerűen nem volt kedve bekapcsolódni a beszélgetésbe.

-- Most még ez is nekünk jöhet... -- szólalt meg valaki rövid szünet után. Egy pillanatra megjelent a beszélő arca, ahogy előrehajolt az ellenőrző berendezés varázsszemeinek félig rózsaszínű, félig sárga visszfényében: mintha a reaktor fala nézte volna az alatta kuporgókat. Rohán a többiekkel együtt azonnal kitalálta, miről beszél.

-- Van erőterünk és radarunk -- mordult vissza kelletlenül a fedélzetmester.

-- Sokra megyünk az erőterrel, ha telibe kapunk vagy trillió erget...

-- A radar nem engedi át.

-- Nekem mondd? Jobban ismerem, mint a tenyeremet.

-- No és?

-- Csakhogy antiradarja is van. Eltérítő berendezései...

-- De hiszen teljesen lerobbant. Elektronikus örült...

-- Szép kis örült. Voltál a vezetőfülkében?

-- Nem. Itt voltam lent.

-- Na látod. Én viszont igen. Kár, hogy nem láttad, mikor szétlőtte a szondákat.

-- Mit akarsz ezzel mondani? Hogy ők hangolták volna át? Az ő ellenőrzésük alatt lenne?

"Mindenki «őrölük» beszél -- gondolta Rohán. -- Mintha valóban értelmes élőlények lennének..."

-- Tudja a proton! Talán csak az összeköttetést tették tönkre.

-- Akkor miért támadna ránk?

Megint csend támadt.

-- Nem lehet tudni, hol van most? -- kérdezte az, aki nem volt a vezetőfülkében.

-- Nem. Tizenegykor kaptuk az utolsó jelentést. Kralik mondta nekem. Látták, amint kanyargott a sivatagban.

-- Messze?

-- Mi van, bejeddél? Vagy kilencven mérföldnyire innen. Neki egy órácskába kerülne. Még annyiba se.

-- Nem unjátok még ezt a sok süketséget? -- szólt közbe dühösen Blank fedélzetmester.

Profilja élesen kirajzolódott a pislogó lámpácskák színes hátterében.

Mindenki hallgatott. Rohán lassan megfordult, és ahogy jött, halkan távozott. Útközben elhaladt a két laboratórium mellett. A nagyobbikban sötét volt, a kisebbikben égtek a lámpák. A mennyezetbe épített világítótestek fénye a folyosóra esett. Benézett. A kerek asztal mellett a kibernetikusok és a fizikusok ültek -- Jazon, Kronotos, Sarner, Liwin, Saurahan és még valaki, aki a többieknek hátat fordítva programozta be a nagy elektronikus agyat a ferde válaszfal árnyékában.

-- ...Két lépcsőzetes eljárás kínálkozik megoldásként, az első magrombolással, a másik önmegsemmisítéssel vagy összetett műveletekkel -- mondta Saurahan. Rohán nem lépte át a küszöböt. Megint csak megállt és hallgatózott.

-- Az első lépcsőzetes eljárás láncreakciós folyamat megindításán alapul. Az antianyagvető bemegy a szurdokba, és ott marad.

-- Már volt ott egy... -- mondta valaki.

-- Ha nem lesz elektronikus agya, még egymillió fokos hőmérsékleten is működik. Plazmavetőre van szükség, a plazma nem fél a csillaghőmérsékletektől. A felhő úgy fog viselkedni, mint eddig -- megpróbálja megfojtani, rezonanciába akar lépni az irányító áramkörökkel, de nem lesz benne egyetlen áramkör sem, semmi az égvilágon a hipermag-reakción kívül. Minél több antianyag lép reakcióba, annál nagyobb lesz a rombolóereje. Ily módon egy helyre lehet csalogatni és széthasítani a bolygó egész nekroszféráját...

Nekroszféra... -- tűnődött Rohán -- hopp, megvan, ezek a kristályok *élettelenek*: ezek a tudósok! Mindig kitalálnak valami szép új elnevezést...

-- Legjobban az önmegsemmisítő megoldás tetszik nekem -- mondta Jazon.
-- De hogy képzeli tulajdonképpen?

-- Nos, azon alapul, hogy előzetesen két nagy "felhőagy"-at fejlesztünk ki egymástól függetlenül, aztán összeütköztetjük egyiket a másikkal. Az eljárás lényege az, hogy az egyik felhő versenytársának tekintse a másikat a létért vívott harcban...

-- Értem, de hogyan akarják ezt megvalósítani?

-- Nem könnyű éppen, de lehetséges, mivel a felhő csak álagy, vagyis nem képes értelmes gondolkodásra...

-- Mégis biztosabbnak látszik az összetett megoldás, az átlagos besugárzás csökkentésével -- szolt Sarner. -- Elég lenne négy darab ötven-száz megatonnás hidrogéntöltet mindegyik félgömbre -- az összesen nem egészen nyolcszáz... Az elpárolgó óceánok vizei megnövelik a felhőtakarót, fokozódik a kisugárzás, és ily módon a szimbiózistelepek nem kapják meg a szaporodásukhoz szükséges energiaminimumot...

-- Bizonytalan adatokra támaszkodva nem lehet számolni -- tiltakozott Jazon. Látva, hogy kezdődik megint a szakmai vita, Rohán visszahúzódott az ajtóból, és folytatta útját.

Nem felvonóval, hanem gyalog ment vissza a kanyargós acéllépcsőkön, melyeket rendszerint nem használtak. Egymás után maradtak el mögötte az egyre magasabb fedélzetek lépcsőfordulói. Látta, hogy De Vries csoportjának javítóműhelyében a mozdulatlanul feketéllő nagy arktánok körül hegesztőkészülékek fényei villognak. Messziről belesett a hajókórház kis, kerek ablakán: bent letompított, violaszínű lámpák világítottak. Fehér köpenyes orvos haladt át nesztelenül a folyosón, mögötte a kiségitőautomata vitte a csillogó műszereket. Elment az üres és sötét étkezdék, a klubhelyiségek és a könyvtár mellett; elhaladt az asztrogátor kabinja mellett, és fél lépésre megállt tőle, mintha hallani szeretne volna hangját, de az ajtó sima lapja mögül nem szűrődött ki semmi nesz, még egy kis fénysugár sem, a kerek hajóablakon is gondosan meg voltak szorítva a vörösréz fejű csavarok.

Csak a kabinba érve érezte, hogy elfáradt. Karját tehetetlenül lógatva leroskadt az ágyra, lerúgta cipőjét, majd tarkója mögött kezét összefonva üldögélt, és közben az alacsony mennyezeten gyéren pislákoló éjszakai lámpásra bámult, amelyet két félgömbre szelt a kék lakkmázon végigfutó hasadás.

Nem kötelességből járta be a hajót, nem is a többiek életére és

beszélgetésére volt kíváncsi. Egyszerűen rettegett az éjszakától, mert olyan képek rohanták meg, amelyekre nem akart emlékezni. Emlékei közül a legborzalmasabb annak az embernek a képe volt, akit azért ölt meg egészen közről, hogy másokat ne ölhessen meg. Így kellett tennie, de ettől még nem könnyebbült meg. Tudta, hogy ha most eloltja a lámpát, újból megpillantja azt a jelenetet, látni fogja, amint ez az ember tétova, bamba mosollyal lépked a kezében himbálózó Weyr csöve mögött, majd átlépi a köveken fekvő, kar nélküli testet.

Az a tetem Jargé volt, aki azért tért vissza, hogy ostobán elpusztuljon csodával határos megmenekülése után, egy másodperc múlva pedig a másiknak kellett holtan összeroskadnia, mellén megtépett, füstölgő kezeslábasában. Hiába próbálta elkergetni ezt a képet, makacsul megjelent ismét, érezte az átható ózonszagot, a fegyver agyának heves visszarúgását, amelyet akkor izzadt ujjai közt szorongatott, és hallotta az emberek nyüszítését, akiket később lihegve és zihálva összeterelt, hogy mintegy kévébe kösse őket, valahányszor közel került hozzá egy-egy ismerős áldozat eltorzult arca, szíven ütötte kétségbeesett tanácsalanságuk.

Valami koppant: leesett a könyv, amelyet még a bázison kezdett olvasni. Fehér papírdarabbal jelölte meg, hol tart, azóta egy sort sem olvasott; de mikor is lett volna rá ideje! Végignyújtózott az ágyon. A stratégiákra gondolt, akik most a felhők kipusztítására gyártottak különböző terveket, és megvető mosolyra rándult ajka. "Az egésznek nincs semmi értelme... -- gondolta. -- El akarják pusztítani... de hiszen mi is, mi mindannyian el akarjuk pusztítani, de ezzel senkit sem támasztunk fel. A Regis néptelen bolygó, az embernek nincs semmi keresnivalója rajta. Akkor miért ez a dühödt makacosság? Hiszen úgy is felfoghatnánk, hogy embereink vihar vagy földrengés áldozatai lettek. Semmilyen céltudatos akarat, egyetlen ellenséges gondolat sem állt utunkba. Élettelen önszervező folyamat... Érdeemes minden erőnket és energiánkat arra fecsérelni, hogy megsemmisítsük, csak azért, mert rögtön ádáz ellenségként kezeltük, aki előbb orvul rátámadt a *Kondorra*, aztán pedig nekünk esett? Még hány ilyen különleges, az emberi képzelőerőt meghaladó meglepetést tartogat az űr? Vajon mindenhová pusztító eszközöket kell magunkkal vinnünk az űrhajókon, hogy összezúzzunk mindent, ami ellentmond elképzeléseinknek? Hogy is nevezték el? Nekroszféra, tehát holt fejlődés, az élettelen anyag fejlődése, talán a Lant-lakók tudnának mondani róla valamit, elvégre a Regis-III az ő hatáskörükbe tartozott; lehet, hogy itt akartak megtelepedni, amikor csillagfizikusaink megjósolták a napjuk novává alakulását... Talán ebben volt utolsó reményük. Ha ilyen helyzetben lennénk, természetesen harcolnánk, szétvernénk ezt a fekete, kristályos szemetet, de így?... Milyen címen rostokolunk itt, a bázistól egy parszeknyi távolságban, a Földtől több mint három fényévnnyire, miért áldozzuk fel embereinket, és a stratégiák miért törik fejüket éjszakákon át a legjobb romboló módszereken, hiszen bosszúról itt szó sem lehet..."

Ha most Horpach itt állna előtte, ezt mind szemébe mondaná. "Végeredményben egyszerűen óvatlanok voltunk, túlságosan bízunk fegyvereinkben és műszereinkben, hibát követtünk el, és most viseljük a következményeket. Mi, csak mi vagyunk bűnösök." Ezt gondolta a félhomályban, és szemét lehunyta, mert úgy égett, mintha homok szóródott volna szemhéjai alá. "Az ember még nem emelkedett hivatása magaslatára -- fűzte tovább némán gondolatmenetét --, még nem érdemli

meg a galaktocentrikus lény szép elnevezését, ahogyan már régóta emlegetik; nem az a feladatunk, hogy csak hozzánk hasonló jelenségeket keressünk és próbáljunk megérteni, hanem az, hogy ne avatkozzunk bele abba, amihez semmi közünk, a nem emberi dolgokba. Hódítsuk meg az űrt, rendben van, miért is ne? De ne támadjuk meg azt, ami benne létezik, ami millió és millió év folyamán, mindentől és mindenkitől függetlenül csak saját anyagi erőire és energiaforrásaira támaszkodva megteremtette létegyensúlyát, s olyan tevékeny, aktív életet hozott létre, mely egy cseppet sem jobb vagy rosszabb a fehérjetársulások léténél, legyenek azok állatok vagy emberek."

Éppen amikor így elmerült a tejútrendszerben létező formák kölcsönös megértésének fennkölt gondolataiba, úgy tört Rohánra a riadószirénák vijjogása, mintha tüt döftek volna idegeibe.

Ábrándozását egyszeriben elsöpörte a fedélzeteket betöltő, tolakodó hang. A következő pillanatban kivágódott a folyosóra, és a fáradt léptek nehézkes ritmusához igazodva, a forró emberi leheletek áramában együtt loholt a többiekkel, és még mielőtt bezuhant volna a liftbe, érezte -- nem is érzékeivel vagy egész testében, hanem mintegy eggyé válva a hajóval, amelynek most molekuláját alkotta -- azt a látszólag szinte igen távoli és gyenge, de mégis a cirkáló egész testén, a tat bordáitól az orrig végigfutó remegést, egy semmihez sem hasonlítható erő ütését, amelyet -- ezt is érezte -- a *Legyőzhetetlen*nél is nagyobb valami kapott, és rugalmasan el is hárított.

-- Ő az! Ő az! -- hallotta a vele együtt futók kiáltásait. Sorban eltűntek a felvonókban, sziszegve összecsucodtak az ajtók, a legénység egy része nem bírta kivárni, hogy sorra kerüljön, ezért végigdörömbölt a csigalépcsőkön, de a különböző kiáltások és a fedélzetmesterek sípjainak hangzavarát, a riadószirénák szüntelen vijjogását és a felső szintről lehallatszó dobogást is elnyomta a második hangtalan, de annál erősebb rengés, mintha a következő lövéstől származott volna. A folyosókon egyet-kettőt pislantottak a lámpák, aztán újból felragyogtak. Rohán sohasem gondolta volna, hogy ilyen lassan mászik egy lift. Csak állt, és észre sem vette, hogy még mindig tiszta erőből nyomja a gombot, már csak egy ember maradt vele, Liwin kibernetikus. A felvonó megállt, és miközben kiugrott belőle, Rohán az elképzelhető legmagasabb hangú füttyülést hallotta, amelynek felső regisztereit, tudta, az emberi fül képtelen észlelni. Mintha egyszerre jajdult volna fel a cirkáló minden titáneresztéke. A vezetőfülke ajtaján beesve fogta fel, hogy a *Legyőzhetetlen* tüzzel felelt a tűzre.

De az összecsapás ekkor már a vége felé járt. A képernyő égő háttérében feketén magaslott előtte az asztrogátor, a mennyezeti világítás nem működött, talán szándékosan kapcsolták ki, a képernyőn lefutó csíkok mögött a látómező síkját teljesen árnyékba borította a robbanás óriási pöfeteggombája, amely szárával a talajba kapaszkodva, kalapjánál pedig teljesen mozdulatlanul állt, miután atomjaira hasította és megsemmisítette a Ciklopszot és körülötte háromszoros átmérőn belül mindent. A levegőben még mindig visszhangzott a robbanás rettenetes, üveges hangú döreje, amelyet a technikus monoton motyogása kísért:

-- Húsz egész hatszáz a nulla pontban... kilenc egész nyolcszáz a kerületen... egy egész négyhuszonkettő a térben...

-- 1420 röntgen van a térben, eszerint a sugárzás áthatolt az

erőtérbarikádon... -- kapcsolt Rohán. Nem hitte volna, hogy ilyesmi is lehetséges. De amikor ránézett a központi erőelosztó tárcsájára, megtudta, hogy mekkora töltetet használt az asztrogátor. Ezzel az energiával fel lehetett volna forralni egy közepes nagyságú beltengert. No persze -- Horpach nem akart további lövéseket kockáztatni. Talán el is túlozta egy kicsit, de most legalább megint csak egy ellenségük maradt.

Eközben rendkívüli látvány bontakozott ki a képernyőkön: a gomba fodros, karfiolszerű kalapja a szivárvány minden színében égett, a legezüstösebb zöldtől a legmélyebb barackszíneken át a kárminvörös árnyalatokig. Rohán csak most vette észre, hogy a sivatag egyáltalán nem látszott, mint vastag ködtakaró borult rá az ötven-hatvan méternyire felvert homok, valódi tengernek tűnt, ahogy hullámozott felette. A technikus pedig folytatta a skála leolvasását:

-- 19 000 a nullpontban... nyolc egész hatszáz a kerületen... egy egész és nulla kettő a térben...

A Ciklopsz felett aratott győzelmet mély hallgatással vették tudomásul, mert saját, legerősebb egységüknek szétverése nem a legjobb alkalom volt arra, hogy diadalünnepet üljenek. Az emberek lassan eloszlottak, a robbanás gombája még mindig terjengett a légkörben, csúcsán hirtelen újabb színsor robbant fel, ez egyszer még a látóhatár alatt bujkáló nap sugarai villantak meg benne. Már a jeges cirrusfelhők fölé emelkedett, és jóval fölöttük lila-arany, borostyán és platina színekbe váltott át. A képernyőből kisugárzó visszfények végighullámoztak a vezetőfülkén, úgyhogy teljesen olyan lett, mintha a fehér vezérlőasztalokon valaki földi virágok színeit hintette volna szét.

Rohán még egyszer elcsodálkozott, amikor szemügyre vette Horpach öltözékét. Az asztrogátor köpenyben volt -- abban a hófehér gálaköpenyben, amelyet utoljára a bázison rendezett búcsúünnepségen látott rajta. Bizonyosan az első keze ügyébe eső ruhadarabot rántotta magára. Halántékán összeborzolódott ősz haja, kezét zsebre dugta, és megszemlélte a jelenlevőket.

-- Rohán kolléga -- mondta váratlanul kedves hangon --, fáradjon be hozzám.

Rohán előrelépett, és ösztönösen kihúzta magát, az asztrogátor sarkon fordult, és az ajtó felé tartott. Így haladtak át egymás mögött a folyosón, miközben a szellőzőaknák felől a sűrített levegő zúgásán keresztül a lenti szinteken gyülekező emberek fojtott, szinte haragos moraja jutott el hozzájuk.

A beszélgetés

Rohán, akit egyáltalán nem lepett meg a meghívás, belépett az asztrogátor fülkéjébe. Igaz, hogy ritkán fordult meg benne, de amikor egyedül tért vissza kráterbeli támaszpontjukra, és a *Legyőzhetetlen* fedélzetére hívták, Horpach éppen itt fogadta.

Az ilyen meghívások általában nem sok jóval kecsegtettek. Az igazat megvallva Rohánt akkor úgy megrázta a szurdokban történt szerencsétlenség, hogy az asztrogátor haragjától már nem félt. Egyébként nem is mosta meg a fejét, csak nagyon részletesen kifaggatta a felhő támadásának körülményeiről. A beszélgetésben Sax doktor is részt vett, aki úgy vélekedett, hogy Rohán azért menekült meg, mert "stupor", vagyis olyan kábultság és döbbenet kerítette hatalmába,* amely gátolta az agy elektromos tevékenységét, úgyhogy a felhő már betegként kezelte, mintha ő is átesett volna a támadáson. Ami Jargot illeti, az idegfiziológus szerint a sofőr csak tiszta véletlenből úszta meg a támadást azzal, hogy kiszaladt a gyűrűből. Turner viszont, aki csaknem egész idő alatt megpróbálta a többieket és saját magát is védeni lézerjével, kötelességével teljes összhangban cselekedett, de paradox módon éppen ez lett a vesztesége, mert agya rendesen dolgozott, és ily módon felhívta magára a felhő figyelmét.

Emberi értelmezés szerint a felhő kétségtelenül vak volt, és az ember csak mozgó célpont volt számára, amely jelenlétét agykérgének elektromos potenciálja révén árulta el. Horpachal és az orvossal mérlegelték is az emberek védelmének ezt a lehetőségét: "mesterséges döbbenet" állapotába kell hozni őket megfelelő vegyi készítmény alkalmazásával, de Sax elismerte, hogy ez a szer túl későn hatna, amikor hirtelen szükség lenne "elektromos álcázás"-ra, viszont stupor jellegű kábult állapotban nem lehet akcióba küldeni az embereket. Végeredményben Rohán vizsgálatai nem vezettek kézzelfogható eredményekre. Arra gondolt, hogy Horpach szeretne még egyszer visszatérni erre az ügyre.

Megállt a fülke közepén, mely kétszer akkora volt, mint az ő kabinja. Közvetlen összeköttetése volt a vezetőfülkével, és a falban a belső berendezésekhez szóló mikrofonok egész sora rejtőzött, de ezenkívül egyetlen jel sem utalt arra, hogy évek óta itt lakik a hajó parancsnoka. Horpach ledobta a köpenyt. Alatta nadrágot és trikót viselt, melynek lyukacsain át kilátszott széles mellének sűrű, őszes szőrzete. Rohántól kissé oldalt ült le, tenyerével súlyosan egy kis asztalra nehezedett. Nem volt semmi rajta egy elnyűtt, bőrkötésű könyvecskén kívül, amelyet Rohán eddig még nem látott. Amikor tekintetét erről az ismeretlen olvasmányról magára a parancsnokra emelte, az volt az érzése, hogy most látja először.

Halálosan fáradt ember ült előtte, aki meg sem próbálta leplezni homlokához emelt kezének remegését. Most mintegy varázsütésre megvilágosodott előtte, hogy egyáltalán nem ismeri Horpachot, pedig már negyedik éve teljesít szolgálatot mellette. Sohasem jutott eszébe, hogy eltűnjön azon, miért nincs semmilyen személyes holmi az asztrogátor fülkéjében, semmi olyan apró, néha játékos, néha naiv csecsebecse, amit az emberek magukkal visznek az űrbe, hogy gyermekkorukra vagy otthonukra emlékeztesse őket. Ebben a pillanatban mintha megértette volna, miért nincs ilyesmi Horpachnál, miért nincsenek a falakon a Földön maradt szeretteinek elsárgult fényképei. Nem volt rá szüksége, mert nem a Földön, hanem itt volt otthon egészen. Talán most, életében először sajnálta is. Erős karja, válla és tarkója nem árulkodtak öregségről. Csak keze feje volt öreges, az ujjcsontokra tapadó ráncos bőr elfehéredett, amikor kinyújtotta kezét, és látszólag közömbösen, szórakozottan figyelte enyhe remegését, mintha valami addig ismeretlen jelenséget vett volna tudomásul. Rohán igyekezett nem észrevenni, de a

parancsnok, fejét könnyedén oldalra hajtva, szemébe nézett, és szinte szégyenlős mosolylyal ezt morogta:

-- Túlzásba vittem, ugye?

Rohánt nem is annyira ezek a szavak, mint inkább az asztrogátor viselkedése vágta fejbe. Nem tudott felelni. Csak állt, Horpach pedig megdörzsölte széles tenyerével bozontos mellét, és hozzátette:

-- Talán jobb is így. -- És néhány másodperc múlva, ritka őszinteséggel: -- Nem tudtam, mit tegyek...

Volt ebben valami megrázó. Rohán sejtette, hogy az asztrogátor napok óta éppen olyan tanácstalan, mint ők, de csak ebben a pillanatban tudatosította magában, hogy ezt sohasem hitte igazán, mert végeredményben mindig abban reménykedett, hogy az asztrogátor több dolgot lát előre, mint bárki más, hiszen ennek így kell lennie. És most hirtelen megmutatkozott előtte a parancsnok szinte kettős arculata, amikor Horpach félmeztelen alakjára pillantott, erre a fáradt testre, remegő kezére, és sejtése, mely eddig, nem hatolt le tudatáig, szavaival most beigazolódott.

-- Ül le, fiú -- mondta a parancsnok.

Rohán leült. Horpach felállt, a mosdókagylóhoz ment, vizet locsolt arcára és tarkójára, sebtiben és erőteljesen ledörzsölte magát, zubbonyba bújt, begombolta, és leült vele átellenben. Ránézett gyenge, nedves szemével, melyet mintha mindig erős szél bántott volna, és hanyagul megkérdezte:

-- Hogy is állunk a te híres... védettségeddel? Megvizsgáltak alaposan?

"Hát csak erről van szó" -- villant át Rohán agyán. Torkát köszörülte.

-- Természetesen, az orvosok megvizsgáltak, de semmit sem találtak. Minden valószínűség szerint Saxnak volt igaza ezzel a stuporral.

-- No persze. Más semmit nem mondtak?

-- Nekem nem. De hallottam... amint azon tanakodtak, miért csak egyszer támadja meg áldozatát a felhő, aztán sorsára hagyja.

-- Ez érdekes. No és?

-- Lauda úgy véli, hogy a felhő az agy elektromos tevékenységének különbsége révén választja szét a normálisokat a megtámadottaktól. A már sértett agy tevékenysége olyan, mint az újszülötteké. Legalábbis nagyon közel áll hozzá. Úgy látszik, hogy az a döbbenet is, amelybe én estem, hasonló képet nyújt. Sax szerint vékony fémsapkát lehetne készíteni és elrejtteni az ember hajában... éppen olyan gyenge impulzusokat keltene, mint a sérültek agya. Amolyan "láthatatlanná tevő sapka" lenne. És hogy ily módon lehetséges lenne elrejtőzni a felhő elől. De ez mind csak feltételezés. Egyáltalán nem biztos, hogy beválik. Egy-két kísérletet szerettek volna végezni. Nincs viszont elegendő mennyiségű kristályuk. Azokat, amelyeket a Ciklopsznak kellett volna elhozni, nem kaptuk meg...

-- Hát igen -- sóhajtott az asztrogátor. -- Nem is erről akartam veled beszélni... Amit most mondom, maradjon köztünk. Helyes?

-- Igen... -- mondta Rohán, és belső feszültsége megújult. Az asztrogátor most kerülte tekintetét, mintha nehéz lenne elkezdenie.

-- Még nem határoztam -- szólt hirtelen. -- Másvalaki az én helyemben már elvetette volna a kockát. Visszatérünk -- vagy maradunk... De ezt nem akarom. Tudom, hogy gyakran eltérő véleményen vagyunk...

Rohán kinyitotta a száját, de Horpach egy könnyű kézmozdulattal belefojtotta a szót.

-- Nem, nem... Most itt az alkalom. Én adom neked. Te fogsz dönteni. Megteszem, amit mondasz.

Rápillantott, aztán hirtelen lehunyta fáradt szemhéját.

-- Hogy... hogy én? -- dadogta Rohán. Minden mást várt, csak ezt nem.

-- Igen, éppen te. Természetesen úgy, ahogy megbeszéltük: minden köztünk marad. Te határozol, és én végrehajtom. Mindenért én felelek a bázis előtt. Tisztességes feltételek, nem igaz?

-- Ezt... komolyan mondja? -- kérdezte Rohán csupán időnyerés végett, mert úgyis tudta, hogy igaz minden.

-- Igen. Ha nem ismernélek, gondolkozási időt is adnék. De tudom, hogy a saját fejed után mész... hogy már régen határoztaál is... de ezt sohasem tudnám meg tőled. Ezért itt azonnal kell válaszolnod. Egy pillanatig te lehetsz a *Legyőzhetetlen* parancsnoka... Nem megy rögtön? Jó. Adok egy perc gondolkozási időt.

Horpach felállt, a mosdókagylóhoz ment, tenyerével végigsimította arcát, szinte sercegett ujjai nyomán az őszes borosta, és mintha semmi sem történt volna, elővette a villanyborotváját. A tükörbe nézett.

Rohán látta is meg nem is. Első érzése a harag volt: Horpach szinte lerohanta, amikor felruházta a döntés jogával, illetőleg kötelességével: előbb szavát vette, aztán a nyakába varrta az egész felelősséget. Rohán ismerte annyira, hogy tudja: mindent előre kitervelt, és ebben megingathatatlan. A másodpercek egyre szálltak, és egy pillanat múlva, rögtön nyilatkozni kell, pedig most semmi sem volt a fejében. Összes érvei, melyeket olyan szívesen az asztrogátor arcába vágott volna, melyeket éjszakai elmélkedései alatt szinte vastéglákból épített fel magának, halomra dőltek. A négy ember nem él -- ez majdnem bizonyos. Ha nincs ez a "majdnem", akkor nem kellene egy cseppet sem fontolgatni, latolgatni, már hajnalban elrepülhetnének. De most ez a "majdnem" nőni kezdett benne, egyre jobban elgondolkoztatta. Amíg Horpach tisztje volt, úgy vélte, hogy azonnal indulniuk kell. De most érezte, hogy ilyen parancsot nem tudna kiejteni a száján. Tudta, hogy ez nem tenne a Regis ügyére pontot, minden csak akkor kezdődne igazán. Ebben semmi szerepet sem játszott az, hogy felelősséggel tartoznak a bázisnak. Ha valóban itt maradna az a négy ember, már sohasem mehetne minden úgy, mint régen. A legénység szeretett volna menni. De emlékezetébe idézte éjszakai körsétáját, és tudta, hogy egy idő után elgondolkoznának rajta, aztán pedig beszélni kezdenének. Azt mondanák magukban: "Látjátok? Négy embert itt hagyott és elrepült." Ezenkívül semmi más nem számítana. Minden embernek tudnia kell, hogy a többiek nem hagyják el semmilyen körülmények között sem. Hogy mindent el lehet veszteni, de a legénységnek-élve vagy halva -- a fedélzeten kell lennie. Ez az alapelv nem szerepelt a szabályzatban. De ha nem így viselkedtek volna, senki sem tudott volna repülni.

-- Nos? -- szólt Horpach. Letette a borotvát, és leült vele szemben.

Rohán megnyalta ajkát.

-- Meg kell próbálni...

-- Mit?

-- Megkeresni őket...

Megtörtént. Tudta, hogy az asztrogátor nem fog ellenkezni. Most csaknem teljesen bizonyos volt abban, hogy Horpach éppen ezt várta, hogy szándékosan rendezett így mindent. Hogy ne egyedül kelljen vállalnia a kockázatot?...

-- Megkeresni. Értem. Rendben van.

-- De tervszerűen kell cselekednünk. Valami józan, alapos módszer...

-- Eddig is józanul jártunk el -- mondta Horpach. -- Ismered az eredményeket.

-- Mondhatok valamit?

-- Tessék.

-- Ma éjszaka a stratégiák gyűlésén voltam, illetve hallottam, amint... de ez mellékes. Különböző elméleteket gyártanak a felhő atomizálására, holott nem az a feladatunk, hogy elpusztítsuk, hanem négy emberünket akarjuk megtalálni. Ha megint valamilyen antiprotonos világégést zúdítunk a nyakukba, még ha él is közülük valaki, még egy ilyen pokolból nem kerül ki ép bőrrel, az biztos. Senki sem. Kizárt dolog...

-- Én is így gondolom -- felelte lassan az asztrogátor.

-- Ön is? Akkor jó... tehát?

Horpach hallgatott.

-- Talán ők... találtak valamilyen más megoldást?

-- Ők...? Nem.

Rohán szeretett volna még kérdezni valamit, de nem volt mersze. Ajkára fagyott a szó. Horpach úgy nézett rá, mintha várt volna valamit. De mit mondhatott volna Rohán -- a parancsnok talán azt feltételezi hogy ő egyedül, a saját kútfejéből valami tökéletesebbet találhat ki, mint az összes tudós, kibernetikus és stratégia az elektromos agyakkal egyetemben? Képtelenség. Mégis türelmesen függesztette rá szemét. Hallgattak. A csapról ütemesen leváló vízcseppek szokatlanul hangosan kopogtak a tökéletes csendben. És kölcsönös hallgatásukból valami olyasmi kerekedett ki, amitől Rohánnak elzsibbadt az arca. Már egész arca, bőre bizsergett tarkójától állkapcsáig, mintha ráfagyott volna, amikor Horpach nedves, most kimondhatatlanul öreg szemébe nézett. Már csak ezt a két szemet látta. Már mindent tudott.

Kimérten bólintott. Mintha "igent" mondott volna. "Érted?" -- kérdezte az asztrogátor tekintete. "Értem" -- felelt pillantásával Rohán. Minél jobban erősödött benne ez a tudat, annál inkább érezte, hogy ilyesmi nem lehetséges. Hogy senkinek sincs joga ezt kérni tőle, még saját magának sem. Tovább hallgatott hát. Hallgatott, de most már csak színlelte, hogy nem tudja, hogy nem találta ki, miről van szó; abban a naiv reményben ringatta magát, hogy még semmi sem hangzott el, hogy a szemek játékát nem kell komolyan venni. Azt lehet hazudni, hogy nem értette -- mert tudta, érezte, hogy Horpach sohasem fogja magától kérni. De ezt is látta rajta, mindent látott. Mozdulatlanul ültek. Horpach tekintete megenyhült. Már nem várakozást fejezett ki vagy erőszakos sürgetést, hanem együttérzést. Mintha azt mondta volna: "Értem. Jól van. Így legyen." A parancsnok lehunyta szemét. Még egy pillanat, és a kimondatlan egyezség érvényét veszti, s mindketten úgy tehetnek, mintha egyáltalán semmi sem történt volna. De az az elfordított tekintet már kimondta az ítéletet. Rohán meghallotta saját hangját.

-- Elmegyek -- szólta.

Horpach mélyen sóhajtott, de Rohán nem vette észre, olyan pánikot keltett benne saját kijelentése.

-- Nem -- mondta Horpach. -- Így nem mész el...

Rohán hallgatott.

-- Én nem kérhettem ezt tőled... -- vallotta be az asztrogátor. -- Önként jelentkezőt sem kereshettem. Nincs hozzá jogom. De te magad is tudod, hogy így nem repülhetünk el. Csak egyetlen magányos ember tud oda bemenni... és tud onnan kijönni. Sisak, gépek, fegyverek nélkül.

Rohán alig hallotta.

-- Elmondom neked a tervemet. Gondolkozz rajta! Nyugodtan elvetheted, mert még minden kettőnk közt marad. A következőképpen képzelem: légzőkészülék szilikonból. Semmi fém. Elküldök oda két terepjárót, ember nélkül. Magukra vonják a felhőt, az elpusztítja őket. Ugyanakkor érkezik a harmadik terepjáró. Emberrel. Itt kockáztatunk a legtöbbet: mert a lehető legközelebb kell hajtani, hogy ne veszítsünk időt a sivatagon való áthaladással. Az oxigéntartalék tizennyolc órára elég. Itt vannak az egész szurdok és a környék légi felvételei. Úgy gondolom, hogy nem az eddigi expedíciók útját kell követni, hanem a lehető legközelebb hajtani a fennsík pereméig, és onnan leereszkedni a sziklákon. A szurdok felső részébe. Mert ha egyáltalán vannak valahol, akkor csak ott lehetnek. Ott életben maradhattak. A terep nehéz, rengeteg a barlang és a szakadék. Ha megtalálod mindannyiukat vagy ha csak egyet is...

-- Éppen ez az. Hogy szedjem össze őket? -- kérdezte Rohán az ellentmondás ördögi örömeivel. Ezen a ponton csődöt mond az egész terv. Milyen könnyen feláldozná őt Horpach...

-- Kapsz rá megfelelő, enyhe kábítószer. Van valami ilyesmi. Természetesen csak akkor lesz rá szükséged, ha nem akar a maga jószántából veled menni. Szerencsére járnak tudnak abban az állapotban.

"Szerencsére" -- gondolta Rohán. Keze ökölbe szorult az asztal alatt, de vigyázott, hogy Horpach észre ne vegye. Egyáltalán nem félt. Még nem. Ez az egész annyira valóságos volt.

-- Abban az esetben, ha a felhő figyelmét felkeltenéd, mozdulatlanul a földre kell hasalnod. Gondoltam valami szerre ilyen esetre is, de túl későn hatna. Marad az a fejtámasz, az a villanyálcá, amiről Sax beszélt...

-- Már van ilyen? -- kérdezte Rohán. Horpach felfogta a kérdés rejtett értelmét. De nyugodt maradt.

-- Nincs. De egy óra alatt csinálhatunk. Hajban elrejtett hálóska. Az áramimpulzusokat keltő kis készüléket bevarrjuk a kezeslábas gallérjába. Most adok neked egy óra időt. Többet is adnék, de minden eltelt óra csökkenti megmentésük esélyeit. Amúgy sincs már sok. Mikor döntesz?

-- Már döntöttem.

-- Ne butáskodj! Nem hallottad, mit mondtam? Csak azért volt az egész, hogy megértsd: még nem szabad visszaindulnunk.

-- Hiszen úgyis tudja, hogy elmegyek.

-- Nem mehatsz el, ha én nem adok rá engedélyt. Ne felejtse el, hogy még

mindig én vagyok itt a parancsnok. A kérdés olyan komoly, hogy nem lehet önérzeteskedni.

-- Értem -- mondta Rohán. -- Azt szeretné, hogy ne érezzem kényszernek? Rendben van. Akkor hát... de arra is vonatkozik az egyezés, amiről most beszélünk?

-- Igen.

-- Akkor hát tudni akarom, hogy ön mit tenne az én helyemben. Cseréljünk, de most fordítva, mint az előbb...

Horpach egy pillanatig * hallgatott.

-- És ha azt mondanám, hogy nem mennék?

-- Akkor én sem megyek el. De tudom, hogy úgyis megmondja az igazat...

-- Akkor nem mész el? Szavadat adod? Nem, nem... Tudom, hogy ez fölösleges...

Az asztrogátor felállt, Rohán is követte.

-- Még nem felelt nekem.

Az asztrogátor ránézett. Magasabb, megtermettebb és szélesebb vállú volt, mint ő. Látszólag éppen olyan unottan nézett rá most is, mint a beszélgetés elején.

-- Mehetsz -- szolt. Rohán ösztönösen kiegyenesedett, és az ajtó felé tartott. Az asztrogátor keze hirtelen megrándult, olyan mozdulatot tett, mintha vissza akarná tartani, vállon ragadni, de Rohán ezt már nem látta. Kiment, Horpach pedig mozdulatlanlanságba dermedve állt a becsukódó ajtó mögött, és sokáig így maradt.

A legyőzhetetlen

Az első két terepjáró hajnalban gördült le a csúszdán. A buckák keletre néző oldalai még az éjszaka sötétjében feketélltek. Az erőtér széthúzódott, utat nyitott a gépeknek, és a kék fények csillogása közben visszacsukódott. A harmadik gép hátulsó peremén ült Rohán, közvetlenül a cirkáló fara mellett, kezeslábasban, sisak és üvegellenző nélkül, csak a légzőkészülék kis maszkja volt arcán, kezét térdén összefonta, mert így kényelmesebben nézhette az ugráló másodpercmutatót.

Kezeslábasának bal felső zsebében négy injekciós ampulla volt, a jobb felsőben laposra sajtolt ételsűrítmény-tabletták, térdvédő zsebeit pedig apróbb szerszámokkal tömték meg: volt itt sugárzásmérő, kis mágneses mérőműszer, tájoló és a terep levelezőlap nagyságú, mikro-légifelvételes térképe, amelyet csak erős nagyítóval lehetett használni. Hatszoros rétegű, leheletvékonyoságú plasztikszalagok övezték, öltözetéből gyakorlatilag minden fémot kiiktattak. Egyáltalán nem érezte a hajába rejtett dróthálót -- legfeljebb, ha szándékosan mozgatta fejbőrét; a benne keringő áram jelenlétét sem érzékelte, de működését a gallérjába varrt mikroadó segítségével ellenőrizhette, ha odarakta az ujját: a kemény kis henger ugyanis kimérten ketyegett, erről a lüktetésről tapintásával könnyen meggyőződhetett.

Keleten vörös csík húzódott, a szél is feltámadt már, és a homokbuckák

csúcsait nyesegette. A látóhatár szélét képező fűrészfogú, alacsony kráteren lassan végigömlött a vörös fény. Rohán felemelte fejét: úgy határoztak, hogy nem lesz kölcsönös összeköttetése a hajóval, mert a rádióadó működése azonnal elárulná jelenlétét. De fülében babszemnyi vevőkészülék rejtőzött: a *Legyőzhetetlen* alkalomadtán jelzéseket küldhetett neki. Most éppen ez a kis készülék szólalt meg, teljesen olyan volt, mintha a fejében beszélne valaki.

-- Figyelem, Rohán. Itt Horpach! A hajóorr mérőműszerei növekvő mágneses tevékenységet jeleznek. A terepjárók már valószínűleg a felhő alatt vannak... kibocsátok egy szondát...

Rohán a világosodó égboltra nézett. Nem látta, hogyan startolt a rakéta, amely függőlegesen szökött az égbe, eloszló fehér füstcsíkot húzva maga után, elborította vele az űrhajót, majd szédületes sebességgel tovaszállt északkeleti irányban. Teltek a percek. A vén nap puffadt korongja szinte ráterpeszkedett már a kráter peremére.

-- Kisebbfajta felhő támadja az első terepjárót... -- szólalt meg a hang a fejében. -- A másik akadálytalanul halad tovább... az első a sziklakapuhoz közeledik. Figyelem: ebben a pillanatban csúszott ki ellenőrzésünk alól az első. Optikai megfigyelésünk alól is... eltakarta a felhő. A második most kanyarodik be a hatodik szorosba, még sértetlen... Most kezdődik a támadás! Kicsúszott ellenőrzésünk alól a második is, már ellepték... Rohán! Figyelem! Tizenöt másodperc múlva indulsz terepjáróddal, attól kezdve saját belátásod szerint cselekedj! Bekapcsolom az indítómutatót, sok sikert...

Horpach hangja hirtelen eltávolodott. Gépies, másodpercenkénti ketyegés váltotta fel. Rohán kényelmesen elhelyezkedett, lábát felhúzta, átbújt a terepjáró felső mellvédjéhez erősített villanyvezeték hurokja alatt. A könnyű járású gép hirtelen megremegett, és simán előrelendült. Horpach mindenki mást a hajó belsejébe rendelt, Rohán majdnem hálás volt ezért, mert kibírhatatlannak talált volna mindenféle búcsúzkodást. Így aztán a terepjáró ugráló pereméhez kötözve csak a *Legyőzhetetlen* óriási, majd egyre kisebbedő oszlopát látta; a homokdombok mentén egy pillanatra felvillanó kék fényjelezte, hogy a gép most halad át az erőtér határán. Rögtön azután sebessége fokozódott, és a ballontömlőktől felvert vörös felhő eltakarta előle a kilátást; alig látta alóla a hajnali színekben pompázó égboltozatot.

Helyzetét nem lehetett különösen szerencsésnek mondani -- bármelyik pillanatban őt is megtámadhatták. Ezért nem ült be, hanem ahogyan eltervezték, felállt, előrefordult, és a mellvédbe kapaszkodva a gép peremén vetette meg a lábát. Ily módon az üres jármű lapos háta fölött láthatta a vele szemben rohanó sivatagot. A terepjáró legnagyobb sebességével haladt, időnként akkorákat ugrott és úgy rázkódott, hogy Rohánnak teljes erőből meg kellett kapaszkodnia. A motort alig lehetett hallani, csak a szél süvöltött fülébe, szemébe homokszemek pattantak, a gép két oldalán olyan homokszökőkutak permeteztek, hogy átlátszatlan falukon még azt sem vehette észre, mikor hagyta el a kráter gyűrűjét. A terepjáró valószínűleg északi peremének egyik homokos hágóján furakodott ki belőle.

Rohán hirtelen éneklő hangú jelek közeledésére lett figyelmes; a teleszonda adójából származott, amelyet olyan magasra löttek fel, hogy hiába erőltette szemét, nem találta meg az égbolton. Azért kellett olyan magasan lebegnie, hogy ne vonja

magára a felhő figyelmét, jelenléte elengedhetetlen volt -- másképpen nem lehetett irányítani a hajóról a terepjáró mozgását. A gép hátsó falán kilométerórát szereltek fel, hogy könnyebben tájékozódhasson. Eddig tizenkilenc kilométert tett meg, és minden pillanatban várta, hogy feltűnjenek az első sziklák. De az alacsonyan járó napkorong, amely eddig jobb kéz felől kísérte -- vörös fénye alig hatolt át a nyomában kavargó homokfelhőn --, most kissé mögéje került.

A terepjáró tehát balra kanyarodott -- Rohán hiába próbálta eltalálni, vajon ez az eltérés is előre ki volt-e számítva, vagy változást jelent az eredeti útirányhoz képest: ha igen, ez azt jelenti, hogy a vezetőfülkéből észrevették a felhő valamilyen előreláthatatlan hadmozdulatát, és most szeretnék minél messzebbre vinni tőle. A nap eltűnt egy pillanatra az első, enyhén hajlott sziklahát mögött. Aztán ismét előbukkant. A ferde megvilágításban vad lett a táj, és egyáltalán nem emlékeztette a legutóbbi expedíció alkalmával látott vidékre. De akkor magasabbról, a szállítóautomata lőtornyából figyelte.

A terepjáró hirtelen ijesztően dobálózni kezdett, és néhányszor úgy nekivágta páncéljának, hogy szinte fájt. Minden erejét meg kellett feszítenie, hogy ez a veszett hánykolódás, amelynek heveségét még a ballontömlők sem tudták csillapítani, le ne dobja a keskeny peremről. A kerekek táncoltak a köveken, magasra felverték a kavicsot, néha irtózatosan erőlködve egy helyben forogtak. Rohán tudta, hogy ez az örületes vágatás több kilométeres körzetbe is ellátszik; kezdett komolyan gondolkozni azon, ne állítsa-e meg a gépet -- közvetlenül vállánál meredezett a fékező fogantyú --, hogy aztán leugorjon róla. De akkor hosszú kilométereket kellett volna gyalogolnia, ami a gyors célba jutás amúgy is gyér esélyeit csökkentette volna. Fogait összeszorítva, görcsösen a fogantyúba kapaszkodott, amelyek most korántsem látszottak olyan biztosnak, mint utazása kezdetén, és kicsire összehúzott szemmel, a gép lapos orra mögül az emelkedő terepet vizsgálta. A rádiószonda éneke időnként elnémult, de mégis ott kellett lennie fölötte, mert a terepjáró ügyes mozdulatokkal kikerülte a magasra tornyosodó sziklatörmelék, néha elkanyarodott, lassított, majd ismét teljes gázzal felfelé tört.

Kilométerórája a 27-esen állt. A térképen kijelölt útvonal 60 kilométernek látszott, de valójában hosszabb volt, hiszen hemzsegett a cikcakkos kanyaroktól. Most már nyoma sem volt homoknak: a hatalmas, kihülőfélben lévő nap korongja komoran, szinte fenyegetően lebegett a sziklafüzérek fölött, a gép lázas igyekezetében rángatózva, elkeseredetten felbőgött a sziklagörgetegeken, meg-megcsúszott a csikorgó kőzátányokon, az abroncsok vinnyogva felsírtak, amint erőtllenül küzdöttek az egyre meredekebb, omladékos pályával. 29 kilométer -- a szonda dallamos jelzésén kívül semmit sem hallott. A *Legyőzhetetlen* hallgatott; vajon miért?

Úgy tetszett neki, hogy az a feketés, elmosódó körvonalú szakadék, amelyet éppen a vörös nap alatt lát, a szurdok felső pereme, ahová be kell mennie, de nem itt, hanem sokkal följebb, észak felől 30 kilométer... Mindenesetre a fekete felhőnek se híre, se hamva. Talán már kikészítette a másik két gépet. Vagy egyszerűen sorsukra hagyta őket, megelégedve azzal, hogy az összeköttetés megszüntetésével elvágta őket a hajótól? A terepjáró úgy hánykolódott, mint egy kétségbeesett állat: a maximális fordulatszámú motor dübörgését néha a torkában érezte. Sebessége egyre csökkent, de így is várakozáson felül jó iramban

haladt; jobb lett volna légpárnást választani? De az túlságosan nagy és nehéz gép, aztán meg nem érdemes ezen töprengeni, mert most már a helyzeten úgysem lehet változtatni...

Órájára szeretett volna pillantani. De képtelen volt egy másodpercre is szeméhez emelni a kezét. Megkísérelte hajlított térdekkel tompítani a borzasztó rázkódást, amitől szinte kiszakadtak belső részei. A gép eleje hirtelen felemelkedett, nyaktörő merészséggel oldalra s egyszersmind felfelé vágódott, csikorogtak a fékek, de már mindenfelől repültek a kövek, hangosan doboltak a vékony páncéllemezek, a terepjáró élesen bekanyarodott, lelassított, egy darabig a kőgörgöteg patakja mentén haladt, az omlás lassan megszűnt...

A gép lassan visszakanyarodott, és makacsul felfelé mászott a lejtőn. Most már látta a szurdokot. Megismerte az undorító szövedék feketés, lekaszált fűhöz hasonló foltjairól, melyek a meredek sziklapartokat borították. A szurdok szélétől első pillantásra fél mérföld választotta el. 34. kilométer...

Az ereszkedőt, ahol még végig kellett mennie, a zűrzavarosan összetorlódó omladékok hullámozó tengerhez tették hasonlatossá. Kizártnak látszott, hogy a gép át tudjon vergődni rajta. Arról lemondott, hogy esetleges átjárók után fürkésszen, hiszen úgysem ő irányította a terepjárót. Inkább arra vigyázott, szem elől ne tévessze a körülötte ásító sziklatorkokat, mert bármelyik pillanatban kiúszhatott mögülük a fekete felhő.

-- Rohán... Rohán... -- hallotta hirtelen. Szíve erősebben vert. Megismerte Horpach hangját.

-- A terepjáró valószínűleg nem visz el a végcélig. Innen nem tudjuk kielégítő pontossággal megállapítani a lejtő hajlását, annyi bizonyosnak látszik, hogy már csak öt-hat kilométert utazhatsz; amikor a terepjáró elakad, gyalog kell továbbmenni... Ismétlem...

Horpach még egyszer elmondta ugyanezt. Legfeljebb 42-43 kilométer, marad még körülbelül tizenhét; ezen a terepen legkevesebb négy óra, ha nem több -- számította ki gyorsan Rohán. De talán tévednek, és a terepjáró mégiscsak átjut...

A hang elhallgatott, most megint csak a szonda ütemesen ismétlődő, dallamos hangja hallatszott. Rohán ráharapott a maszk szopókájára, mert minden nagyobb zökkenőnél felsértette a száját. A nap sugarai már nemcsak a legközelebbi hegyet érintették, de még mindig alacsonyan állt. Kisebb-nagyobb kötömbök, sziklalapok tűntek szemébe, időnként rávetődött hideg árnyékuk. A gép most sokkal lassabban haladt; ha felemelte tekintetét, szétfoszló cirrusfelhőket látott az égen, amelyen még néhány csillag is ragyogott. Egyszer csak valami különös dolog történt a terepjáróval. Hátsó része leült, eleje felemelkedett. Egy pillanatig úgy hintázott, mint egy ágaskodó ló... még egy másodperc, és Rohánt maga alá temetve zuhan vissza, ha nem ugrik ki idejében. Térdére és kezére esett, a vastag védőkesztyűk és térdvédők ellenére is fájdalmas ütést érzett, vagy két métert gurult a köveken, amíg meg tudott állni. A terepjáró egy darabig sivítva kapálódzott kerekeivel, aztán bedöglött.

-- Figyelem... Rohán... Ez a 39-ik kilométer... a kocsi nem tud továbbmenni, gyalog kell folytatnod... a térkép szerint tudsz tájékozódni... a terepjáró itt marad -- arra az eshetőségre, ha nem tudnál máshogy visszatérni... a 46-os és 192-

es koordináták metszéspontján vagy...

Rohán lassan feltápászkodott. Sajgott minden porcikája. De csak az első lépések voltak nehezek. A lehető legmesszebbre akart kerülni a két sziklaküszőb közé szorult terepjárótól. A nagy "obeliszk" előtt leült, kivette a térképet a zsebéből, és megkísérelte betájolni. Nem ment könnyen. Végre-valahára meghatározta helyzetét. A szurdok felső peremétől légvonalban alig egy kilométer választotta el, de nem is álmodhatott arról, hogy ezen a helyen lejuthat; a szakadék oldalait tömör fémszövedék takaró borította. Fent haladt tehát előre, és egész idő alatt azon törte a fejét, ne próbáljon-e az előre kiszemelt helynél közelebb behatolni a szurdokba. Mert ahhoz legalább négy órát kell menetelnie. Még ha sikerül is a terepjárót üzembe helyezni, a visszaútra további öt órát kell számítania, és még hol van a lejutásra szükséges idő, nem is beszélve a keresgélésről?!

Hirtelen úgy érezte, az egész tervből hiányzik a józan észnek még a szikrája is. Egyszerűen hiábavaló s egyszersmind hősi tett volt, amely -- az ő feláldozásával -- megnyugtatta Horpach lelkiismeretét. Egy pillanatra olyan dühroham öntötte el, hogy szinte elhomályosult előtte minden -- hagyta, hogy az orránál fogva vezessék, mint egy taknyos kölyköt, hiszen az asztrogátor előre kifundált mindent. Lassan lecsillapodott. "Nincs visszaút -- ismételte magában --, meg kell próbálnom. Ha nem sikerül lemennem, ha délután háromig nem találok meg senkit, visszamegyek." Tizenöt perccel múlt hét. Igyekezett hosszú, kimért lépésekkel haladni, de nem túl gyorsan, mert az erőfeszítéstől jelentősen megnőtt volna az oxigénfogyasztás. Jobb kezének csuklójára erősítette az iránytűt, hogy ne térjen le a kijelölt útvonalról. Néhányszor azonban függőleges falú szakadékokat kellett kerülgetnie. A Regisen jelentősen kisebb volt a nehézkedés, mint a Földön, ez legalább viszonylagos mozgásszabadságot jelentett még ilyen nehéz terepen is.

Felkelt a nap. Füle hozzászokott az állandó gépzajhoz, amely az eddigi expedíciók alatt mintegy védőtakaróként simult köréje, most a nagy csendben rendkívül élesen hallott mindent. Csak néha csendült fel a szonda ütemes, most már sokkal gyengébben hallatszó hangja, ezért izgalomba hozta minden fuvallat, mely végigsöpört a sziklaéleken, mert úgy érezte, hogy azt a jól ismert és felejtethetetlen, halk zöngést hallja benne. Lassan beleszokott a menetelésbe, és ismét szabadon foglalkozhatott gondolataival, ahogy automatikusan lépkedett kőről kőre. Lépésmérő is volt a zsebében, nem akarta túl korán megnézni számlapját, elhatározta, hogy csak egy óra múlva veszi elő. De mégsem bírta ki, és még mielőtt letelt volna a tervezett idő, előhalászta a karórához hasonló szerkezetet. Keserűen csalódott: még három kilométert sem tett meg. Túl sokat kellett keringenie a tetőn, és ez lassította a menetet. "Akkor tehát nem három, nem is négy óra még, hanem legalább hat..." -- gondolta.

Elővette a térképet, és térdére ereszkedve még egyszer betájolta. A szurdok felső pereme hét-nyolcszáz méterre látszott keleti irányban, az egész idő alatt többé-kevésbé vele párhuzamosan haladt. Egy ponton vékony, kanyargó hézag vágta ketté a sziklás lejtőn tenyésző fekete szövevényt: kiszáradt patak medre lehetett. Megpróbálta kifürkészni. Letérdepelt, és míg feje fölött füttyülve zúgott a szél, egy pillanatilag még habozott. Aztán mintha nem is tudná még, mit fog tenni, felállt, gépiesen zsebre vágta a térképet, és eddigi haladási irányához képest derékszögben

indult el, egyenesen a szurdokba vezető meredélyen.

Úgy közeledett a néma, széttöredezett sziklák felé, mintha a föld minden pillanatban meg akarna nyílni alatta. Irtózatossá szorította össze szívét. De azért ment, és továbbra is ijesztően üres kezét lóbálta. Egyszer csak megállt, és a síkságra nézett, a pusztaságba, ahol a *Legyőzhetetlen* állt. Nem láthatta, mert a hajó a látóhatár mögött volt. Ezt tudta, de mégis rápillantott a horizont szélén vörös égboltra, amely lassan gomolyfelhőkkel telt meg. A szonda jelzésének éneke úgy elhalkult, hogy nem is tudta, hallja-e, vagy csak hallucinál. Miért hallgat a *Legyőzhetetlen*?

Azért, mert nincs semmi mondanivalója -- adta meg magának a választ. Már egészen közel járt a groteszk szobrokhoz hasonló, erózió marta felső sziklákhoz. Hatalmas árokként tárult ki előtte a sötétségbe burkolózó szurdok: a feketeséggel belepattintott falaknak még feléig sem jutottak le a napsugarak. Itt is, ott is fehér, mészkőszerű tük fúródta a sörtés szövedékbe. Egy pillantással felmérte a köves mélybe vezető másfél kilométeres, függőlegesen leszakadó hatalmas lejtőt. Annyira védtelennek érezte magát, mint egy céltábla, és ösztönösen letérdelt, hogy a kövekhez tapadjon, mintha beléjük tudna olvadni. Nem volt semmi értelme, hiszen megfigyeléstől nem kellett tartania. Annak, amitől félnie kellett, nem volt szeme.

Lefeküdt az enyhén langyos kőlapra, és lenézett. A légi felvételes térkép teljesen hasznavehetetlennek bizonyult, mert madártávlatból ábrázolta a terepet, ijesztően függőleges rövidülésben. Szó sem lehetett arról, hogy lejuthasson a fekete bozótot kettészelő vékony mezsgyén. Nem huszonöt, hanem legalább százméteres kötélre lett volna szüksége, nem is beszélve kampókról, kalapácsokról; de nem volt nála semmi ilyesmi, nem készült fel hegymászásra. Ez a vékony rés eleinte csak enyhén lejtett, de aztán megszakadt, eltűnt szeme elől egy kiálló sziklahát alatt, és már csak messze, lent bukkant elő, a levegőben úszó kékes ködfátyol mögött. Ha lenne ejtőernyője -- jutott eszébe ez az örült gondolat.

Makacsul még egyszer körbejárta tekintetét a sziklás lejtőkön, attól a ponttól, ahol ő feküdt, egy hatalmas, gombaszerű kötömb tövében. Csak most érezte meg először, hogy az alatta tatózó nagy térség felől meleg légáramlat lengedez. S valóban, a szemközti lejtők körvonala enyhén remegett. Ez a szövedék napsugárakkumulátor volt. Amikor tekintete délnyugat felé kalandozott, meglelte a hegyes sziklacsúcsokat a sziklakapuvál, a katasztrófa színhelyén. Nem ismerte volna fel őket, ha a többi sziklával ellentétben nem lettek volna olyan fényesek és feketék, mintha vastag zománc csurogna rajtuk -- a Ciklopsz és a felhő csatája közben külső rétegeik a forrás hőfokán lehettek... De onnan, ahol meglapult, nem látta sem a szállítóautomatát, sem az atomrobbanás nyomait a szurdok alján. Csak feküdt, és egyszerre nagy kétségbeesés fogta el: le kellett mennie, de nem volt odavezető út. Ahelyett, hogy megkönnyebbült volna, hogy most vissza kell mennie, és megmondhatja az asztrogátornak: minden lehetőt megtett, elszánta magát a döntő lépésre.

Felállt. Szeme sarkából elkapott valami mozgást a szurdok mélyében, ösztönösen visszahúzódott a kő mögé, de aztán kiegyenesedett. "Ha minden pillanatban hasra vágódom, nem sokra jutok..." -- gondolta. Most közvetlenül a szakadék mentén haladva keresett lejáratot; pár száz lépés után a mélység fölé hajolt, de mindig ugyanaz a kép tárult szeme elé -- ott, ahol a szurdok oldala enyhén lejtett, fekete szövevény lepte be, ahol viszont kopár volt, függőlegesen szakadt le.

Véletlenül belerúgott egy kőbe, mely lefelé gurult, és még néhányat magával rántott. Százlépésnyire alatta a kis lavina dübörögve nekivágódott a tüskés falnak, a belőle kiszivárgó füstcsík megcsillant a napfényben, a levegőbe emelkedett, és egy pillanatig úgy lebegett, mintha körülszimatolna; Rohán szinte sóbálvánnyá merevedett. Kis idő múlva azonban a füst felhígult, és hangtalanul felszívódott a tündöklő szövevényben.

Kilenc felé járhatott az idő, amikor egy újabb kőtömb mögül kihajolva észrevette, hogy lent a mélyben, a völgy legeslegalján -- itt a szurdok erőteljesen kiszélesedett -- világos pontocska mozog. Remegő kézzel kikotorta zsebéből kihúzható kis távcsövet, és ráirányította...

Ember volt. A nagyítás gyenge volt ahhoz, hogy legalább az arcát kivehesse, de kitűnően látta lábának ütemes mozgását. Lassan ment, enyhén bicegve, mintha húzta volna egyik, talán sebesült lábát. Rákiáltson? Nem volt mersze hozzá. Jobban mondva megpróbálta, de nem jött ki hang a torkán. Gyűlölte magát ezért az átkozott gyávaságért. Most már bizonyosan tudta, hogy nem fordulhat vissza.

Jól megjegyezte magának azt a helyet, amerre a másik ment -- felfelé tartott az egyre szélesedő völgyben, a fehérülő görgeteghalmok felé --, ő is ugyanebbe az irányba indult futva a szakadék peremén, kőtömbökön és tátongó szakadékokon ugrált át, amíg a szopókában sípoló légzése elfulladt, és szíve hevesen dörömbölni kezdett. "Őrületség, így nem fogom bírni..." -- gondolta tanácstalanul. Lassított, és egyszerre széles vágat tárult ki előtte hívogatóan. Lejjebb fekete bozótcsápok borították. Lent meredekebben szakadt le a lejtő... Talán akad ott valami átjáró.

Az óra döntött: majdnem fél tíz volt már. Ereszkedni kezdett, először arccal a mélység felé, de amikor túl meredekké vált a szakadék, megfordult, most már kezével is segített, a fekete szövevény egészen közel volt, látszólag mozdulatlanul, és némán ontotta magából a meleg párát. Halántékán kidagadtak az erek. Felállt egy rézsútós kőlapra, bal lábát megvetette a szomszédos kőlapon, és lenézett. Vagy negyvenméternyi mélységben széles padot pillantott meg, ahonnan jól látható kopár sziklagerinc vezetett tovább a fekete bokrok élettelenül meredező bojtjai között. De ehhez a megváltó sziklapadhoz a levegőn át vezetett az út.

Felnézett a magasba: jó kétszáz méter lehetett már mögötte, ha nem több. Úgy érezte, hogy szívverésétől még a levegő is remeg. Egyet-kettőt pislantott, aztán lassú, tétova mozdulatokkal nekilátott, hogy kibontsa a kötelet. "Csak nem örültél meg..." -- szólalt meg benne egy hang. Oldalazva csúszott lefelé, így ért el a legközelebbi bokorhoz. Hegyes nyúlványait rozsdás bevonat borította, és tapintására gőzölni kezdett. Megérintette a bokrot, maga sem tudta, mit várt ettől. De nem történt semmi. Csak száraz, nyekergő zizegést hallott, erősebben megrángatta, de a bokor szilárdan ült, rácsomózta fő szárára a kötelet, még egyszer meghúzta... Hirtelen jött bátorságrohamában még egy másik, majd egy harmadik bokor tövére is rátekerte, összeszedte magát, és teljes erőből megrántotta. A megrepedezett kőtömbbe kapaszkodó gyökerek erősen tartották.

Mászni kezdett, egy darabig a sziklára tudta helyezni testsúlyának egy részét, amíg cipőtalpával odatapadt, de nemsokára himbálózva függeszkedett. Egyre gyorsabban csúszott térde között a kötéllel, jobb vállának mozdulataival fékezve az esést, figyelmesen körülnézett, és leugrott a sziklapadra. Most megpróbálta

kiszabadítani a kötetet. A bokrok nem eresztették. Rántott rajta még egyet-kettőt. Meg se moccan. Erre szétvetett lábbal leült a padra, és egész testéből húzni kezdte, mire a kötél baljós sziszegéssel átszelte a levegőt, és alaposan tarkón vágta. Minden ízében összerándult. Ült még néhány percet, mert lábát túl törődöttnek érezte ahhoz, hogy az ereszkedés folytatására vállalkozhasson. De nem vesztette szem elől a mélyben gyalogló kis figurát. Már valamivel nagyobb volt. Furcsának találta, hogy olyan fényes: az ember fejformájában, jobban mondva fejfedőjében is volt valami különös.

Tévedett, amikor azt gondolta, hogy már túljutott a nehezen. Az igazat megvallva, ezt nem fogalmazta meg magában világosan. Mégis reménykedett, úgy látszik, hiába. A további útszakasz technikailag sokkal könnyebb volt, de az élettelen, rozsdásan csörgő bokrokat szinte zsírosan fénylő, fekete cserje váltotta fel, melynek sűrűjében azonnal felismerte az apró gyümölcsökhöz hasonló, jellegzetes drótgumókat.

Hébe-hóba halkán zümmögő felhőcskék rajzoltak ki belőlük, és keringeni kezdtek a levegőben, akkor egy pillanatra megállt -- azért nem tovább, mert akkor sohasem jutott volna el a szurdok aljáig. Egy darabig szétterpesztett lábakkal, lovaglólásban lökte magát előre, aztán a szikla gerince szélesebb lett és kevésbé meredek, úgyhogy bár nem minden nehézség nélkül, kezével is állandóan segítve, de haladt előre. Mégsem örülhetett minden pillanatban a hosszú ereszkedés újabb eredményének, mert figyelmét meg kellett osztania: hol jobbra, hol balra tekingetett; egyszer-kétszer olyan közel kellett mennie a rajzó bokrokhoz, hogy ecetszerű dróttjaik kezeslását súrolták. Mégis, egyszer sem közeledtek feléje a levegőben úszkáló füstcsíkok, amelyek felszikkáztak a napfényben.

Amikor végre-valahára a görgetegen állt, alig néhány száz lépésnyire a szurdok aljától, ahol csontszerűen lekopott hordalékkövek fehérlettek, már tizenkettő felé járt. Mire kikecmergett a fekete cserje övezetéből, a lejtőt, ahol lejtött, félig bera-gyogta a magasan járó nap. Most felbecsülhette volna a megtett út nagyságát, de hátra sem tekintett. Lefelé rohant, testsúlyát igyekezett egyik lábáról a másikra, kőről kőre helyezni, hogy minél gyorsabban haladjon; de az amúgy is ingadozó görgeteg óriási tömege nagy zakatolás közepette megindult vele együtt, egyre hangosabban dübörgött, majd -- a kiszáradt patakhoz már egészen közel -- hirtelen kicsúszott lába alól a talaj, és úgy elesett, hogy oxigénmaszkja is félrecsúszott a tíz-egynéhány méteres gurulás közben.

Már-már felpattant, hogy nem törődve a zúzódásokkal, továbbrohanjon, mert attól tartott, hogy szem elől téveszti a felülről látott embert -- mindkét sziklafalon, de különösen a szemben levőn, tömegével tátongtak a fekete barlangtorkok --, amikor felfigyelt valamire, és anélkül hogy tudná, mit is tesz, visszazuhant az éles, hegyes kövekre, és szétterjesztett karokkal mozdulatlaná merevedett. Könnyű árnyék vetődött rá a magasból, és egyre erősödő, monoton zúgás kíséretében, mely a süvöltéstől egészen a legmélyebb hangokig végigment minden regiszteren, fekete, alaktalan gomolyag folyt köréje. Talán le kellett volna hunynia szemét, de mégsem tette.

Utolsó gondolata az volt, hogy vajon nem tett-e kárt a hirtelen elvágódás a kezeslásába varrott kis készülékben. Aztán talán kicsit akarattal is, teljesen

elhagyta magát. Még a szemét sem mozdította el, mégis látta, mint lebeg felette a felhő nyüzsgő tömege, mint nyújtja lefelé lustán himbálózó csápját, amelynek végét egészen közlelről látta -- olyan volt, mintha egy tintaszínben játszó örvény torkába nézett volna. Úgy érezte, hogy millió kis leheletből összetevődő meleg légáramlat érinti ezernyi ponton arcát, fejbőrét, egész testét. Érezte, hogy kezeslábasát valami megcsiklandozza a mellén; csaknem áthatolhatatlan homály vette körül. Egyszer csak az apró légtölcserhez hasonló nyúlvány, amely eddig kitartóan lebegett felette, visszahúzódott a felhőbe. A zümmögés éles hangba csapott át. Még fogai is bizseregtek tőle, szinte fejében érezte az egészet. Elgyengült.

A felhő csaknem függőlegesen a magasba szökkent, fekete ködként terjengett a két sziklafal között, különálló, egy középpont körül forgó gomolyagokra esett szét, visszaúszott a mozdulatlan, fémes bozót közé, és eltűnt. Jó darabig még úgy feküdt ott mozdulatlanul, mint egy halott. "Már kész" -- villant át az agyán. Talán nem fogja tudni azt sem, hogy kicsoda is voltaképpen, azt sem, hogy került ide, és mi dolga van itt, és ettől a gondolattól olyan rémület fogta el, hogy villámgyorsan felült. Hirtelen mosoly tolult az ajkára. Hiszen ha gondolkozni tudott, ez azt jelentette, hogy megmenekült. Nem ártott neki a felhő, sikerült becsapnia.

Megpróbálta elfojtani a torkát csiklandozó örült nevetést, amely görcsösen rázta egész testét. Kész hisztéria -- gondolta, és feltápáskodott. Csaknem teljesen megnyugodott, legalábbis azt hitte. Megigazította az oxigénmaszkot, körülnézett. A fentről látott ember már sehol sem volt. De lépteit hallotta. Már messze járhatott, eltűnt a szurdok közepéig benyúló sziklatömb mögött, amely felülről gurulhatott le valamikor. Utána eredt. A lépések zaja egyre közelebből és természetellenesen hangosnak hallatszott. Mintha vascipőben cammogott volna az az ember.

Futás közben éles fájdalom hasított sípcsontjába, bokájától egészen a térdéig. "Biztosan eltört a lábam..." -- gondolta, kétségbeesetten kalimpált kezével, megint nem kapott levegőt, már majdnem fulladozni kezdett, amikor végre megpillantotta, akit keresett. Egyenesen haladt előre, gépies, nagy léptekkel taposta a köveket. A környező sziklafalak csattogva verték vissza lépteit zaját. Egy világ omlott össze Rohánban. Nem ember volt, hanem robot. Az egyik arktán. Sohasem gondolt arra, hogy mi lett a sorsuk, mi történt velük a katasztrófa után. A középső szállítóautomatában voltak, amikor a felhő megtámadta őket. Már csak húsz-harminc lépés választotta el tőle, amikor észrevette, hogy a robot tehetetlenül lógatja összetört bal karját, valaha fényes, domború páncélja pedig tele volt karcolásokkal és horpadásokkal.

Csalódása nagy volt, mégis valahogy jobb kedve kerekedett arra a gondolatra, hogy legalább lesz társa a többiek megtalálásáig. Kiáltással akarta magához hívni a robotot, de valami visszatartotta ettől, ezért meggyorsította lépteit, megelőzte, és útjába állva várt, de a két és fél méteres óriás mintha észre sem vette volna. Rohán közlelről észrevette, hogy medvefültre emlékeztető radarantennája félig össze van törve, bal szemének lencserendszere helyén pedig szakadozott szélű üreg tátong. Mégis magabiztosan lépkedett, csak a bal lábát húzta egy kicsit. Rohán rákiáltott, amikor a köztük levő távolság néhány lépésnyire zsugorodott össze, de a gép, mint valami vak ember, egyenesen keresztül akart menni rajta, ezért az utolsó pillanatban ki kellett térnie az útjából. Még egyszer a robot után futott, hogy elkapja a

fémmancsát, de a gép közömbös és gyors mozdulattal leszakította magáról, és továbblépkedett.

Rohán belátta, hogy ez az arktán is a támadás áldozata lett, hiába is próbálkozik vele. Mégis, valahogy nehezebbre esett sorsára hagynia ezt a magatehetetlen gépet, ezenkívül az is furdalta az oldalát, hogy tulajdonképpen hova igyekszik ez a robot, mert lehetőleg egyenes irányban haladt, mintha valamilyen úticélja lenne. Rövid gondolkodás után -- ezalatt a gép már tíz-tizenöt méterre távolodott el tőle -- úgy döntött, hogy a nyomába ered. A robot végül a görgeteg lábához ért, és megpróbált felmászni rajta, egy cseppet sem törődött azzal, hogy széles talpai alatt megindul az omladék. A görgetegnek körülbelül a közepéig kapaszkodott fel, akkor hirtelen elvágódott, visszacsúszott, de tovább kapálózott a levegőben a lábával, ami más körülmények között talán nevetésre ingerelte volna a jelenet tanúit. Aztán feltápáskodott, és újból nekilátott a hegymászásnak.

Rohán gyorsan sarkon fordult és továbbment, de még sokáig hallotta a görgeteg moraját és a meg-megisméltődő fémes csoszogást, amelyet a sziklafalak megsokszorozva vertek vissza. Most gyorsan haladt előre, mert a patakmederbe ágyazott lapos kőtömbökön át aránylag sima volt az út, és enyhén lejtett is. Felhőnek nem volt se híre, se hamva, csak a sziklafalak fölött időnként finoman megremegő levegő tanúskodott a fekete szövedék pezsgő tevékenységéről.

Így jutott el a szurdok legszélesebb, völgyé táguló részéhez, amelyet meredek sziklafalak határoltak. Két kilométernyire innen emelkedett a sziklakapu, a katasztrófa színhelye. Most ötlött fel benne, hogy mennyire hiányozni fog neki a szaglómérőeszköz, aminek nagy hasznát vehette volna emberi nyomok keresésében, de ezt a nehéz gépet gyalog nem cipelhette magával. Nélküle kellett hát boldogulnia.

Megállt, és sorban végigfűrészte a sziklákat. Kizártnak látszott, hogy valaki magában a fémszövedékben keresett volna menedéket. Maradtak tehát a barlangok, az üregek és a sziklakatlanok, ahol állt, négyet számolt meg belőlük; függőleges falú, magas kőküszöbök takarták el belsejüket szeme elől, rögtön látta, hogy megmászni sem lenne gyerekjáték. Ezért úgy határozott, hogy előbb a barlangokat járja sorra. Előzőleg, még a fedélzeten, azt is megvitatta az orvosokkal és pszichológusokkal, hol érdemes keresnie az eltűnteket, jobban mondva, hol húzhatták meg magukat. De mindent összevetve nem sokra jutottak, mert az annéziás emberek viselkedése kiszámíthatatlan. Abból, hogy négyesben szakadtak el Regnar csoportjának többi tagjától, arra lehetett következtetni, hogy a többieknél sokkal mozgékonyabbak voltak, és bizonyos mértékben arra is számíthatott, hogy együtt fogja megtalálni mindannyiukat, mert a négy ember nyoma az eddig átkutatott területen még nem vált szét. Persze csak akkor, ha még élnek egyáltalán, és a sziklakapun túl nem széledtek szét a szélrózsa minden irányába.

Rohán sorban átkutatott két kisebb és négy nagyobb barlangot, amelyekbe elég könnyű volt a bejutás, csak néhány perces, veszélytelen mászásba került a ferdén álló, hatalmas kőlapokon. Az utolsó barlangban félig a víz alá süllyedt fémroncsra bukkant. Első látásra azt gondolta, hogy egy másik arktán csontváza lesz, de ahhoz rettenetesen régi volt, és az általa ismert szerkezeti megoldások egyikére sem emlékeztetett.

A sekély tavacskában, amelyet a simára csiszolt mennyezetről visszavert,

gyenge nappali fény világított meg, szerfölött különös, hosszúkás valami pihent, talán ötméteres keresztkez lehetett volna hasonlítani; borítólapjai már régen szétestek, és az iszappal összekeveredve, rozsdától vörös rétegekben ülepedtek le a vízfenéken. Rohán nem vesztegethetett sok időt a nem hétköznapi lelet alaposabb szemrevételeire, pedig talán azoknak a makroautomatáknak egyike lehetett, melyeket az élettelen fejlődésben győztes felhő elpusztított.

Csak emlékezetébe véste alakját, valamiféle fémszálak és vezetékek bizonytalan körvonalait, amelyek inkább repülésre, mint járásra szolgáló alkalmatosságok lehettek; de az idő múlása egyre jobban siettette, ezért egy percig sem késlekedve hozzálátott a következő üregek átkutatásához. Rengeteg volt, olykor-olykor magas kőfalakban sötétben tatóngó ablakszemeknek látszottak lenről a völgyből, jobbra vízzel borított föld alatti folyosóik és járataik, amelyek nemegyszer függőleges kutakhoz és jéghidegen csörgedező vizenyőkhöz vezettek, olyan bonyolult labirintust alkottak, hogy alig mert beljebb menni. Egyébként is csak kis zseblámpája volt, amelynek aránylag gyenge fénye különösen erőtlennek bizonyult a több emeletes és magas boltozatú, óriási barlangrendszerekben, mert néhányszor ilyenekbe is betévedt.

A végén, amikor már majdnem összeesett a fáradtságtól, leült egy hatalmas, a napsugaraktól felmelegített, lapos kőre az imént átkutatott egyik üreg szádája előtt, és elrágott néhány ételsűrítő-tablettát, majd patakvízzel enyhítette szomját. Néhányszor már úgy hitte, hogy a felkerekedő felhő zümmögését hallja, de valószínűleg csak az előbbi arktán sziszifuszi erőfeszítésének visszhangja volt, amely a völgy magasabban fekvő vidékeiről jutott fülébe. Miután elköltötte szűkös kis ebédjét, sokkal frissebbnek érezte magát. Az egészben azt találta a legfurcsábbnak, hogy egyre kevesebbet törődött veszélyes szomszédságával -- pedig bárhova tekintett, fekete szövedék futott fel a lejtőkön.

Leereszkedett az üreg előtti magaslatról, ahol megpihent, és akkor vékony, rozsdaszínű csikban húzódó valamit pillantott meg a völgy szemközti oldalának kopár kőtömbjein. Közelebb menve rájött, hogy ezek a foltok -- vérnyomok. Már régen megalvadtak, színük is elváltozott, és ha a kőnek nem lett volna a kalcitével vetekedő, feltűnő fehér színe, bizonyosan észre sem veszi.

Egy darabig megpróbálta kideríteni, merre vezetnek e vérnyomok, de nem sokra ment. Így hát találomra elindult felfelé a lejtőn, mert úgy gondolkodott, hogy ez az ember bizonyára a Ciklopsz és a felhő harca közben sebesült meg, majd igyekezett eltávolodni a tüzfészektől. A nyomok keresztezték egymást, néhol megszakadtak, míg végül annak az üregnek közelébe vezettek, melyet az elsők között kutatott át. Annál nagyobb volt megdöbbenése, amikor kiderült, hogy szádája mellett függőleges, kúthoz hasonló, szűk hasadék nyílik, amelyet eddig nem vett észre. Épp oda vezetett a vérnyom.

Rohán letérdelt, és a félhomályba burkolózó nyílás fölé hajolt, s bár el volt készülve a legrosszabbra, mégsem tudta, elfojtani az ajkára toluló kiáltást, mert tekintete Bennigsen vicsorgó fogú koponyájával, üres szemeivel találkozott: megismerte aranykeretes szemüvegéről, melynek lencsége a sors különös szeszélye révén épen maradtak, és tisztán ragyogtak a sziklasír fölé hajló mészkőlapról visszaverődő fényben. A geológus fennakadt a kőek között, ezért teste függőlegesen

lógott, vállával beékelődött a sziklakút természetes falai közé. Rohán nem akarta így hagyni a holttestet, de amikor erőt vett irtózatán, és megpróbálta kihúzni a tetemet, a vastag kezeslábason át is érezte, hogy szétoszlik keze között. A bomlás, melyet az állandóan ide sütő nap tevékenysége meggyorsított, már megtette a magáét. Rohán csak kezeslábásának ingzsebén húzta szét a cipzárat, és kivette belőle a tudós azonossági lapját, s még mielőtt elment volna, minden erejét megfeszítve idevonszolt egy közelebb heverő kőtáblát, és ráborította a sziklasírra.

Így találta meg az elsőt. Már messze járt Rohán, amikor eszébe jutott, hogy meg kellett volna mérnie a tetem radioaktivitását, mert ennek foka bizonyos mértékben fényt deríthetett volna Bennigsen és a többiek sorsára: a túlságosan erős sugárzás ugyanis arról árulkodna, hogy a halott az atomháború közelében tartózkodott. De hát elfelejtette, most pedig a világ minden kincséért sem lett volna hajlandó elgördíteni a sírkövet. Egyszermind az is világossá vált előtte, milyen nagy szerepet játszik kutatásaiban a véletlen; hiszen arról a helyről is azt gondolta, hogy igen alaposan átfésülte a környéket.

Újabb ötlete támadt, meggyorsította lépteit, hogy a vérnyomok mentén haladva eljusson kiindulási helyükhöz. Csaknem egyenes vonalban vezettek lefelé a völgyön, mintha az atomharc színtere felé tartanának. De már néhány száz lépéssel arrább hirtelen elkanyarodtak. A geológus rengeteg vért vesztett, éppen ezért különösen meglepő volt, hogy ilyen messzire tudott jutni. A katasztrófa óta egy csöpp eső sem esett, ezért a sziklákat még mindig vérfoltok tarkították. Rohán felkapaszkodott az ingadozó kőrakásokon, és tágas, teknőszerű mélyedésben, egy kopár sziklaívborða alatt találta magát. Első pillantása egy robot fémlábának természetfeletten nagy talpára esett. Oldalra dőlve hevert, szinte teljesen szét volt löve, minden valószínűség szerint Weyrből kapott egy sorozatot.

Valamivel odébb, félig ülő helyzetben, csaknem kétrét görnyedve egy ember támaszkodott a kőtömbnek, domború védősisakja feketéllett a koromtól. Halott volt. Az antivető még ott fityegett oszladozó kezében, fényes csöve a földet súrolta. Rohán nem mert rögtön hozzányúlni az ülő férfihoz, csak leguggolt, és úgy próbált arcába tekinteni, amit az oszlas éppen úgy eltorzított, mint Bennigsenét. Aztán felismerte a széles, lapos geológustáskát, amely a férfi most soványnak látszó vállán függött. Maga Regnar volt az, a kráterben megtámadott expedíció vezetője. A radioaktivitás méréseredményei azt mutatták, hogy az arktánt egy Weyrtől származó lövés zúzta össze: a jelzőkészülék ritka elemekre jellemző izotópokat jegyzett fel.

Rohán magához akarta venni a geológus azonossági lapját is, de most az egyszer nem vitte rá a lélek. Csak táskáját oldotta le, mert így nem kellett testéhez nyúlania. De csak ásványminták voltak benne. Rövid gondolkodás után kivágta a geológus monogramját táskája bőréből, eltette, majd a kőhalomról még egyszer körültekintett a néma színtéren, és megpróbálta elképzelni, mi is történt itt tulajdonképpen. Valószínűnek látszott, hogy Regnar lőtt a robotba, de vajon őt támadta-e meg vagy Bennigsent? Egyébként tud-e védekezni az amnéziába esett ember valamilyen támadás ellen? Belátta, hogy képtelen kibogozni a rejtélyt, de még további kutatás várt rá. Újból órájára pillantott: öt óra felé járt.

Ha csak a saját oxigéntartalékával számol, már vissza kell fordulnia. De eszébe jutott, hogy lecsavarhatja Regnar készülékeiről is az oxigénpalackokat. Az

egész szerkezetet levette tehát a halott hátáról, és megállapította, hogy az egyik palack még tele van. Saját üres palackja helyett ezt vette magához, majd nekilátott, hogy kőhalmot emeljen a tetem fölé. Csaknem egy órájába került, de úgy gondolta, hogy a halott bőkezűen kárpótolta oxigéntartalékaival. Amikor a kis sírhalom elkészült, Rohánnak eszébe jutott, hogy érdemes lett volna magához vennie a fegyverét is, a kis Weyrt, amely még bizonyosan nem volt teljesen kilőve. De késő bánat, eb gondolat; megint üres kézzel kellett távoznia.

Hat óra felé járt; olyan fáradt volt, hogy alig állt a lábán. Lenyelt egyet a maradék négy serkentő tablettá közül, és egy perc múlva új erőre kapva indult tovább. Halvány fogalma sem volt, merre folytassa a keresést, ezért ment, amerre látott, egyenesen a sziklakapu felé. Már csak egy kilométer választhatta el tőle, amikor a mérőműszer növekvő radioaktivitást jelzett. Egyelőre elég alacsony fokú volt, ezért továbbhaladt, miközben szorgosan tekingetett jobbra-balra.

Mivel a szurdok kanyargós lefutású volt, csak néhány sziklafelület viselte az olvadás nyomait; minél beljebb haladt, annál gyakrabban jelentkezett ez a jellegzetes, megrepedezett máz, míg végül megdermedt hólyagokkal teli, hatalmas kőtömböket pillantott meg -- az irtózatos hősugarak csapása alatt kérgük szinte felforrt. Errefelé tulajdonképpen nem volt semmi dolga, mégis ment tovább egyenesen, a csuklójára csatolt műszer halk, egyre gyorsuló ketyegésbe kezdett, a mutató a beosztásokon táncolva, örülten ugrált végig a skálán. Végül megpillantotta a távolban a sziklakapu maradványait, teknőszerű tölcser tátongott a helyén, mintha egy irtózatos erővel szétfröcskölő tavacska vize fagyott volna meg fantasztikus módon. A sziklacsoportok vastag lávakéreggé alakultak át, a fémbozót valaha fekete szőrméje elhamvadt cafatokban lógott; középütt, a sziklafalak között, világosabb színű, óriási repedések futottak végig. Rohán sebesen otthagya ezt a helyet.

Megint a véletlen sietett segítségére, amikor már a csatátér mögött, a következő, sokkal szélesebb sziklakapuhoz ért: nem messze attól a helytől, amerre az előbb megfordult, valamilyen csillogó fémtárgy került az útjába. Oxigénkészülék alumínium reduktora volt; a szikla és a kiszáradt patakmeder között, egy lapos mélyedésben, összeégett kezeslábasban egy hát feketéllett. Egy fej nélküli holttesté. A légnyomás borzasztó ereje a kőrakások fölé röpítette, aztán a sziklához mázolta. Kissé odébb teljesen ép pisztolytáska hevert, egy Weyr lapult benne, alaposan bele volt szorítva, és olyan fényes volt, mintha most tisztították volna ki. Rohán birtokába vette. Meg akarta állapítani a halott személyazonosságát, de lehetetlen volt.

Folytatta tehát útját a szurdokon felfelé, keleti lejtőjén már vörösbe váltott át a fény, s egyre magasabbra emelkedett ez a lángfüggöny, ahogyan a nap lassan lebukott a hegygerinc mögött. Háromnegyed hét volt. Rohán nagy kérdéssel küszködött. Eddig minden jól ment, legalábbis olyan értelemben, hogy küldetését teljesítette, ép bőrrel megúsza az egészet, akár vissza is mehetett a támaszpontra. A negyedik ember halálához meggyőződése szerint nem fért semmi kétség, de hát ezt többé-kevésbé már a Legyőzhetetlen is tudták.

Azért jött ide, hogy megbizonyosodjék. Joga lett volna ezek után a visszatéréshez? Oxigénkészlete, melyet Regnar készülékének köszönhetett, további hat órára volt elegendő. De még előtte állt az egész éjszaka, amely alatt semmit sem tudott volna csinálni, nemcsak a felhő miatt, hanem inkább azért, mert már közel állt

a teljes kimerüléshez, végleg fogytán volt ereje. Lenyelt még egy serkentő tablettát, és mialatt hatását várta, megpróbált valami értelmes -- vagy legalábbis annak tűnő -- haditervet kieszelni.

A nyugaton égő, egyre vörösebb esti pír előntötte a fenti sziklapárányokon tenyésző fekete szövedéket, bokraiból magányos lándzsahegyek dőfödtek a fénybe, és mély ibolyaszínben játszottak.

Rohán még mindig habozott. Ahogy ott ült a hatalmas szikla alatt, messziről a felhő vészjósló, közeledő zúgását vélte hallani. Bármennyire hihetetlen, egyáltalán nem ijedt meg. A felhőhöz való viszonya egyetlen nap folyamán meglepő változáson ment át. Tudta, jobban mondva úgy érezte, hogy tudja, mit engedhet meg magának, mint az alpinista, akit nem rettent meg a jégmezők falai közt leselkedő halál.

Igaz, hogy maga sem volt teljesen tisztában a benne végbement változással, mert nem maradt meg emlékezetében az a pillanat, amikor -- legelőször -- észrevette a fekete szövedék zordon szépségét, ahogyan a sziklák az ibolyaszín minden árnyalatában tündökölt. De most, amikor már látta is a fekete felhőket -- egyszerre kettő rajzott elő a szemközti meredek lejtőkről --, meg se moccant, még menedéket sem keresett, arcával a kőtömbökhöz tapadt.

Egyébként testhelyzetének nem volt semmi gyakorlati jelentősége, ha még működött az elrejtett kis szerkezet. Ujjai hegyével a kezeslábas anyagán keresztül megérintette éremszerűen kerek alját, és göbjein finom lüktetést tapintott ki. Nem akarta kihívni a veszélyt, ezért csak kényelmesen elnyújtózott, hogy ne kelljen fölöslegesen mozgolódnia. A felhők most a szurdok mindkét oldalát ellepték; fekete gomolyaikon mintha valami rendező áram futott volna végig, mert szegélyeiken összesűrűsödtek, csaknem függőleges oszlopokat hoztak létre, miközben belső részeik egymás felé dagadoztak, és egyre közelebb kerültek. Olyan volt az egész, mintha valami titáni szobrász formázta volna ki szédületesen gyors, láthatatlan kezével.

Néhány rövidebb kisülés villant át a levegőn a két felhő legközelebb eső pontjai között, amint látszólag egymás felé repültek, de azért mindegyikük megmaradt a maga oldalán, csak egyre fokozódó ütemben csapkodtak központi gomolyaikkal. A villámlások fénye különös módon sötét volt; mindkét felhő úgy ragyogott fel bennük egy pillanatra, mint milliárdnyi, röptében megdermedt, ezüstoffekete kristály. Aztán, amikor a sziklák már jó néhányszor visszadörögtek a gyenge, elfojtódó robajt, mintha hirtelen hangtompító anyagot borítottak volna a szurdokra, a fekete tenger két örvénylése végletekig megfeszített rengéssel egyesült és egymásba olvadt.

Alattuk sötétség borult mindenre, mintha már lebukott volna a nap, majd rögtön ezután furcsa, hullámozó vonalak jelentek meg benne, és Rohán csak hosszas gondolkodás után fedezte fel bennük a völgy kőpadlatának eltorzult, groteszk tükörképét. Aztán a felhőmennyezet alatti levegőtükrök hullámozni kezdtek és kiterjedtek, majd egy pillanat múlva óriási, feje búbjával az alkonyi eget verdeső emberi alakot pillantott meg benne, amint mozdulatlanul meredt rá, holott a kép maga szüntelenül remegett és táncolt, mintha egy titokzatos, állandóan alábbhagyó, majd ismét megélné a ritmust követne.

És megint több másodpercnak kellett eltelnie, amíg felismerte benne saját tükörképét, amely a felhő szélső gubancaitól keretezve lebegett az űrben. Annyira elképedt, annyira mellbe vágta a felhőnek ez a rendkívüli működése, hogy mindenről megfeledkezett. Átvillant agyán a gondolat, hogy a felhő talán tud róla, tud a szurdok kőtömbjei között meglapuló, utolsó, életben maradt, parányi emberkéről, de nem rémült meg erre a gondolatra sem, nem azért, mert túlságosan valószínűtlennek tetszett -- immár semmit sem tartott lehetetlennek --, hanem egyszerűen részt szeretett volna venni ebben az egyre homályosabb misztériumban, melynek lényegét -- ebben bizonyos volt -- nem foghatja fel sohasem. Óriási tükörképe, amelyen keresztül halványan derengtek a távoli sziklás lejtők -- a völgy felső részén, ahová nem ért el a felhő árnyéka --, lassan széteszlott.

A felhőből ekkor számtalan nyúlvány türemkedett elő; amikor visszazippantott egyet, helyébe rögtön ott volt a másik. Egyre sűrűsödő, fekete eső kezdett hullani belőlük. Őt is elárasztották az apró kristályok, érezte könnyű érintésüket a fején, leperegtek a kezeslábasán, és megültek ráncai között, a fekete eső egyre hullott, a felhő hangja pedig, ez a jellegzetes süvöltés, amely mintha már nemcsak a völgyet, hanem a bolygó egész légkörét betöltené, egyre magasabban zengett; helyenként örvénylő ablakok nyíltak rajta, melyeken át látszott a derűs ég, a fekete lepel közepén kettéhasadt, két hatalmas, elnehezült szárnya szinte kelletlenül leereszkedett a szövedékekre, majd mozdulatlaná merevedett és eltűnt.

Rohán még mindig nem moccanat ültő helyéből. Nem tudta, lerázhatja-e magáról a kristálykákat, amelyek teljesen belepték; vastagon ültek a kőtömbökön is, az eddig csontfehér patakmeder is olyan lett, mintha tussal locsolták volna be. Óvatosan kézbe vett egy háromszögű kristályt, mire az szinte feléledt; alig érezhető meleget árasztott magából tenyerébe; és felrepült, amikor Rohán ösztönösen kinyitotta markát. Akkor mintegy adott jelre minden feltámadt körülötte. Ez a mozgás csak az első másodpercben volt rendszertelen. Aztán a fekete pontok valami talaj menti füsttakarót alkottak, összetömörültek, és eggyé olvadva, oszlopszerűen a magasba emelkedtek. A látvány olyan volt, mintha maguk a sziklák füstölögtek volna, mint óriási láng és fény nélküli áldozati fáklyák.

De a legrejtélyesebb dolog még hátravolt: mert amikor a kirepülő raj csaknem gömb alakú kis felhőként lebegett a völgy kellős közepe felett, a lassan sötétbe burkolódzó ég hátterében, mint valami óriási, pelyhes-fekete léggömb, az előbbi felhők felemelkedtek a szövedékekről, és örületes lendülettel a léggömbre rontottak. Rohán légrobbanás döbbenetes, csikorgó hangját vélte hallani, de talán csak érzéki csalódás volt. Majdnem bizonyosan tudta, hogy harc játszódik le szeme előtt, hogy az előbbi felhők kivetették magukból és a szurdok aljára szórták a műrovarokat, mert meg akartak tőlük szabadulni, amikor az összecsapás veszélyessé kezdett válni. A felhők széteszlottak, a pelyhes gömbnek még írmagja sem maradt. Egyszerűen bekebelezték.

Még egy pillanat, és már ismét csak a sziklacsúcsok vöröslöttek a nap utolsó sugaraiban, a hatalmas völgy némán és üresen terült el előtte. Rohán eközben már feltápászkodott, bár lába kicsit remegett. Nevetségesnek érezte magát a Weyr-vetővel, amelyet olyan sietősen elrabolt a halottól, sőt feleslegesnek érezte magát a tökéletes halál e birodalmában, ahol csak a holt létformák tudtak győze-

delmesen fennmaradni, hogy olyan titokzatos tevékenységet folytassanak, amely nem élő szemnek való.

Nem borzalommal, hanem csodálkozással vegyes bódulattal vett részt egy pillanattal ezelőtt abban, ami történt. Tudta, hogy egyetlen tudós sem lesz képes osztozni érzéseiben, de most már nemcsak az eltűntek elpusztulásának hírnökeként akart visszatérni, hanem mint olyan ember, aki követelni fogja, hogy érintetlenül hagyják itt a bolygót. "Nem minden és nem mindenütt a miénk" -- gondolta, miközben lassan lefelé ballagott.

Az égen tükröződő fény megengedte, hogy gyorsan elérjen a harc színteréig. Ott azonban hosszabbra kellett fognia lépéseit, mert az üveggé dermedt, a sűrűsödő sötétségben rémes árnyaknak látszó sziklák sugárzása egyre erősebb lett. A végén már futni kezdett; lépteinek zaját felváltva verték vissza a kőfalak, és ettől a nem szűnő visszhangtól kísérve, amely óriásira nagyította rohanását, erejének végső megfeszítésével ugrott szikláról sziklára, elmaradt mellette egy felismerhetetlenségig összeolvadt géproncs, amíg aztán a kanyargós lejtőhöz ért, de a sugárzásmérő varázsszeme itt is rubinpirosan ragyogott.

Nem volt szabad megállnia, bár fulladozott, ezért szinte alig lassítva a tempót, egészen addig csavarta a palack reduktorát, amíg meg nem akadt. Még ha elfogy is az oxigén a szurdok kijáratáig, még ha be is kell lélegeznie a bolygó levegőjét, kétségtelenül jobban jár, mintha itt vesztegetné az idejét, ahol minden szikladarab gyilkos sugárzást árasztott magából. Hideg hullámokban ömlött szájába az oxigén. Könnyű volt futni, mert a lávapatak, amely a megvert és hátráló Ciklopsz nyomában maradt, helyenként szinte üvegsima volt. Szerencsére terepjáró bakancsa erősen tapadt a talajhoz, nem csúszkált.

Most már olyan sötétség borult mindenre, hogy csak a zománctakaró alól itt-ott kivillanó világosabb kövek vezették tovább, egyre lejjebb. Tudta, hogy legalább három kilométeres ilyen útszakasz vár még rá. Akárhogy is erőlködött, képtelen volt bármiféle számítást is elvégezni, de időnként rápillantott a mérőműszer pirosan lüktető varázsszemére. Ha még egy órát tölt itt, az atomtűzben meglágyult és szétmorzsoltsziklák között -- akkor a dózis nem haladja meg a kétszáz röntgent. Legrosszabb esetben egy és negyed óráig; eztán -- ha nem ér el a sivatag széléig -- már nem lesz érdemes sietnie.

Úgy a huszadik percben érkezett el a mélypontra. Szíve dörömbölt és zakatolt mellkasában, mint valami kegyetlen és legyőzhetetlen erő, az oxigén folyékony tűzként égette torkát és légsövéjét, szeme előtt szikrák táncoltak, de a legborzasztóbb az volt, hogy botladozni kezdett. Igaz, a sugárzás valamelyest gyengült, a jelzőkészülék úgy világított a sötétségben, mint valami hunyó parázs, de mégis tudta, hogy futnia kell, futni tovább, pedig lábai már felmondták a szolgálatot.

Minden porcikája sajgott, minden azt kiáltotta benne, hogy hagyja abba, álljon meg, sőt roskadjon le a látszólag olyan hideg, olyan ártalmatlan, repedezett zománccal bevont kőlapokra. Amikor fel akarta emelni fejét, hogy megnézze a csillagokat, megbotlott, és kitárt karokkal előrebukott. Kapkodva szedte a levegőt. Feltápáskodott, kiegyenesedett, tétován botorkált, oldalazva, aztán újból megtalálta az ütemet, nekilendült.

Időérzékét már elvesztette. Egyáltalán, hogyan tudott tájékozódni ebben a

koromfekete éjszakában? Nem emlékezett már a megtalált halottakra, Bennigsen csontvgyorára a szétzúzott arktán mellett, a kövek alatt pihenő Regnarra, a fejetlenre, akit nem sikerült felismernie, még a felhőről is elfeledkezett. Szinte összeroppantotta ez a sötétség, véraláfutásos szeme üres tekintettel meredt a sivatag fölé boruló hatalmas csillagos égboltra, a homokos pusztaságot már csak csalóka délibábnak gondolta; vaktában futott, szemhéján patakokban csurgott a sós veríték, olyan kifogyhatatlan erővel küzdött, hogy időnként még arra is képes volt, hogy elcsodálkozzon magán. Ez a rohanás, ez az éjszaka végtelennek tűnt.

Tulajdonképpen már semmiről sem tudott, amikor egyszer csak nehezebb lett az előrehaladás, lába egyre mélyebbre merült, a kétségbeesés utolsó rohamában még felemelte fejét, és hirtelen megértette, hogy kiért a sivatagba. Még látta a csillagokat az égen, aztán miközben lába összecsuklott alatta, tekintetével a műszer fényét kereste, de nem találta: sötét volt, hallgatott.

A láthatatlan halál már mögötte volt, a megdermedt lávateknő mélyében, ez volt utolsó gondolata, mert amikor arcával megérezte a homok szűrős hidegségét, álomba merült, jobban mondva csak zsibbadt állapotba, amelyben még egész teste kétségbeesetten dolgozott, bordái tágultak, szíve hevesen lüktetett, de a teljes kimerültség homályán át aztán más, mélyebb sötétségbe zuhant, amíg el nem vesztette eszméletét.

Hirtelen felocsúdott, fogalma sem volt, hol van. Körültapogatózott, keze hideg homokot ért, amely kifolyt ujjai közül, felült, és akaratlanul is felnyögött. Fulladozott. Teljesen magához tért. A manométer foszforeszkáló mutatója nullán állt. A másik palackban még tizennyolc atmoszféra volt a nyomás. Kinyitotta a szelepet, és felállt. Éjjel egy óra volt. A csillagok éles fénnel ragyogtak a fekete égbolton.

Megállapította a helyes irányt, és elindult. Háromkor lenyelte az utolsó tablettát. Valamivel négy óra előtt kifogyott az oxigénje. Mikor eldobta a légzőkészüléket, és nélküle folytatta útját, először bizalmatlanul lélegzett, de amikor a hideg nappali levegő megtöltötte tüdejét, sebesebben kezdett lépegetni, igyekezett semmire sem gondolni a homokbuckákon való menetelésen kívül, miközben néha térdig süppedt bennük. Kicsit részegnek érezte magát, de nem tudta, hogy a légkör gázainak vagy egyszerűen csak a kimerültségnek tulajdonítsa-e. Arra számított, hogy ha négy kilométert tesz meg óránként, délelőtt tizenegykor már a hajón lesz.

Megkísérelte lépésmérőn ellenőrizni haladásának ütemét, de nem sok sikerrel. A Tejút hatalmas, fehér sávja két egyenlőtlen részre osztotta az égboltot. Már annyira hozzászokott a csillagok gyenge fényéhez, hogy minden nagyobb buckát ki tudott kerülni. Csak gázolt a homokban rendületlenül, míg a látóhatár legszélén, csillagtalan űr formájában valamilyen szögletes, szabályos alakzatot pillantott meg. Nem tudott rájönni, mi az, arrafelé vette útját, futni kezdett, egyre mélyebbre süppedt, de észre sem vette, végül kinyújtott, vakon tapogatózó karjai kemény fémbe ütköztek. Egy üres, elhagyott terepjáró volt, talán azok közül, melyeket az előző nap reggeléh küldött ki Horpach, vagy talán egy másik, esetleg Regnar csoportja után maradt itt; ezzel nem is törődött, csak állt lihegve, mindkét kezével a gép lapos orrába kapaszkodott. Majdnem a földre roskadt, olyan fáradt volt. Szeretett volna lerogyni a gép mellé, elaludni, és csak nappal útnak indulni...

Lassan felküzdötte magát a domború páncéltetőre, tapogatózva megkereste

a csapóajtó fogantyúját, kinyitotta. Felgyulladtak a lámpák. Becsúszott az ülésbe. Igen, most már bizonyosan tudta, hogy mérgezően hatott rá ez a gáz, elkábította, mert képtelen volt megtalálni a kapcsolókat, nem emlékezett arra sem, merre keresse őket, semmit sem tudott... Végül keze magától beleütközött a kifényesedett gombba, megnyomta, a motor halkán felberregett és beindult. Felnyitotta a pörgettyűs tájoló fedőjét, már csak ezt az egyetlen számot, a visszatérés útvonaláét tudta biztosan, egy darabig teljes sötétségben gördült előre a terepjáró, Rohán teljesen megfélemedezett a fényszórók létezéséről...

Ötkor még sötét volt, ekkor előtte a távolban, fehér és kékes fényű csillagok között, magasan a látóhatár felett ragyogó, rubinvörös pontot pillantott meg. Értetlenül hunyorgott. Vörös csillag? Ilyen még nem volt... Úgy érezte, hogy ül mellette valaki, bizonyosan Jarg, meg akarta tőle kérdezni, mire vélje ezt a csillagot, de hirtelen úgy kijózanodott, mintha fejbe verték volna. A cirkáló orrának fénye volt.

Egyenesen arrafelé tartott, a sötétben pislákoló rubincsepp lassan nőtt, végül vakítóan ragyogó gömb lett belőle, melynek fénye a felső páncélborításról verődött vissza. A különféle órák között piros varázsszem pislogott, és tompa csengőhang szólalt meg, jelezve, hogy az erőtér közelében jár. Rohán kikapcsolta a motort. A gép egy bucka lábához kanyarodott, és megállt. Nem tudta biztosan, vissza tud-e majd ülni a terepjáróba, ha egyszer kiszáll belőle. Ezért benyúlt az egyik süllyesztett polcra, kivette a rakétapisztolyt, és mihelyt a kezében érezte, könyökét a kormányra támasztotta, másik kezével marokra fogta, és megrántotta a ravaszt.

Narancsszínű sugár robbant a sötétségbe. Rövid repülés után hirtelen szétsziporkázott, mert az erővédelem üveg módjára átlátszó falába ütközött. Folyamatosan tüzelt, amíg az ütőszeg szárazon nem csattant. Nem volt több töltenye. De így is észrevették, a legelsőként bizonyosan riasztották a vezetőfülkében virrasztó ügyeletest, mert csaknem egyidejűleg két hatalmas jupiterlámpa gyulladt ki a hajó csúcsa alatt, és fehér nyelvükkel a homokot nyaldosva, a terepjárón keresztezték egymást.

Rögtön ezután kivilágosodott a csúszda, és a személyfelvonó egész aknája is lámpák hideg tüzeiben égett. Egy szempillantás alatt futólépésektől visszhangzottak a süllyesztők, már a far közelében levő homokbuckákon is fellángoltak a reflektorok, fényoszlopaik szakadatlanul pásztázták a környéket, majd kék fények sövénye villant fel, utat mutatva az erőtér kapujához.

Rohán, akinek a rakétapisztoly kiesett a kezéből, nem is tudta, mikor csúszott le a gép oldalán, és imbolygó, túlságosan nagy léptekkel, természetellenesen kiegyenesedve, kezét ökölbe szorítva -- hogy elrejtse ujjainak leírhatatlan remegését --, elindult a húszemeletes hajó felé, amelynek mozdulatlan tömege olyan fenségesen úszott a fényárban, a lassan világosodó égbolt háttérében, mintha valóban legyőzhetetlen lenne.